ו"ד בניסן תשמ"ז, 13.4.1987 מיספר 2589 שנה 51 המחיר 3.50 שקל חדש (כולל מע"מ)

העולם הזה

ראיון בלעדי עם חשוגי

סקופ עולמי

על פרשת אירן ופגישותיו עם בגין, פרס ושרון

המיליארדר הסעודי עדנאן חשוגי בין דפנה ברק ואשתו למיה השבוע, ליד אגם־קומו באיטליה

מה הסוד שלי?
...יוגורט דנונה שטראוס!

"לפעמים אני שקוע שעות בעבודה באולפן ההקלטות ושוכח מהנעשה סביבי. אבל כשיש לי הפסקה קצרצרה בהקלטה, אני לוקח לי דנונה שטראוס. זה מרענן, טעים, ומאפשר לי להמשיך לעבוד בשקט ובמצב רוח טוב. הלוויה לדנונה!"

קובי אשרת
מלחין "הלוויה" שזיכה את ישראל במקום הראשון באירוויזיון 1980.

דנונה שטראוס 100% בריאות.

שטראוס
יובל החמישים

מיכתבים

חשבון 50 השנים

עוד על יובל העולם הזה.

לרגל יובל ה־50 של העולם הזה גיליתי עובדה מעניינת: משהו משובש במיספור הרץ של גליונות העיתון.

בכל שנה יש 52 שבועות ולכן, לקראת שבוע היובל, היה צריך להופיע גליון מס' 2600 (52×50), אבל מיספר זה יגיע רק בסוף חודש יוני (המיספר המופיע על הגליון הראשון של חודש אפריל הוא 2587) ואולי זה המועד הנכון לחגיגת היובל שלכם. **זאב אייזנר**, ירושלים

● החישובים של הקורא אייזנר נכונים, אבל בימיו הראשונים של **העולם הזה**, כש־הוא נקרא **9 בערב**, נהג עורכו הראשון, אורי קיסרי, בגלל קשיי ההדפסה באותם ימים בתקופות החגים, להוציא את העיתון, את המערכת ואת הקוראים לחופשה שנתית של שבוע, בפסח או בראש־השנה. וכך יצאו משך שנים רק 51 גליונות לשנה, מה שמסביר את ההפרש בסיכום הכולל.

● ● ●

גם כן ברכה

תגובה מסוג אחר.

לא רוצה לקלקל לכם את השמחה אבל, בכל זאת, 50 שנה העולם הזה, זה 50 שנה יותר מדיי.

גידי גל, תל־אביב

● ● ●

אין שכל

על אפשרות הקמת ממשלת מערך בתמיכת רק"ח והרשימה המתקדמת (.הנדון" , העולם הזה 1.4.87).

מדי פעם, כמו תוך כדי קריאת כתבתו של אורי אבנרי, כאשר אני נזכר בעובדה שלוא המערך רק היה רוצה, הוא היה יכול להקים, בתמיכת ששת הח"כים של החזית הדמוקרטית לשלום (חד"ש־רק"ח) והרשימה המתקדמת לש־לום, ממשלה בלי הליכוד, אני תופס את עצמי בראש.

איפה השכל של המערך?

הלא כל ממשלה יותר טובה, גם למדינת ישראל, גם לעם ישראל וגם למערך, מאשר ממ־שלה עם הליכוד.

אסי שטראוס, פתח־תיקווה

● ● ●

תחליף לכל אדם

על מסקנות אפשריות של ועדות התחקיר והבירור בפרשת פולארד (.חשבון נפש", העולם הזה 1.4.87).

אני מבקש מן האלמוני, אחד המפעילים של ג'ונתן פולארד, לא להפחיד אותנו. כאשר הוא מתעקש לא לומר על הדרג המדיני מה שיש לו לומר, הוא מסתבר מאחרי הנימוק השדוף שאיננו מוכן לפתוח במסע שיביא להתפטרויות בדרג המדיני, מחשש, כדבריו, „מי יוכל להחליף את השלישיה (רבין־שמיר־פרס)?"

אל חשש. יש תחליף לכל אדם ולעתים קרובות המחליפים, הנשלפים מכמעט אלמוניות חסרים כל כריזמה, טובים בהרבה מקודמיהם המפורסמים והכריזמתיים. ראה הארי טרומן בארצות־הברית ולוי אשכול אצלנו.

סימה רזמני, תל־אביב

● ● ●

משעשע, לא קולע

על הופעתו של דויד לוי בוועידת חירות (.הנפילה של דויד לוי", העו־לם הזה 1.4.87).

הרעיון להכתיר את התצלומים מוועידת חירות בקטעים מהימנון בית"ר הוא משעשע. אבל במקרה של דויד לוי („גאון ונריב ואכזר") הוא לא קולע.

לוי אולי נריב, אבל בוודאי שהוא אינו גאון (וזה הוכח בתוצאות ההצבעה) ואינו אכזר.

יריב טנדלר, חיפה

● ● ●

השם של אביאם

על שמו הפרטי של אלוף־מישנה סלע הוא אמנם יוצא־דופן, אך הוא איננו, כפי שאתם כתבתם, „מוזר".

(המשך בעמוד 4)

כתבת השער הקדמי:

חשוגי והחברים

בגלבייה לבנה ובכפכפים, בסוויטה ליד אגם קומו, חשף הביליונר הסעודי ערנאן חשוגי בפני דפנה ברק את קשריו עם מנחם בגין, שימעון פרס ואריק שרון. „הסיפור הזה," הוא אומר, „כאילו פרשת איראן נולדה כדי להציל בני־ערובה, הוא קישקוש."

6

מלכודת לגינדים

האחים גינדי לא נעצרו על כבש המטוס שהחזירם לישראל – אבל עכשיו מגישה נגדם הפרקליטות כתבי־אישום. הם לא לבד: גם נגד אברהם שמאי, אלי ישראלי ויצחק ינאי יוגשו כתבי־אישום בפרשת הקרקעות. מי זייף את הפרוטוקול של ישיבת ועדת השרים ל־ענייני התיישבות כדי לק־בל הלוואה מבנק טפחות?

10

כתבת השער האחורי:

דיונסטי: מתגרשים

סמדר קלצ'ינסקי עברה לגור בבית אמה. אבי דיין נשאר בדירה. „אנחנו לא נפרדים בגלל מישהו או מישהי," אומרת הדוגמנית. „זה פשוט לא הולך." החלום של נצר משותף למישפחות האצילות — דיין וקלצ'ינסקי — נגוז בינתיים.

38

רף חדש שערוריית ה„הטבות" לסופרים

החלק המכריע של בספי ה„הטבות" הממשלתיות לסופרי ישראל הגיע לכיסם של מוסדים שממילא משתפרים הרבה יותר מחבריהם. גם כאן נתקיים הכלל המוכר: מי שיש לו — יקבל תוספת. מי שאין לו — יכול לשים פתק בכותל המערבי או לפנות לוועדת קבילות שעוד לא הוקמה. חגית טוך בתחקיר מיוחד.

28

שומן ודולארים

לא מעט רופאים ממליצים ללקוחותיהם השמנים על טיפול לשאיבת שומן – רק כדי לשאוב לכיסיהם (של הרופאים) דולארים שמנים. „אל תמהרו לפנק אחרים משו־מנכם!" ממליץ יולי נודלמן, הסוקר במדורו את דרכי הטיפול בבעיות ההשמנה.

40

סבבה בבורסה

נייר חדרה היא מניה טובה — וגם חיפה כימיקלים מבציחה לעשות טוב לבעליה. ממניית אלקו מומלץ להיזהר — אל תהיה הסראייר שיי־שאר עם נייר ביד ובלי כסף.

9

יהיה טוב!

המאבק אינו בין ימין ושמאל, בין ניצים ויונים, בין דתיים וחילוניים. המאבק הוא בין אופטימיסטים ו־פסימיסטים. אלה מאמינים שיש־ראל תתקיים ותשגשג ואלה עדיין פוחדים מפני הקוזאקים, מפקפקים ביכולתה של המדינה להחזיק מעמד.

11

אנו באנו ארצה

לפני 16 שנים, כשהחלו להגיע העולים מברית־המועצות, התייחסו אליהם היש־ראלים הוותיקים כאל מי שבאו מארץ מפגרת. העולים, לעומת זאת, חשבו שהם באים לארץ פרימיטיבית, שתושביה מתנוררים באוה־לים. כתבה ראשונה בסדרה.

12

על כוס קפה

מדור חדש: פגישה על כוס קפה, הפעם עם ענת דולב מעד־פוּם. ענת מספרת להעולם הזה על האירועים שבחייה, על הדר־גשה של להיות מוזהה ברחוב ועל הלימודים באניברסיטה.

35

נהגת מירוץ

שתי נשים ו־58 גברים יתייצבו השבוע למירוץ המכוניות הארצי השלישי שייערך באשקלון. „בתוך המכונית, עם הקסדה על הראש, אין הבדל בין גבר לאשה!" מצהירה שרון אבר (בתצלום) בת ה־37, אם לארבעה ילדים, שהיא נהגת המי־רוץ המסורסמת ביותר בישראל.

30

אייבי ו„סמו הנשים

אייבי נתן החליט מי הן 100 הנשים החשובות ביותר במדינה — והזמין אותן לפגישה במלון הילטון. הסיבה להזמנה: קידום פרוייקט לשיקום נרקומנים שהוא יזם. בין הנשים החשובות שסירבו להתנדב בטענה ש„אין להן פנאי": הזמרות ירדנה ארזי ועופרה חזה. בין החשובות שהתייצבו למשימה: שופטת, אשת מנכ"ל של משרד ממשלתי, מל־כת יופי לשעבר ורינה מור, בתצ־לום) ואלמנה של אישיבורסה.

26

מחפשים דירה

הסיכוי להשיג בתל־אביב דירה בשכירות הולך ופוחת – ומחירי הדירות מרקיעים לשחקים. דירת־חדר מושכרת ב־200 דולר. דירת שני חדרים ב־350 דולר. מה עושים אלפי הצעירים המעוניינים לגור דווקא בתל־אביב? יש המצ־טרפים לדירה כשותפים. יש השוכרים דירה ברמת־גן או בגבעתיים – ויש המשיכים בחיפושיהם. חקי־רה מיוחדת על המצב בעיר.

14

תשוקת המפקדת

„היא נהגה לשוחח אתי על יחסי־מין בין אשה לאשה... שלחה ידיים למקומות אינטימיים... לא אחת היתה תופסת אותי בפניי ומנשקת אותי כשלשונה נתחבת לתוך פי..." קטעים מתלונה שהגישה שוטרת צעירה ממישטרת־ישראל נגד המפק־דת שלה, רס"ר מלי סרוסי.

37

בעיקבות ריטה

בחנו לתיאטרון של בית צבי, אותו סיימה לאחרונה ריטה קליינשטיין, לומדת עכשיו הכוכבת הבאה של עולם־הבידור הישראלי: ורד כהן (בתצלום), בת 21, סטודנט להקת צופי תל־אביב ולהקת הנח"ל. „לא רציתי אף־פעם לשחק את התפקיד של היפה — העדפתי להקרין רבדים אחרים, פנימיים," היא מצהירה.

24

המדורים הקבועים:

מיכתבים – איפה השכל של המערך? 3
איגרת העורך – גרון עמוק 4
תשקיף – מסלול־סקי באילת 5
במדינה – כהנא או לייבוביץ 8
אתה והשקל – בנק המזרחי בין הפטיש והסדן 9
הנדן – קוראים לזה אופטימיות 11
יומן אישי – אוניברסיטה בכלא 17
מה הם אומרים – יוסי עוזרד, נתן ולך וגברי בנאי 19
זה וגם זה – חירפון כללי בליל הסדר 21
לילות ישראל – דפנה ארמוני ישבה בדד 22
דף חדש – בירוקראט נותן בסטר 28
הרוסקום – אנרגיה מרסיאלית 33
תשבצתן – רכישה טובה באפריקה 34
קולנוע – מייקל צ'ימינו מביים במימון קוקה־קולה 36
שידור – חיים יבין תרם 10 שקלים 39
בלי הרדמה – תעשיית השומן 40

"העולם הזה", שבועון החדשות הישראלי ♦ המערכת והמינהלה: תל־אביב, רחוב גורדון 3, טל. 232262/3/4־03. תא־דואר 136 ♦ העורך הראשי: אורי אבנרי ♦ עורך־משנה: דוב איתן ♦ עורך תבנית: יוסי שנון ♦ רבות מערכת: ענת פרגוסטי ♦ עורך ביתוב: גיורא נוימן ♦ מחלקת המדעות: כרמית טל ♦ עורך דסק: יפתח שביט ♦ ראש המינהלה: אברהם סיטון ♦ המז"ל: "העולם הזה" בע"מ ♦ הדפסה: "הדפוס החדש" בע"מ, תל־אביב ♦ הפצה: גד בע"מ, תל־אביב.

קו ישר

העניין התחיל בכתבה של בן־ציון ציטרין, אז חבר מערכת העולם הזה. על מישפט מסויים. המישפט כשלעצמו לא היה חשוב במיוחד. ה־המשך היה חשוב.

באחד הימים קיבלתי הזמנה מטעם בית־הדין של לישכת עורכי־הדין, ובה תביעה להתייצב לפניו ולגלות ממי קיבלנו את החומר לאותה כתבה. מגמת הלישכה היתה להוכיח כי פרקליט מסויים נתן לנו את החומר, בניגוד לכללי־האתיקה של לישכת עורכי־הדין.

התייחסתי לכל העניין בזילזול הראוי לו. ההזמנה היתה מכוונת אליי, אך מכיוון שאת הכתבה כתב ציטרין ביקשתי ממנו להופיע בישיבת בית־הדין במקומי ולמסור כי אין העולם הזה נוהג למסור מקורות־מידע.

אילו הופעתי בעצמי. הייתי מוסיף לכך כמה הערות חריפות. לעורכי־הדין יש כללי אתיקה. וכל הכבוד להם. לנו, העיתונאים, יש כללי־אתיקה משלנו. אינני סבור כי האתיקה של עורכי־הדין חשובה מן האתיקה של העיתונאים. ואינני חושב כי תרומת עורכי־הדין לחברה חשובה מתרומת העיתונאים. לדעתי, ההיפך הוא נכון.

על כל פנים, בני ציטרין הלך לישיבה ומסר את ההודעה בשמו ובשמי. כתוצאה מכך הוטל עליו קנס.

על הקנס הזה הוא עירער. הדברים הגיעו לבית־המישפט העליון. והשבוע ניתנה החלטה על־ידי השופט הראשי של מדינת־ישראל: נשיא בית־המישפט העליון, השופט מאיר שמגר.

זוהי החלטה מהפכנית, והיא מוסיפה נדבך חשוב למיבנה הדמוקרטיה הישראלית. אני שמח שהיה לנו חלק ביצירת סימן־דרך מישפטי ומישטרי זה.

את הניצחון השיגו עורכי־הדין חיים שטנגר (בשם ציטרין) ומיכי מוזר (בשם נבו).

גרון עמוק ★

החלטת השופט שמגר לא באה לגמרי כאפתעה. כי שמו של שמגר כבר יצא לפניו כמגן חופש־העיתונות.

לפני כמה שנים, בטרם היה לנשיא בית־המישפט העליון, הצטיין שמגר בהחלטה מישפטית מהפכנית אחרת. היה זה במישפט ששימש גם הוא סימן־דרך במאבק על חופש־העיתונות, אולם במובן השלילי.

חברת החשמל הגישה אז מישפט נגד הארץ על הוצאת לשון־הרע. הפרטים אינם חשובים כאן. חשוב שהמאבק היה על מעמדם של חופש־העיתונות וחובת־העיתונות למסור מידע לציבור. השופט שמגר כתב אז פסק־דין שחייב חד־משמעית את זכות האזרח לדעת. עם כל המש־תמע מכך לגבי זכות העיתון לטעות בתום־לב. אולם בפסק־הדין הסופי לא קיבל רוב בית־המישפט את דעתו של שמגר. ההחלטה הסופית באותו מישפט היתה הרת־אסון, צעד גדול אחורה בדרכה של הדמוקרטיה הישראלית.

עתה בא שמגר, ואישר את עמדתו העקרונית. הפעם הוא עושה את כנשיא בית־המישפט העליון, וכמי שנתמך על־ידי עמיתיו בבית־המישפט.

לצד בן־ציון ציטרין עמדה במישפט כתבת של הארץ יפעת נבו. שנקנסה אף־היא על־ידי עורכי־הדין בשל סירוב דומה להסגיר מקורות־מידע. השאלה שעמדה לפני השופט היתה, על כן: האם יש חסיון למקורות־המידע של העיתונאים?

בשעתו, כחבר־כנסת, לחמתי להכללת עיקרון זה בחוק. לפי החוק יש חסיון כזה לעורכי־הדין, לכוהני־דת ולעוד כמה מיקצועות. אך לא לעיתונאים. הכנסת, העוינת את כלי־התיקשורת (בעודה רודפת אחריהם ומתחנפת אליהם בכל הזדמנות), סירבה לקבל עיקרון זה.

השופט שמגר העמיד את הבעייה בדיוק כמו שהיא. בלי עיתונות חופשית לא ייתכן מישטר דמוקרטי. כפי שאמר תומאס ג'פרסון, אחד האבות־המייסדים של ארצות־הברית: אם צריכים לבחור בין ממשלה ובין עיתונות חופשית, יש להעדיף את העיתונות החופשית.

בלי עיתונות חופשית, מוכרחים כל מוסדות־השילטון — הממשלה, הכנסת ואף בית־המישפט עצמו — להתגונן. בלי העין הפקוחה של הציבור, שהיא עין התיקשורת, מוכרחים השחיתות והרעיונות להשתלט בחברה. זהו תהליך בלתי־נמנע, כפי שהוכח בהיסטוריה פעמים בלא־ספור.

לכן מהווה חופש־העיתונות את אחד מעמודי־התווך של הדמוקרטיה: אם לא עמוד התווך הראשון.

אולם חופש־העיתונות כולל לא יתכן בלי החסיון למקורות־המידע. העיתונות ניזונה ממידע. מידע זה בא, לעיתים קרובות, ודווקא ממקורות החשובים ביותר, ממי שמחזיקים בעמדות־מפתח במינהל הציבורי, בפוליטיקה ובמשלה עצמה. בעלי־המידע לא ימסרו אותו לעיתונאים אם לא יהיו בטוחים כי חלקם במסירת־המידע לא ייוודע לעולם. האמון המוחלט בין העיתונאי ובין מוסר־המידע הוא תנאי מוקדם לעצם קיומה של עיתונות חופשית ולוחמת.

די להזכיר את "גרון עמוק" בפרשת ווטרגייט, כדי להבין את הבעייה.

ללכת לכלא ★

מאז שקיבלתי לידי את מערכת העולם הזה – השבוע לפני 37 שנים בדיוק — לא היה אף מיקרה אחד שבו מסרנו מקור־מידע. כל עיתונאי, שעבד אי־פעם בהעולם הזה, ידע כי זהו חוק־בל־יעבור: הוא יילך לכלא, בגאווה ובראש מורם, ובלבד שלא למסור מקור־מידע. הדבר עמד רק באחרונה במיבחן עליון, כאשר סירבה רפנה נרק לגלות בכל צורה שהיא כיצד נערך הראיון המפורסם שלה עם ג'ון דמיאניוק הכלוא. בן־ציון ציטרין נהג לפי כלל זה.

אני שמח שבית־המישפט קיבל עמדה זו כמעט בלי הסתייגות. הוא הוציא מן הכלל רק מיקרים שבהם דרוש מידע זה באופן חיוני כדי להבטיח עשיית־צדק בענייו חשוב.

אמרנו לא פעם כי בית־המישפט העליון הוא עתה החומה האמיתית של הדמוקרטיה הישראלית, אחרי הידרדרות הממשלה ושקיעת הכנסת. מבחינה זו, בית־המישפט והעיתונות הם בעלי־ברית טבעיים. כל עוד הם קיימים כגופים בני־חורין ובלתי־תלויים, הדמוקרטיה הישראלית תעמוד על תילה.

חג שמח.

מאיר שלו

מיכתבים

(המשך מעמוד 3)

אם אינכם יודעים, הרי יש סיבה מאוד מצערת לשם־הזה, אותו נתנו לו הוריו של סלע. אביו של סלע ביקש להנציח בשם בנו בכורו את העובדה כי גם אביו וגם אימו (של אבי סלע) ניספו בשואה ולכן צרף את המילים אב ואם זה לזה ויצר את השם אביאם.

יצחק קרטמן, רמת־גן

● ● ●

עונש, לא מתנה

על המתנות הצפויות לשחקני בני־יהודה באם יזכו באליפות ("חור בר־שת", העולם הזה 1.4.87).

איזו מין הבטחה זאת, לתת במתנה מכשיר־טלוויזיה לשחקן קבוצת כדורגל שתזכה באליפות? זאת מתנה, זאת? זה עונש!

הלא לנוכח התעללות הטלוויזיה הירושלמית בצופיה כמעט מתבקש לשנות את האימרה העתיקה "לא יחזיק אדם כלב רע בביתו", ל"לא יחזיק אדם מכשיר־טלוויזיה בביתו".

אהרון פרידמן, תל־אביב

● ● ●

שם עברי למאמן עברי

על שם המישפחה הנכון של מאמן הפועל תל־אביב ("חור ברשת", העולם הזה 1.4.87).

מה יש לכם נגד האיש ששם את קבוצת הכדורסל של הפועל תל־אביב על המפה? שמו הוא ויינקרנץ ולא ויינקרק, כפי שכתבתם לפני כמה שבועות, וגם לא ויינגרץ, כפי שכתבתם בשבוע שעבר.

יוסי גבאי, תל־אביב

עזי קרן

מאמן ויינקרנץ בפעולה
אולי גפני? אולי עטרי?

פעם ויינקרק, פעם ויינגרץ. אם קיים קושי כזה באיות שמו הנכון של משה ויינקרנץ, אולי כדאי להציע לו שיעברת את שמו ואז לא תהיה בעייה. גפני, למשל, או עטרי.

יחזקאל שלומי, תל־אביב

● ● ●

שריפת הספה

על בדיחה בעלת גוונים מסויימים ("הספה לא נשרפה", העולם הזה 1.4.87).

הבדיחה על הגבר ששב הביתה, מוצא את אשתו מתנה אהבים עם ידידו וכנקמה שורף את הספה, היא לא רעה, רק יש לה זקן עד הריצפה.

אבל מדוע דווקא העולם הזה צריך לייחס את הבדיחה הזאת לתימני, זקן ואיש שכונת־התיקווה? זאת בעיה גם בתימנים, גם בזקנים וגם בגברי שכונת־התיקווה.

שלמה אצלאן, תל־אביב

הסיפור, סיפור. אבל פשוט אין לכם שום הבנה לא בתימנים ולא בתושבי התיקווה. הלא כבר קרו מקרים כאלה, גם אצל תימנים וגם בהתיקווה. אבל בכל מקרה, זאת לא היתה הספה שספגה את הנקמה.

תשאלו את הידידים המקרינים ואת הנשים הבוגדניות.

משה בסיף, תל־אביב

● ● ●

למי יאה, למי נאה

על יתרונם של אברים חשופים ("לילות ישראל", העולם הזה 1.4.87).

מההערה של כתב העולם הזה זוהר אהליאב, על חשיפתם של אבריה החטובים של הדוגמנית רונית אלקבץ ("כיאה לדוגמנית צעירה"), אפשר להגיע למסקנה המוטעית שחשיפה כזאת יאה רק לדוגמניות צעירות.

האמת היא, שחשיפתם של אברים חטובים יאה לכל אשה, בכל גיל ובכל מקצוע.

דן לוין, ראשון־לציון

● ● ●

מקרה דרך

על שגיאות־דפוס מוזרות ("איגרת העורך", העולם הזה 1.4.87).

לדעתי, יש להעולם הזה בעייה עם שגיאות־דפוס. באותו שבוע בו אורי אבנרי מתנצל על שגיאת־דפוס אומללה, בה עוותה הערכתו לעמירם ניר, איש פרשת הנשק לאיראן (במקום "אני בין המעריכים אותו" יצא "אינני בין המ־עריכים אותו"), פגע שטן שגיאות־הדפוס במדור המסיבות, לילות ישראל.

בקטע על חוויותיו של שחקן התיאטרון שמר־ליך עצמון, במסיבת־יובל של מועדון־לילה תל־אביבי, מסופר כיצד התאושש עצמון אחרי כמה לגימות ויסקי, שעט לרחבת־הריקודים. "כשהוא גורר עימו את הנשים ש נ י כ ר ו בדרכו".

מה זה? עצמון שלף את הגבירות מן המיכרות? הלא היה צריך להיות כתוב "הנשים שניקרו בדרכו".

אסנת סירקים, רחובות

● קורה.

● ● ●

מאפיונר צנוע ותם

על המקור הערבי לשם רשתות־ה־פשע, המאפיה ("אנשים", העולם הזה 1.4.87).

יכול להיות שהמאפיה באמת נולדה בימי הכיבוש המוסלמי של האי סיציליה, כאשר בעלי־זרוע הצליחו לקבל פטור ממיסים. אבל המילה הערבית לפטור ממיסים איננה מעפיה, כי אם מועאפה.

חליל ג'נדי, נצרת

אולי צודק אותו מדען שסיפר לאיש מהכפר ג'ת כי שורש המילה מאפיה במילה הערבית מועאפה (ולא מעפיה), שפירושה פטור ממיסים. מאידך, כיצד זה מתיישב עם כך שמילה ערבית קרובה בשורשה, עפיף, אומרת על בעלה שהוא צנוע, תם וכובש את יצרו?

אברהם סופר, רמת־גן

● ● ●

טובות הנאה ללשעברים

על אחת הסיבות לאי־מכירת חברת אל־על **("אתה והשקל"**, העולם הזה 25.3.87).

יגאל לביב כתב, כי יש המסבירים את אי־מכירתה של אל־על בכך ששר־התחבורה ממנה את חברי מועצת־המנהלים, שחלקם הם תומכי בתנועת החירות, והם נהנים בזכות מינויים מטיסות חינם באל־על ומהוזלות במלונות.

אבל, כידוע, מנוהלת חברת אל־על מזה שנים על־ידי כונס־הנכסים ובשנים אלה אין לחברה מועצת־מנהלים (כפי שהדבר בכל חברה המנו־הלת על־ידי כונס־נכסים).

אם חברי מועצת־המנהלים לשעבר נהנים מטיסות חינם באל־על יש בכך הטבה רציונית.

רזן וייס, רמת־גן

● ● ●

מיכתבים למערכת

העולם הזה **שומר לעצמו את הזכות לערוך מיכתבי קוראים מסיבות לשוניות, מישפטיות או טכניות.**

עובדה זואולוגית

גם בגליונות החג הקפיד שמעון צבר, במדורו קוצו של צבר, לבדר את קוראי העולם הזה. באימרות־השפר של טוסבראהינדי, אשף־הי־אימרות "ציר רוחו של צבר. וכה אמר טוסבראהינדי בגליון הפסח של ה־עולם הזה. שהופיע השבוע לפני 25 שנה:

● **אל תהיה ראש לשועלים. וגם לא זנב לאריות. כי בכל מקרה תגמור את הקריירה בכלוב של גן־חיות!**

דף תשקיף

ממחנה לאוגדה

מחנה יצחק רבין במיפלגת־העבודה מגביר את קצב פגישותיו ועורך „ספירת מלאי".
אחד מראשי המחנה אמר השבוע כי הגוף גדל „ממחנה לאוגדה".

הפלסטינים היו באינטרנציונל

כלי־התיקשורת של שימעון פרס העלימו את העובדה כי בכינוס האינטרנציונל הסוציאליסטי ברומא נכחו שני נציגים פלסטיניים: פאיז אבו־רחמא וחנא סניורה.
השניים הופיעו כאישים שאושרו על־ידי יאסר ערפאת כנציגים פלסטיניים מוסמכים, ושגם שימעון פרס קיבל אותם כנציגים פלסטיניים במשאומתן עתידי.
לעומת זאת לא ניתן להיכנס לאילן הלוי, ישראלי־לשעבר שמונה כנציג אש"ף באינטרנציונל, אחרי הירצחו של עיצאם אל־סרטאווי, השבוע לפני ארבע שנים. גם הלוי בא לכנס ברומא.

פרס לא לקח צלם

במישרד־ראש־הממשלה הובעה השבוע תמיהה רבה, כשבעמוד הראשון של אחד הצהרונים הופיעה תמונתו של שימעון פרס, שר־החוץ, עם מלך ספרד. מתחת לתמונה היה כתוב כאילו צולמה על־ידי לישכת־העיתונות הממשלתית.
המדיניות היא שלישכת־העיתונות שולחת צלם רק למסעות של נשיא וראש־ממשלה.
ממישרדו של שר־החוץ נמסר, כי למסע לא נלווה צלם ישראלי רישמי, וכי לישכת העיתונות רק הסיצה את התמונה שהגיעה מחו"ל.

רפי איתן למבקר המדינה

רפי איתן, מנכ"ל קרנצרן בימיקלים ל־ישראל, ייקרא בקרוב למבקר־המדינה.
המבקר בודק תלונה שלפיה קיבלה אלה בראור, הדוברת ומנהלת מחלקת־הפירסום של הקרנצרן, אישור לנסיעה לאנגליה ללימוד שוק התיקשורת הבריטי, וכך נסעה לחופשה פרטית על חשבון הקרנצרן, שהוא חברה ממשלתית.

התפתחות סחר בין ישראל לפולין

בחודש הבא יוקם בישראל מישרד של חברה איטלקית בשם „איטלמקם", שהיא שותפה של ממשלת־פולין, ושתייצג בארץ מיספר חברות פולניות.
החברה תעבור בארץ דרך בנק פ.ק.או. הפולני, המחזיק סניף בארץ.

6 מיליון בקו הירוק

ועדה ציבורית, בראשותו של עורך־הדין אמנון גולדנברג, בדקה את רזרבות־הקרקע של מרינת־ישראל. הוועדה, שסיימה את בדיקתה לאחרונה, מצאה כי בישראל אין מחסור בקרקע לבנייה, וכי על הקרקע הקיימת, בגבולות 1967, ניתן ליישב 6 מיליון איש.

שדולה נגד מיימון

במיפלגת־העבודה מתארגנת שדולה, הדורשת להעביר את דויד מיימון, נציב שרות בתי־הסוהר, מתפקידו. חברים במיפלגה חוששים שהמצב בבתי־הסוהר ימשיך להידרדר.
רפי סויסה, הנציב הקודם של השרות, שוקל כתיבת ספר על בתי־הסוהר.

המדינה תציע חסיון למקורות־מידע

תיתכן חקיקה חדשה להבטחת חסיון למקורות־המידע של עיתונאים.
בעיקבות החלטתו של בית־המישפט העליון, שקבע כי חסיון זה הוא עדיפה חשובה לחופש־העיתונות ולדמוקרטיה, עשוי מישרד־המישפטים להכניס את העיקרון הזה לתיקון חוק־הראיות, שהוכן באחרונה ושהמתין בין מישרדי־הממשלה, כשלב ראשון לחקיקה.
הכנסת דחתה בשעתו הצעה כזאת של ח"כ (ראז) אורי אבנרי, ודחייה זו צוטטה על־ידי עורכי־הדין כהוכחה לכך שעיקרון זה אינו מקובל בישראל. בית־המישפט דחה טענה זו.

המרוץ על „פיאט"

גובר המרוץ על קבלת סוכנות המכוניות פיאט בארץ.
מישפחת גולדשטיין, שייצגה את החברה עד כה, הסתבכה.
המשביר המרכזי רואה את עצמו בבעל הסיכויים הטובים ביותר, מבין שישה המתחרים, מכיוון שהוא מייבא ארצה את משאיות „איווקו" ממישפחת „פיאט".

מישחקי לייזר בישראל

אישי־העסקים אלי אפרתי, בעל מחסני־קירור וחברות־לימזין, רכז בארצות־הברית זיכיון להביא לישראל מישחקי־לייזר, והוא מחפש עתה שטח בתל־אביב לסתיחת אולם־המישחקים הראשון.
רפי שאולי, שרכש זיכיון למישחקי־מילחמה בלייזר, נתקל בקשיים במימוש הרישיון. המתנגדים העיקריים טוענים ש־אין לאפשר לנוער לשחק במישחקים המטפחים אלימות.

וסקביץ בצירין

נחום וסקביץ, המבוקש על־ידי רשות־ניירות־הערך האמריקאית, נראה באחרונה במלון המפואר „צירין" בבירת שוויץ.
דויד סופר, שותפו לעיסקי המניות הנחקרים על־ידי הרשות האמריקאית, עזב את הילטון בלונדון, שבו התגורר עד לפני שבועיים.

האחים נקש יגישו תביעה

האחים נקש שוקלים להגיש תביעה נגד „בנק צפון־אמריקה", שמימש ערבויות שקיבל בשעתו מן האחים לקבוצת־המאוגדים של איש־העסקים שמואל דבנר.
קבוצת דבנר התמוטטה, והאחים נקש נאלצו לשלם שני מיליון דולר.

קריאה למרד

אירגוני העצמאים פתחו בימים האחרונים בשדולה נגד תשלום המיסים העירוניים.
האירגונים, שפנו גם ללוחי העצמאים של חברי־הכנסת בליכוד ובמערך, מצאו כי העידיות התחכמו להוראה שלא להעלות את מיסי־הארנונה מעבר לעליית המדד של שנת 1986, שהסתכמה ב־22 אחוזים.
העידיות דירגו מחדש את איזורי־הגבייה השונים, וכך עלו המיסים בעשרות אחוזים, ללא כל פרופורציה לגובהם בשנה הקודמת.
אירגוני־העצמאים מתבוננים להדחיק לבת, ואף לקרוא לתושבי הערים שלא לשלם את מיסיהם לעיריות.

מיחשוב בבתי־המישפט

בשני אולמות בבית־המישפט המחוזי בתל־אביב הוכנס מחשב. לפי הסידור החדש, מועבר הפרוטוקול לתוך המחשב, והצדדים המתדיינים יכולים לקבל העתק ממנו על דפי־מחשב אחרי תשלום מסויים, שיממן את ההצאות.
זהו נסיון חדש, הנערך בינתיים במישפטים אזרחיים בשני אולמות אלה. אם יצליח, הוא יישם תוך שנה כשאר אולמות המישפט.

רוב הכסף להסתדרות

ממשלת־ישראל הקציבה השנה 400 מיליון שקלים לעזרה למיפעלים במצוקה.
מתברר ש־345 מיליון מהם הגיעו להסתדרות ולמיפעלים הקשורים ב„חברת העובדים".
חלק מן הכסף הזה גם הלך לעזרה לקופת־החולים של ההסתדרות, שנמצאה גם היא בקשיים באחרונה.

300 פריטים

„התעשייה האזורית" פתחה באחרונה סניף בקנדה. הנציג הישראלי יעניין את הקנדים במרוייקטים שונים ובמוצרי „התעשייה האזורית". מדובר ב־300 מוצרים, שלחלקם אין שום קשר לתעופה.

שלג באילת

חברה אנגלית־שוודית עומדת להקים באילת מסלול לגלישת־סקי ומישטח להחלקה על קרח.
החברה עומדת לחתום בימים הקרובים על חוזה עם עיריית־אילת. העירייה תקצה לפרוייקט גיבעה על שטח של 400 דונם, הסמוכה לאחת השכונות בעיר.
התנאי לקיום הפרוייקט הוא השגת כל האישורים הדרושים עד לתחדש ספטמבר. אם לא יושגו האישורים, יבוטל החוזה.
העלות המתוכננת של הפרוייקט היא 2.5 מיליון דולר.

מטוס ה„נמר" בסינגפור

מטוס־הקרב החדש של התעשייה האזורית, „נמר", יוצג בירידי־התעופה הבינלאומי, שייערך בסינגפור.
המטוס, הקיים על שולחנות־השירטוט בלבד, מורכב מגוף משופר של הכפיר, מנוע אירופי ואמצעי־הנמצה חדישים.
הוא נולד כדי לעקוף את איסור־הייצוא, שהוטל על־ידי ממשלת ארצות־הברית.
לפי התוכנית, יהיה המטוס החדש זול מן ה„בפיר", ו„התעשייה האזורית" תנסה למצוא לו שוקים בירידי־התעופה.

תביעה נגד מכון הייצוא

חברת פייקום־אינטרנשיונאל ערכה במשך שנה סקר והכנות, במטרה לשווק בארצות־הברית מוצרי־מזון ישראליים תחת השם בתאבון. החברה התחילה בפרוייקט אחרי שחתמה על חוזה עם מכון הייצוא הישראלי, שלפיו יתן המכון 1.4 מיליון דולר לפירסום ושיווק.
כרצין שירה, נציג החברה בארץ, החתים יותר מ־40 מיפעלים, שהסכימו להשתתף בפרוייקט. בינתיים נודע כי כוחות־המשימה הקים גוף מתחרה בשם אי־אם־אימפורטינג („אני מייבא"), שבראשו עומדות חברות־המזון הגדולות בישראל.
מכון הייצוא הקים כמה ועדות לבדיקת הנושא.
בינתיים הודיעה חברת „פייקום" שהיא פורשת מן הפרוייקט, ודרשה מן המכון סכום של 400 אלף דולר על הפרת־הסכם. המכון סירב לשלם, והחברה עומדת להגיש תביעה בארץ ובניו־יורק.

התנצלות

בגליון האחרון של „העולם הזה" אירעה טעות חמורה.
בגלל מישגה־אנוש של מקור־מידע, שורבב שמו של הקבלן הירושלמי מוריס רג'ואן לחקירתו של יגאל לביב על פרשת דויד סופר.
אין כל אמת במה שנאמר בכתבה. כאילו רג'ואן מסר מידע על הקבלן יוסף חפצדי. עיסקת־הטיעון, שבמיסגרתה נמסר מידע זה, נעשתה עם יהושע הלפרן, איש אחר הקשור בעיסקי „בנק צפון אמריקה". לרג'ואן אין כל קשר לעניין.
יגאל לביב ומערכת „העולם הזה" מצטערים על עוגמת־הנפש שנגרמה למוריס רג'ואן, ומתנצלים לפניו בלב שלם.

מונולוג של עדנאן חשוגי

מאית. היא אינה מייצגת שום מדינה אחרת בעולם הערבי?"

אין לי מושג מי היה אחראי לפיר־סום ההודעה. לא היה זה מישהו בכיר. סאדאת קיבל את נוסח ההודעה, קימט את הנייר, השליכו בזעם וצווח: „אר־קיי, נעשה שלום עצמאי!"

הלך ועשה שלום בין מצריים ויש־ראל.

אני עושה היסטוריה!

ל ולא ההודעה המטופשת הזאת, שלא ברור מי היה אחראי לה, יכולנו לעשות שלום באיזור.

ראי איך נעשית — או אולי לא נעשית — ההיסטוריה.

לא מעניין אותי ששמי יוזכר בקשר לעשיית היסטוריה. עשיתי דברים ר־בים מאחורי הקלעים, ושמי לא פורסם. כן, עד פרשת הנשק האיראני.

הפירסום הזה מזיק לי. איזה רושם מתקבל ממני בישראל מהפירסומים ה־אחרונים?

חבל!

כעת יש סביבי פחות מיסתורין. לאן שאני מגיע, יש סביבי דיבורים. אנשים מנסים לעשות ספקולציות. זה וזה שלח אותו לכאן, והוא עצמו שולח את זה וזה לשם.

אם נתעלם מן הרעש והפירסום, ק־יים בי רחף עז להיות מעורב בעשיית

ופירות. הוא היה מוכן להשקיע ביליון דולארים להגשמת החלום.

התשובה שלי לאדמונד רוטשילד היתה: „אתה אדם מקסים, אקח אותך אל המלך בסודי־סודות, אבל רק אם תקבל אישור מגורם ישראלי רשמי. אחרת אין כל טעם לכך."

הוא הסכים עימי ונסע למחרת היום לישראל. לא שמעתי ממנו במשך כמה ימים. אחרי שבועיים, טילפן אלי מיו־אש: „הם (הישראלים) כל־כך מסוכ־סכים ומפולגים בינם לבין עצמם, עד רוצה לראות את המלך פייצל."

בתקופה ההיא, אל תשכחי, (גמאל) עבד־אל־נאצר עדיין היה בשילטון. זו היתה תקופה שונה לחלוטין.

נפגשתי עם אדמונד. התרשמתי ש־הוא אדם מקסים, מהיר־תפיסה, איש־עסקים רציני.

הוא חשב אז שאפשר להפוך את מידבר־סיני לאיזור משגשג, עם ירקות

שוויץ הבטיח

ג את פרשת הנשק לאיראן יזמ־תי כדי להשפיע על תהליכים היסטוריים. כל שרציתי היה ליצור ק־שר בין המתונים באיראן — יש שם שלוש קבוצות עיקריות: קיצונים, מ־תונים ומתקדמים — לבין האמריק־אים, דרך ישראל.

מדוע ישראל?

כי לא בטחתי באמריקאים, שיידעו איך להתעסק עם האיראנים. בישראל ישנם אנשים המנהלים קשרים ארוכי־שנים עם איראן.

הו, אני מכנה אותו „חבר נאמן". ה־ייתי הרבה יותר קרוב אליו כשהיה עדיין יורש־העצר. כאשר הפך מלך, ק־שה יותר להגיע אליו. לי אין זמן בש־ביל אנשים, שצריך להתאמץ כדי לה־גיע אליהם.

שאר בני־עמי, הסעודים, מחולקים בדעתם ביחס אליי. חלקם חושבים ש־חציתי את כל הקווים האדומים, רואים בי בוגד. היחס של האנשים האלה אליי גבר בעיקבות הפירסומים האחרונים, על הקשר שלי לפרשה האיראנית ועל קשריי עם הישראלים.

גם קודם לכן ידעו על קשריי אלה, עם שימעון פרס ועם אחרים. אפילו יא־סר ערפאת ידע על כך. בכל זאת, אחרי הפירסומים, מצבי הסתבך.

ראי מה הם עשו לחסן, מלך מרוקו, אחרי ביקור פרס אצלו: הוא גמור כיום בעולם הערבי.

„שרון ביקר אצלי!"

ב ראיון הזה, שהוא מסוכן עבורי, חשוב לי להופיע כאדם הרוצה ב־שלום.

לישראל יש תפקיד בתהליך הש־לום. אתם, הישראלים, זקוקים לאנוור סאדאת משלכם.

סאדאת הוא מודל לחיקוי עבורי. הוא היה חבר קרוב שלי. הייתי אחד האנשים היחידים שידעו מראש על ב־קורו בירושלים.

לפני הביקור ההיסטורי, הוא היה מודאג בקשר לסעודיה. הוא התייעץ איתי. טילפנתי לאל שוויימר ולדויד קימחי והסברתי להם: מנחם בגין חייב להתייחס בנאומו, לרגל הביקור, לס־עודיה. הוא חייב להזכיר אותה.

הם באמת מיהרו לבגין ואמנם — ברגע האחרון ממש שינה בגין את נ־אומו ההיסטורי. במקביל סידרתי ל־פאהד, שהיה אז יורש־העצר — היום הוא המלך — ראיון בשבועון ניוזוויק. הבהרתי לו: „עליך להראות לאמרי־קאים שאינך נגד השלום. עליך לתמוך בפומבי בצעדו של סאדאת."

הראיון פורסם. עוד לפני שקיבל ת־הודה, נסעתי עם עותק שלו אל הנשיא סאדאת. פגשתי אותו מוקדם בבוקר.

הוא בא לקבל את פניי בשעה בלתי־מקובלת. כשרק יצא מהמכונית הנשי־אותית, הגשתי לו את הראיון שיאר־גנתי ואמרתי לו: „אדוני הנשיא, אתה אחראי לשלום באיזור!"

הוא נטל את הראיון, קרא ולפתע התחיל לרקוד. אחר־כך יצאה הודעה מוזרה, בשם מישרד־החוץ הסעודי, ב־רוח כזאת: „מצריים היא מרינה עצ־מאית של ארה"ב".

רוטשילד התייאש

מ אז 1967 אני מעורב בתהליכים היסטוריים. אילו הייתי יודעת כמה אגב, מה שלום האתיופים? מה זאת אר־מרת מי? היהודים שהבאתם מאתיופיה?

הנרי קיסינג'ר פנה אליי בקשר אליהם. הוא לא ידע שהעיסקה בעניין האתיופים כבר היתה סגורה, וניסה לג־שש אצלי, כדי שאפעיל את קשריי.

התחלתי להיות פעיל ב־1976. אר־מונד דה־רוטשילד טילפן אליי. תחילה יצר עימי קשר דרך פוליטיקאי, חבר משותף. החבר הזה הודיע לי: „אדמונד רוצה שתבוא לראות אותו".

אין לי מושג מי היה אחראי לפיר־סום ההודעה. לא היה זה מישהו בכיר. סאדאת קיבל את נוסח ההודעה, קימט את הנייר, השליכו בזעם וצווח: „אר־קיי, נעשה שלום עצמאי!"

הלך ועשה שלום בין מצריים ויש־ראל.

אני עושה היסטוריה!

ל ולא ההודעה המטופשת הזאת, שלא ברור מי היה אחראי לה, יכולנו לעשות שלום באיזור.

ראי איך נעשית — או אולי לא נעשית — ההיסטוריה.

לא מעניין אותי ששמי יוזכר בקשר לעשיית היסטוריה. עשיתי דברים ר־בים מאחורי הקלעים, ושמי לא פורסם. כן, עד פרשת הנשק האיראני.

הפירסום הזה מזיק לי. איזה רושם מתקבל ממני בישראל מהפירסומים ה־אחרונים?

חבל!

כעת יש סביבי פחות מיסתורין. לאן שאני מגיע, יש סביבי דיבורים. אנשים מנסים לעשות ספקולציות. זה וזה שלח אותו לכאן, והוא עצמו שולח את זה וזה לשם.

אם נתעלם מן הרעש והפירסום, ק־יים בי רחף עז להיות מעורב בעשיית

שוויימר הבטיח

ג את פרשת הנשק לאיראן יזמ־תי כדי להשפיע על תהליכים היסטוריים. כל שרציתי היה ליצור ק־שר בין המתונים באיראן — יש שם שלוש קבוצות עיקריות: קיצונים, מ־תונים ומתקדמים — לבין האמריק־אים, דרך ישראל.

מדוע ישראל?

כי לא בטחתי באמריקאים, שיידעו איך להתעסק עם האיראנים. בישראל ישנם אנשים המנהלים קשרים ארוכי־שנים עם איראן.

הו, אני מכנה אותו „חבר נאמן". ה־ייתי הרבה יותר קרוב אליו כשהיה עדיין יורש־העצר. כאשר הפך מלך, ק־שה יותר להגיע אליו. לי אין זמן בש־ביל אנשים, שצריך להתאמץ כדי לה־גיע אליהם.

שאר בני־עמי, הסעודים, מחולקים בדעתם ביחס אליי. חלקם חושבים ש־חציתי את כל הקווים האדומים, רואים בי בוגד. היחס של האנשים האלה אליי גבר בעיקבות הפירסומים האחרונים, על הקשר שלי לפרשה האיראנית ועל קשריי עם הישראלים.

גם קודם לכן ידעו על קשריי אלה, עם שימעון פרס ועם אחרים. אפילו יא־סר ערפאת ידע על כך. בכל זאת, אחרי הפירסומים, מצבי הסתבך.

ראי מה הם עשו לחסן, מלך מרוקו, אחרי ביקור פרס אצלו: הוא גמור כיום בעולם הערבי.

פאהד, חבר נאמן

ב אותה תקופה נוצר הקשר ה־רשמי ביני לבין דייב (דויד) קימ־חי.

פגשתי אותו בפאריס. הוא עבר אז במוסד. אני מאוד מעריך אותו.

המלך פאהד, אגב, לא אוהב יוזמות פרטיות בנושאים בינלאומיים. הוא דווקא מעריך את העובדה, שאני רואה את הדברים לטווח ארוך.

אל תשכחי, יש דברים שאין אני מ־סוגל להשמיע בקול־רם.

היחסים ביני לבין פאהד?

שאינני יודע עם מי לדבר. אינני יכול לעשות דבר!"

עמירם ניר קטנטן

ע מירם ניר? הוא קטנטן בכל ה־מישחק הזה.

אני מנסה לחשוב במושגים רחבים, מעל הסיכסוכים הקטנוניים והמאבקים האישיים. אינני כועס על איש מהמעו־רבים בדבר, כי אני מאמין שהיה כאן

כן, יעקוב נימרודי הוא דוגמה טובה. הסיפור הזה, כאילו פרשת איראן נולדה כדי להציל בני־ערובה הוא קישר קוש: את יודעת מתי נודע לי על בני־הערובה? בשלבים מאוחרים של העיס־קה:

כיצד? האיראנים, האמריקאים וה־ישראלים רצו לבחון זה את יכולתו של זה. באותו שלב ניסו לשחרר את ויליאם באקלי, איש הסי־איי־אי. ביקשו ממני מיליון דולארים, ואחר־כך ארבעה מיל־יון נוספים. לא היה על כך שום רישום, לא נכתבו שום ערובות.

אל שוויימר הבטיח לי: „סמוך על המילה שלי. תקבל בחזרה כל גרוש!" זהו, לא ראיתי מאז גרוש מכל הכסף הזה...

שוויימר, נימרודי וגורבניפאר נעלמו מחיי במשך שישה חודשים. נימרודי בכלל נעלם מחיי.

אני דווקא אוהב אותו, את נימרודי. מדוע התביישו חלק מהאנשים לי־צור עימי קשר? אני יודע שנוצר הרר־שם, כאילו אני שניתקתי את המגע אי־תם.

אין זה נכון. זה קרה להיפך. זה כמו רומן בין גבר ואשה. אם הגבר נמשך לאשה אחרת — אפילו עוד לא בגד בבת־זוגו — הוא מתחיל להרגיש ריג־שי־אשמה. הוא מתבייש להביט לה ־ שר בעיניים.

אגב, ידוע לך שלרוברט מק־פרלן ניתנה הזדמנות — בביקורו המפורסם באיראן — לשחרר שניים מבני־הע־רובה? הוא לא ניצל את ההזדמנות!

„הראיון הזה לעיתונאית ישראלית מסכן את חיי..."

ביום הראשון בשבוע שעבר טילפן עדנאן חשוגי לביתי שוב ושוב. אחר־כך נפגשנו בווילה־צסטה, תשוכנת ליד אגם קומו, בגבול אי־טליה־שוויץ, מלון יוקרה בעל־מוניטין.

לווילה־צסטה מגיעים אנשים עשירים. הנזקקים לטיפול־שיניים: יש בקירבת־מקום מרפאה מודרנית ובה רופאים מאחרונים ברפואת־שיניים: רופאים מעולים, טיפול מחיר – ויקר.

חשוגי הגיע למקום במטוסו הפרטי, הישר מקאן, לבדיקת־שיניים תקופתית – אחת לשנה. בשיחת־טלפון מוקדמת קבענו פגישה ב־„צסטה" ב־1.30 לפנות בוקר.

הגעתי במונית, בדיוק בשעה הייעודה. כשפתחתי את דלת המונית, הבחנתי כי מן המונית השחורה, שהיתה צמודה אלינו בקילומטרים האחרונים, מגיח איש שמנמן, חייכן, לבוש בהידור.

זה היה עדנאן חשוגי. קומתו ממוצעת, חיוכו ערמומי, פניו עגלגלות. ומה שבולט בהן יותר מכל: ריסים ארוכים, מתעגלים כלפי מעלה, שהוא עושה בהם שימוש רב: קורץ, קורץ ועוד פעם קורץ.

תחילה, בילוי קצר במיסעדת־המלון, בחברת כמה ממלוויו. אחרי כמה דקות, פגישה בארבע עיניים בסוויטה שהועמדה לרשותו.

הוא החליף חליפה מחוייטת בגלבייה לבנה ובכפכפים. „אני מקבל את פניך," אמר לי בקריצה. „בבגד הלאומי שלנו!"

שיחה לתוך הלילה עם אדם הנוהג תחילה בחשדנות שאינה מוסתרת כלל. בעל חן ילדותי ונטייה למעשי־שובבות. מרצין ומחייך חליפות.

מדבר על דברים שברומו של עולם – על השלום המיוחל ועל קשרים נסתרים; על קשרים עם גדולי־עולם ועל תכנים ותכניות; על תיקוותיו ועל אכזבותיו. מצחקק, מתגרה בבת־שיחו בשאלות אי־שיות, מתייעץ, מייעץ.

„אל תשבי כשרגליך משולבות זו על זו," אמר לפתע. „זה מעקם את המותניים ועלול לגרום אחר־כך קשיים בלידה." כשהטלתי ספק בקביעתו, הזעיק רופא כדי שיחזק את דבריו.

אחר־כך, במיסעדה מפורסמת בפאריס, הזמיני לריקוד. הוביל אותי לשולחן, פתח במונולוג על הצווך בשלום. לפתע חדל וסינגן למלצר בידו. „אני רוצה את הלהקה הצוענית." אמר לו. כשהתייצבו לפניו, ביקש, להפתעתי, שישירו „משהו ישראלי", לכבוד האורחת שלו.

בגאווה לא־מוסתרת אמר: „העובדה שאני מעניק לראשונה בחיי ראיון לעיתונאית ישראלית מסכנת את חיי אפילו יותר מהפירסומים בתיקשורת העולמית על קשריי עם אישים ישראלים, בפרשת־איראן ולפניה."

חשוגי, ממעריציו של אנוור אל־סאדאת המנוח, אינו מסתיר כי דוגמת הנשיא המצרי שנרצח נוסכת בו אומץ־לב, ומחזקת אותו ברצונו להידבר ישירות עם הציבור הישראלי. ובין כוסית לכוסית – הוא וודקה ואני ויסקי – פתח את סגור ליבו. לא הכל לפירסום.

דפנה ברק בעת הראיון עם חשוגי
„אני יודע להיכן נעלם הכסף?"

— מעבר לעניין המשותף — ניגוד אינטרסים: כל אחד פעל למען ארצו. אני? אני פעלתי למען השלום!

אני חושד — אפילו יודע — היכן הכסף שנעלם לי: עשרת מיליוני ה־דולארים. אבל אין אני יכול כעת להיל־חם על כך.

צריך לבודד את האנשים הפרטיים, שהיו מעורבים בהעלמת הכספים, ולת־בוע אותם. יש לי תוכנית מדוייקת כי־צד לפעול בעניין. אני רק ממתין ל־סיום החקירות בארצות־הברית ואז — הו אז! — אטפל בכך.

אסור לי להיכנס לארצות־הברית? נו, באמת!

את רוצה לשמוע את הסיפור הא־מיתי? וולש (המרכז את החקירה בארצות־הברית) אמר לפרקליטי, קנת בי־אלקין: „הוא יכול להיכנס לארצות־הב־רית מתי שהוא רוצה. רק מה — עליו למסור לנו את שמות האנשים שעימם הוא מתעתד ליצור קשר, לפני כניס־תו."

השבתי לו, דרך ביאלקין, שהם יותר גרועים מהרוסים. אם ארצה להיחקר בשיטות הרוסיות — אסע ישר למוס־קבה. אין לי שום צורך לעבור זאת דוו־קא בניו־יורק.

זהו הסיפור האמיתי.

זה מזכיר לי את השמועות כאילו אסרו עליי להיכנס לסעודיה, ושהחרי־מו את רכושי שם. רק באחרונה ביקרתי בסעודיה. קישקוש!

נכון, עם זאת, שיש סעודים הרואים בי בוגד, ושאינם מאמינים באפשרות של שלום.

למשל, במסיבת־עיתונאים שקיים המלך פאהד באירופה, בשבוע שעבר, הוא נשאל בענייניי. עד כדי כך אני מטריד אותם!

יש סיפורים ואגדות סביב פרשת־איראן. למשל, האגדה כאילו פגשתי את עמירם ניר לפני שלושה שבועות. מה פיתאום? הוא נפגש עם גורבניפאר, לא איתי.

אגב, מדוע היה אסור להם להיפגש? בגלל האפשרות שיתאמו את גירסותי־הם? אני מבין.

הבעיה העיקרית בפרשת איראן היא, שכל מיני אנשים, שכיכבו בפ־רשה, חשבו שהם יותר מדי חכמים, הס־תדרו מהכות, מהקשרים הבינלאו־מיים, כמויות הכסף, ולא עצרו בזמן. אנשים פיתחו שאיפות מרקיעות־שח־קים.

שני חברים שלי ניסו להיות חכמים, ושלישי אני בכלל לא לוקח ברצינות.

פרס, בגין, שרון

מדברים רבות על קשריי עם ישראלים מאז פיצוצה של פרשת־איראן.

שימעון פרס. פגשתי אותו לפני ש־עוד לפני שהופעלו לחצים למען ה־שגת מטרה זו. עוד כשרבים סברו אח־רת.

מאוחר יותר, כשרץ לראשות־הממ־שלה — נכשל. אולי מפני שהצהיר שדרוש שלום. לפני־כן פגשתי אותו בניו־יורק. התרשמתי ממנו שוב עמו־קות.

כעת אין טעם לקיים קשרים בינינו. פשוט אין, אם כי אני עדיין מעריך אר־תו והוא יודע זאת. אחרי פרשת־איראן אני נזהר: נכוויתי!

מנחם בגין. פגשתי אותו בניו־יורק, אחרי הסכם קמפ־דייוויד. ידיד יהודי, חבר טוב שלי, שהציג אותי בזמנו לפני שוויזמן, ערך בינינו היכרות. חשבתי אז שהוא פילוסוף, מעין מטיף כזה. אחרי הצעד ההיסטורי של סאדאת — אז נפ־גשנו — לא התרשמתי שהוא היה מוכן לעשות שלום עם מדינות ערביות גר־ספות. הוא בא על סיפוקו בכריתת ה־הסכם עם סאדאת.

התרשמתי שהוא אדם נחמד. הזכיר לי רבי כזה, אבל לא מנהיג. לכן חשבתי שאין טעם להמשיך לקיים עימו קש־רים.

זו היתה פגישתנו הראשונה והאחרו־נה.

אריאל שרון. הוא בא לחווה שלי בקניה. הוא ביקר אז בניירובי. זה קרה כחודשיים לפני מילחמת־לבנון. נימרו־די וקימחי קישרו בינינו. אני חושב שזה נעשה ביוזמתו.

אני מאוד מעריך אותו. הוא אדם ש־אפשר לעשות עימו עיסקה, לסכם דבר בלחיצת־יד.

אחרי מילחמת־לבנון לא ראיתי אר־תו יותר. הוא שינה את המפה כשנכנס ללבנון, אך הוא הלך רחוק מדי. עשה טעות גדולה, כשלא ידע היכן לעצור.

טעות נוספת שלו היתה כשניסה ל־נהל משא־ומתן עם לבנון. זו אינה מ־דינה ערבית ריבונית, ולא היה שם שום גורם מוסמך לניהול משא־ומתן. ישר־אל שיחקה יותר מדי בפוליטיקה, במ־קום לנטרל את שקרה בלבנון.

המוניטין של שרון בעולם הערבי נפגע בגלל פרשת־לבנון. קורם לכן נחשב כגיבור. אבל אסור לשכוח שב־גין, לדוגמה, נחשב בהתחלה בעולם ה־ערבי כטרוריסט של ממש, ואחר־כך דימויו השתפר. לכן, אם שרון יפעל בכיוון הנכון — יש לו סיכוי רב בעולם הערבי.

מכל השלושה — פגשתי גם את (אברשה) טמיר לפני כשנה וחצי בק־היר, כשנשא נתן על טאבה — הת־רשמתי שלפרס יש מירב הכבוד אצל המנהיגים הערביים. הם מעריכים את רצונו לשלום. אבל מביקורו במרוקו הוא יצא כאידיוט. הוא הבטיח למלך חסן הבטחות שלא היה יכול לקיים, בגלל הליכוד. המלך התרגז והושפל בעיני הערבים. פרס מחוסל שם!

„השתמשנו בשמות־צופן"

את יודעת שפעם, כשהייתי נפגש עם קימחי, נימרודי או שוויימר, ה־יינו משתמשים בשמות־צופן? פחדנו על חיינו. היום זה השתפר ואני אפילו נותן ראיון ראשון לעיתונאית ישרא־לית.

נכון שנכוויתי מקשריי ומנסיונותיי להשיג שלום בפרשת־איראן, אבל לא הפסקתי לתמיר. רק נזהלתי פסק־זמן. עדיין לא התייאשתי, עדיין מקננת בי תיקווה. כאשר תקום מנהיגות יציבה וחזקה בישראל — רוב מול מיעוט — ולא איכפת לי אם יהיה זה הליכוד או המערך — אז אמשיך.

את חייבת לציין שמבלי לפתור את הבעיה הפלסטינית לא יהיה אפשרי שלום. אפילו השלום עם מצריים הוא „שלום קר".

שוב, אני רק אדם פרטי. אינני מייצג שום ממשלה, אלא רק רצון טוב.

אני מאמין ביוזמות פרטיות.

מהי הצעתי לישראלים? אל תפלו לתוך שינה ארוכה ומאושרת, כאילו הפרדתם בין מצריים לשאר העולם ה־ערבי, כאילו השגתם שלום לצמיתות. אתם עם שסבל רבות כדי להשיג מול־דת. עיזרו גם לפלסטינים להשיג זאת, למצוא גג לראשיהם!

המיזרח־התיכון הוא פצצת־זמן מ־תקתקת של מילחמת־עולם שלישית. כדאי לישראל גם לנצל את היוזמות הרוסיות החדשות.

כאדם פרטי, אני מוגבל בהצעות ר־בקשירת קשרים בין אנשים שונים. זהו, אני אולי מסתכן להיקרא בתואר „בוגד", אולי מסכן את חיי, כמו סא־דאת, אבל רבים מאלה המכנים אותי בוגד יודעים בתוך־תוכם שאני צודק.

„להשאיר ילד משלי בכל ארץ!"

אומרים עליו שהוא האיש העשיר ביותר בעולם. נכון, או לא־נכון – הוא מנהל אורח־חיים התואם את התואר „הכי־עשיר־בעולם".

עדנאן חשוגי מכונה באנגלית אי־קי. אלה הם ראשי התיבות של שמו. האותיות האלה מקשטות את חולצותיו, את עניבותיו ואת השעונים היקרים שהוא מעניק לאנשים האהובים עליו. זהו סימלו המיסחרי של המולטי־מיליונר הסעודי.

למיה חשוגי: „היכרתי אותה כשהיתה נערה בת 16. היא מצאה חן בעיניי מן הרגע הראשון: הצעתי למישפחתה לממן את לימודיה. הסברתי להם עד כמה היא מוכשרת. את יודעת... (קריצה בעין). „אחרי שנה וחצי נשאתי אותה לאשה, ומזה 14 שנים אנו נשואים. המון זמן. המון..."

למיה היא יפהפיה המרימה וחטובה. שיערה שחור כפחם. עורה לבן. עיניה כחולות. שולטת בכמה ש־פות. בעלת דיבור רהוט ונימוסים מלוטשים. אי־רופית־לכל־דבר.

★ ★ ★

חשוגי אינו מסתיר את התפעלותו מאשה יפה הניקרית על דרכו. מודע למוניטין שלו, כנער־זוהר מתבגר, המוקף תמיד ביפהפיות זוהרות.

„זה לא מפריע לי," גילתה לי למיה חשוגי. „אני דווקא מעוניינת שכל המקיף אותו יהיה היפה ביותר, הטוב ביותר. כולל, כמובן, נשים."

עלי, בנם היחיד של עדנאן ולמיה חשוגי, לומד בבית־הספר במארים, וכמוהו כאמו, שולט בכמה ש־פות. מפעם לפעם הוא „גונב" חופשה מבית־הספר ומצטרף לחוריו למסעות סביב העולם. נראה ממזרי, כמו אביו.

האב ובנו מתגרים איש ברעהו, מתחרים בחו־רדת־יד, מתאמנים בתרגילי־היאבקות. פמליית האנשים הסובבת תמיד את חשוגי־האב מתייחסת לבנו כמו היה יורש־עצר מלכותי. והנער, ספק בצחוק ספק ברצינות, שואל בנוכחותי: „מתי סוף־סוף אירש את הכסף? כשאבא ימות, לא כך?"

לעדנאן עוד שישה ילדים מאשתו הקודמת, סוראייה, בנו־בכורו נקרא על שם אביו של עדנאן חשוגי. בנו השני על סבו – וכך הלאה בסדר כרו־נולוגי הפוך. שושלת של ממש.

★ ★ ★

אומרים שיש לו תריסר בתים, ואולי אף יותר, מפוזרים במקומות שונים על פני כדור־הארץ. שתי יאכטות. אחת מהן קרויה על־שם בתו, נבילה. 600 איש עובדים בשרותו.

הוצאות־האירוח החודשיות: מיליון דולארים.

היהלום שבכתר הרכוש: המטוס הפרטי, הנושא את השם עליה. מלבדו יש עוד אחד.

הייתי סקרנית לדעת מקרוב מה אמת בסיפורים על המטוס. חשוגי נעתר לבקשתי, הזמינני פנימה, לטיסה קצרצרה מאיטליה – שם נפגשנו לראשונה – לפאריס.

שטיחים עבים וספות־קטיפה, שנוח לשקוע בהן. שרותים ומיקלחות מעוטרים בהידור; כך גם חדר־העבודה המעופף שלו. גלובוס גדול. כיאה לאיש־העולם, משובץ ביהלומים. חדר־שינה פרטי וחדרי־שינה לאורחים. על כל שולחן ניצבת דרך־קבע קערת פירות טריים ודברי־מתיקה. „לחדר־השינה הפרטי," אמר לי מיסטר אי־קי בחיוך, „אין נכנסים בבגדים!"

כמחווה של ידידות יוצאת־דופן – ואולי מפני יחסו המיוחד לישראלים – הסכים להתיר לי כני־סה־בבגדים.

בחדר מיטה ענקית, מקיר־אל־קיר, עם כיסויים כהים, חמים. בעל־המיטה קורץ שוב, ומגלה עוד פרטים פרטיים: „יש לי חמישה ילדים בלתי־חוקיים," הוא אומר. „פעם היה לי חלום – להשאיר ילד בכל ארץ שבה ביקרתי..."

„פרס מצא חן בעיניי כאדם. נוצרה בינינו כימיה!"

„בגין הזכיר לי רבי, אבל לא מנהיג. הוא נחמד."

„עם שרון אפשר לעשות עיסקה — בלחיצת־יד!"

„חלום־בלהות — מלכודת — אבסורד — התאבדות".
על כך דיברו כולם. אך איש לא דיבר על העיקר

מטורף ומפלצתי

ב דבר אחד צדק יצחק שמיר ל־חלוטין: „אי־אפשר להטיל תוכ־נית כזו על העם בטכסיסי עורמה וה־עלמה. הדברים צריכים להיאמר במפר־רש".

אבל בישראל ערב־פסח 1987 — מדינה שאננה ואדישה, המחפשת גי־רויים רגעיים כדי להפיג את השיעמום — אין ויכוח רציני על שום דבר. גם לא על עניינים של חיים ומוות. מעל הפוליטיקה עומדים האירוויזיון והכ־דורסל.

לכן התווכחו השבוע פרשנים רצי־ניים על שאלות הרות־גורל כגון: „האם אמר שמיר את אשר אמר כדי לדפוק את דויד לוי?" „האם מעוניין שימעון פרס לפרק את הממשלה?" „האם תה־יינה בחירות בסתיו?" „האם יצחק רבין ישים רגל לשימעון פרס?"

ועוד כהנה וכהנה שאלות חשובות, ברוח הקושיות שההגדה של פסח שמה בפי הילדים.

איש אינו שואל את השאלה הרציונית, האחת והחשובה: מה רוצים להשיג בוועידה בינלאו־מית?

דווקא יצחק שמיר העמיד את הש־אלה המרכזית הזאת. אולם היא טבעה בביצת הפולמוס. דבריו הפרובוקטי־ביים על שימעון פרס, האיש ומיפ־לגתו, השכיחו את כל השאר.

ואכן, אין זה רגיל שראש־הממשלה אומר על ממלא־מקומו, רעיונותיו ופ־עולתו, מילים בנוסח „רק בן־אדם, רק אנשים הרוצים באובדן מדינתם... ית־מכו (בזה)". „מלכודת". „מי פתי ויא־מין?". „אבסורד מוחלט". „רעיון מטורף ומיפלצתי". „לשחק בגורלו של עם". „פרס הגה את הרעיון בליל־בלהות אחד, שבו הוא נתקף בפסימיות וב־ייאוש". „טירוף זה".

אין אלה מילים המזמינות לוויכוח רציני. מי שמשתמש בהן, קורא לקט־טה. בצורק קרא שימעון פרס לדברים אלה בשם „נאום בחירות".

ברור כי שמיר התרגז, על כי אנשי־המערך אמרו עליו לפני ועידת־חרות שהוא מתנגד לוועידה הבינלאומית כדי לגבור על יריביו בוועידה. לנאומו השבוע, אחרי הוועידה, תשובה לטענה זו, ומכאן הלשון הבוטה.

אך יצחק שמיר אינו זקוק ל־שום סיבה מיסלגנית או אי־שית כדי להתנגד לוועידה בינ־לאומית. יש לו לכך נימוקים מ־שוטים והגיוניים, הנובעים מ־כל דרך־חייו.

עם הנימוקים האלה יש להתמודד — אם רוצים להציג לציבור הישראלי את האפשרות לבחור בין שתי חלופות.

● „בטכסים ובלהטוטים"

ר אלה נימוקיו הרציניים של ש־מיר, כפי שבוטאו באותו נאום תוק־פני:

„אין מדינה בעולם המוכנה להפקיד את הכרעת גורלה בידי מדינות זרות, אלא אם כן היא יודעת מראש את אשר יחליטו."

„אנחנו יודעים כי ברית־המועצות, והמדינות הערביות שמסביבנו, יודעות לבטח מה שתחליט ועידה בינלאומית מסוג זה על גבולותיה של ארץ־יש־ראל, על מעמדה של ירושלים, על ה־הינתקות מיהודה ושומרון... אנחנו יוד־עים מה היא תחליט על גבולותינו, על ירושלים ועל יהודה ושומרון ועזה."

„יש האומרים כי נעמיד שורה של תנאים, ולפי תנאים אלה הוועידה לא תוכל לכפות את רצונה, ותהיה רק ד־קורציה. מי פתי ויאמין?"

„משתתפי הוועידה, כל אחד ואחד מהם ינסה לכפות על ישראל לסגת לגבולות 1967, כולל ירושלים."

„האם ירדן תסתפק רק בוועידה הצהרתית חסרת כוח והשפעה? לא דו־בים ולא יערי."

„ישראל עלולה להמיט על עצמה אסון, אם היא תגורש מיהודה, שומרון, עזה וירושלים."

„יש כיום במיפלגת־העבודה כאלה, שכל הוויתור שלנו בסיני, כל הסכמי קמפ־דייוויד הם מבחינתם ניירות שיש לזרקם לסל־האשפה."

„הדברים צריכים להיאמר במפורש. מה כוונתם? מה מטרתם? האם יש ל־הגיע לשלום בכל מחיר, על־ידי החזרת כל השטחים?"

„אנשי מיפלגת־העבודה זרקו משא־ומתן ישיר לפח, וממציאים לנו את הוועידה הבינלאומית, שהיא בבחינת מיפלצת עבורנו."

„אי־אפשר להשיג זאת, כפי שפרס נוהג, בטכסיסים ובלהטוטים, כדי להר־ביל אותנו למלכודת הזאת."

אם מוציאים מספסוקים אלה את השפה הדמגוגית, נראות הקביעות עצמן בנכונות. אי־אפשר להכריע בעניינים כה גו־רליים „בטכסיסים ובלהטוטים".

אם תפורק הממשלה, והסוגיה כולה תעמוד לפני הבוחר כנושא העיקרי של מערכת־הבחירות, לא יהיה במילא מ־נוס מלהציג את הדברים כהוויתם.

בוויכוח האבזרי של מערכה בזאת, בלהט של יצרים, ייפלו ויישרפו כל המחלצות, ות עמוד הבעייה במערומיה.

● „רק פתי יאמין"

שי מיר צודק בהחלט בקבעו, שמי שרוצה להחזיק בכל השטחים ה־כבושים, או אף ברובם או בחלק גדול מהם, אל לו להיכנס להרפתקה זו.

בוועידה הבינלאומית, בהשתתפות חמש המדינות שהן חברות קבועות ב־מועצת־הביטחון (ארצות־הברית, ברית־המועצות, בריטניה, צרפת, סין), וכן מ־דינות־ערב ואש"ף (בצורה זו או אחרת), לא יהיה אף משתתף אחד הדוגל בס־פוח מרבית השטחים לישראל. איש לא יתמוך בה במצע הליכוד, וגם לא במצע המערך („פשרה טריטוריאלית").

הקונסנזוס הבינלאומי יתב־טא בהכרח בוועידה בזאת. וה־קונסנזוס הזה אומר שעל ישראל לסגת לגבולות 1967 (אולי „בשינויים בלתי־מהותיים", כי דברי תוכנית־רוג'רס משנת 1969), לתת לערבים ריבונות בחלק מירושלים, להעניק לפלס־טינים את זכות ההגדרה העצ־מית, ובכללה הזכות להקים י־שות לאומית בגדה וברצועה (מדינה עצמית או מדינה בקונ־סדרציה עם ירדן).

עיקרון הנסיגה מן השטחים שנצ־בשו במילחמת 1967 כלול בהחלטה 242, שישראל דוגלת בה בלהט. עקרון הוועידה הבינלאומית כלול בהחלטה 338, שגם בה ישראל דוגלת. זכות ה־הגדרה העצמית של הפלסטינים אוש־רה ברוב עצום בעצרת־האו"ם. פעם אחר־רי פעם.

ברור כי עקרונות אלה הם שיעמדו על סדר־היום של הוועידה הבינלאו־מית. אכן, רק פתי יאמין כי המעצמות הגדולות יבואו לשם כקישוט בלבד.

לכן, מי שסבור — כמו ש־מיר חבריו — שאין־ישראל השלמה היא עקרון־יסוד שאין לוותר עליו בשום מחיר, אינו צריך להגיע כלל לוועידה.

מבחינה זו לא חשוב אם דוגלים ב־עיקרון־יסוד זה בשם הבטחה אלוהית, נימוק־ביטחון, תורת־בוטינסקי או כל נימוק אחר.

התנגדותו הטוטאלית של שמיר אינה, על כן, מוסרית, ואינה קפריסה של פוליטיקאי. זוהי בהחלט עמדה עקרונית בסיסית, שיש להתמודד עימה.

● מי שיגמגם — יפסיד

מ ול העיקרון הזה יש להציג את העיקרון הנגדי: שהשלום חשוב לישראל יותר מכל השטחים הכבושים, שבמיסגרת השלום אפשר להשיג סי־דורי־ביטחון אשר יבטיחו את המדינה יותר מאשר ההחזקה בשטחים הכבו־כוד. מבחינה זאת אכן היה נאומו של שמיר השבוע נאום־בחירות לדוגמה.

אם המערך לא יתיצב בב־חירות כאלה במי שדוגל בהחז־זרת כל השטחים תמורת שלום אמת, ובהברה בזכויות הפלס־טינים כדי למנוע מילחמות ש־יובילו להשמדה גרעינית הד־דית — אין טעם בתרגיל בולו. המערך יפסיד.

● בחוץ מלכודת

א ם המערך לא ייטול את היוזמה לידיו, הן מבחינה רעיונית, הן מב־חינה פוליטית, הוא עלול למצוא את עצמו במלכודת — ולא זו ששמיר דו־בר עליה.

אילו עלה פרס על דרך לוועידה לפני ביצוע הרוטציה, יכול היה להפיל את הממשלה בכל עת. כיום אין לו ה־אפשרות הזאת.

אם יפרוש המערך מן הממ־שלה, אין כל ביטחון שהממש־לה אכן תיפול. לשם כך הוא יז־דקק לשני הקולות של אהרון אבו־חצירא ויגאל הורוביץ. ו־גם אם הממשלה תיפול — ספק אם ישיג המערך את הרוב הד־רוש לסיזור הכנסת.

המערך לא יוכל להקים ממשלה אלטרנטיבית בכנסת הנוכחית בלי ר־ק"ח והרשימה המתקדמת, ואין הוא חפץ בכך.

ואילו הליכוד יכול לתפוס את היוזמה בכל עת. יצחק שמיר י־כול להתפטר, ובכך להפיל את הממשלה. הוא יכול לפטר את שימעון פרס ואת כל שרי־המ־ערך, ולהמשיך לשלוט בממש־לת־מיעוט. ואם יריצה הליכוד לסזר את הכנסת, יוכל לעשות זאת בקלות.

„להטוטים וטכסיסים" לא יועילו לשימעון פרס בכל המצבים האלה. ע־ליו לקום ולדבר בפה מלא ובלב שלם.

מול הראי

דרישה חברתית־מוסרית ראשונה־ב־מעלה לאפשר לכל אדם ובעל־חיים לנוח. אך בעוד שבגירסה הקדומה ניתן לכך הסבר שאינו תלוי במוסר אנושי, אלא במעשיו של אלוהים, הרי הגירסה המאוחרת מעניקה לדיבר ציווי מוסרי בעליל: לכל אדם, ישראלי ולא־יש־ראלי (בתנ"ך, „גר" פירושו זר), אדון ועבד, גברת ואמה, וגם לכל בהמה.

הנמקה זו מצביעה על המרכזיות של „יציאת־מצריים במיתוס הישראלי. איש אינו יודע אם בכלל היה אי־פעם מאורע כזה. באורח מוזר, לא נמצאה לו שום הוכחה ארכיאולוגית או היסטר־רית.

יתכן שהיתה הגירה של שבט קטן, יתכן שהיתה „יציאה של ששים מישפ־חות, יתכן שכל זה לא היה ולא נברא, אלא משל היה. אך תהיה כאשר תהיה הגירסה הנכונה: אין ספק לגבי ה־השפעה העצומה שהיתה לסיפור זה על

(המשך בעמוד 10)

במדינה

העם כי עבד היית

יש שתי גירסות בתורה — והמעבר ביניהן קובע גם כיום את דמות העם

עשרת הדיברות מופיעות בתורה פעמיים. ההבדל העיקרי בין שתי ה־גירסות נוגע ליום־השבת.

בשתי הגירסות, אומר הדיבר בנוסח כמעט זהה: „שמור את יום־השבת לקדשו (כאשר ציווך ה' אלוהיך). ששת ימים תעבוד, ועשית כל מלאכתך. ויום־השביעי שבת לה' אלוהיך. לא תעשה כל מלאכה, אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך ושורך וחמורך וכל בהמתך וגר אשר בשעריך."

אבל הניסוק שניתן לצו זה שונה לחלוטין בשתי הגירסות.

בנוסח האחד, המופיע בספר שמות (כ', ח') נאמר: „כי ששת ימים עשה ה' את השמיים ואת הארץ, את הים ואת כל אשר בם, וינח ביום השביעי. על כן בירך ה' את יום־השבת ויקדשהו."

ואילו בגירסה שבספר דברים (ה', י"ב), מופיע נימוק שונה לגמרי, לא עוד פולחני אלא חברתי והומאני: „למען ינוח עבדך ואמתך כמוך. וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים, ויוציאך ה' אלוהיך משם ביד חזקה ובזרוע נטוייה. על כן ציווך ה' אלוהיך לעשות את יום־השבת."

היה או לא היה. מאות שנים של התפתחות דתית וחברתית מבדילות בין שתי הגירסות.

הצו הוא אותו הצו בשתי הגירסות:

אתה והשקל

מאת יגאל לביב

מלחמת הדלק

בתגובה להודעת שר־האנרגיה, **משה שחל**, כי ביקש ממבקר־המדינה לבדוק מי הבעלים של חברות־הדלק ומהי רמת ההוצאות של מנהליהן, הודיעו כמה מראשי חברות־הדלק כי גם הן יכולות לבקש ממבקר־המדינה לבדוק את העיסקה שבה קנה איש־העסקים **גדי זאבי** כשליש ממניות חברת פז.

עורך־הדין שייצג את זאבי בעיסקה, היה משה שחל. בעת ביצוע העיסקה היה זאבי גם שותף בחברת סונול באמצעות חברת ההשקעות גרניט.

הסיבה לסיכסוך בין שר־האנרגיה לחברות־הדלק היא הודעת השר על ביטול ההסכם למיבנה מחירי־הדלק החל באחד ביולי. החברות זועמות, כי רק בינואר השנה נחתם הסכם חדש, אחרי שלוש שנות דיונים, ותוקפו עד סוף 1989. שחל טוען כי ההסכם, שנחתם באחרונה, ממשיך בקיום קרן־ההשוואה למחירי־דלק, וכי אין צורך בקרן זו, כי על חברות־הדלק להתחרות זו בזו בשוק חופשי. הוא מציע כי תחת ששוק הדלק יהיה מחולק במפתח מוסכם בין החברות, הן תוכלנה להוריד מחירים ולהתחרות, דבר שיהיה לטובת הקונים.

החברות משיבות כי שלושתן קונות דלק באותו המחיר מבתי־הזיקוק, שיש להם מונופול מוחלט, ולכן אין אפשרות להתחרות אחת בשניה. אילו היה עוד בית־זיקוק שיתחרה בקיים, ניתן היה לרכוש דלק מזוקק במחיר שונה, ולמכרו לציבור במחיר שונה.

כדי ללחוץ על חברות־הדלק לקבל את דעתו, הודיע השר שחל כי לבתי־הזיקוק יינתן היתר למכור ישירות לצרכנים עד 30% מכמות־הדלק שהם מזקקים. לשם כך התיר השר לבתי־הזיקוק לייבא דלק למכירה חופשית זו לצרכנים גדולים כמו חברת החשמל, צים, מערכת־הביטחון וכימיקלים לישראל. במקביל הינחה השר את בתי־הזיקוק כי עליהם לכסות את כל הוצאותיהם ממכירת ה־70% הנותרים לחברות־הדלק. יוצא כי יוכלו להוזיל את מחיר הדלק שהם מוכרים ישירות, מכיוון שהוצאות זיקוקו יועמסו על יתרת הדלק שהם מוכרים לחברות־הדלק.

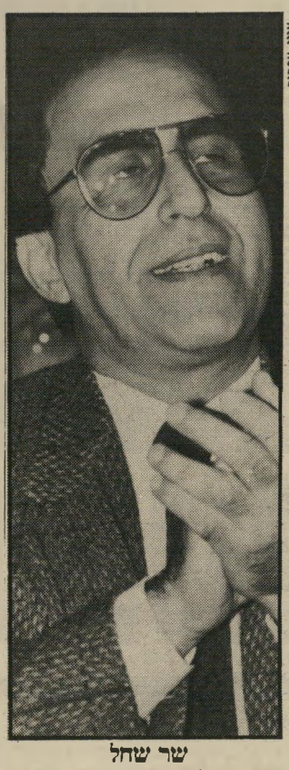

צילום: יעקב סער

שר שחל
לטובת הקונים

על־כך מגיב שר־האנרגיה באמרו כי מותר לחברות־הדלק לייבא דלק מזוקק ממצריים, ולהתחרות בבתי־הזיקוק. בדיקה העלתה כי מחיר הובלת דלק מזוקק ממצריים לישראל מבטל כל אפשרות לתחרות בבתי־הזיקוק.

תוצאת־לוואי מביטול ההסכם על מיבנה מחירי־הדלק תהיה רתיעת קונים מרכישת חברת פז. שר־האוצר העמיד את מכירת פז בראש סולם־עדיפויותיו. עד כה סירבו קונים להיכנס למשא־ומתן לפני שיידעו את חלקה של פז בשוק, לפי הסכם מיבנה מחירי־הדלק. עתה, משבוטל ההסכם, לא ירצה איש לרכוש את החברה.

מוחר להצמיד חוזה לא צמוד

בית־המישפט העליון, בהרכב של חמישה שופטים, קבע הלכה חשובה, שלפיה מותר לבית־המישפט לשנות חוזים ולשערכם גם כאשר בחוזה עצמו אין תנאי־הצמדה.

ההלכה אומצה על־ידי השופט **אהרון ברק**, והצטרפו אליו השופטים **מרים בן־פורת** (המישנה לנשיא) בפסק נפרד, וכן השופטים **שושנה נתניהו** ו**אברהם חלימה**. השופט **שלמה לוין** התנגד.

מדובר בסוכן אתא. שעם קבלת קבלת הסוכנות הפקיד פיקדון בשנת 1962, שנשא ריבית של 6%. לאחר פטירתו טענו מנהלי־העיזבון כי בעת עריכת ההסכם לא צפה איש את האינפלציה, ולכן יש להחזיר את הפיקדון בערכים ריאליים, כשהוא צמוד, למרות שבחוזה אין סעיף הצמדה.

השופט ברק הגיע למסקנה כי גם כאשר אין בחוזה תנאי של הצמדה, יכול

צילום: יעקב סער

שופט ברק
בית המישפט קובע

בית־המישפט לקבוע כי התשלום יהיה צמוד, וזאת על פי פירושו של החוזה מתוכו ובהתחשב ב„אומר דעת הצדדים".

בנסיבות של המיקרה עצמו אין להניח כי הסיכון של יריד ערך הפיקדון במזומנים, מעבר לאינפלציה הצפויה, הוטל על הסוכן. הפיקדון היה ערבון להחזקת המלאי, ולא מתנה תמורת הסוכנות. מה גם שבמשך השנים עלה ערך הסחורה שהוחזקה על־ידי הסוכן בלי ששונה גובה הפיקדון.

רינות מוצע ל„נסיונאל"

אברהם רינות ינהל. כפי הנראה, את חברת־הביטוח לה נסיונאל. שנרכשה על־ידי הפניקס. רינות פרש לא מכבר מניהול חברת־הביטוח אליהו. קודם לכן היה מנהל ובעל־מניות בחברת־הביטוח ארי־ט.

המילכוד של „מיזרחי"

המנהלים החדשים של בנק המיזרחי רוצים להציג מאזן עם מכסימום של הפסדים. הדבר טבעי, מאחר והפסדים אלה הם באשמת ההנהלה הקודמת, וככל שינקו את המאזן מחובות מסופקים, יוכלו בשנה הבאה להראות שיפור ניכר.

נראה כי הבנק יראה הפסדים העולים על 10 מיליון דולר. אולם בדבר זה טומנים המנהלים מלכודת לעצמם. בנק ישראל לוחץ מזה זמן על בנק המיזרחי למכור את בנק טפחות או את הבנקים שלו בחו"ל, כדי לשפר את מיבנה־ההון. לבנק טפחות אין קונה בחיר שדורש המיזרחי 60 מיליון דולר. יש קונה לבנקים בחו"ל במחיר טוב, אבל מנהלי־הבנק לא רוצים למכרם. אחת הסיבות לכך היא שבלי המערכת באמריקה ובשווייץ יחזור המיזרחי להיות בנק קטן. אולי גם תחסל המכירה סיבה טובה לנסיעות בכל חודש, לבקר בסניפים.

בבנק ישראל טוענים כי די בסניף בלונדון, המגייס את הכספים לבנק ישראל.

עתה, כשיראה הבנק מאזן בעל הפסדים, צפוי לחץ מחודש ומחווק של בנק ישראל למכור את המערכת באמריקה ובשווייץ.

בורסה

כשר ובטוח

בחגים, בדרך כלל, אין לאנשים ראש וכסף לבורסה, ולכן הפעילות נחלשת. למי שרוצה לנצל שבוע זה להשקעות, מומלץ הפעם על דברים סולידיים, ללא חשש טריפה או ספקולציה רחמנא ליצלן.

● **נייר חדרה:** ניתן כיום לרכוש כמויות של מניה טובה זו. הסיבה היא שבעלי איגרות־חוב של החברה באמריקה המירו אותן למניות. המוצעות למכירה, והמורידות את המחירים.

● **חיפה כימיקלים:** גם היא מניה טובה ובטוחה, בעלת ריווחיות נאה. העברת השליטה לקבוצת **אריה גנגר** מבטיחה כי יהיה טוב לבעלי־המניות. מה שטוב לגנגר, טוב גם לאדם הקטן.

● **קבוצת אלגר־אלרן:** נייר זה פחות סולידי, אבל ההשקעות של החברה הן בחברת חשמל, החברה לקופסאות פח ועוד חברות טובות. גם כאן צפויה תשואה נאה.

לעומת זאת מומלץ להיזהר ממניית אלקו. שמישהו מרים את מחיריה באמצעות הבנק למימון וסחר. ההיסטוריה של אלקו מראה ריווחיות זעומה, אבל שפע של סיפורים על רווחים ממכירת הקרקע של המיפעל ברמת־גן. כמו תמיד, מרימי־המניות הצליחו להכניס את הפראיירים להשקעה, ומכרו להם את מניותיהם. הם עושים את הכסף, והפראיירים נשארים כשבידם המניה, בלי כסף.

גנשר בורר בין ארנון לקיבוצים

יוסי גנשר יהיה הבורר בוויכוח בין עורך־הדין **יגאל ארנון** לקיבוץ הארצי.

גנשר היה בעבר מנהל קרן השומר הצעיר והכניס את תנועתו להשקעות בבורסה. יגאל ארנון רכש בזמנו חצי קומה בבניין שבנה הקיבוץ הארצי על מיגרש בית ציוני אמריקה. מדובר בקומה ה־24.

לפי אחוזי הבנייה שהיו בתוקף בעת חתימת העיסקה, ניתן היה לבנות בקומה זו רק חצי קומה למישרדים, והיתר שטח פתוח. לאחר מכן הוגדלו אחוזי־הבנייה, ונוספו עוד שתי קומות, והקומה ה־24 הפכה קומה מלאה.

מנהל קרן השומר הצעיר, **מיכה רינות**, אמר כי עתה דורשת הקרן תוספת למחיר ששולם אז, ואשר היה כ־600 אלף דולר.

יגאל ארנון אמר כי הוויכוח הוא ברוח טובה, וכי כבר בהסכם שנחתם

צילום: יעקב סער

פרקליט ארנון
חצי קומה

בשעתו מצויין כי תיתכן הגדלת שטח־הקנייה, כתוצאה מהגדלת אחוזי־הבנייה. כן אמר כי שילם. נוסף על המחיר, סכומים שונים.

מתחזים כאמריקאים

חברות ישראליות, העוסקות בנושאי ביטחון, נאלצות להקים חברות באמריקה, כדי לקבל עבודות מגופים אמריקאיים.

באחרונה זכתה במיכרז של חברת התעופה טי־וו־איי לאבטחת המטוסים חברה אמריקאית בשם אי־סי־טי־אס. חברה זו שייכת לישראלי **דני ישעיהו**. היא זכתה בעבר במיכרז לסקר־אבטחה לחברת אמריקן־איירליינס, ועתה קיבלה את נושא האבטחה של טי־וו־איי בהיקף של כשני מיליון דולר.

גם חברת היי־עוץ־לאבטחה של איש־העסקים **יוסי לנגוצקי** ואנשי־הביטחון לשעבר **יצחק יפת** ו**אבינועם אביבי** רשומה באמריקה.

תיזמורת הופכת לעמותה

התיזמורת הפילהרמונית הופכת, אחרי שנים רבות, לעמותה.

עד כה היתה התיזמורת מעין קואופרטיב, אך לא רשום כאגודה, ולא נתון לשום פיקוח ציבורי.

צילום: יעקב סער

מועמדת סלע
מזכירת הקרן

מזכ"ל התיזמורת, **אברהם שני**, אמר כי עד כה היתה התיזמורת מבחינה חוקית חברי־בני־אדם — הצורה הנמוכה ביותר של אירגון. עתה הופכים את חברי־בני־האדם לעמותה. הוא ציין כי מאזני חברי־בני־האדם נשלחים למישרד־החינוך ולהנהלה הציבורית. עתה מכינים את המאזן לשנת 1985/86.

נוסף לחברי־בני־האדם פועל גם גוף רשום בשם קרן התיזמורת הפילהרמונית, בראשות עורך־הדין **אמנון גולדנברג**, ותחת פיקוח רואה־החשבון **צבי סובל**. עד 1984 היה למעשה מיזוג בין הקרן לבין חברי־בני־האדם, אולם אז הופרדו השניים לפי דרישת הקרן, כנראה בגלל דרך ניהול חברי־בני־האדם.

צילום: יעקב סער

פרקליט גולדנברג
ראש־הקרן

קרן התיזמורת הוציאה את מאזניה לשנת 1986. עד לפני חצי שנה היתה מזכירת הקרן **דפניה שבנר**, ועתה מצפים לשובה לישראל של **שרה סלע**, שהיא המועמדת לתפקיד זה.

שוק שחור ל„אאודי 80"

מזמיני מכונית אאודי 80 ממתינים עד חצי שנה לקבלת המכונית המבוקשת.

אחת הסיבות לביקוש היא דימיונה הרב למרצדסים הקטנות.

מחיר אאודי ללא תוספות הוא כ־46 אלף שקל. מי שרוצה מכונית מייד, משלם תוספת של 5000 שקל למי תווכים. המספקים לו מכונית מייד.

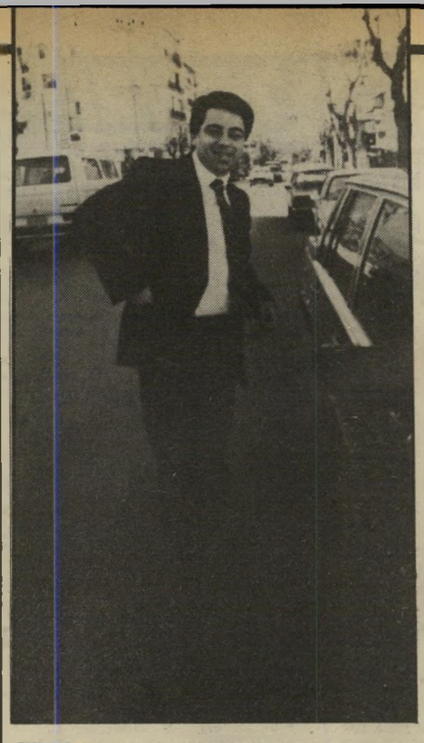

הגינדים — משה (ימין) ויגאל (שמאל) לא נעצרו כאשר חזרו לארץ. אבל זאת היתה מלכודת. עכשיו מכינה הפרקליטות כתבי אישום נגדם ונגד שאר הזמים היהודיים שעסקו בקרקעות בגדה

הגינדים: למשפט!

ד אחים גינדי לא הספיקו לרדת מכבש המטוס שהחזירם לישראל וכבר הוזמנו לחקירה במישטרה. תחילה הניחו, כי מדובר בעניין פורמלי לחלוטין. אחרי הכל, המישטרה כיבדה את ההסכם עמם ולא עצרה אותם מייד עם שובם. עתה מתברר, שהמישטרה טמנה להם מלכודת: היא הרדימה את עירנותם, כדי שיבואו לישראל, ועכשיו מגישה נגדם הפרקליטות כתבי אישום.

בפרקליטות אומרים שגם נגד אברהם שמאי, אלי ישראלי ויצחק ינאי יוגשו כתבי־אישום. האם גם נגד משה זר, שמואל עינב ועמי פרומצ'נקו יוגשו כתבי־אישום? על כך תכריע הפרקליטות בחודשים הבאים.

האחים גינדי נכנסו לעיסקי קרקעות בגדה ב־1980, תוך כדי תחרות עם אחיהם, אברהם, שפעל לפניהם, ובהיקפים יותר גדולים. בשלב מסויים כינסו סוחרי־קרקעות וגילו להם, כי הם מוכנים להוציא 100 מיליון דולארים על רכישות בגדה. היתה זו תקופת גיאות בעסקי־קרקעות בשטחים: כל מי שחיפש רווחים קלים האמין, ש־רכישת מיגרש בגדה כמוה כרכישת מניה בתקופת החגיגה הגדולה של ה־בורסה.

עד כדי כך האמינו בכראיות הרכישות, שעובדי מחלקת־חקירות של מס־ההכנסה בתל־אביב, כמו גם עובדי פקיד־שומה בכפר־סבא, התארגנו בקבוצות־רוכשים ושילמו 3,000 דולארים כל אחד כדי לזכות בפיסת־קרקע מעבר לקו הירוק. עד היום רודפים הקונים־בפאניקה אחר המוכרים, כדי שיתנו להם תעודות רישום בעלות — רק תעודות אין. פרט מעניין: הקונים המאוכזבים ממשיכים לטפל בענייני המוכרים, במיסגרת עבודתם כפקידי־מס, כמו עובדי־מדינה מסורים וחסרי־פניות.

קרקעות לכל דיכפין

ב ניגוד לאברהם גינדי המנות, נמנעו אחיו, יגאל ומשה, מלמכור לקונים קרקע באמצעות הצהרות כוזבות: לכל מעוניין אמרו, שאין עדיין רישום בטאבו. אולם חוקרי המישטרה, שפעלו בהנחייתה של פליאה אלבק — מנהלת המרור האזרחי במישרד־המישפטים — גילו, כי שני האחים מכרו כ־700 דונמים לקונים בודדים, תמורת כ־5,000 דולארים לדונם. במקום, כך הבטיחו, שבו יקום ישוב בשם כרמים. הסתבר שוועדת השרים ל־ענייני התיישבות לא אישרה מעולם הקמת ישוב באותו אתר. הפרקליטות חיברה אחד לאחד ופסקה: יש כאן הונאה!

יזמים אחרים — ישראלי וינאי — יואשמו בכך ששיתפו פעולה עם אחמד עודה, כדי להונות רוכשי־מיגרשים: הם חשודים שהציגו בפני הקונים מצג־שווא: מכרו קרקעות, כאילו הן רשומות בטאבו ומצויות בבעלות חוקית, למרות שידעו, או לפחות היו צריכים לדעת, שהעיסקה מתבצעת תוך כדי זיופים והונאות.

בפרקליטות מחזו המרכז שוקדים עכשיו על הכנת כתבי־אישום נגד סוחרים יהודים, שעשו עסקים בגדה המערבית; בו בזמן מכינים עוד שני כתבי־אישום נגד עורה, שהוא מגדולי הסוחרים ומי שסיפק קרקעות לכל היכפין. באחד מכיתבי האישום מתוארות עיסקותיו של עודה עם אברהם שמאי, ובשני — פעילותו למען מינהל מקרקעי ישראל; עשרות פרטי־אישום.

השורות שנמחקו

ד אישום נגד שמאי מתבסס על עדותו של מאיר מנוחין במישטרה. מנוחין הוא הבעלים של שני בתי־מלון בנתניה — מלון יהלום ומלון גראנד יהלום.

ב־1981 נכנס מנוחין לשותפות עם שמאי בחברה בשם יאה־יקיר; וזאת עשה על סמך הבטחה של שמאי, כי בבעלותו 1070 דונמים בקבוצת הישובים אלקנה, וכי על השטח הזה יקום ישוב בשם נריה. מנוחין הכניס לשותפות כמיליון דולארים במזומן ועוד הוסיף ושיעבד את מלונותיו, כערבות לחברת יאה־יקיר.

בינתיים עבר חתול שחור בין שני השותפים: אין אישור ליישוב נריה, כפי שהבטיח שמאי, וגם התברר שחלק נכבד מן הקרקע נרכש במירמה, יד ביד עם אחמד עודה. בנק טפחות נושה בי־אה־יקיר בסכום של 4 מיליון דולארים, ותובע למכור את המלונות כדי לפרוע את החוב.

לדברי מנוחין במישטרה, הציע שמאי בשלב מסויים למכור את הקרקע לחברת הימנותא של מינהל מקרקעי ישראל ואף הבטיח לדאוג לכך שמישרד־החקלאות, האחראי על המינהל, יורה להימנותא לרכוש את הקרקע. הדבר יעלה 70 אלף דולארים. שמאי הראה — כך מנוחין — הסכם שנחתם אצל עורך־דין, שבו נאמר, כי אם יצליחו שני אנשים מסויימים להזיז את מישרד־החקלאות כנדרש, הם יקבלו את הכסף. הכסף שולם בשתי המחאות של חברת יאה־יקיר.

ב־28 באוקטובר 1985 כתב צבי אלון, עוזר שר־החקלאות, מיכתב להימנותא. שבו הוא מורה לה לנהל מו"מ על רכישת הקרקע. ברור לגמרי שאלון כתב את המיכתב בתום־לב, ואין ראייה שעשה מה שעשה בתיאום עם המתווכים.

כאשר החל המו"מ, כתב עורך־דין איתן גבע, נציג יאה־יקיר, להימנותא, כי "הפרוייקט הוכר כאתר לייישוב, וועדת השרים לענייני התיישבות אישרה את הפרוייקט ביישוב, וואת לאחר השלמת הליכי הרישום הראשון." גם להנהלת בנק טפחות שאיש־רה את ההלוואות ליאה־יקיר, נמסר כי ועדה מכינה מטעם וועדת השרים אישרה את הקמת היישוב.

על־פי מנוחין, הוזנו גם הימנותא וגם טפחות במיסמכים כוזבים, כאילו ניתן אישור מטעם ועדת השרים להקים ישוב. דוגמה: בהחלטת וועדת השרים מ־14 במאי 1984 נאמר, כי "הוחלט לאשר הקמתם ביוזמה פרטית של היישובים יערית ונריה" וכי "שר־המישפטים הודיע כי יערער על ההחלטה הנ"ל בממשלה." העירעור הצפוי של שר־המישפטים מרוקן למעשה את ההחלטה מכל תוכן. ואכן, בישיבת ממשלה בעניין זה, שנערכה ב־18 ביוני באותה שנה, סוכם להוסיף להחלטתה של וועדת השרים את ההוראה הבאה: הביצוע יהיה לאחר שיתקבל אישורה של פליאה אלבק; האישור יינתן רק לאחר שיוכח ויובטח, כי בבעלות היזמים הפרטיים יש לפחות 100 דונמים.

הוכחה כזו לא ניתנה עד עצם היום הזה.

לטענת מנוחין, מישהו הציג את החלטת וועדת השרים אחרי שמחק מתוכה את השורות המדברות על כך, ש־שר־המישפטים הודיע כי יערער..." וכך, במירמה, הוצגה החלטת וועדת השרים בפני הימנותא וטפחות. כאילו ניתן אישור להקמת ישוב. זהו זיוף, פשוטו כמשמעו. על בסיס הזיוף הזה נתן בנק טפחות 4 מיליון דולר, ומנוחין נכנס לשותפות, והימנותא החלה במו"מ.

כיצד נתגלה הזיוף?

עובד בכיר בלישכת שר־החקלאות גילה את הזיוף. הוא העביר לפליאה אלבק את החומר שבידיו וזו הורתה למישטרה לפתוח בחקירה.

אברהם גינדי ז"ל ודגם־שיכון
פרוטוקול הממשלה זוייף

במדינה

(המשך מעמוד 8)

גיבוש אופיו של העם היהודי ברבות הדורות.

כהנא או ליבוביץ. אולם השפעה זו — כמו ניסוח הדיבר בתורה — יכולה להוביל בשני כיוונים שונים.

לפי הגירסה האחת, יציאת־מצריים היתה אפוס לאומי, ותו לא. היהודים גברו על הגויים, עמדו מעטים מול רבים, ניצחו את המצרים, כפי שניצחו לאחר מכן כנענים ופלשתים, יוונים ורומאים, את המן הרשע ואת התורכים, את הבריטים ואת הערבים.

לפי הגירסה האחרת, יציאת־מצריים היתה אפוס לאומי המשתלב באפוס כלל־אנושי. שוחרי־החרות ניצחו את המדכאים, העבדים השתחררו מעול העושקים, אדם בן־חורין עמד מול ממלכת־הרשע.

שתי גירסות שונות אלה קובעים גם היום את דמותה של מורשת־היהדות במדינת־ישראל. האם זוהי מורשת לאומנית־קנאית־דתית, נוסח מאיר כהנא וגוש־אמונים, או מורשת הומאנית־ליברלית־כלל־אנושית, נוסח ישעיהו ליבוביץ ושמואל אביזוהר הכהן?

כאשר תושבי־ישראל היהודיים יסבו, השבוע, לשולחן־הסדר, כדאי להם להרהר בשאלה זו. האם הפסח הוא חג־החרות, חג־האביב, או חג של פולחן שיבטי?

"זוכרת כי עבד היית בארץ־מצריים" — האם זיכרון זה צריך להוביל לשאיפה לעשוק עבדים אחרים ולהתחכח להם, נוסח פרעה, או לשאיפה להיות עם־סגולה ואור לגויים, כפי שרצו טובי היהודים לדורות־הם?

הנשיא

סבעד לפסק הדמעות

גרמניה האחרת וישראל האחרת דומות זו לזו. הדמעות אינן מפתירות זאת

ביקורו של חיים הרצוג בגרמניה התנגד בין קודש וחול — בין הדמעות בברגן־בלזן לבין דברי־פולמוס על ענייני דיומא.

בארוחת־ערב חגיגית התקוטט הנשיא עם הקאנצלר הגרמני במלים מנר מסות על אש"ף. הלמוט קול העלה על נס את זכות העם הפלסטיני להגדרה עצמית, והזכיר כי גרמניה המערבית חייבת לעמוד על זכות זו לכל עם, מאחר שהיא דורשת להעניק אותה גם לגרמנים במיזרח. ואילו הרצוג ענה בנאום פולמוסי, שהזכיר את נאומיו הישנים באו"ם, בטענו כי אש"ף הוא הגורם המרכזי ב"טרור הבינלאומי" — קביעה שאבר עליה הכלח מזמן, כפי שיודע גם כל בר־דעת בגרמניה.

לשיא הגיעו הדברים כאשר דיבר הרצוג נגד ההצעה למכור נשק גרמני לסעודיה. מכיוון שסעודיה יכולה להשיג נשק מכל שאר המדינות באירופה, אין הגרמנים מכירים מדוע צריכים הם לוותר על חוזים, אשר יספקו עבודה לרבבות גרמנים מובטלים.

הנשיא עמד על המחוייבות המיוחדת של הגרמנים לביטחונה של מדינת־ישראל, כמדינת־שארית־הפליטה. ואז נתקל בטענה ניצחת: איך זה מדינת ישראל נשק למדינה גזענית־פאשיסטית כמו דרום־אפריקה?

הנשיא השתדל להשיב בנימוקים השחוקים והצבועים (גם אחרים מוכרים, אנחנו לא מוכרים כל־כך הרבה). אך גם הוא יודע בליבו שהוא נתון במצב מביש ביותר. אחרי ימים ארוכים שבהם תבע שלא לשכוח את אשר עשו הגזענים הגרמניים ליהודים, הוא נאלץ להצדיק את ישראל, מדינת־היהודים, המוכרת נשק לחסידיו של אדולף היטלר, ממשיכי־דרכו הרוחניים והמעשיים, רוצחי הכושים.

התוצאה: אצל המארחים והאורחים כאחד לא השאיר הביקור רושם בלתי־נמחה. גרמניה של היום וישראל של היום אינן מייצגות שני קטבים מוסריים מנוגדים. מבחינה מוסרית הן דומות זו לזו מאוד.

הנדון:

יש הממתינים לאביר על הסוס השחור. אין מתייאשים מן הייאוש

יהיה טוב!

ל עיתים נדמה לי שהמאבק אינו בין ימין ושמאל, בין ניצים ויונים, בין קנאים וחילוניים.

המאבק הוא בין אופטימיסטים ופסימיסטים.

בין מי שמאמינים כי ישראל תתקיים, תשגשג ותפרח, ובין מי שמפקפקים בעצם יכולתה של המדינה להחזיק מעמד.

הוויכוח הזה, כך נדמה, קודם לכל ויכוח אחר. הוא אבי כל הוויכוחים.

■ ■ ■

ה פסימיזם מתהלך אצלנו בתחפושות שונות, ולא תמיד קל לגלות את פרצופו הקודר מאחורי המסיכה השחצנית וה־מתנשאת.

אך הוא המושל בכיפה במחנות רבים.

ככל שהמחנה קיצוני יותר, כך נראה, כן רבה הפסימיות המונחת ביסוד תפיסתו.

■ ■ ■

ב קה, בדוגמה, את האגף הקיצוני ביותר במחנה הלאומני־דתי, זה שיש לו מאפיינים פאשיסטיים ואף ניאו־נאציים.

סיסמתו של אגף זה היא „לעולם לא עוד":

לא עוד — מ ה?

הכוונה היא: לעולם לא ניתן שיקרה למדינת־ישראל מה שקרה לגטו ורשה. לא נלך כצאן לטבח, כפי שהלכו קדושי אושוויץ וטרבלינקה. גם לא יקרה בארצנו מה שקרה בקישינב או בחברון.

מי שמפריח סיסמה כזאת, חושב על חבורת יהודים קטנה ונפחדת מאחורי תריסים מוגפים, על אספסוף של פוגרום המש־תולל ברחובות, על המגפיים המסומרים של פלוגות־הסער, על המגלבים שבידי אנשי האס־אס.

בלב־ליבה של מדינת־ישראל, בעלת הכוח הצבאי הדומיננטי במרחב, מדינה המטילה את חתיתה על כל המדינות שסביבה ואף מעבר להן, חיים בעלי־השקפה זו את המציאות של גטו וילנה.

כיום אנחנו חזקים. הם אומרים לנו ולעצמם. אבל מחר זה ישתנה. מחר נהיה שוב גטו חסר־ישע. מחר נצטרך למכור את חיינו ביוקר. אבל אנחנו לא ניתן.

לעולם לא עוד.

ואתה עומד ומשתאה מול תהומות אלה של אימה.

■ ■ ■

מ י שמקשיב לטענותיהם של אנשי ארץ־ישראל השלמה, גם במהדורות שפויות יותר, מתרשם מאותה רוח של פסימיזם קודר, המתנגנת בהן.

חוזרת בהן שוב ושוב הטענה הביטחונית. אם נחזור חלילה לגבולות 1967 תמורת שלום, יקרה לנו אסון מחריד. גבולות 1967 הם גבולות האבדון.

ביום מן הימים יפרוץ ים של טנקים מטולכרם מערבה, גלים־גלים, ויטביע את המדינה כולה.

אם נרד מרמת־הגולן, יקרה אסון דומה. נחשול סורי אדיר יגלוש מן הגולן במורד, יגיע לחיפה ולחדרה, ויכבה לנצח את האור החלוש והמהבהב של מדינת היהודים.

בעצם, אין צורך בחזרה לגבולות 1967, כדי להזמין את האסון הבלתי־נמנע. די בפשרה טריטוריאלית, בתוכנית אלון, או בוויתור על הקיבוצים פושטי־הרגל שלאורך הירדן, כדי שתתרחש השואה מיספר 2.

(ואם נחזור אחורה בעשר שנים — אוי לנו אם נוותר על מידבר־סיני! בלי סיני צפוי למדינה זו אבדון בטוח. דרוש עומק אסטראטגי! דרושות דקות־התראה. בלעדיהם אין לנו תקומה ואין לנו חיים.)

ושוב אתה עומד ומשתאה. איך חיינו עד 1967 בצל האסון הנוראי? איך לא ידענו אז כי לגטו־ורשה דמינו? איך חשנו אז, להיפך, בביטחון עילאי?

איך הקמנו בשטח צר זה, המועד לפורענות, את הצבא המפואר שהביס שלושה צבאות בשישה ימים?

האם שוטים היינו?

■ ■ ■

א חד המעיינות של נהר הפסימיות נובע מאי־האמונה הגי־מורה בהשלמה ישראלית־ערבית, בכל צורותיה האפשריות. „אתם משלים את עצמכם:" אומרים הפסימיסטים הלאומיים. „הם (הערבים, הפלסטינים, הגויים) לא ישלימו לעולם עם קיומנו! אפילו נגיע להסכם איתם, הם לא יקיימו אותו. בהזדמנות הראשונה יקומו עלינו לכלותנו ויזרקו אותנו לים!" וכך אנחנו חוזרים לגטו־ורשה.

עמים רבים בעולם השלימו זה עם זה, אחרי מיל־חמות נוראות ואכזריות, שנמשכו לפעמים דורות, ואף מאות בשנים. צרפת וגרמניה. ארצות־הברית ויפאן, ארצות־הברית וסין. תורכים ויוונים (איכ־שהו). רוסים וגרמנים.

כולם, אבל לא אנחנו. אנחנו משהו מיוחד. איתנו לא ישלימו לעולם.

וגם אם קרה אסון, ואנחנו ברתנו ברית־שלום עם המדינה הערבית הגדולה ביותר — אין צורך לחת־ייאש מן הייאוש. הברית לא תחזיק מעמד. היא כבר מתמוטטת.

לשם כך הומצא סוג מיוחד של משקפיים שחורים, המאפשרים לבעליהם לראות את כל הפגמים ביחסים בין שתי המדינות, ולא לראות כלל את העובדה האחת, המכרעת: שהשלום מחזיק מעמד בתנאים קשים ביותר, ואין כל סימן להתמוטטותו.

עוברה מרגיזה זו אינה מרתיעה את הפסימיסטים. השלום מוכרח להתמוטט. ואם אינו עושה זאת מעצמו, צריכים לעזור לו להתמוטט.

■ ■ ■

ד פסימיזם העמוק, המציין את מדינת־ישראל בהיכנסה לשנתה ה־40, אינו משתולל רק בשטח ההלכה המדינית, בוויכוח בין יונים וניצים.

הוא קיים בכל אתר ואתר.

תוצאתו המבעיתה ביותר היא תופעת הירידה.

חכמי־הדור יושבים ושוברים לעצמם את הראש: מה גורם לירידה? הפחד מפני מילחמה? הרתיעה מפני הדתיים (או החילוניים)? רמת־המחייה? הבעייה הערתית?

בסופו של דבר, מתנקזים כל המניעים האלה לנהר אחד: הפסימיות העמוקה, אי־האמון בעתיד המדינה — אם בעצם קיומה, אם באופייה הרציוי.

אפשר להוסיף על תופעה זו את ה„ירידה הפנימית" — הבריחה מן החיים ומן המדינה אל תוך המיסטיקה הדתית והפסבדו־דתית הקרוייה „חזרה בתשובה".

מי שמתייאש מן הבל, מן המדינה, מן החברה ומעצמו, מוצא את מקומו בגטו המלאכותי והחמים של הישיבה השחורה, בזרועותיו של אל פרטי, הנוקם ונוטר באויבינו, ובכל הגויים בכלל.

■ ■ ■

צ ורות רבות לפסימיות.

היא יכולה להוסיע בדמותו של האביר על הסוס השחור, חמוש מבחי־רגל ועד ראש, בשכמה מצוות אטומיות תקועות בחגורתו. תמות נפשנו עם פלישתים.

היא יכולה להופיע ברמותו של לאומן קיצוני, המוכן לדרוס את הכל ולצפצף על הכל, והנראה במבט שיטתי כהתגלמות הכוח והביטחון העצמי.

היא יכולה להופיע ברמותו של היורד או החוזר־בתשובה.

אלף צורות לו, אך מתחת לכל התחפושות מתחבא לו אותו איש קטן ונפחד, שאינו מאמין בעצמו וב־מדינתו, שאינו מאמין בחיים ובעתיד.

אין הוא מאמין כי המתחים הערתיים בישראל יביאו בסופו של דבר לסינתזה תרבותית בריאה של מיזרח ומערב, לתרבות ישראלית משגשגת, לגינה שיפרחו בה מאה פרחים.

אין הוא מאמין.

■ ■ ■

ל איש בן־דורי, זוהי תופעה מוזרה מאוד.

ישראלי בן־דורי ראה בחייו הרבה דברים איומים — שואה, מילחמות, ניוון מוסרי במדינה. אך הוא ראה בחייו גם הרבה דברים מופלאים — גירוש אימפריה אדירה, הקמת המדינה, ניצחון במילחמה קשה, עליה המונית, השלום עם מצריים.

ראינו ששום דבר אינו בטוח, ששום אסון אינו חייב לקרות, שאנחנו שולטים, במידה רבה, בגורלנו. ודרי הרגשה זו היא מקור לא־אכזב לאופטימיות.

אך הייאוש שמסביבנו נראה לי מוזר גם מבחינה אחרת.

אני חוזר אל ימי־נעוריי, לארץ־ישראל של שנות ה־40, ואני נוכח לדעת שהיינו אז אופטימיים לאין שיעור יותר מכפי שאנחנו היום, במדינתנו העצמ־אית.

■ ■ ■

ב ראשית שנות ה־40 היינו בארץ זו כחצי מיליון נפש. אך היינו בטוחים שאין גבול ליכולתנו.

די להזכיר את התורות השונות שנולדו ורווחו אז.

יונתן רטוש וה„כנענים" שלו האמינו כי אנחנו האדונים היחי־דים בכל השטח מהים עד נהר־הפרת („ארץ־עבר"). לדעתם יכולנו להשתלט על כל השטח הזה. הם היו בטוחים שעשרות מיליוני ערבים היו מצטרפים ברצון ובשימחה לאומה ה„עברית" שלנו.

חסידי מלכות־ישראל, כמו הד"ר ישראל אלדד, האמינו באותו הדבר עצמו, רק תחת דגל אחר. הם האמינו כי נשלוט בארץ המובטחת, מן הנילוס ועד הפרת. כלומר: שאומה שמנתה אז חצי מיליון איש תשתלט, בעזרת היהודים שיבואו הנה, על ארץ־ישראל משני עברי הירדן, ועל לבנון, סוריה וחלק נכבד מעיראק.

ערב מילחמת־העולם תיכנן יאיר, הוא אברהם שטרן, פלישה מזויינת של אנשי אצ"ל מפולין, שיבואו על נישקם באוניות, יירדו בתוף ויכבשו את הארץ.

ב־1942 ביקש ממני הד"ר זאב פודוייזל, מנהיג רוויזיוניסטי ידוע, לארגן לו פגישה עם אליעזר ליבנה, מראשי מפא"י ומדוברי

(המשך בעמוד 16)

קישינב (1903): אין צורך להתייאש מהייאוש

בשביל העולים מברית־המועצות האירופית, העליה לארץ היתה הלם.

בארץ חשבו שהם באו מארץ מפגרת – והם חשבו שישראל פרימיטיבית

„צימוק מיובש"

ב־11 בינואר 1971, בשעות הע־רב, נחת בנמל־התעופה בן־גוריון התושב השלושה מיליון של מדינת־ישראל: נתן צ'רולניקוב, מהנדס־חש־מל מלנינגרד. הוא עלה לארץ בחברת אשתו, רחל, ובתו אלכסנדרה.

בישראל זכו הצ'רולניקובים בקב־תלונן שהאיש אינו מסוגל לקרוא שירטוטים, שלא לדבר על יכולת־ע־בודה עצמאית, ורצה לפטר אותו בו־מקום. הושג הסדר שהאיש יעבור כמה קורסים לריענון ידיעותיו, וכעת הוא עובד כסגן־מנהל־המחלקה."

ובהמשך: „לבורנטית שעבדה כאח־

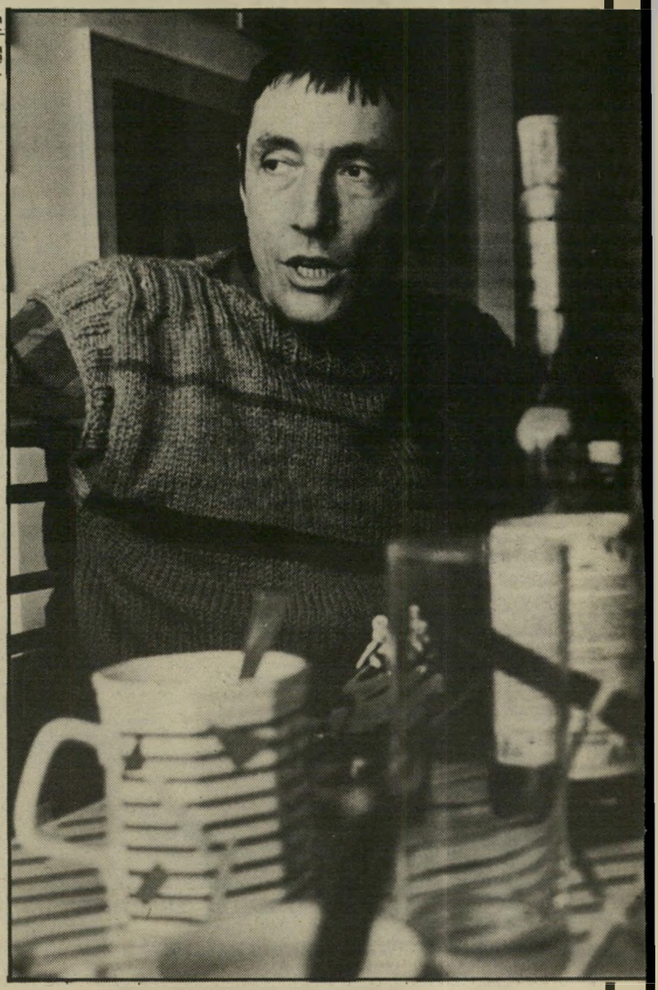

מתורגמן „ג'ורקה" מוסאייב
„תל־אביב עלובה לעומת ריגה!"

לת־פנים נרגשת. גולדה מאיר חיבקה את המהנדס והצטלמה עם בני־המישפחה, והתמונה פורסמה בעמודים המר־כזיים בכל העיתונים. חברת אמקור העניקה מתנות נדיבות: מקרר חשמלי, תנור בישול ואפיה, מערבל ומכונת־כביסה בשווי כולל של 6,000 לירות. בנאום תודה קצר אמר המהנדס, ש„ה־ציוד שקיבלנו עולה לאין ערוך על ה־מקובל בברית־המועצות!" כל הנוכחים מחאו כפיים בשימחה מופגנת. צ'ירו־לניקוב גילה ברבים את מה שבמילא חשבו מקבלי פניו: היהודים שמגיעים משם נמלטו מחשכת ימי־הביניים אל ארץ־הקידמה.

שבועיים אחר־כך פורסמה בהארץ כתבה על מהנדס־אחר, ברוח דומה, על נטל הפיגור הסובייטי. „ברית־המוע־צות הוא היה מהנדס אחראי על מחל־קת־ייצור שלמה במיפעל תעשייתי ג־דול. עם בואו לארץ סודר בעבודה ב־בית־חרושת למוצרי־מתכת באחת מע־רי־השדה. אחרי יומיים צילצל המהנדס הראשי אל מי שהמליץ על קבלתו, ו־ראית במיפעל־מזון גדול במוסקבה סודרה כאן בעבודה במיפעל־מזון מקו־מי. התברר כי אין לה מושג כלשהו בתחום הבדיקות הביולוגיות. היא פוט־רה, ועדיין לא מצאה עבודה קבועה."

בדיחה מאותם ימים: „למה כל ה־מהנדסים שבאו מרוסיה הם מהנדסי־אווירונים? מפני שקיבלו את הדיפלו־מה באווירון שהטיסם לארץ!"

איש לא מחה, כי זו האמת, שגם ה־עולים עצמם מכירים בה. היו אלה אמי־תות ידועות ומובנות.

פסנתר בין החולות

16 שנים אחר־כך, זמן־מה לפני תחילתה של עלייה חדשה, מנסים עולי ברית־המועצות לנתץ כמה מהמוסכמות האלה, הכאילו־ברורות.

מאשה שצ'רבקובה הגיעה מלנינג־רד לדימונה ב־1971, אחת מ־12,897 עולי ברית־המועצות של אותה שנה. היא היתה אז בת 20, סטודנטית במכון לאמנויות, נשואה לפיסיקאי. היום היא ציירת. בעלה עובד בתעשייה האוויר־רית. לבני הזוג יש בת בשם חנה (12), והם מתגוררים ברמת־אילן.

„שם, בלנינגרד, חשבתי שישראל היא מדינה מיזרחית, פרימיטיבית. היי־תי בטוחה שאתם גרים באוהלים, שאין כבישים, שיש רק חול," אומרת שצ'ר־בקובה.

„כשרציתי לארוז את הפסנתר שלי, כדי לקחתו אתי, אמר לי אחד מבני־ה־מישפחה: איפה תוכלי לשים שם פסנ־תר? החול יקלקל את הפסנתר, ובאוהל בוודאי שלא יהיה די מקום לכלי כל־כך גדול. ומתי תנגני שם? בישראל אף אחד לא מנגן, שם כל אחד עסוק ב־בניית המדינה!

„עם מחשבות כאלה הגעתי, ביום הראשון שלי בארץ, לביתה של קרו־בת־מישפחה בפתח־תיקווה. נכנסתי ה־ביתה, הסתכלתי בקירות, במקרר, בר־היטים, ולא האמנתי. הנה, היא לא גרה באוהל, ויש לה בית רגיל. אמנם הבית שלנו בלנינגרד היה יפה יותר, אבל גם לה יש בית.

„אחר־כך נסענו למרכז־קליטה בדי־מונה. בסוכנות אמרו לנו שדימונה נמ־צאת במרחק של שעתיים נסיעה מפ־תח־תיקווה. חשבתי לעצמי: יופי, כל־כך קרוב לקרובת־המישפחה: נוכל לב־קר אותה כל יום! הרי בלנינגרד הייתי זה היה מעניין.

„הכל היה בסדר, עד שהגעתי לתל־אביב. ידעתי שזו העיר הגדולה של מדינת־ישראל. אבל בעיני תל־אביב נראתה כמו עיירה קטנה ומכוערת: ב־תים קטנים על עמודים, מרוחקים זה מזה, אפורים, מכוערים, בתי־קפה עלו־בים. זו היתה תל־אביב בשבילי.

„אני באתי מלנינגרד. עיר עתיקה, יפהפיה, דומה לפאריס. סיגנון־הבנייה בלנינגרד מדהים ביופיו.

„במשך תקופה ארוכה לא אהבתי לשוטט בתל־אביב. ההנאה מהעיר באה מאוחר יותר. כשהישראלים התחילו לנסוע לחוץ־לארץ, הם חזרו לארץ וה־עתיקו לתל־אביב בתי־קפה בסיגנון אירופי. רק או התחלתי להרגיש פחות זרה."

צימוק מיובש

„גם השיחות הראשונות עם הישראלים היו משונות. היתה לי הרגשה שהישראלים מאוד פרובינ־ציאליים. ישראל בעיניהם, היא מרכז־העולם. הם לא מסוגלים להבין שהע־ולם מורכב מבעיות וממדינות נוספות.

„אני מאושרת שנולדתי ברוסיה ולא בארץ, חשבתי לעצמי, כי לי יש תפי־סת־עולם רחבה יותר.

„אחרי חצי־שנה בארץ הלכתי, כפ־עם הראשונה, לקונצרט של הפילהר־מונית. הקונצרט הזה קצת הרגיע אותי. אם יש כאן קונצרטים כאלה, אולי ה־ישראלים לא כל־כך פרימיטיביים, ח־שבתי.

„הכי מצחיק היה שאני, שבאתי מא־רץ תרבותית ויפה, נשאלתי בתל־אביב אם יש ברוסיה טלוויזיה, או אם נוסעים שם במוניות. ומה אתם חושבים, עניתי, שבמדינה ששלחה ספוטניק לחלל אין טלוויזיה?!"

גיאורג מוסאייב (42), שהכל קור־אים לו ג'ורקה, עלה מריגה ב־1973 עם אמו. היה רווק. היום הוא נשוי, אב לשתי בנות. מתגורר בתל־אביב, צייר ומתורגמן.

„ברוסיה ציירתי לעצמי את ישראל כמו אוזבקיסתאן מוקטנת: ארץ מיזר־חית, מלאה בגמלים ובחול.

„מובן שמיד התברר לי שאין זה כך. אבל אז גיליתי דברים אחרים. תל־א־ביב, למשל, היא כל־כך עלובה, לעומת ריגה! עצוב להסתכל על הבתים כאן. כמה מיסכנים הישראלים, חשבתי ל־עצמי. הרי בן־אדם שמסתובב כל החיים בין הקופסות המכוערות האלה, בסופו של דבר זה דופק לו את המוח, ואף־אחד כבר לא יכול להציל אותו.

„ועוד דבר: ברוסיה הרביתי לטייל. אהבתי את המרחבים העצומים, את ה־נופים המיוחדים. כאן אין לאט לטייל. הכל קטן ועלוב.

„העיר הראשונה בה גרתי היתה חי־פה. טיילתי ברחובותיה וחשבתי: ברוס־יה ראיתי הרים גבוהים יותר מהר־כר־מל, גנים גדולים יותר מהגן הפרסי, וגם ים יותר נקי. איך מישהו מצפה שאת־להב מהעיר הזו? אם רוסיה היא אשכול־ענבים, ישראל מבחינה זו היא צימוק מיובש!"

ראשוני העולים מברית־המועצות הגיעו לארץ בשלהי 1968. 26 העו־לים ההם היו סנונית מבשרת. בעיק־בותיהם נפרץ הסכר: ב־16 השנים הבאות יצאו מברית־המועצות 262,720 יהודים, לישראל הגיעו 159,906.

1971 היתה שנתה הראשונה של ה־עלייה הגדולה. 12,897 יצאו, 12,839 הגיעו לארץ. שיעור הנושרים היה הק־טן ביותר — 0.4 אחוז ובמיספרים — 58.

„יצאתי חצי מת"

ה־התרגשות בארץ היתה רבה. העיתונים היו גדושים בסיפורים אנושיים מתקתקים.

ציירת מאשה שצ'רבקובה
„חשבתי שיש כאן רק גמלים וחול!"

בחודש מרס נשא עולה קשיש, מר־דכי רוטשטיין, נאום־ברכה במעון־עו־לים בכפ״ס. בתום הנאום הנרגש והמ־שולהב לקה בהתקף־לב ומת.

שבועיים אחר־כך הקבילו פרחי־ט־יס את פניהם של העולים. תצלומים נוטפי־מתק של טיסים־לעתיד ועולים חדשים פורסמו בהרחבה.

בחודש מאי פגשה דיילת אל־על, בטיסה מווינה ללוד, את דודה הקשיש. בעיתונים נכתב, כי ״למרות שלא היתה להם שפה משותפת, חשו בקירבה ש־ביניהם, והבינו זה את זה״

הבאים נחלקו לארבע קבוצות, לפי איזורי המוצא: ברית־המועצות האירו־פית, גרוזיה, בוכרה וקווקז.

מוצאה של הקבוצה הראשונה, שבה עוסקת כתבה זו, הוא מאיזורי המרכז־מערב של ברית־המועצות: הרפובליקה הסובייטית הרוסית, בילורוסיה, אוקר־אינה, לטביה, ליטה, אסטוניה ומולדב־יה.

בקבוצה הזו יש שתי תת־קבוצות: מהאיזורים שהיו רוסיים מזה כמה דו־רות, ומהאיזורים שסופחו אל ברית־ה־מועצות במילחמת־העולם השניה: לט־ביה, ליטא, אסטוניה ומולדביה.

בין הבאים לארץ ב־1971 היתה גם טינה ברודצקאייה, אז צעירה בת 25, מוסקבאית. היא עבדה בשגרירות־יש־ראל, הואשמה בריגול והיתה אסורה ב־משך חמש שנים בכלא לוביאנקה. מיד עם שיחרורה עלתה לארץ. כמה ימים אחר־כך שלחה מיכתב נמלץ ל־שר־המישטרה. ״אנא, הרשו לי לסייר אם אנשי־מישטרה ולשוחח עימם. רק כך אוכל להתגבר על הפחדים שהעיקו עלי כל ימי חיי, מכל מגע עם לובשי־מדים,״ כתבה.

ברודצקאייה, מרפאה בריבור, נמ־צאת היום באנגליה, מחפשת עבודה ר־דיור כדי להשתקע. היא סמל מובהק של האווירה ששררה אז בארץ.

לא רק ״פרימיטיבים״ הם הרוסים, אלא גם ציונים נלהבים, פעילי־עלייה או אסירי־ציון, שסבלו בברית־המוע־צות ונאבקו עד טיפת־דמם האחרונה כדי להיחלץ מאחיזת הבולשביקים.

״לכל אחד מהבאים, ביניהם צעירים רבים, סיפור מזעזע משלו, רומן שלם של תלאות, פחדים, רדיפות, חקירות קשות,״ נכתב בהארץ במרס 1971. ה־עולים, שהבינו מה דורשים מהם, סיפ־קו לעיתונאים סיפורים ציוניים למכ־ביר.

במאי 1971 סיפר ולדימיר מילובי־רוב, בקול בוכים, איך ״נהג להתהלך במוסקבה כשסרט על בגדו, ועליו מגן־דויד עם המילה שלום בעברית וברוי־סית.״

ביוני הגיעה קבוצה גדולה של עו־לים. שלוש משפחות מריגה סיפרו, כי השתתפו בהפגנות שערכו יהודים כדי להתיר להם לצאת מתחומי ברית־המו־עצות.

ובאותו החודש, הד״ר מיכאל זנד: ״אני מאושר שהתגשם חלומי. יצאתי מהכלא חצי מת.״

למעשה, מתוך שני מיליון יהודים, רק 1500־2000 היו פעילי־עלייה. מתו־כם רק 500 היו אסירי־ציון. ״בין מי שמכנים את עצמם אסירי־ציון, יש כא־לה שישבו בכלא בגלל עבירות פלי־ליות, וכשעלו לארץ טענו שהיו אסי־רי־ציון,״ אומר גיאורג מורדל, עורך קרוג (בעברית: מעגל, חוג), שבועון ישראלי בשפה הרוסית.

בלי בעיטה בתחת

״מניעי העלייה, לדעתו של מור־דל, ברורים: ״רק עשרה אחוזים באו מתוך רגשות ציוניים. 40 אחוזים נרדפו שם על עבירות פליליות, ולכן ביקשו לברוח לארץ אחרת. השאר רצו לשפר את תנאי־חייהם ולהחליף מקום־מגורים, מניע טבעי וידוע בין קבוצות מהגרים שונות בכל רחבי העולם.״

במחקרים שנערכו במישרד־הקלי־טה מתוארים יהודי ברית־המועצות ה־אירופית כקבוצה בעלת רמת־רוסי־פיקציה גבוהה, רקע יהודי חלש ואורח־חיים חילוני.

זהותם היהודית מבוססת על תחושה נשיאו של קואופרטיב־דירות. הממ־שלה נתנה לנו אדמה, העמידה לרשו־תנו קבלן שבנה את הדירות ונתנה הל־וואה לבנייה. חלק מהכסף אנחנו הש־קענו.

״היו לי גם שתי מכוניות, אחת של תי ביהודים האלה, והם נראו לי כמו שחקנים בהצגת־תיאטרון משונה.

״התחתנתי בטכס אזרחי, ואחר־כך החלטנו לערוך גם טכס דתי, כדי לח־וות את החוויה הזו. נסעתי עם בעלי לווילנה, עיר מגוריו, והייתי מאוד נר־גשת. פיתאום כיסו לי את הפנים בס־מרטוט לבן, ולא הצלחתי לראות כלום. מאוד התאכזבתי.

״עליתי לארץ בגלל בעלי. הוא היה ציוני, וחלם על עלייה. אני התלהבתי מהרעיון. קיוויתי שבישראל אוכל לע־שות כל דבר, שלא תחול עלי שום מיג־בלה.

״דוגמה: אני אוהבת לנעול נעליים בצבעים שונים, בוזמנית. בלנינגרד אי־אפשר היה למצוא נעליים בעלות מיב־נה דומה בצבעים שונים.

״הייתי אז מאוד צעירה, רק בת 20, והאמנתי שזה הדבר החשוב ביותר ב־חיים. עכשיו אני יודעת שלא קיים מר־שג כזה כמו חופש חיצוני. חופש אמיתי נובע מבפנים. אפשר להרגיש חופשי ברוסיה, כמו שאפשר להיות כבול כאן.״

אוכל, ישן, אוהב

עשרות עולים התבקשו על־ידי העולם הזה לציין חמישה מית־לות לעבור כמה שנים, ועדיין אין תשר־בה.״

למרות זאת אינם מתכוונים לחזור לברית־המועצות. רק כ־50 שבים לשם בכל שנה מכל העולם.

102,814 מבין 262,720 היוצאים מברית־המועצות מאז 1971 הגיעו ל־ארצות־הברית, קנדה, גרמניה, אוסט־רליה ואוסטריה. אליהם הצטרפו, מאר־חר יותר, כ־10 אחוזים ממי שעלו לארץ והיגרו.

ביניהם כמה דמויות ידועות:

● **אדוארד קוזניצוב** — עלה ב־1972, התגרש מסילווה זלמנסון, הת־חתן עם לריסה גרשטיין, זמרת. מת־גורר במינכן, מנהל את מחלקת החר־שות ברדיו ליברטי, יהודי־למחצה.

● **וולודיה ויטה רזנבלום** — הוא מהנדס, היא מורה לאנגלית. היו סירובניקים. ויטה פנתה לשילטר־נות, ביקשה שיאפשרו לה לשלוח את ילדיה לארץ. כל המישפחה עלתה ב־1971 והיגרה ב־1982 לארצות־הברית.

● **ולודיה ולפרט** — רופא־פסיכיאטר מלנינגרד. לחם רבות למען עלייתו. שלוש שנים אחרי שהגיע לא־רץ, נסע לפאריס.

● **יאשה קאזאקוב** — שבת שביתת־רעב במוסקבה. עלה לארץ עם הוריו. הוא נשאר כאן. היום נקרא יעקב קדמי. עובד בלישכת־הקשר שליד

שר־הקליטה פרס מקבל פני עולים מברית־המועצות (1970)
רק 10% באו בגלל ציונות

מיסעדן אריק רושקבן (משמאל)
״באתי מפני שהורידו אותי בדרגה!״

עולה אדוארד קוזנייצוב בטלוויזיה
ירד

של שותפות־גורל וניכור מהחברה ה־סובבת, יותר מאשר על תרבות ומסורת יהודיות. וזו, כך טוענים במישרד־הק־ליטה, הסיבה העיקרית לעלייתם — הרגשת זרות ואנטי־שמיות, גם אם מסווית היטב.

גיאורג מוסאייב: ״לא יצאנו משם מפני שקיבלנו בעיטה בתחת. עזבנו מרצוננו החופשי, למרות שהיה שם טוב. אני עליתי מפני שחשבתי, ואני עדיין חושב, שליהודים צריכה להיות פינה משלהם.

״לי היתה שם מישפחה גדולה. תמיד היתה לי פרנסה. אף־פעם לא הייתי רעב, ואף־פעם לא היו לי חיכוכים עם השילטונות.

״כשהחלטתי לעלות, התחננו בני־מישפחתי שאשאר בריגה. לא חסר לך כלום, אמרו, אין לך מה לעשות בארץ ההיא. בכל זאת עליתי. רבים מחברי ומבני־מישפחתי נשארו שם. אין להם כל כוונה לעלות אי־פעם לארץ. הם מרגישים כי רוסיה היא מולדתם.״

אריק רושקבן (45) עלה לפני 10 שנים מקישינב. נשוי, אב לשני ילדים, מבעלי בריוזקה, מיסעדה רוסית בתל־אביב.

״בקישינב הייתי מהנדס ראשי ב־בית־חרושת גדול לייצור־יין,״ הוא או־מר. ״גרתי בדירה ענקית, מפני שהייתי המיפעל ואחת שלי. רמת־החיים שלי היתה גבוהה. כשהורידו אותי בדרגה בבית־החרושת, החלטתי לעלות לא־רץ.״

״אבי היה צייר־תפאורות בתיאטרון גדול בלנינגרד,״ אומרת מאשה שצ׳ר־בקובה. ״היו לי חיים מאוד מיוחדים, שנעו סביב התיאטרון. גם הרבינו לב־קר במוסיאונים, לצפות בסרטים, לק־רוא ספרים. טיילנו בכל רחבי רוסיה והבית שלנו היה מקום מיפגש לעש־רות אנשים מעניינים, שחקנים וציי־רים.

״לא סבלתי מהאנטי־שמיות. אלא שאמי תמיד טרחה להזכיר לאחי ולי, שאנחנו חייבים להצטיין בלימודים, אם אנחנו רוצים להמשיך ללמוד במוסדות גבוהים. יהודים שאינם מצטיינים לא יתקבלו לעולם לאוניברסיטה, היא הי־תה אומרת.

״הרגשתי שאני שונה מאחרים, טר־בה יותר מהם, מפני שאמי גם היתה אומרת: אתם רואים, אבא שונה מהשכן הגוי, הוא מביא את כל הכסף הביתה, ואף־פעם אינו משתכר.״

״לא היה לי כל קשר לדת. סבא שלי ביקר בבית־הכנסת, והיה ברור לי שרק זקנים מתפללים. בפעם הראשונה בי־מי־חיי ראיתי יהודים חובשי־כיפה ברוזיה. טיילתי שם עם הורי, הסתכל־תי ביהודים האלה, והם נראו לי כמו שחקנים בהצגת־תיאטרון משונה.

״התחתנתי בטכס אזרחי, ואחר־כך החלטנו לערוך גם טכס דתי, כדי לח־וות את החוויה הזו. נסעתי עם בעלי לווילנה, עיר מגוריו, והייתי מאוד נר־גשת. פיתאום כיסו לי את הפנים בס־מרטוט לבן, ולא הצלחתי לראות כלום. מאוד התאכזבתי.

״עליתי לארץ בגלל בעלי. הוא היה ציוני, וחלם על עלייה. אני התלהבתי מהרעיון. קיוויתי שבישראל אוכל לע־שות כל דבר, שלא תחול עלי שום מיג־בלה.

״דוגמה: אני אוהבת לנעול נעליים בצבעים שונים, בוזמנית. בלנינגרד אי־אפשר היה למצוא נעליים בעלות מיב־נה דומה בצבעים שונים.

״הייתי אז מאוד צעירה, רק בת 20, והאמנתי שזה הדבר החשוב ביותר ב־חיים. עכשיו אני יודעת שלא קיים מר־שג כזה כמו חופש חיצוני. חופש אמיתי נובע מבפנים. אפשר להרגיש חופשי ברוסיה, כמו שאפשר להיות כבול כאן.״

אוכל, ישן, אוהב

עשרות עולים התבקשו על־ידי העולם הזה לציין חמישה מית־

דבר על העצים עצי תל־אביב משקפים את המציאות הכלכלית האמיתית בתל־אביב. המוד־עות היחידות הנוגעות לדיור הן מודעות של ביקוש. מחפשים בלבד.

האם תל־אביב נגמרת (לצעירים)?

העיקרית היא מחיר הקרקע.

מחירי הקרקע הגבוהים, בצירוף עלות בניה עצומה, הנובעת בעיקר מזמן עבודה כפול ומשולש מזה הקיים במערב, הופכים את הבניין לנכס בלתי כדאי להשכרה, מבחינה כלכלית. הדי־רות המושכרות בכל זאת הן נכסים מישפחתיים, בלתי נמכרים, כי „בית לא מוכרים", ומושכרים כדי להגדיל את ההכנסות. אלה הן דירות שהתוספו להצברי נכסים מישפחתיים כתוצאה מירושות, והמצאי די קבוע. בשנים ה־ אחרונות מצטמצם המלאי, כתוצאה מ־ תהליך של חזרה לתל־אביב. אוכלוסיה צעירה, שנולדה בתל־אביב, עזבה את העיר בשלב של בניית החיים העצמ־ איים. ההורים נשארו בבית. כאשר התרוקן הבית התל־אביבי, בגלל תה־ ליכים ביולוגיים של הדורות המ־ בוגרים, החליטו חלק מהצעירים לעזוב את עיר־השינה שליד הכרך, ולחזור.

התהליך הזה, שבא לידי ביטוי בפ־ תיחה מחודשת של פעוטונים וגני־ ילדים בלב־תל־אביב, מקטין את כמות הדירות הניתנות להשכרה. מבט מקיף מגג תל־אביבי על העיר יקלוט גגות מוזנחים רבים, שלמרות כל הריבורים על בניה, נשארו מיצבורי אנטנות ר־ דודים בלבד. בכיוון הים, רואים, בשטח היקר ביותר בעיר, מכיכר האופרה ועד הנמל הישן, את בתי־המלון הגדולים הניצבים בין עיי־חורבות, שאיש עוד לא בונה במקומן בתים חדשים. העיר, עדיין שטוחה מאוד, בנויה מבתים בני ארבע קומות, כולל הגג הלא בנוי, שבהן מתגוררת האוכלוסיה הכי ק־ שישה במדינה. ובעיר הזאת, בליבה, אתה רוצה לגור, שה־ מיספרים נגדך. כמות הדירות הר־ לוונטיות היא כל־כך קטנה, ומפתיע, שעדיין, פה ושם, מישהו מצליח למצוא מקום.

הלחץ הכי גדול על דיור בתל־אביב מופנה למרכז. המרכז, לצורך העניין, יכול להיות הפינה הגששית אר־ לוזורובה־פינת־דיזנגופה. גבולות ה־ קניה היא מחוץ לטווח האפשרויות. הסיוע לרכישת דירה ניתן רק לרווקים מעל גיל 27, וגם אז הוא מספיק למגו־ רים בעיר־פיתוח, או בהתנחלות. לפני גיל 27, אומר מישרד־השיכון, אתה יכול לקבל סיוע, כמו כולם, בתנאי שתתחתן. מה יש. חוץ מזה, אתה לא מוכרח לגור בתל־אביב. זה נכון. אתה לא מוכרח, אבל אתה רוצה. הפיתרון, בערימת גרוטאות ששווה בקניה לא יותר מאלף שקל, וניתנת לשימוש למ־ שך שנה בלבד, במחיר של 350־400 דולר לחודש. המחיר הזה הוא רק בסיס התשלום, וגם הוא, בעצם, טעות אופ־ טית. בעל־הבית דורש, ומקבל, תשלום תקופתי — לעיתים עד שנה — מראש, ומחייב אותך בתשלום מיסי־ הארנונה החלים על בעל הנכס. עסקיו של בעל הבית עם הרשויות המוסמכות של המדינה, רשויות כמו מס־ההכנסה, אינם מעניינך. במיקרים רבים, הם גם אינם עניינה של אותה רשות. ככה. הדולר המוקפא שהוחזק בצו על מחירי הדירות להשכרה, נשאר בגדר של הצהרת כוונות. כולם משלמים לפי הדולר היציג, ושכר־הדירה צמוד למ־ דד. אתה משלם, בשימחה או בחריקת־ שיניים, אם אתה מוצא דירה כזאת.

אתה משלם, כי אתה רוצה לגור בתל־אביב. היית משלם, אבל אתה לא שהולך וחומק מהידיים, הוא דירה שכורה.

בדרך כלל, הדירה הסטנדרטית ש־ מושכרת היא בת שני חדרים, מרוהטת

מחירי הדירות להשכרה בתל־אביב מטפסים לרמה של מרכז מנהאטן. אין להשיג דירה. הסיבה: מלאי הדירות בעיר מונה אלפים מעטים בילבד. חקירה מיוחדת של יונתן שם־אור

נות הדפוס את העיתון של יום המחרת, גילו, בשעה 6 בבוקר, שהדירה כבר הושכרה. הדירה, המיצרך המבוקש ביותר בתל־אביב של אביב 1987, נח־ טפה כבר באחת משתי התחנות שבהן נעצרה האינפורמציה, לפני שהודפסה בעיתון. הפקידה במישרד־הפירסום סיפרה לחברה שלה. במחלקת־המו־ דעות של העיתון מתעסקים העובדים בשאריות. לקונה העיתון, כמובן, כבר אין מה לחפש במדור המודעות. מיל־ חמת־הלוחות של העיתונים הגדולים, מילחמה שבה כמעט הכל כשר, מביאה לכך שמודעות מיושנות ממשיכות להתפרסם, והיחידה שנהנית מהמצב היא חברת בזק, המגדילה את הכנ־ סותיה משיחות־הסרק שכולם עושים במירוץ אחרי הדירה. ההיצע הזעום של הדירות, מול הביקוש הגואה של אוכלוסיה צעירה שרוצה לגור במטרו־ פולין, העלתה מאוד את מחירי הדי־ רות המושכרות בעקומות ניו־יורקיות, וגם זה, לבני־המזל. בדרך כלל, פשוט אין דירה. בשום מחיר.

„אני לא זוכר מצב כזה."

הרצל פטל, מוותיקי מתווכי הדי־ רות בתל־אביב. 25 שנים במיקצוע. מה גרם למצב?

„אני לא יודע. אין לי מושג."

דיור בתל־אביב

אדם צעיר, שרוצה לגור בתל־ אביב, מוכרח לחפש דירה שכורה.

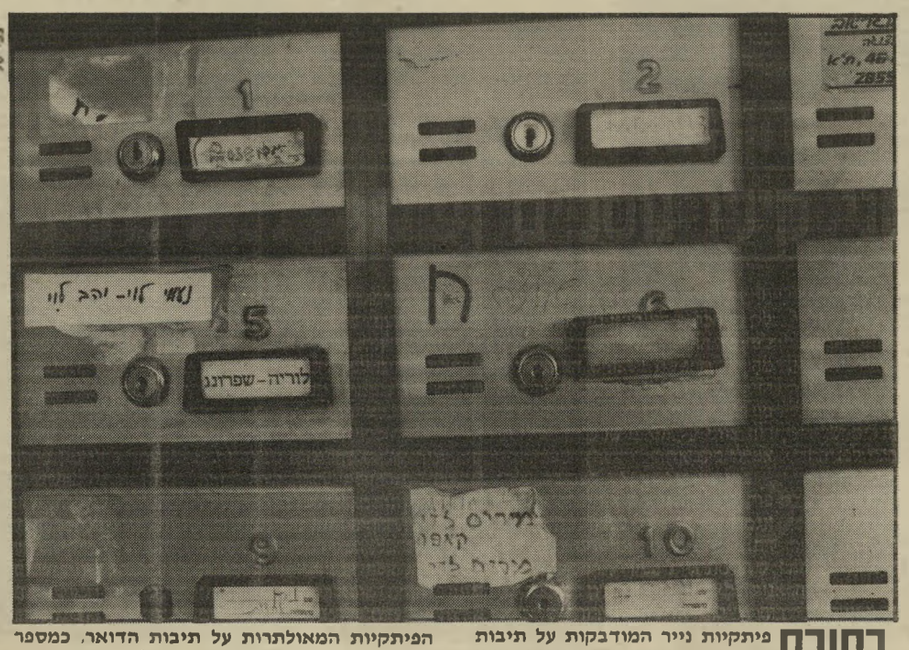

כתובת פיתקיות נייר המודבקות על תיבות הדואר מסמנות דירות שכורות. היעד הנכסף של צעירי תל־אביב והארץ כולה. מספר הפיתקיות המאולתרות על תיבות הדואר, כמספר הדירות השכורות בבניין – סימן למצאי המתמעט והמתייקר של דירות להשכרה בעיר תל־אביב.

מוצא מי שיקח את הכסף, אין דירות.

בארץ שלך, כידוע, לא בונים להש־ כרה. השיטה הישראלית בנויה על מגורים בבעלות המתגורר. הסיבה

מרכז הזה, המנהטן התל־אביבי, הם נחל־הירקון בצפון, הים־התיכון ב־ מערב, רחוב בוגרשוב ושדרות בן־ציון בדרום, ורחוב איבן־גבירול במיזרח. השטח הזה נקרא על־ידי עיריית תל אביב „איזור מיספר שלוש".

עכשיו, כמה דירות, בכלל, יש באיזור הזה? כמה מהן ניתן להשכיר? ומהו, בסופו של דבר, מאגר הדירות להשכרה במרכז תל־אביב? הרבה פחות ממה שאתה חושב. עיון בטבלת הנ־ תונים יבהיר, בצורה די מדוייקת, את הסיבה למצב חסר־התקדים שקורה ב־ שוק הדירות. על יותר מ־30 אלף די־ רות־המגורים שבאיזור, התוספו בשנה האחרונה 70 דירות חדשות בלבד. זה מה שבנו. הכללת „איזור מיספר ארבע", המרחיב את הגבולות שצויינו עד לרחוב אילת בדרום, והמשכו בדרך־יפו תל־אביב, תוסיף למאגר הדירות עוד 20 אלף דירות. האיזור הזה נכלל, בגלל פרוייקט לב־העיר, בסביבות הבימה־שינקין, שהיה אמור להיות הפיתרון לצעירי תל־אביב. הווילג' התל־אביבי.

שינקין, לב העיר

פ רוייקט לב־העיר נולד בתריע־ גדולה. איזור ותיק, ארכיטקטורה מעניינת, דירות גדולות, טווח הליכה רגלית מכל מקום. צ'יץ' רצה שהמקום יהיה הווילג' התל־אביבי. מה שיצא, בסופו של דבר, זה וילי־אמסבורג. ה־

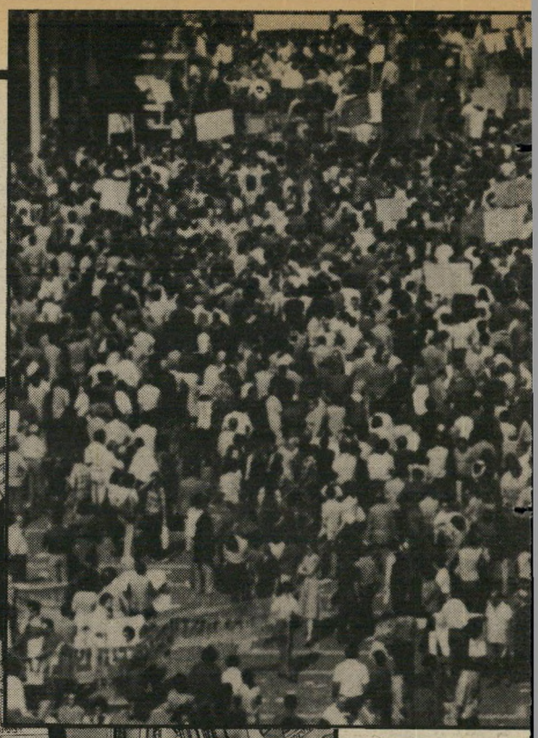

תל־אביב מחולקת ל־7 רבעים. ברובע מס' 3 (**גבולות הירקון בצפון, הים במערב, הרחובות בוגרשוב, בן־ציון ומרמורק בדרום, ורח' אבן־גבירול במזרח**) **יש בסך־הכל 31,570 דירות מגורים. רק 20 אלף מתוכן הן בבעלות הדיירים, וניתנות להשכרה. מתוך 50 אלף תושבי הרובע, יותר ממחציתם הם קשישים, שגרים בדירות מוגנות.** ברובע מספר 4 (**מזרחית לרובע 3; גבולות: בצפון הירקון, במערב רח' אבן־גבירול, בדרום שד' שאול, ובמזרח הגבול עם גבעתיים ורמת־גן**) **אוכלוסייה עשירה בדובנוב, מגדלי דויד, כיכר המדינה ושיכון צמרת, ואוכלוסיה צעירה מבוססת בשיכון בבלי. 20,532 דירות מגורים.** ברובע מספר 5 (**גבולות: הרחובות בוגרשוב, בן־ציון ומרמורק בצפון; הים במערב; הרחובות אילת ויפו בדרום; ותחנת הרכבת ב־ מזרח**) **ממוקם האיזור הזקן והישן של תל־אביב. 14,857 דירות.**

השטחים הגדולים במזרח העיר תפוסים על־ידי הממשלה – והצבא – בקרייה, בתחנת הרכבת ובנתיבי איילון. דיור להשכרה מוצאים עוד יותר מזרחה, ברמת־גן ובגבעתיים. המחירים: רק 10 אחוז פחות מאשר בתל־אביב, אבל יותר קל למצוא. האוכלוסיה הצעירה נדחפת החוצה.

מצוקת הדיור בתל־אביב היא תוצאה של מצאי קטן מול ביקוש גואה. בכל מערב העיר, מהנמל הישן שבצפון עד נמל־יפו בדרום, מחכים לתוכנית המיתאר שתאושר על־ ידי העירייה, ושתאפשר בינוי איזורי התרבות בשטח היפה ביותר בתל־ אביב.

המאבק על לב־תל־אביב – בין הצעירים שרצו להקים את הווילג' בסביבות שיינקין, ובין הדתיים שרכשו דירות רבות באותו איזור עצמו – הוא במצב של תיקו זמני. הניצחון יהיה של הדתיים.

(המשך מעמוד 15)

אוכלוסיה הדתית גילתה את היתרונות, והשתלטה על האיזור. מחירי הדירות היום בסביבת קפה תמר אינם שונים מאלה שבצפון העיר. גם כאן, השגת דירה היא פרוייקט. הסיבה שהאיזור לא הפך לווילג' נגרמה מנתון שמעטים, אם בכלל, לקחו בחשבון: מצאי הדירות להשכרה באיזור הזה, דווקא באיזור הזה, הוא הקטן ביותר בתל־אביב. מרבית הדירות הן דירות מוגנות, בדמי־מפתח, שאינן ניתנות בכלל להשכרה חודשית. ודירות דמי המפתח הללו, הן־הן המפתח לתעלומה. למה אין די דירות להשכרה במרכז המטרופולין הישראלי.

דמי מפתח

בכתבה הזאת אנחנו מנסים למצוא את המיספר, מיספר הדירות המשחקות בשוק ההשכרה. זה לא פשוט, כי הנתונים אינם מרוכזים, ואינם נותנים את התשובה המדוייקת. אנחנו נתרכז ב„איזור מיספר שלוש", כי הוא יכול לשמש מפתח לסיווג הדירות התל־אביבי. מעבר לירקון אין כמעט דירות בדמי־מפתח. בלב העיר, באיזור נחלת־בנימין, אלנבי, התחנה המרכזית, רוב הדירות הן דווקא כאלה.

יוכי יהל, יושבת־ראש אירגון הדיירים המוגנים. לא מסוגלת לספק את התשובה המיספרית. שרה גנני, מ־המרכז למחקר כלכלי וחברתי של עיריית תל־אביב. יכולה לתת את מיספר יחידות־המגורים בלבד. הלישכה המרכזית לסטטיסטיקה מספקת. בעיקבות מיפקד־האוכלוסין שנערך לפני שלוש וחצי שנים. נתונים על מיספר מישקי־הבית. משק־בית, למי שמעוניין, מוגדר כקבוצת אנשים שגרה בדירה אחת או יותר, ויש להם תקציב משותף, המנוהל על־ידי ראש־המישפחה. הלישכה מצאה שבאיזור שלנו, „איזור מיספר שלוש", כמעט 60 אחוזים ממישקי־הבית הם בבעלות המתגוררים. היתר הן דירות שכורות, בשכר חודשי ובדמי־מפתח.

מהו היחס? ההנחה שמרבית הדירות שנפקדו והוגדרו כמשק־בית הן דירות דמי־מפתח. לא תהיה רחוקה מה־מציאות. מתוך 30 אלף הדירות ב„איזור שלוש", יותר מעשרת אלפים דירות אינן יכולות. מכוח החוק, להיות מושכרות. האוכלוסיה שגרה בדירות האלה מורכבת מהרבה מאוד אנשים בודדים, שאין להם לאן ללכת. הסיבה היא, שהמחיר שהם יכולים לקבל עבור הדירה המוגנת נופל בחמישים אחוזים ויותר ממחיר של דירה חלופית. וכך, חיים עשרות אלפי אנשים בתל־אביב בגפם, בדירות ענק שוממות, בקומות התחתונות המועדות לפריצה, ובקומות העליונות שבסוף גרמי־מדרגות משכ־רי־רגליים ומקצרי־נשימה, ולא זזים. בעל־הבית מחכה לביולוגיה, שתעביר, לפי החוק, את הנכס לרשותו. הדייר מחכה למיפעל־הפיס, שיאפשר לו ר־כישת דירה קטנה ונחה בעיר.

החוק, שאינו מותיר הורשה של דירה מוגנת, אינו מאפשר סילוק של דייר שגר בה תקופה העולה על שישה חודשים. הורה חולה מחזיר הביתה, למגורים חלקיים, את אחד הבנים. הבעיה נדחית בדור. בעיית דמי־המפתח. הבעיה שלך, בעיית המגורים בתל־אביב, מחמירה. כי אם יש רק 20 אלף דירות לא מוגנות ב„איזור שלוש", אפשר לדבר על אחוז מסויים מתוכן שמושכר. 10 אחוזים? 20? אולי. סביר. אנחנו מדברים, איפוא, על 2000־3000 דירות, המבוקשות על־ידי העדרים העצומים של בני־האדם ש־שוטפים את העיר לילה־לילה, בפאבים ובאולמות הקונצרטים, בצוותא וב־סינמטקים, בבתי־הקפה ובקולנוע, בתיאטרונים ובדירות הקטנות עצמן, שכל אחת מהן משמשת גם מועדון חברתי ואכסניה זמנית או מתמשכת לאלה שעוד מחפשים.

העץ, המתווך והעיתון

דירה, אתה חושב, מוצאים באמצעות קונים במיגרש־המכוניות. המתווך ה־תל־אביבי הוא לא בדיוק מתווך. הוא רושם. אתה חותם על טופס התחייבות לתשלום עמלה בגובה תשלום חודשי אחד. מקבל שתי כתובות, והולך אל גורלך.

גורלך, בדרך כלל, הוא למצוא דירה תפוסה מזמן, שהושכרה באמצעות מתווך אחר. למה לא. בעל־הבית אינו נדרש למאום לשם מסירת הכתובת למתווך, ולכן הוא מוסר את אותה הכתובת למיספר רב של מתווכים. יש אפילו סוכנות־תיווך חדשה, שגובה רק 20 שקלים, ובתמורה אתה מקבל זכות לעיין חודש שלם ברשימה של דירות. תרגיל לא רע. גם אתה יכול להעתיק רשימה של כתובות מהעיתון, ולחלק אותה לחברים שלך תמורת 20 שקל.

אבל העיתון, כבר אמרנו, יעזור לך בדיוק כמו המתווך. מה שנשאר זה העץ. העץ התל־אביבי, משקף אמיתי של הפעילות הכלכלית בעיר, מראה לך את התמונה העגומה. אין מודעות היצע. יש המון מודעות של מחפשים, אבל זה לא עוזר. לפעמים, בין המ־דעות מוצעת גם קורת גג, בתור שותף. לתלוש, לקחת, ולגור. החדר שלקחת היום יכול להיות בסיס כיבוש הדירה כולה. השותפה לדירה מתחתנת, השו־תף נוסע לתאילנד — הכל יכול להיות. ובכלל, לחפש דירה יותר קל לעשות מתוך דירה, ולא על צ'ימידין.

מה עושים

דחיר לדירה באזורים המבוק־שים של תל־אביב משתנה, בהת־אם לגודל. מחיר החדר יותר גדול, כאשר הדירה יותר קטנה. כך, למשל, דירת חדר מושכרת ב־200 דולר, דירת שני חדרים — 350, דירת שלושה חדרים — 400, ודירת ארבעה חדרים — 450 דולר. הלחץ על הדירות קצת יותר קטן מעבר לירקון, בגלל היצרד דירות בדמי־המפתח, הוא פוחת ככל שהדירה יותר גדולה, והמחיר יורד אם הדירה לא מרוהטת.

הפיתרון, בטווח העכשווי, מסתמן כך: מגורים בצוותא, בהרכב של שלר־שה או ארבעה, בדירה ריקה, מעבר לירקון, או במיזרח, בגיבעתיים, וח־לקים של רמת־גן. יש שם דירות ח־דשות, מרווחות, ולעיתים יש בהן ש־רותים כפולים, המאפשרים הפיכת ה־דירה לשתי יחידות דיור בפועל, וה־עובדה שהן ריקות היא רק יתרון. ציוד הכרחי אפשר לרכוש, ובזול מאוד.

הסיכוי להשיג דיור במרכז תל־אביב הולך ופוחת, והעתיד איננו מב־טיח באופן מיוחד. חוק הגנת־הדייר לא ישונה, והשכרת־המישנה, הסאב־לט, תשאר פיתרון ניו־יורקי, כמו הרבה דברים אמריקאיים אחרים.

הבניה בתוך תל־אביב מוסיפה לא יותר מאלף דירות בשנה, ואלו הן דירות יקרות במיוחד, המעלות את מחיר השכירות, ולא לוחצות אותו למטה. הדתיים כובשים את לב־תל־אביב, והגעות נשארים ריקים. תל־אביב, על 300 וקצת אלף תושביה, הולכת ומתרוקנת מתושבים, ומזקינה במהירות. האוכלוסיה הצעירה נדחפת החוצה, אבל, כמו שאומרים בעיריה, ככה זה בכל עיר בעולם.

את השטח היקר ביותר רוכשים הכי עשירים. ואלה, גם בישראל, הם לא הצעירים. בסדר. הכיוון, מר להט, יהיה הרצליה.

ציון והצעירים (במערכת הבחירות)
ראש־העיר הקטנה ביותר בארץ

הנדון

(המשך מעמוד 11)

אירגון־ההגנה. בפגישה (שנכחתי בה) הציע פון־וייזל כי כל המחתרות יתכננו ביחד מהפכה: ביום מסויים יקומו אנשי ההגנה, האצ"ל והלח"י, יחד עם המוני החיילים הארצישראליים בצבא הבר־טי, ויכריזו על הארץ כולה כעל דומי־ניון עברי עצמאי. באותה שעה היו מצויים חצי מיליון חיילים בריטיים במרחב.

באמצע שנות ה־40 טבעתי את ה־מושג „המרחב השמי" (או, בקיצור, „המרחב"). הצעתי כי התנועה הל־אומית העברית תושיט את ידה לתנועה הלאומית הערבית במאבק לגירוש האימפריות ולהקמת איחוד — מדיני, תרבותי, כלכלי וצבאי — של מדינות משוחררות, ממארוקו ועד איראן, מ־תורכיה ועד אתיופיה, שבו נמלא אנחנו תפקיד מרכזי.

האם היינו כולנו מטורפים?

מה נטע בנו אופטימים משוגע זה בתקופה הקודרת ביותר — ערב ה־שואה, בזמן השואה ולמחרת השואה — כשהיינו יישוב קטן ומדולדל? ואחר־כך, כאשר לחמנו מילחמה נוא־שת להקמת המדינה?

איני יודע. זהו עניין לפסיכולוגים. כאן די בציון העובדה: אז האמנו כ־כוחנו, בחוסננו הרוחני והגופני.

וכל זה בא אחרי דור אופטי־מי עוד יותר — הדור שהלך להקים את הקיבוץ, סמל־האום־טימיות שאין דומה לו בעולם כולו, גוף המסמל את האמונה שניתן להקים חברה מושלמת, צודקת ושיוויונית; ולא חלילה על־ידי כפייה, אלא מתוך רצון חופשי של בני־אדם בני־חורין.

מתוך אותה אופטימיות הלכו לייסב ביצות, להשתקע במקומות נידחים — קומץ של בני־אדם בסביבה עוינת.

האם אין הציונות כולה סיפור של אופטימיות בלא־גבול, אופטימיות הגר־בלת באוטופיה?

ביום, במדינה ריבונית, המח־זיקה באחד הצבאות הגדולים והיקרים ביותר בעולם, שהשי־גה ניצחונות בה רבים ומו־חצים, שיש לה בעלי־ברית אדיריכוח, שאויביה מפולגים ורופפים — שולטת הפסימיות במקומותינו.

■ ■ ■

וויכוח שבין פסימיסטים ואופ־טימיסטים, נראה לפעמים כאילו שני הצדדים מגלמים נפשות הפוכות.

הפסימיסטים דוגלים בארץ־ישראל השלמה. הם מדברים בשם האמונה, בפיהם דיבורים רמים על קוממיות, זקיפות־קומה, גאווה לאומית וכו' וכו'.

המוראל של אנשי־השלום ירוד. הם קרויים תבוסתנים, פשרנים, ותרנים, חסרי־אמונה. כל אחד מהם מוכן לנעוץ סכין בגב רעהו, כדי להוכיח שהוא לא שייך, חלילה, למחנה עלוב זה.

אולם אם נבדוק את התפי־סות האמיתיות של שני המ־חנות, מתגלה תמונה הפוכה.

אנשי ארץ־ישראל־השלמה אינם מאמינים שהעולם הערבי ישלים איתנו אי־פעם. לכן הם מבקשים להקים גטו גדול, חמוש, מבוצר ומנותק, שבו נוכל לעמוד על נפשנו ולחיות על חרבנו.

עד מתי? עד שיופעל הנשק הגר־עיני והכימי? עד שישתנו יחסי־הכוחות לרעתנו, והעדיפות הערבית העצומה בפוטנציאל בלתי־מנוצל תבוא לידי ביטוי ממשי?

אם זו אינה תפיסה פסימית, קטנת־אמונה — מהי?

ואילו מחנה־השלום האמיתי מאמין ביכולתנו להגיע לברית־שלום, לפרוץ את חומות־הגטו, להשתלב במרחב ה־גדול הזה, להצטרף כמדינה בת־חורין למרחב כלכלי־מדיני־צבאי בעל פו־טנציאל עצום.

אנו מאמינים בחיים. אנו מאמינים בהתפתחות הבריאה, המביאה שלום אחרי מילחמה, סינתזה אחרי ניגודים, גשמי ברכה אחרי הבצורת.

נאיביות? שיגעון? ואולי הריאליזם האמיתי?

קוראים לזה אופטימיות.

פיתרון בשמיים: בנייה על הגג

החזון של צ'יץ' הושפע, אולי, מהמינגווי ושות' שאיכלסו את גגות פריז לפני מלחמת העולם השנייה. צעירים. גגות. בוהמה. זה מתכון יפה. בספרים.

בתל־אביב, האישור הכללי שמאפשר לבנות דירות קטנות על הגגות, לא שינה בהרבה המבנה הדמוגרפי בעיר, ולא הקל על הלחץ הגדול למגו־

חץ מזה. מצאי הגגות הניתנים לבינוי הוא די קטן.

מעט מאוד דיירים של בתים משותפים מסו־גלים להגיע לאיזה שהיא הסכמה על משהו, ולמכור את הגג, שהוא, על פי החוק, חלק מהרכוש המשותף; זהו מבצע בלתי אפשרי.

נותרו הגגות של בעלי הבתים. אלה שחלק

מרכושם תפוס בידי דיירים מוגנים בדמי מפתח.

המאבק המתיש בין בעלי הבתים ובין הד־יירים, יצר תופעה חדשה: בניינים שלמים נקנים מבעלי הבתים על־ידי חברות השקעה גדולות. בנקים, וחברות ביטוח. דוד בלאס. למשל, צבר כך את הונו. החברות האלה מחכות לעידן הניו־יורקי, למטוטלות הברזל הענקיות שהורסות בלוקים שלמים, ומפנות מגרשי ענק לטובת גורדי שחקים חדשים. שום גג בבתים האלה, לא יימכר.

הדיור על הגג כפתרון מגורים נשאר, פחות או יותר, בשמיים.

רים זולים, סביבים, בלב־תל־אביב. הסיבה היא, כרגיל, כסף.

היום מותר לבנות דירות בנות שישים מטרים מרובעים. בערך. על גגות של בניינים ישנים בני שלוש קומות. יופי.

מחיר הגג הוא שלושים אלף דולר. מטר מרובע בנוי עולה בין אלף לאלף וחמש מאות דולר. התוצאה היא דירה בת שניים וחצי חדרים. במחיר של מאה אלף דולר. גם קטן, גם יקר. גם בלי מעלית. דירה כזאת איננה השקעה כדאית למשכיר דירות. ומחוץ לאפשרות הקנייה של צעיר ישראלי סביר.

האנוכיות של הסבל

משהו הפריע לי במעמד ההיסטורי — המפוברק משהו — של הנשיא בברגן־בלזן.

חיים הרצוג ביטא גישה, שאינה סימפאטית בעיני. אפשר לקרוא לה: האנוכיות של הסבל.

בברגן־בלזן לא ניספו רק יהודים. זה היה מחנה־ריכוז נאצי מן המניין, ובו ענו ונרצחו בני לאו־מים רבים — צרפתים, פולנים, הולנדים, רוסים, וגם הרבה גרמ־נים — קומוניסטים, סוציאליס־טים, אנשי הימין השמרני, כמ־רים.

הרצוג

בוודאי, היהודים סבלו יותר מכל. הטירוף הנאצי פגע בהם יו־תר מאשר בכל עם אחר. זעמו של היטלר היה שמור להם במיו־חד. אך הם לא היו יחידים.

איך יכול היה הנשיא הרצוג, אדם הומאני, המתנגד לגזענות, לעמוד שם ולא להזכיר — ולוא אף במילה אחת! — את הסבל האנושי הכללי, ואת המכאוב של בני עמים רבים, ולדבר בילעדית על יהודים? איך היינו מרגישים אילו עמד שם נשיא ארצות־הב־רית, ולא מזכיר את היהודים?

מחנות־המוות האמיתיים — אושוויץ־בירקנאו, טרבלינקה, מיידאנק והאחרים, כולם על אדמת פולין — נועדו בעיקר ליהו־דים. אך גם שם נרצחו בהמוניהם בני לאומים אחרים. חצי מיליון צוענים נרצחו במחנות אלה. אם מיספר הקורבנות הצוענים נופל ממיספר היהודים, הרי זה רק מפני שהיו באירופה פחות צוענים מאשר יהודים.

האם אנחנו צריכים להתעלם מן הים הגדול של הסבל הזה, ולהתרכז אך ורק ביהודים? כאילו רצחם־עם סתם אינו נורא כל־כך, אלא אם כן העם שנרצח הוא היהודי?

כאשר הלך וקטן מיספר היהודים שעוד נותרו באירופה הכבו־שה, המשיכו הנאצים להרחיב את מיתקני־ההשמדה באושוויץ. הם נועדו למיליוני קורבנות נוספים — לא עוד יהודים, אלא סלא־ווים, פולנים ורוסים, שאדמתם היתה צריכה לייהפך לשטח־המחייה של מתנחלים גרמניים. האם זה אינו נוגע לנו?

האנוכיות של הסבל היא תכונה אנושית טיבעית. אך לא יפה ביותר.

הלוואי והנשיא היה אומר מילה אחת החורגת מעבר לגבול הצר של עמנו, מילה אחת כלל־אנושית, באותם רגעים אשר יכלו להיות היסטוריים.

בדווים היינו

האם היתה לשילטונות סדום ועמורה סיירת ירוקה? האם שלחו אותה כדי לרדוף אחרי הבדווים שבסביבה, וביניהם אחד אברהם בן־תרח? האם ארבעת המלכים, שלכדו את לוט, היו בעצם מפקדי הסיירת הירוקה, האדומה, הכחולה והצהובה?

שאלות מטופשות. אבל מ־ן צצו במוחי כאשר חזיתי בסרט הנווד האחרון, שהוקרן בתוכנית מבט שני בטלוויזיה.

בדווים היינו. אבותינו היו נוודים במידבר־סיני ובעבר־הירדן. אברהם, יצחק ויעקוב היו ראשי־חמולות של בדווים.

והנה עומד איש הסיירת הירוקה, ישראלי טיפוסי, שתלטן ושחצן, אלים ואטום, מול ההווייה האנושית המופלאה הזאת של הבדווים, וכולו בוז ושינאה. אפשר היה לחשוב שהקמנו בארץ זו מציאות כה נהדרת, מיבנים כה מהממים ביופיים, כלכלה כה פו־רחת, עד כי יכולים אנחנו לבוז להווי הבדווי בן אלפי השנים.

חשתי בקירבה אנושית רבה יותר לבדווים, מאשר לאיש הסיי־רת, המתנפל על מישפחות חסרות־מגן, חוטף את עדריהם וגוזל מהם את מאור חייהם.

בדווי צעיר אמר את הפסוק החכם ביותר בתוכנית: „במקום להתאים את החליפה לגוף, הם רוצים להתאים את הגוף לחליפה." פסוק המזכיר גם הוא את סרום. שם התאימו את האורחים למיטה המפורסמת. ישראל רוצה להתאים את הבדווים לכותונת־כפייה של תרבות כושלת.

הצילומים הנהדרי■ בסרט. מעשה ידי אריק רובינשטיין, מעי־רים על רחשי־הלב של יוצריו. חבל שהתמליל לא הגיע לאותה רמה של רגישות. הוא יצא כדי־חובה ואמר דברים תפלים — שההתקרמות היא בלתי־נמנעת, שאין מנוס משילוב הבדווים ב־קידמה המערבית, ועוד דברי־הבל באנאליים מסוג זה.

שום דבר אינו בלתי־נמנע. מימשל בעל תבונה ורגש היה מקבל את עצתו של אותו בדווי צעיר ומתאים את החליפה לגוף. לא עיירה חסרת־חיים, המתפוררת עוד לפני שהחלה לחיות, תחת אפוטרופסותו של ראש־מועצה פולני — אלא ישובים חקלאיים, המותאמים לאופי המיוחד של הבדווי, מישפחתו וחברתו.

כל זה זר, כמובן, לביורוקראט הישראלי המצוי. אילו הופיעו היום אברהם ולוט בבאר־שבע, היו מחרימים את עיזיהם ומקציבים להם רבע דונם ברחט.

ולא תהי להם ממשלה במוות

איך זה קרה, בעצם, שהחרדים השחורים שבשחורים השתלטו על כל עיסקי־המוות במדינה?

הלכתי להלוווייה. היא נערכה בבית־הקברות הגדול בחולון. בכניסה לבית־הקברות יש רחבה גדולה. שם הצטופפו גברים ונשים, רובם קשישים, שהמתינו לתריסר הלוויות.

היה יום חם. במקום אין צל. בצד, ליד המישרדים, יש אכסדרה ובה שלושה ספסלים. אך שם יש בקושי מקום לבאי הלווייה אחת. בצד עומד מיתקן למים קרים. אחד ויחיד.

חיפשתי את משתתפי ההלווייה שבאתי אליה. לא מצאתי אותם בקרב ההמון. אולי לא באו עדיין. אולי כבר היתה ההלווייה.

איך מבררים? האם תלוייה באיזשהו מקום רשימה מסודרת, מודפסת, ובה שעות ומועדים?

לא, כמובן.

נכנסתי למישרד, חדרון עלוב ליד חדר־הטהרה. תריסר אנשים דיברו בו בו־זמנית. שאלתי איש עטוף־שחורין. הוא הצביע על איש אחר. זה ישב מאחורי שולחן, מזיע כהוגן, ודיבר עם מישהו באידיש.

שאלתי. הוא התבונן ברשימה בכתב־יד שהיתה מונחת לפניו. שם הנפטרת הופיע שם. מתי תהיה הלווייה? „כשיגמרו את ה־טהרה." סוף השיחה.

יצאתי החוצה. מצאתי את באי־ההלווייה. חיכינו.

מדי כמה דקות הכריז רמקול בקול גס: „הלוויית ישראל יש־ראלי, עליו השלום." אי־שם בהמון החלה זעקה גדולה. הנשים מייללות. לא כן הגברים.

לבסוף הוכרז על שם הנפטרת, שבאתי ללוותה. ממהרים לדלת חדר־הטהרה. ממתינים. מישהו בוכה מרה ובקול רם. הגופה עדיין איננה.

לבסוף אמר מישהו „הלוויית הגברת – – –". הגופה מונחת על אלונקה על גלגלים. לפניה רב, ושני שמשים סוחבים־דוחפים את האלונקה. מתחילים לזוז. במקביל זזה, במרחק של כמה מטרים, הלווייה אחרת. המלווים של שתי הגופות מתערבבים. רגע של פאניקה: שמא אני פוסע אחרי הגופה הלא־נכונה? טוב ששמתי לב לחזות הרב הצועד בראש הגופה בהלווייה שלי. נצמדתי אליו.

הגופה עטופה בבד שחור. קווי־המיתאר של הגוף ניכרים היטב. יש בזה משהו ברבארי, משהו מכאיב לבני־המישפחה. מדוע אין ארון־מתים, בעצם?

מתקרבים למקום שבו נערכות התפילות. עומדים. המקום ער־יין תפוס על־ידי ההלווייה הקודמת. במקום שמחכים אין סככה. חם. מזיעים. סובלים. גם לקבורה צריכים לעמוד בתור.

לבסוף מתפנה המקום. ההלווייה שלפנינו זזה. מתחילות התפי־לות ליד הגופה שבאתי ללוותה בדרכה האחרונה. אפשר להמשיך בתיאור.

יללות בלילה

הזדמן לי לשוחח עם תיירת גרמניה קשישה, שבאה בפעם הראשונה ארצה.

היא הגיעה הנה במיקרה. בתה, שיש לה ידיד ישראלי, באה לביקור, ולקחה את אמה עימה.

גרמניה רגילה, ממישפחה בורגנית טובה, תושבת עיירה. שאלתי אותה לרשמיה.

„הכל בסדר," אמרה. „יפה מאוד. נחמד לשכב על שפת־הים. אבל מדוע רועשים בלילות?"

„למה את מתכוונת?" שאלתי. ידעתי שהיא מתגוררת במלון הילטון בתל־אביב, בקומה גבוהה. איזה רעש יכול להיות שם?

„צפירות כל הלילה. מישטרה, מכבי־אש, אמבולנסים. ראיתי שהרחובות ריקים, אבל הם צופרים ומעירים את כל האנשים."

באוזניים גרמניות זה משהו מדהים. לצפור בלילות?

גם אני שמתי לא פעם לב לתופעה מוזרה זו. בשעות הלילה, כשאין תנועה ברחובות — מדוע זקוקות כל המכוניות האלה ללילת־האימים הזאת?

נראה כי בגרמניה מסתדרים בלי הצופרים. בארצות־הברית, כך נאמר לי פעם, זקוק נהג של מכונית־ציבור להיתר מיוחד מטעם מפקד־התחנה כדי להפעיל את הצופר — גם בשעות־היום.

התנצלתי לפני האורחת. „אנחנו מדינה מיזרח־תיכונית," הס־ברתי לה.

החממה של המהפכה

בית־הסוהר הוא האוניברסיטה של כל מהפכה.

זוהי אמת כה ישנה ונדושה, עד שאני מתבייש לחזור עליה.

המהפכה הבולשביקית עוצבה בבתי־הסוהר של הצאר ובגלות בסיביר. שם חושל אופיים של המהפכנים, ושם קיבלו את הביסוס התיאורטי שלהם. רבים מהם שמעו שם לראשונה על מארקס ואנגלס, באקונין ופלחאנוב.

זהו המתכון הקלאסי לכל המהפכות — באירופה, באסיה, באפריקה, ובעת באמריקה הלאטינית. בבתי־הסוהר נפגש מיטב הנוער של עם מדוכא. שם נוצרות ההיכרויות. שם מגבשים הוגי־הדיעות את התיאוריה של המהפכה, ושם הם מנחילים אותה ל־אנשי־השורה.

זאב ז'בוטינסקי ישב בכלא עכו, ואנוור אל־סאדאת גיבש את השקפת־עולמו בכלא בקאהיר. גם מהאטמה גאנדי היה לגיבור עולמי בישבו בכלא. בית־הסוהר הוא החממה של המהפכה, הסר־נה של מילחמת־השיחרור.

כל שליט קולוניאלי למד זאת. אך למרבה הצער, שום שליט קולוניאלי לא היה מסוגל ללמוד זאת מנסיון קודמו.

עכשיו זה קורה לנו.

בכלא הישראלי יושבים אלפי אסירים פוליטיים. קוראים להם „ביטחוניים", אך אין זה משנה במאומה את האמת. מי שנכלא בשל השתייכותו לאירגון פולי־טי („אירגון עויין"), או מי שמב־צע פיגועים מתוך שאיפה פולי־טית, נחשב בעולם כאסיר פולי־טי.

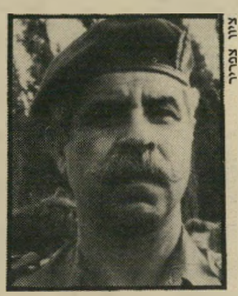

מיימון

רוב הישראלים אינם מודעים כלל להיקף התופעה. חלק עצום של הדור הצעיר הערבי בשטחים הכבושים עבר את הכלא. יש אומרים — רבע של כל בני־ה־נוער. יש אומרים — קרוב למח־צית. אחרים עונו, רבים הוכו, כולם הושפלו.

מתוך החוויה האיש־תי־הקולקטיבית הזאת צומחת ההתנגדות הפלסטינית. הכלא הישראלי הוא החממה של כל אירגוני אש"ף, תנועות־הסירוב והקבוצות האיסלאמיות. שם מתנהל הוויכוח בי־ניהם. שם מגובשת התיאוריה. שם מגוייסים צעירים חדשים.

נער מיידה אבן בג'יפ של מישמר־הגבול, נעצר אחרי מירדף, נשלח לכלא אחרי חקירה המלווה בהתעללות ובהשפלות. שם הוא נפגש עם ותיקים וקשוחים, הנראים לו כגיבורים לאומיים וכמורי־הדור. בצאתו, הוא מהפכן פלסטיני בעל־תעודות.

ככה זה. דרושה מידה גדושה של בורות ושחצנות — תערובת שגורה למדי במקומותינו — כדי לחשוב שניתן לשנות זאת על־ידי הנהגת נוהלים חדשים.

עכשיו בא נציב חדש, מטאטא חדש. אחרי רפי סויסה, שהיה איש חכם, ועל כן ניסה להקהות את העוקץ ולהנהיג מישטר ליברלי־יותר בכלא, נמסר תפקיד הנציב לדויד מיימון, קצין־צבא הגא בקשיחותו. כנציב קולוניאלי אופייני החליט לבטל את כל הנוהלים הליברליים, להקשיח את המישטר ולהוכיח לכל מי האדון. וקודם כל: למנ־ע מגע בין אסירים ותיקים וחדשים.

התוצאה: שביתת־רעב, מהומות ברחבי הגדה והרצועה, הזדהות המונית של האוכלוסיה כולה עם בניה־גיבוריה, והתוצאה של התוצאה: אלפי מגוייסים חדשים לאירגוני־המחתרת. שימלאו מ־חר את בתי־הסוהר של הגנרל מיימון.

לשלוט בכיפה

ובשולי העניין:

איך זה קורה שכאשר יש ויכוח ציבורי על כל נושא שהוא, ובאחד משני הצדדים מופיע אדם חובש־כיפה, הוא מייצג כמעט כמעט תמיד את הצד החשוך, הריאקציוני, הבלתי־אנושי, הלאו־מני־קנאי?

בוויכוח על מצב האסירים הפוליטיים בבתי־הכלא, ריאיין מנשה רז בטלוויזיה את הנציב שלפני־לפני־האחרון של שרות בתי־הסוהר. מרדכי ורטהיימר, חובש־כיפה, דיבר כמו סוהר ראשי בדרום־אפריקה או בצ'ילה של אוגוסטו פינושה.

ורטהיימר הוא אביהם הרוחני של שלושת מורדי־השב"ס (להבדיל משלושת מורדי השב"כ) שהצליחו להדיח את רפי סויסה. הזהרתי אז שזה יסתיים באסון: הקנוניה לא באה רק על רקע אישי. היה לה רקע עמוק של אידיאולוגיה: הגישה הקולוניאלית של ורטהיימר מול הגישה האנושית של סויסה. בתי־הסוהר יחזרו לימי־הביניים.

עכשיו בא לוורטהיימר ממשיך ראוי: דויד מיימון הוא היורש, ושלשת מורדי־השב"ס, חביבי ורטהיימר, מנהלים את יחסי הציבור נגד שובתי־הרעב. מצא מין את מינו.

סוסים, כלבים ואסירים

ובכל העניין הזה, נאלם איכשהו חיים בר־לב.

כשנכנס לתפקיד שר־המישטרה, הבטיח גדולות. האמנתי לו. מה גם שמינה את רפי סויסה, אדם שסימל את הגישה הליברלית, ושהנהיג רפורמות אנושיות מפליגות.

עכשיו מינה בר־לב את מיימון, שביטל את הרפורמות ומנהיג מישטר הפוך.

לבר־לב, כך נדמה, לא איכפת. רפורמות־שמרפורמות, סויסה או מיימון — העיקר שיהיה שקט.

כאשר כיהן בר־לב כרמטכ"ל, כולנו התפעלנו ממנו. היה נדמה שהגה סוף־סוף נמצא הרמטכ"ל המושלם. ורק אחרי מילחמת יום־הכיפורים הסתבר שזה היה רושם כוזב, וכי תקופת בר־לב בצה"ל היתה הרת־אסון מכל הבחינות.

נדמה שעכשיו זה קורה לבר־לב שוב.

במדינה

דיעות
קרייסקי מדבר שוב

את החומר נגד ולדהיים סיפק לקונגרס היהודי פוליטיקאי אוסטרי

הקאנצלר־לשעבר של אוסטריה, ב־רונו קרייסקי, אינו מחמיץ כל הז־דמנות להגיד את דעתו על ישראל. באחרונה עשה זאת שוב.

הנושא: קורט ולדהיים.

כאשר עלתה לראשונה מועמדותו של ולדהיים לתפקיד נשיא־אוסטריה, תמך בה קרייסקי, למרות שוולדהיים הוא איש־הימין. דעתו של קרייסקי: מי שנבחר פעמיים על־ידי 150 ממשלות־העולם כמזכיר הכללי של האו"ם, יזכה לבטח גם בבחירות באוסטריה, ואין טעם להתנגד לכך.

אך כאשר התפוצצה הפרשה, במה־לך מילחמת־הבחירות, תקף קרייסקי את ולדהיים והתנגד לבחירתו.

לא־מכבר נשאל על־ידי הירחון ה־אוסטרי התוקפני באסטה מה דעתו עתה על פרשת־ולדהיים.

טימטום וטירוף. על השאלה „איך אתה רואה היום את הוויכוח על עברו של ולדהיים?" השיב קרייסקי: „בעיני זהו אסון כפול.

„קודם כל, התמרמרתי מן הרגע הראשון על הטימטום והטירוף של אנשי „הקונגרס היהודי העולמי", שהת־ערבו במערכת־הבחירות האוסטרית. זה הרי מוכרח היה להוביל לאסון.

„אני יודע מי סיפק לאנשי הקונגרס היהודי העולמי את החומר. אמרתי ל־איש. בפניו, שזה טירוף.

„אינני מוכן להזכיר שמות, עדיין לא. אבל אני אומר: זה היה אוסטרי.

„טבעי שהישראלים אימצו לעצמם אחר־כך את העניין הזה. הרי הימין הישראלי חי מן האנטי־שמיות. הם ממש מתחננים שתהיה יותר אנטי־שמיות, כדי שהציונות הקיצונית תוכל להרוויח מזה.

„בכל זאת, זוהי נאיביות אוסטרית להאמין שרק ליהודים היו טענות נגד ולדהיים. העולם כולו דוחה כיום את הנשיא האוסטרי. על זה לא נוכל להת־גבר בנקל. יש כיום מחסום עולמי, ש־יגרום לאוסטריה בשנים הבאות קשיים רבים, ואינני אומר זאת בקלות־דעת.

„אפשר להשוות זאת עם הקשיים שהיו לאמריקאים בגלל (ריצ'ארד) ניכסון. גם ניכסון נכחר ברוב עצום, ואחר־כך בוגד לגמרי, והוא נאלץ ל־התפטר.

„ולדהיים לא השיג ניצחון כה מוחץ כמו ניכסון. צריכים להבהיר זאת היטב בחו"ל. רוב האוסטרים כלל לא בחר בוולדהיים — 13% לא הצביעו, ו־173 אלף בוחרים זרקו לקלפי בכוונה פת־קים פסולים. כלומר, 55% של האוס־טרים לא בחרו בו. חשוב לציין זאת, כי מעולם לא נבחר באוסטריה נשיא ב־צורה כזאת."

נשיא מוחרם. מישאלים שנער־כו באחרונה באוסטריה גילו כי גם ח־לק ניכר ממי שהצביעו בעד ולדהיים מצטערים כעת על בחירתו. ולדהיים אינו יכול לנסוע לחו"ל, וגם פעולתו באוסטריה עצמה מעוררת ויכוח והת־נגדות, למשל כשבא לפתוח את פס־טיבל זלצבורג.

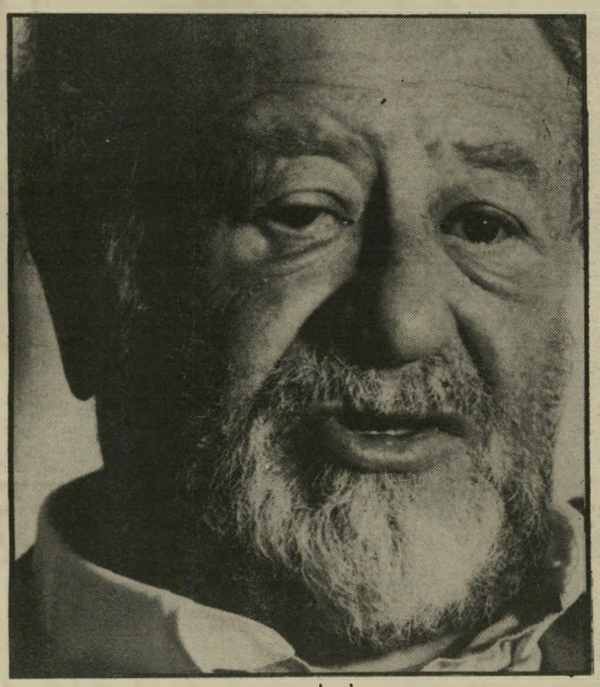

קאנצלר־לשעבר קרייסקי
הציונים הימניים ממש מייחלים לאנטי־שמיות

משפט
האזנת סתר יעילה

המישטרה האזינה לשיחות כדי לגלות את שודדי מוזיאון־האיסלאם ועלתה על עבירות אחרות

מזה זמן רב מנסה המישטרה לפענח את שוד מוזיאון־האיסלאם. לשם כך התקינה האזנה על הרבה טלפונים, השייכים לאנשים החשודים בשוד. א־חד החשודים היה ולדימיר למברג מבת־ים. השיחות הרבות שהוקלטו מביתו לא גילו אמנם דבר על השוד המפורסם. אבל בזכותן עלתה המישטרה על תעלול של שוד מבויים.

באחת השיחות שמעו השוטרים את ידידו של למברג, יוסף שבח מנתניה, מספר לאשתו כי הוא מתכוון להתעכב עוד זמן מה אצל ידידו בבת־ים, מכיוון שהמישטרה טרם הגיעה. הוא אמר לאשתו כי אי אפשר לסמוך על המישטרה; השוטרים הבטיחו לבוא כבר לפני ארבע שעות כדי לקחת טביעות אצבע מדלת הדירה שנפרצה וטרם באו.

הסתבר כי שבח היה חייב ללמברג סכום כסף גדול, ולא יכול לשלמו. במקום כסף הסכים למברג לקבל ביום של שוד בדירתו. התיכנון היה ששבח יביים שוד חפצים מהדירה, ולמברג יקבל את תמורתם מחברת הביטוח.

הכל היה מתוכנן, ולמברג הפציר בשבח שימהר ו„ישרוד" את דירתו. הוא

(המשך בעמוד 24)

פסח של זהב

לרגל פתיחת "קרן אור" דיזנגוף 72,
עם בחירת "קרן אור" לתכשיטן של
מלכות היופי ולקראת האביב...

מבצע
"זהב איטלקי" 14K
מבחר עשיר ומגוון שלא היה כמוהו.
זהב איטלקי ב־34 ש"ח לגרם במזומן.
מלכות היופי עונדות
תכשיטי קרן אור

מבצע
"ארבעים"
שרשרת פניני אורז
במחיר מדהים!
סגר וכדורי זהב 14K.
40 ס"מ פנינים
ב־40 ש"ח במזומן.
מלכות היופי עונדות תכשיטי קרן אור

מבצע "21"
21 אחוזים הנחה על כל קניה במזומן
של תכשיטים משובצים ביהלומים.
אפשרות לתשלום בכרטיס אשראי או בתשלומים.
מלכות היופי עונדות תכשיטי קרן אור

מלכות היופי עונדות תכשיטי
קרן אור

צ'וֹפר!
פוסטר נערת ישראל
חינם על כל קניה

פסח של זהב
בחנויות קרן אור

תל־אביב, דיזנגוף 72, טל. 03-296199
רמת־גן, רח' אבא הלל 17, טל. 03-7518930
באר־שבע, רח' ההסתדרות 67, טל. 057-79698
טבריה, המדרחוב, טל. 06-720362

אדי מור

תן
טרמפ
לחייל

סקס ועסקים
ללא שותפים סמויים
אנו מספקים:
* מכשירים למניעת ציתותים בטלפון
* שרות לגילוי מיקרופונים מושתלים
* מגלי מתכות
* מזכירות אוטומטיות
רדיו דוקטור בע"מ
שלום עליכם 18, ת"א, טל' 286444

תן
טרמפ
לחייל

יוסי עוזרד:

„לעם ישראל יש נטיה להפתיע, ואולי יפתיע!"

ברגע שהקניידלך האחרון ייאכל, תדעו שחלף הפסח, וכבר צריך להתכונן ליום־העצמאות. מי שנוסע לטייל בארץ כל שנה, שיכין תוכנית. מי שעושה קומזיץ בנוסח תש"ח, שיאסוף כבר זרדים. מי שאוכל חובזה, או קונה לילדיו פטישי־פלסטיק מסמלי־שימחה, שיתחיל לעבוד.

אין חידושים השנה. הכל אותו דבר, מלבד המופע המרכזי של יום־העצמאות, „השירותרום", שהועבר לסתם יום של חול בפקודת הרמטכ"ל.

שאלתי את יוסי עוזרד, העורך הראשי של ה„שירותרום", אם הסבירו להם מדוע שונה התאריך.

הרמטכ"ל החליט שחג־העצמאות לא צריך להתקשר תמיד עם שנור, ולכן עורכים אותו ב־30 באפריל, ואם הוא יצליח ויימשך 24 שעות, הוא יגלוש לאחד במאי, שהוא יום־שבתון.

● **והנה שוב יחגגו את האחד במאי, ואפילו ב־סקודת הרמטכ"ל. האם נערכתם אחרת בגלל השוני בתאריך?**

כן, בהחלט. קודם כל חזרנו למתכונת הקודמת של 24 שעות, במקום 12 שעות. אנחנו מתחילים את השידורים בשעה 2.00 אחרי־הצהריים. קוצר הזמן מכתיב לנו עבודה הרבה יותר מאו־מצת.

● **האם יהיו מופעים והתרמות מחוץ לתחנה?**

כן. בפארק־הירקון תהיה הופעה של להקת סנטנה. שאליה יגיעו, כנראה, כ־30 אלף איש. יהיה דיסקו־ענק בקניון־איילון, ונתלבש גם על מופעים אחרים שייערכו.

● **אני מבינה שהשנה, בפעם הראשונה, אוספים בסף גם עבור „הוועד למען החייל" וגם עבור „ליב"י". בשנים קודמות סירבו שני הגופים הללו ללכת ביחד. מה קרה עכשיו?**

היתה כבר החלטה לבטל את כל העניין, ואז, כנראה, התרצה מי שהתרצה. בסיכומו של דבר, למרות דעתם של כמה אניני־טעם, המיפעל הזה נתפס על־ידי הציבור הרחב בצורה חיובית מאוד. זה ביטוי של אהבה והערכה לצה"ל וחבל לבטל אותו.

● **בשנה שעברה אספתם סכום של 1.5 מיליון דולר. השנה, מפני שהשידור לא ייערך ביום־העצ־מאות אלא בסתם יום של חול, תסתפקו בפחות?**

כן, זה נכון שהציפיות השנה נמוכות יותר. אבל עם־ישראל יש לו נטייה יוצאת מהכלל להפתיע, ואולי הוא יפתיע גם הפעם.

(דניאלה שמי)

שירותרום

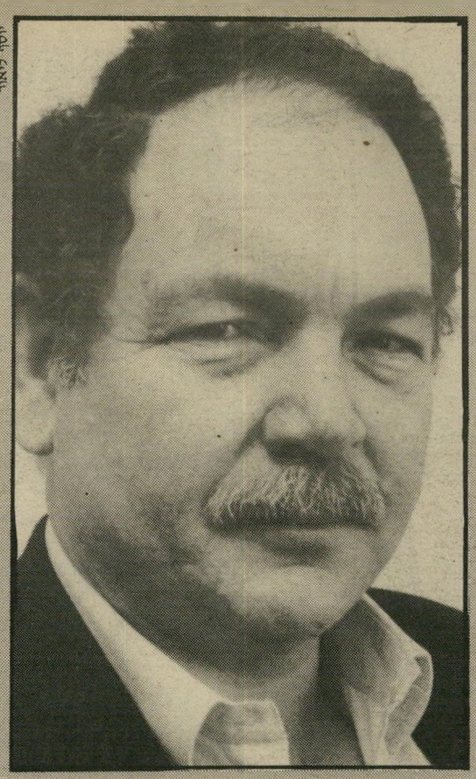

נתן ולך:

„כל השנה סטריפ־טיז ובפסח מוסיקה איכותית!"

אביב הגיע, פסח בא, ועיריית תל־אביב פתחה את עונת הצ'ופרים לתושביה.

בחול־המועד פסח ייערך ביפו פסטיבל תל־אביב למו־סיקה ווקאלית, בהשתתפות המקהלות הטובות בארץ, וגם אורחים מחו"ל. חלק מהמופעים ייערכו בחוץ, חלק בכנ־סיות שביפו, וחלק במועדוני־הלילה.

האורטוריה „אליהו" של מנדלסון תושר במועדון „נובמ־בר", האנסמבל הפילהרמוני יופיע ב„כליף", ובוקר־באך ייערך ב„חמאם".

שאלתי את נתן ולך, מנהל אגף־התרבות־הנוער־וה־ספורט בעיריית תל־אביב מדוע בחרו דווקא באולמות המיועדים לסטריפ־טיז כדי לשיר בהם מוסיקה ווקאלית איכותית.

אמנם היתה התלבטות גם מצידנו, קיימנו התייעצויות רבות, והחלטנו ללכת על זה. כל יומות־השנה סטריפ־טיז, ובחול־המועד מוסיקה איכותית. למה לא. בעצם? האולמות מאוד מתאימים. יפו יפה בלילות והקהל בוודאי יבוא.

● **זה נכון שיפו יפה, אבל היא גם רועשת מאוד. האם הרעש של המכונית ברחובות הצפופים לא יפריע לקונצרטים?**

בזמן השמעת האורטוריה אליהו נסגור את הרחוב הראשי לתנועה. כל שאר המועדונים רחוקים מהכביש ומהרעש.

● **אני מבינה שזו הפעם הראשונה שהעירייה גובה תשלום עבור תרבות. הפעם אתם מוברים ברטיסים.**

מוסיקה

כל המופעים בחוץ הם בחינם. המופעים באולמות הם במחיר שווה לכל נפש. מחמישה ועד 15 שקלים. מיספר המקומות הוא מוגבל, וחשבנו שכך נווסת את הקהל.

● **מופעי העירייה, עד היום, התאימו לאזרח הממוצע. לא נראה לך שהפעם זה פסטיבל ל„פיין־שמקרים"?**

אני לא חושב כך. אנחנו מקווים שיבוא קהל מגוון ביותר. אבל גם אם את צודקת, הרי אסור לשכוח שלא מזמן עשינו ערב מיוחד ליוצאי־תימן, ומופע בסיגנון מיזרחי, שאליו הגיעו 2700 אורחים. הכוונה היא באמת לתת מיגוון רחב ביותר של מופעי־תרבות, שכל אחד ימצא לעצמו את מה שהוא אוהב.

● **אני מבינה שהפסטיבל הזה אינו מופע חד־פעמי. יש לכם כוונה לעשות ממנו מסורת בכל פסח?**

נכון. אם הפסטיבל יהיה סיפור־הצלחה, כמו שאנחנו חושבים שיהיה, הוא ייערך כל שנה בחול־המועד פסח, באותו המקום.

(דניאלה שמי)

גברי בנאי:

„לא רצינו להשתתף, עברנו את הגיל הזה!"

המפיק והאמרגן של שלישיית הגשש החיוור, **אברהם דשא, הידוע יותר כפשנל, הבין מייד, כאשר שמע הקלטה של שיר הבטלנים, שיש כאן פוטנציאל של להיט. הוא רצה שה„גששים" ישירו את אותו בקדם־אירוויזיון, ניסה לשכנע אותם, אבל הם סירבו בתוקף.**

בידור

● **גברי בנאי, למה לא רציתם לשיר?**

לא רצינו להשתתף בתחרות, כי עברנו את הגיל הזה.

אמרתי לפשנל: בוא נגיד שאנחנו זוכים בארץ, ואחר־כך גם בחו"ל. יופי, אבל אתה רואה אותנו שרים את השיר ברנית, בשוודית, בצרפתית? שאני, בגילי, אסתובב חצי שנה בהופעות באירופה? שנתחיל להתראיין שם בתוכניות־טלוויזיה? מה העניין?

עשינו את זה לפני 17 שנה, עם מים לדויד המלך. בפסטיבל־הזמר. כולם היו בומבאסטיים כאלה, לבושים יפה. אנחנו עשינו פארודיה על זה, והשיר הפך להיות נצחי. הקרמנו את כולם ב־17 שנה.

● **מה דעתך על דטנר וקושניר?**

אני חושב שהם ביצעו את השיר באופן יוצא־מן־הכלל.

● **יש לך איזו הצעה לקראת ההופעה בבריסל?**

הייתי רוצה שהם יבצעו שתי סאלטות אם הם יכולים, כמו האחים בלוז. (נעמי רון)

גם המכנסים שלך ברוך

זה שלברוך יש חולצות כולם יודעים.
מעכשיו, ברוך יש לו מכנסיים.
אופנתיים, נחים ויפים.
גברים לובשים את המכנסיים של ברוך
בבית ובכל מקום.

Baruch

אופנת ברוך אופנה שאוהבים.

הוראות שימוש לילדים

(או סדר צריך שיהיה)

ילדים לא סובלים את כל העניין הזה של ליל הסדר. לגדולים יש התחייבויות, אי־נעימות, וחוסר רצון להעליב, וחישובי צוואה, אז הם עושים כל שנה ליל־סדר. הקטנים עוד לא כל־כך רואים למרחוק, והם פשוט לא אוהבים את הסדר. שמעתי שיחה בין שניים כאלה. קטנים, אבל חכמים. הם סיפרו האחד לשני מה הם עומדים לעשות כדי לעבור את הסדר בשלום. הנה, כמה מהדברים שנאמרו, כמו הוראות־שימוש לילד העברי —

● שבוע לפני החג עושים סיור בחנויות צעצועים אלגנטיות במיוחד. בוחרים מתנה בס־כום בלתי־סביר. הם יקנו, יקנו הכל! אף אחד לא יגיד לילד שלו „לא!" על־יד כל הדודים והדודות. אף אחד לא יעשה לעצמו שם של קמצן בגלל 300 שקלים אומללים.

● כל ילד — וגם ילדה — יבקש מהחבר הכי טוב שלו לקחת מספריים ביד ולעשות לו תיס־פורת פאנק נוראית, שאף ספר־צמרת לא יצליח לתקן. לצורה החדשה של ראש הילד לא יתאים אף בגד מהונגן, ובכך הוא ישתחרר מחליפת־טרי־לין בצבע סולידי שהורים מסויימים מתכוונים להלביש עליו מעל חולצת־תחרה לבנה. לראש החדש מתאימים רק מכנסי הג׳ינס החצי־קרועים, ומכסימום חולצה נקיה.

● משתדלים להזמין לסדר לפחות חבר טוב אחד מהכיתה (שהוריו נסעו לחו״ל, או מתו, או התגרשו), כדי שיהיה עם מי להחליף מילה ועם מי לצחוק במהלך הסאגה, האינסופית בארמית.

● כמה שעות לפני הסדר עצמו מכריזים על כאב בטן או על כאב ראש, או על כל מחלה אחרת שיש לה נטייה לחלוף. ההודעה על מיחושים בשעת אחרי־הצהריים, נותנת אפשרות לקום באמצע הסדר ולפרוש לחדר צדדי, כשהאמא, מלווה אותך ב־כבר אחרי הצהריים הוא הרגיש לא טוב!" אם במיקרה יהיה נחמד על־יד השולחן, אין בעייה להישאר, שהרי כאב בטן ו/או ראש יכולים לחלוף כלעומת שבאו. העיקר, להשאיר אופציות פתוחות.

● שעה לפני הסדר מרביצים סנדוויץ טוב, כדי לא להיות רעבים ולא להסתכל בערגה לתוך הצלחת עם כנף העוף, הכרפס והביצה־קשה.

● הנה זה מגיע. מתייצבים על־יד השולחן בשעה הייעודה. פוגשים את כל הדודים והדודות. חלק מהם הביא מתנות לכל הילדים, אבל יתן אותן רק יותר מאוחר. כדאי לזכור את זה בזמן שנפגשים. נשיקה אחת ו„שלום" חם במיוחד, יכולים לחתוך את גורלך בקשר למתנה. אחרי הנשיקות, הברכות והחיוכים מתיישנים.

ואז זה מתחיל — סברי מרנן ורבנן ורבותי... אתם, ילדים, תעברו מהר מאוד בעיניים על ההגדה, ותעשו חשבון כזה, שבכל פעם שיגיע התור שלכם לקרוא זה יהיה טכסט בעברית. תנו לגדולים לשבור את השיניים ב־הא לחמא עניא די אכלו...״

בזמן שמוזגים כוסיות־יין שאסור לשתות מהן, מעלים ומורידים קערות עם מי־מלח בפנים, מגלים מצות, מכסים מצות, נוגעים בפטרוזיליה, מלפפים ביצים קשות. מותר לדבר עם החבר על הדברים שבאמת מעניינים, אבל כדאי תוך כדי דיבור להסתכל לתוך ההגדה ולעשות כמה נעננים בראש. תוך כדי השיחה המעניינת עם החבר, כדאי באמת להטות אוזן ולהיות ער לרגע שמגיע העניין הזה עם ה־מוכן ומזומן לקיים מצווה לספר ביציאת מצרים". הבעייה היא, שעל־יד כל שולחן ישראלי ממוצע יימצא תמיד איזה נודניק שלוקח את המיצווה ברצינות גדולה ומתחיל לספר ביציאת מצרים, ממש אחד לאחד. והרי אין לכם כרגע 40 שנה ספר. אל תתנו לו להתחיל. תתפרצו לתוך העניין הזה ותספרו את יציאת מצרים בקצב הסילון. משהו כמו:

היה חירפון כללי, וכולם היו מבואסים לאללה. הלכו לרחוב באזל, לשגרירות מצרים, הוציאו ויזות ונסעו לשם להעביר אותה (לשבור את הרעב). הגיעו, ולא היה שום דבר. ממש כלום. אפילו לא פרמידות. רק מידבר. אז לקחו את היהודים ונתנו להם לבנות כמה פרמידות.

שמה, במצרים, היהודים בנו לערבים, רק שעור לא קראו להם ערבים. מרוב שהתייחסו אליהם כמו אל ערבים, וגם האכילו אותם קש, בא משה ועשה פיגוע לאיזה מצרי והתחילו בלגאנים. משה רצה שהיהודים ייצאו ממצרים ויקימו לעצמם מדינה. אבל למצרים היה חבל לוותר על כוח־אדם זול, אז משה הביא להם אותה בעשר מכות מצרים והאכיל אותם צפרדעים. לא בסיגנון צרפתי.

בסוף שיחקו אותה ויצאו דרך ים־סוף למידבר סיני. שמה הסתובבו איזה 40 שנה, כי לא צימצמו רווחים. בזמן הזה התחתן משה עם גויה כושית, ואף אחד לא אמר לו מילה, כי הוא היה מהצד של אלוהים ולכאלה לא אומרים כלום. 40 שנה הם אכלו מן, באנגלית זה נקרא פופ־קורן, ובאש־כנזית — קניידלך.

זה הסיפור. סוף. לא להיכנס לוויכוחים פולי־טיים עם אף אחד. על־יד שולחן הסדר יושבים אנשים לפי קירבת דם ולא לפי השקפת־עולם. אם מישהו יתפרץ ב„אנחנו לא מתייחסים לער־בים...", תגידו „טוב". אתם הרי לא רוצים לשמוע מאיזה דוד אידיוט איך הוא רואה את הבעיה הפלסטינית ואיך הוא מציע לפתור אותה.

O.K., הלאה. הגיע זמן הקושיות. בוחרים את ה־ילד הכי קטן ואומרים לו „תשיר, מותק!" הילד לא רוצה, כי הוא מתבייש. חבל על הזמן, על שיכנועים ארוכים ועל פרגוגיה גבוהה. הבטיחו לו אופני B.M.X והוא ישיר כמו זמיר, כל מה שאתם רוצים. תענו מהר „הלילה הזה, הלילה הזה" ונגמר הסיפור.

הנה, כבר הגענו ל„עבדים היינו לפרעה במצ־רים". תיכף אחר־כך, „יוציאנו ביד חזקה ובזרוע נטויה". כאן יש איזה דבר על רבי אליעזר ורבי יהושוע ועוד כמה ברוכים: ברוך המקום, ברוך הוא, ברוך שנתן תורה. כל „ברוך" מקרב אתכם לארוחה.

הגרונות כבר מיובשים. מותר לשתות מים, כך כתוב בהגדת אמסטרדם. מתפצלים לארבעה כוחות עיקריים: ילד אחד תם, ילד אחד רשע, אחד שאינו יודע לשאול ואחד חכם. אל תעשו עניין מהתפקיד שכל אחד מקבל. חבל על הזמן. הכל אותו הדבר, וזה במילא הצגה. חכם, רשע, תם ושאינו יודע לשאול. אולי היה ביניהם פעם איזה הבדל. היום כבר אין.

עכשיו שקט. שיר יפה. „והיא שעמדה". אפ־שר, שני קולות. אפשר קנון. תנו לאלה עם הקול היפה לשיר. תבקשו פעמיים. קצת מוסיקה בערב הקריאה הזה, ממש תענוג.

על הפרק המוקדש ללבן הארמי אפשר לדלג. תגידו שככה כתוב בהגדת סאריינו. מי יתווכח איתכם?! הנה הגענו לעשר המכות. דם, צפרדע, כינים, ערוב, דבר, שחין, ברד, ארבה, חושך, מכת בכורות. על מה אתם רוצים להתערב איתי, שכאן יקום המצחיק של החבורה ויגיד פת, מודעי, איידס, אינפלציה, פולארד. תצחקו. אין ברירה. הוא התכוון להצחיק. תנו לו, אחרת הוא ימשיך עוד ועוד.

ועוד שיר. „אילו הוציאנו ממצרים ולא עשה בנו שפטים — דיינו". שיר לא רע. היה זוכה בקדם־אירוויזיון, אילו היתה בו איזו מילה זרה.

ושוב, מגביהים מצות, מורידים מצות, מגביהים מרור, מורידים מרור, מגביהים ביצה, מורידים ביצה. „בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים". כתוב במפורש „חייב", או אל תתווכחו.

עוד כמה „ברוך אתה אדוני אלוהינו". אוחזים את הכוס ביד ימין, מעבירים ליד שמאל. שותים בהסבת שמאל. נוטלים ידיים לסעודה, מניחים את המצה התחתונה על העליונה. לא יודעת איך. עכשיו, כשאו־טרטו מגיעים לאוכל, לא מתווכ־חים.

זהו, הגענו העברים — מה שנקרא במאה ה־ 20 נשים — קמות ומתחילות להגיש את האוכל. מרק קניידלך, בשר עם תוספות, סלטים, מצות רטובות, מנות אחרונות. לפעמים זה טעים, לפעמים לא. תלוי במזל.

אחרי שעה כולם רצוצים והבטן נפוחה ושמנה. רוב המסובים כבר מוכנים לפרוש לסלון, להתחרות על הכורסות, לעשן סיגריה. אבל אין משפחה שבה אין מישהו, אחד לפחות, שמתעקש. „סדר צריך להיות." זה המקום המרוייך להראות עצמאות. פשוט לסרב לקרוא. במיקרה הטוב אפשר להחליט שלא לוותר על השירים. „הרחמן הוא ימלוך", „לא לנו ה׳ לא לנו", „כי לשמך", „הודו לה׳ כי טוב, כי לעולם חסדו", „כי לו נאה כי לא יאה", „אחד מי יודע", „ויהי בחצי הלילה", „חד גדיא".

חסל סידור פסח כהלכתו
ככל משפטו וחוקתו
כאשר זכינו לסדר אותו
כן נזכה לעשותו
זר שוכן מעונה
קומם קהל עדת מי מנה
קרב נהל נטעי כנה
פדויים לציון ברינה.

זהו, נגמר. עוד שלושה שבועות — יום העצמאות.

גברברים וגרופיות בפינגווין ★ שולחנות הערוכים כיצירות אמנות ★ קולנועים כרקדנים במסיבת ההפקה של „בחזרה לחיים"

רוסים ברוטב איטלקי

נועה פורת הדוגמנית שח... מתמוגגת מהב... דמיר, לחשה לה. גם לדוגמנית הבלי...

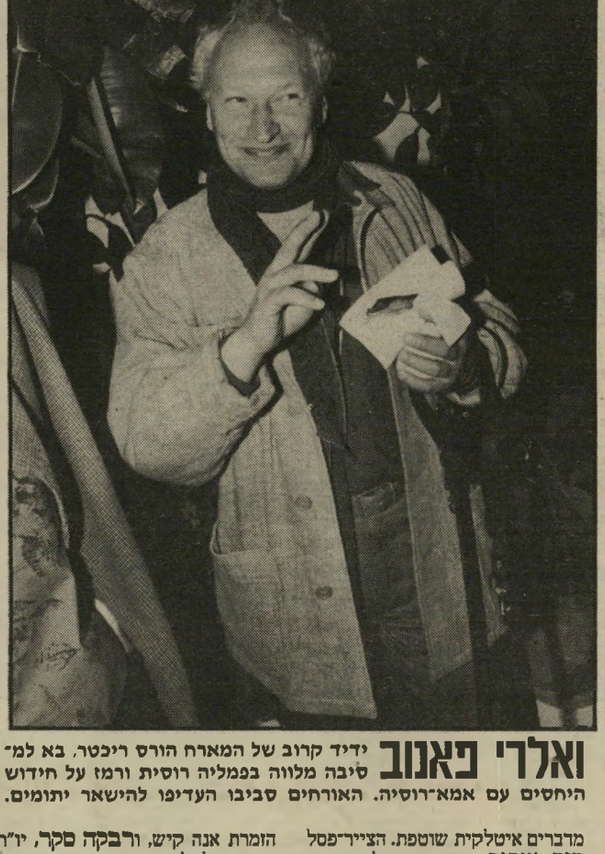

ואלרי פאנוב ידיד קרוב של המארח הורס ריכטר, בא למ... סיבה מלווה בפמליה רוסית ורמז על חידוש היחסים עם אמא־רוסיה. האורחים סביבו העדיפו להישאר יתומים.

גאלינה פאנוב שהיתה אחת מהפתעות הערב, שמרה על אנונימיות יחסית. היא התבודדה במירפ... סת, בחברתו של כלב שחור, ששמח מאוד על תשומת הלב שבה זכה.

מארגנות — הגדולה מסוגה בישראל. הא... ציה האמיתית תהיה בואם של בעלי סו... **אלפרד טאובמן** ורעייתו הישראלית־ל... **יהודית מזור**.

מסתבר שבארץ יש הרבה איטלופילי... הגים מכל הזדמנות לטעום, לסעוד ול... באווירה איטלקית. שולחנות האוכל היו ש... כיצירת אמנות, וסחטו קריאות־התפעלות... נוכחים, שלא כהרגלם בקודש, נמנעו...

מלהתנפל על השולחנות. הם חששו, ל... להרוס את העבודה הרבה שהושקעה בש... על־ידי המארח, ריכטר. היצירת **גאולה ד...** סה פינה והתיישבה בתנוחה מזרחית ב... רודה, **גאליה קורנפלד**, שסיפר על ס... חדש, המגלה היכן בדיוק ניצב בית המקד...

פיצות, יין איטלקי ומנות גדושות של ירקות־נוסח־פיורנטיני קידמו את פני האורחים הרבים שבאו ליהנות ולהתבשם באווירה בינלאומית בביתו היפהפה של **הורס ריכטר**.

הסיבה למסיבה היתה היכרות והכרה ישראלית עם הצייר האיטלקי **ג'ובני קֶלֶי**, שהציג מציוריו המדבריים, ועם חברתו לחיים, זמרת המצו־סופרן ההונ־גרייה **אנה קיש**. השפה המדוברת ביותר היתה האיטלקית, ולהפתעת החוגגים הסתבר שגם ישראלים רבים מדברים איטלקית שוטפת. הצייר־פסל **דוד שריר** שוחח באיטלקית עם **רפטי רמז**, מנהל מכון התרבות האיטלקי בארץ. הארכיטקט **דדי לוכסמבורג**, מארחו בישראל של ג'ובני, פיטפט באיטלקית שוטפת עם הזמרת אנה קיש, ו**רבקה סקר**, יו"ר האגודה למלחמה בסרטן, הוכיחה אף היא בקיאות מפליאה בשפה. **רות סקר** ו**דניאלה לוכסמבורג**, שהן נציגות סותביז'ס בישראל, סיפרו על המכירה הפומבית ליוראיקה שהן

בחזרה למסיבה באנאלית

יונת דרויאן בת ה־20, מופיעה בסרט ב־תפקיד פקידתו של אשר צרפתי הפנוי. היא נראתה קצת נבוכה מתשומת הלב שבה זכתה

חווה גמזו כהרגלה, בלטה בהופעתה האלגנטית, שפעה חיוכים וסימפטיה שריתקו סביבה אורחים רבים. בשלב מסויים העדיפה לוותר על הדיאטה שלה – לטובת מעדני־ירקות ופיצה.

ורק בדיחה מפיו של הבימאי (בתצלום) יואל שר... הפשירה אותה. ענת עצמון, לעומתה (בתצלום משמא... נראתה נינוחה ואף הפגינה זאת, עם יעוד לבנ...

אורחי מסיבת הסיום של הפקת הסרט בחזרה לחיים היו עסוקים כל הערב בלהצטלם. מידי כמה דקות שונה ההרכב: פעם עם הבמאי, פעם בלעדיו. צילום עם כוכבת הסרט, **ענת עצמון** או, לחילופין, עם המפיק **דן תורג'מן**. הווריאציות היו די מוגבלות, בגלל מספרם המועט של ההרכבים. רבים מבאי המועדון שימשו כסטטיסטים וכתפאורה והיחיד שנראה מרוצה

מהעניין היה בימאי הסרט **יואל שרוני**. עשיית הסרט ז... בשבילו פרוייקט מיוחד, עם נגיעה אישית. האורחים הצעי... באירוע התעייפו מנוכחות הקולנועים והעדיפו להפגין כישוריהם על רחבת הריקודים. מסתבר שאנשי־קולנוע אוהב... לעשות סרטים ומסיבות, אבל קשה להם לשמוח באירועים ש... עורכים. הפתרון הוא להביא הרבה ניצבים למסיבותיהם.

ה לאחרונה מצילומי־אופנה בלונדון. חה שסוכנת הדוגמניות שלה, שרה ית נטע רמון (בתצלום מתחת) היתה

סיבה לשמוח. חבריה תפסו טרמפ על האירוע ואילתרו לה מסיבת יום־הולדת. לאיש לא הפריע שאורחים הבאים למסיבת יום־הולדת אחת מארגנים במהלכה מסיבה מקבילה לאחת האחרות המשתתפת במסיבה האחרת.

אניה תגור

בת 23, פנים חדשות בנוף התל־אביבי, היתה אחת האטרקציות במסיבה. גבוהה וחטובה, רקדה בגפה כשכל המוסיקאים נהנים מתנועותיה – המשלבות תמימות וחושניות.

במהירות הקול

מועדון הפינגווין, שהוא מיתולוגיה תל־אביבית, זכה לערנה במסיבת יום־ההולדת של איש הסאונד **אמיר אטקין**. חבריו וידידיו, ומסתבר שיש לו הרבה כאלה, גדשו את המקום. מפיקים, מבצעים, תאורנים ופרחי־אמנים הצטופפו באווירה מוסיקלית. כל גברבר היה צמוד לגרופית תורנית, אבל בתאורה הדהויה כולן נראו דומות, והיו עשרות מהזן הזה: ביד אחת הן החזיקו בחבר, ובשניה — בסיגריה או בפחית בירה. **דפנה ארמוני** ישבה בדד, על אחת הטריבונות, וצפתה בא־דישות בנעשה סביבה. השחקן **יונתן סגל** עמד בקירבת הבאר וכהרגלו, שוחח על תסריטים שהוא כותב. דוג־מנית העבר **טלי גולדברג** הפתיעה בלבוש בסיגנון אתני.

צחי ירון (מימין) בא למסיבה בחברת שני עמיתיו ללימודים ולבלויים, רונן זילברמן וחברתו הצמודה רונית זלטין, שהיא רק־דנית בבלט הישראלי. צחי מתמחה אצל אמן המיצ־גים הוותיק מוטי מזרחי. עמיתו רונן שואף להיות צלם־אופנה – ורונית רוצה להיות פרימה בלרינה.

(המשך מעמוד 18)

אמר כי הוציא כבר את כל החפצים מהדירה ואין לו אפילו על מה לישון. שבח הבטיח לבוא. ביום השור המדומה התמהמה שבח, מכיוון שראה את השכנים מסתובבים במיסדרון, וחשש לטפל במנעול הכניסה לעיניהם. רק מאוחר הצליח במשימתו ואז טילפן למברג והזעיק את המישטרה, אך זו בוששה לבוא.

הקלטות אלה כפו על שבח הוראה באשמה. השופט אליעזר כהן גזר עליו שנה מאסר על תנאי ו־4,000 שקל קנס.

פושעים בעלי ידע מישפטי

שני העדים העבריינים ניסו להשתמש בתרגיל מישפטי מחוכם, כדי להפליל את יריבם

השופטת עדנה שצקי קבעה בפסק־דין, המזכה את האני עבדול חי, כי יתכן שפושעים יודעים כבר היום את משמעותו של סעיף 10א' לחוק הפ־רוצדורה הפלילית, ומשתמשים בו כדי להפליל את יריבם.

טענה זו העלה הסניגור, עורך־הדין דרור מקרין, שנתקל בתופעה מוזרה. הנאשם, עבדול חי, תושב טירה בן 30, נאשם כי קנה רובה גליל משני ערבים בני כפרו, במחיר 500 דולר. שני המוכרים נשפטו כבר על־ידי בית־המישפט על מכירת הרובה, ונדונו לשנתיים וחצי מאסר. הרובה עצמו מעולם לא נמצא, ועל־פי עדותם היחידה נמכר הרובה לעבדול חי.

על סמך עדויות השניים נפתח תיק לעבדול חי והוא הועמד לדין בפני בית־המישפט המחוזי בתל־אביב. בעת המישפט חזרו בהם לפתע שני עדי התביעה מהאשמתם. הם אמרו כי לא היו דברים מעולם, וכי לא מכרו את הנשק לנאשם. אז שלף התובע את עדותם במישטרה, ולפי סעיף 10א', הגיש אותה לבית־המישפט. כאשר רצה הסניגור לחקור את השניים הם ענו על כל שאלה לטובת הנאשם.

מכיוון שלפי סעיף 10א' יכול בית־המישפט להעדיף את עדותם של ה־שניים במישטרה, ועל־פיה להרשיע את הנאשם, הסביר הסניגור לבית־ה־מישפט את התרגיל ששמו שני העדים. הוא סיפר לשופטת כי לשניים חשבו־נות ארוכים עם הנאשם. נגד אחד מהם העיד בזמנו עבדול חי בבית־המישפט וגרם למאסרו, ומן השני מנע להתחתן עם בת־דודתו.

לשני העדים סיבה טובה להפליל את עבדול חי, ועל כן העידו נגדו במישטרה, למרות שלא הוא האיש שקנה מהם את הרובה. אולם מכיוון שהם פושעים למוד־מישפט, החליטו להשתמש בתרגיל מתוחכם, ובבית־המישפט הופיעו לפתע כידידיו של הנאשם הרוצים לעזור לו, וסירבו לח־זור על עדותם במישטרה. תרגיל זה מנע מהסניגור לחקור אותם חקירה נגדית יעילה ולגלות סדקים ושקרים בעדותם. השניים חשבו כי על־פי סעיף 10א' יצליחו להפליל את הנאשם, וגם לשלול מסניגורו את זכות החקירה הנגדית.

השופטת קיבלה את טענת הסניגור וזיכתה את הנאשם.

החשוד נעזר במתלונן

המתלונן לא זיהה את החשוד והביא לשיחרורו

נהג המונית הגיע נסער למישטרת־כפר־סבא. הוא סיפר לשוטרים כי שני גברים שדדו אותו. הוא ידע לומר, כי אחד מהם קרא לשני ואליד, והבטיח לשוטרים שיוכל לזהות את השודדים.

על־פי השם הפרטי, ואליד, נעצר תושב כפר טירה ונחקר במישטרה. לאחר שזוהה ואליד על־ידי נהג־המו־נית, נשבר, הודה וסיפר למישטרה כי שותפו לפשע היה ידידו מכפר טירה.

(המשך בעמוד 34)

הצגת בכורה
ורד כהן
עוד מעט כוכבת!

"שהייתי ילדה, בכלל לא ח־חשבתי על כיוונים שונים לחלוטין — עבודה עם ילדים, למשל. כל עניין הבימה התחיל לגמרי במיקרה..."

ורד כהן, בת 21, הכוכבת הבאה של עולם־הבידור הישראלי. יפהפיה, מוכ־שרת, שרה ומשחקת. הספיקה להיות בלהקת צופי תל־אביב, להקת ה־נח"ל, כיכבה בסרט שצילומיו הסתיימו זה עתה ולומדת תיאטרון בבית צבי („בית־הספר של ריטה").

מאות בנות מכל רחבי הארץ עברו תחת עיניו הבוחנות של הבימאי רנן שור, כאשר חיפש שחקנית שתככב בסירטו בלוז החופש הגדול. כשפגש בוורד, היה לו ברור. זו בדיוק הדמות שחיפש, היא תהיה כוכבת הסרט!

הבעיה היתה שהיא סירבה לקבל את התפקיד. „החלטתי להקדיש את כולי ללימודים בבית־הספר. לא רציתי להפ־סיד חומר לימודי," מסבירה ורד את סירובה הראשוני.

אלא שרנן לא הירפה. הוא לחץ ושיכנע, ער שוורד הסכימה לעבור טסט מול המצלמות, „ללא שום הת־חייבות."

אחרי הטסט גברו הלחצים. אחרי מסע־שיכנועים והבטחה מצד בית־הספר שתקבל גיבוי מכסימלי, הסכימה ורד לקחת על עצמה את התפקיד.

„ההכרעה היתה קשה," היא מספרת. „בכל זאת, לא כל יום נופלת לידיים הצעה לשחק בסרט. כיום אני לא מצ־טערת." קודם כל, הצילומים היוו בש־בילי בית־ספר מצויין. האווירה על הסט היתה נהדרת, הצוות היה נחמד ומפרגן, כולנו היינו שחקנים אלמוניים, וצריך היה הרבה סבלנות כדי לעבוד איתנו.

„מי שחושב שלשחק בסרט זה דבר זוהר, טועה. עומדים בקור־אימים לבו־שים בביגדי־קיץ, מחכים שעות ער ש־יגיע התור להצטלם, עובדים ימים של־מים, אין יום ואין לילה."

עכשיו, אחרי העבודה המאומצת, יגיע תור הקהל והמבקרים.

„אין פחד לקראת זה. אני את שלי עשיתי ואני שלמה עם מה שעשיתי. את התפקיד שלי גמרתי, מקווה שה־צופים ייהנו.

„המבקרים? מה לעשות זה התפקיד שלהם. תמיד יש אלה שיוצרים ועוב־דים ואלה שמעבירים ביקורת. אני רק מקווה שיתעסקו בסרט ויתנו ביקורת בונה ומועילה, ולא יחפשו סתם לק־טול."

ורד היא ילידת תל־אביב. יש לה שני אחים גדולים ומפרגנים, ואמא נהדרת ואוהבת, המשמשת גם כחברה הכי־טובה. „ילדות רגילה ומשעממת," היא מחייכת, „לא הייתי יפה במיוחד, לא מוכשרת במיוחד, ילדה מן השורה."

כשהיתה בת 15, הלכה ללוות חברה לבחינה ללהקת צופי תל־אביב. לה־קה הנחשבת כיוקרתית ומיקצועית. איכשהו, בלי שום כוונה מראש, מצאה עצמה נבחנת על הבמה. היא התקבלה והחברה לא.

מכוערת ומגושמת

בזמן היותה חברה בלהקה, הת־גבש הרצון לעסוק בתחום הבימה. „זה עדיין לא היה צורך קיומי או שאיפת־חיים, פשוט בשביל הכיף."

בגיל־ההתבגרות הפכה ורד להיות יפה. אולי אפילו יותר מסתם יפה. פיתאום גילו אותה. החלו להתייחס יותר, מבטים ברחוב, הצעות מבנים.

„מאוד הרגיז אותי השינוי ביחס אליי. למרות שבפנים נשארתי אותה ורד, עם אותו האופי — קיבלתי יחס אחר. מבלי לרצות בכך, קיבלתי יותר פוקוס.

„לא רציתי אף פעם לשחק את תפקיד היפה. העדפתי להקרין דברים אחרים. פנימיים. גם היום לא חשוב לי להיות היפה הזוהרת.

„בתיאטרון הייתי רוצה לעשות את תפקידי המכוערת המגושמת. רק כשיורדות המסכות החיצוניות מתגלה הפנים."

לפני הגיוס נבחנה ללהקת הנח"ל. „לא התרגשתי בבחינה ולא הייתי מתוחה, היה לי ברור שאתקבל. אני מקווה שזה לא נשמע שחצני מדי. היתה לי הרגשה ברורה שאתקבל.

„בזמן השרות נתתי מעצמי המון. אני חושבת שזו הדרך שבה תרמתי לצבא הכי הרבה. בתור פקידה לא הייתי תורמת יותר."

אוהבת לרקוד

בהלך הראיון נשמע ברדיו שי־רה הראשון של להקת הנח"ל ה־מחודשת, שרית הספרית. ורד עוצמת עיניים ומחייכת.

„אני שומעת את השיר ומרגישה שהוא זר לי, לא עושה לי כלום. הלהקה זה דבר שעברתי וזהו, נגמר. נשארו רק זיכרונות."

זיכרונות טובים? „מעריפה לא לד־צריך ללמוד להשתמש בו. אני רוצה להיות בטוחה בעשייה שלי. הרבה פעמים אני עומדת על הבימה חסרת־ביטחון, פוחדת שלא אצליח להעביר מה שאני באמת רוצה להעביר.

„למה דווקא בית צבי? הגישה ללימוד מישחק והיחס לתלמידים נראו לי יותר מבכל מקום אחר. על תלונות של תלמידים מסויימים של בית־הספר שמעתי, אבל אין מה לעשות זה בית־ספר למישחק, ולא יכול להיות בו יחס שיוויוני. מי שמוכשר ועובר קשה מקבל יותר. ככה זה."

יום־לימודים רגיל של ורד מתחיל ב־9 בבוקר ומסתיים ב־10 וחצי בלילה. כך יום ביומו.

„וודאי שקשה, אבל אני כל־כך נהנית מהלימודים, שאני לא שמה לב לשעון.

„יש קצת בעיה של ניתוק מחברים. אבל בית־הספר ממלא אותי כרגע. הלימודים קודמים לכל, לכן אני מוכנה להקריב הרבה.

„מאז תחילת שנת־הלימודים לא יצאתי לבלות ממש. לא נורא, ממילא אני לא בליינית גדולה. אני אומנם אוהבת לרקוד, אך בדרך־כלל מעדיפה את השקט של הבית. אוהבת לשמוע מוסיקה. בעיקר ג'אז ורוקנרול.

„בתיאטרון, לעומת המוסיקה, אני אוהבת לעסוק, לא כל־כך אוהבת לצ־פות בתיאטרון.

להוציא קישקעס

„אילו הייתי צריכה לבחור מודל לחיקוי בשירה, הייתי רוצה להיות משהו בין ג'ניס ג'ופלין, ג'ואן אמרטריידינג, קיית בוש וריקי לי ג'ונס. יש עוד כמה, אבל אלה יספיקו לי בהחלט...

„מודל ישראלי קשה לי לבחור. את יהורית רביץ ומזי כהן אני מעריכה כזמרות. אבל אין בארץ זמרת ששרה בסיגנון שאני הייתי רוצה לשיר.

„יכול להיות שכולם מדברים ככה, עד שזה מגיע לעשייה של ממש.

„חוץ מתקליט שהייתי רוצה להו־ציא, אני חולמת על קבוצת־תיאטרון קטנה, לא ממוסדת, שיהיו בה אנשים שכותבים יחד, מתוך מטרה משותפת. אני אישית כותבת למגירה בלבד. לא יודעת אם מה שאני כותבת יהיה מעניין."

כשעוברים לדבר על חייה הרו־מאנטיים, היא מסמיקה. „היה לי חבר בר על זה. לא רוצה לפגוע.

„הלהקות הצבאיות הן דבר חשוב," היא עונה בדיפלומטיות על השאלה אם צריך להקות צבאיות. „הלהקות הן התרבות של צה"ל, החיילים נהנים מאוד מהופעה של להקה צבאית."

עם סיום השרות החליטה ורד שלשיר ולשחק זה כל מה שהיא רוצה לעשות בחיים. אחרי חמש שנים על הבימה, נרשמה לבית צבי, כדי ללמוד שלוש שנים.

„נכון שפעם היו משתחררים מל־הקת הנח"ל והופכים לסטארים. גם אני יכולתי להתעסק בתחום־הבידור עם השיחרור, אבל אז הייתי חייבת להתפשר. אני רוצה לעסוק בזה כמיק־צוע. מיקצוע צריך ללמוד.

„אני רוצה לדעת להשתמש בכל הכלים שבי, כישרון טיבעי לא מספיק,

ורד בלהקת־הנח"ל
„זה לא צורך קיומי..."

ורד כילדה
„לא הייתי יפה במיוחד..."

„היופי לא חשוב לי. יופי פנימי עדיף... די, די, בוא נעזוב. לא אוהבת לדבר על זה..."

ורד מנגנת
„אני מקווה שזה לא שחצני מדי..."

במשך ארבע שנים. עכשיו יש לי חבר בשם רוֹר, שחקן גם הוא. אצל חבר חשוב לי שיהיה רגיש. זה דבר ראשון. היופי כלל לא חשוב לי, יופי פנימי עדיף... די, די," היא קוראת במבוכה. „לא אוהבת לדבר על זה!"

מדוע היא נבוכה? הלא אחד מעקרונות־החינוך בבית צבי הוא להוציא החוצה את הקישקעס שחקן צריך לחשוף את עצמו עד הסוף.

„נכון, אבל על הבימה, ולא בראיון. ההבדל הוא שעל הבמה אני חושפת מה שאני רוצה ואיך שאני רוצה. בראיון, המראיין קובע לי את החשיפה, ואני מרגישה עם זה לא טיבעי.

„כיום קשה לי עם החשיפה גם על הבימה. אני מוכנה לזה מנטלית, אך עדיין לא על פני השטח.

„כן, גם בשירה וגם במישחק. מה חשוב לי יותר? שניהם במידה שווה. לא אוותר אף פעם על אחד מהם."

מאמינה באלוהים

„דמותו של ורד בחיים הוא ה־עשייה. „אני שונאת דברת, די־בורים בלי עשייה."

אפרופו דיבורים בלי עשייה, מגי־עים לפוליטיקה. „יש דמיון בין פולי־טיקה לתיאטרון. שניהם משקפים את המתרחש במדינה, וכמובן, בשניהם יש מישחק.

„מה שאני שונאת זה את שיחות הסלון בימי שישי מול צלחת הפיס־טוקים. זה לא תורם ולא עוזר.

„בדת היהודית אני לא מאמינה. לא מקבלת בכלל את המושג דת. לא חר־שבת שצריך לשים לאלוהים מיסגרות של חוקים ומוסדות. אני מאמינה בא־לוהים. לא באלוהי־היהדות. מאמינה ב־כוח עליון, שיושב שם למעלה ומכוון את הדברים.

„כן, אני מדברת איתו. הרבה. לפ־עמים גם מבקשת בקשות".

לפי מצב הדברים אצל ורד, הכוח העליון בהחלט נענה לבקשותיה.

ורד בתרגיל
„כותבת למגירה בלבד"

אייבי נתן החליט מי הן שתי הנשים החשובות ביותר במדינה, והזמין אותן כדי לקדם פרוייקט

הנשים של אייבי

ב פעם הבאה כולם ייפגשו ביום־ההולדת של אייבי נתן — בסוף אפריל. חווה, המזכירה הסימפטית של קול־השלום, יושבת בימים אלה ליד הטלפון כדי להבטיח, שכל המוזמנים אכן יגיעו למסיבת יום־ההולדת ה־60, שתיערך ברוב פאר והדר במלון הילטון בתל־אביב.

בין המוזמנים הרבים — 500 במיספר — תהיינה גם 100 נשים, שהתנדבו לסייע לאייבי להקים את כפר־התיקווה־הטובה: זהו כפר שנועד לטפל במכורים לסמים ולעזור להם בתהליכי הגמילה.

קבוצת ה־100 נפגשה לראשונה לפני שבועיים, באולם של מלון הילטון בתל־אביב. לבושות היטב ומאופרות כהלכה, נטשו את העבודה והבית ובאו לשמוע על הרעיון של כפר־התיקווה. הן נבחרו רובן מבין חברותיו של אייבי. עזרו לו בבחירה חברות־טובות־במיוחד: בעיקר ג'ודי מוזס־ניר, מבעלי הצהרון ידיעות אחרונות ורעייתו של עמירם ניר, יועץ ראש־הממשלה, לענייני טרור, שרית ישי־לוי, עיתונאית בכירה בעיתון חדשות, ותחיה אדר, עיתונאית בידיעות אחרונות.

רשימת הנשים היתה גדולה. כשהתחילו לטלפן אליהן ולשאול אם הן מוכנות להשתתף בפרוייקט, סירבו כמה מהן. המסרבות טענו שאין להן פנאי, אם כי הן תומכות ברעיון. בין המסרבות אפשר למצוא את דינה אורבוז, ניצה דשא־פשנל, הפסנתרנית פנינה זלצמן והזמרות ירדנה ארזי ועופרה חזה. (המשך בעמוד 30)

מלכת היופי רינה מור, הישראלית היחידה שזכתה בתואר הבינלאומי מיס־יוניברס. מור לא היתה מלכת־היופי־לשעבר היחידה – גם הד"ר לימור שריר־פורת נמצאת בקבוצה.

בת הנשיאה נורית יגלום, בתה של רעיה יגלום, נשיאת ויצ"ו העולמית, עם העיתונאית נילי טל, שעשתה כתבת טלוויזיה יוצאת־דופן, על נרקומן בשלבי הגמילה שלו. הכתבה עוררה בזמנו הדים חיוביים והבחור הפך לסמל.

השופטת שרה סירוטה (מימין), שופטת בבית־המישפט המחוזי עם תת־ניצב חרותה הראל, קצינה בכירה במחוז תל־אביב, שהיתה בכותרות גם במישפט יערי־גרנות, גם במישפט גיתית איזראלוב. הראל מקורבת לבעלי מיסעדת אולימפיה.

אשת המנכ"ל תהילה סלע, אשתו של אברהם ("אברשה") תמיר, מנכ"ל מישרד־החוץ. לידה בתמונה, רותי טל, חברה קרובה. גם סלע הסכימה להתנדב לפעילויות הקשורות בכפר. היא פעילה כשבעלה עסוק בפוליטיקה.

אשת החי"כ יהודית לין (מימין), אשתו הנאה של ח"כ הליברלים אוריאל לין, עם רוחמה חרמון, לשעבר קצינה בכירה בצה"ל, מי שהיתה במשך שנים ראש לישכתו של יצחק רבין. כשהשתחררה חרמון מצאה לעצמה פעילויות חברתיות.

בעלת העיתון ג'ודי מוזס־ניר, מבעלי ידיעות־אחרונות, היתה בין מארגנות הקבוצה והסכימה להש־תתף בפעילויות רבות. לידה, משמאל: קלריטה נתן, אשתו של אייבי.

הלוחמת בסמים עדה מכנס (משמאל) ובתה הצעירה, רותי. עדה הקימה לפני כמה שנים את אגודת אל־סם, למלחמה בסמים למיניהם, הפעילה עד היום. בתה המבוגרת יותר של עדה הפכה נכה, אחרי שקפצה מקומה גבוהה של בניין, בהיותה מכורה לסמים.

בעלת הגלריה והסופר שרה קישון, מימין, בעלת גלריה בתל־אביב ורעייתו של הסופר אפרים קישון. לידה בתמונה, נירה לונדון, אשתו של ירון לונדון, לשעבר עובדת סוציאלית. משמאל: תמר אבידר. בתמונה למטה: העיתונאית שרית ישי־לוי עם איה עשת.

אלמנת איש הבורסה גליה אלבין, מימין, עם בתה מנישואין קודמים, אפרת, ועם עירית קופלר, בתו של מיכאל שטראוס, בעל מחלבות־שטראוס.

הפרוטה והירח שערוריית כספי החלוקה לסופרים

דו"ח מיוחד מאת חגית טוף

ההיגיון אומר שאמנות הכתיבה היא מלאכה שכוחה יפה לא רק לכבוד בעליה אלא גם לשיחרורו מדאגות פרנסה. הדימיון גורס כי סופר מכובד הוא אחד ששולחן־כתיבה עתיר מגירות עשוי עץ מהגוני וכורסות עור טובעניות מפארים את חדר עבודתו, שברנדי משובח מתחלק לו לעתים מזומנות לגרונו ומקטרת מפוטמת בטבק מן הסוג היקר נעוצה לו דרך קבע בזוויות פיו (להוציא את הרגעים בהם הוא לוגם מן הברנדי האמור...)

כשחוזרים להיות רציניים מתברר שהריאליה, כפי שזו מצטיירת מטענות הסופרים בישראל, מרירה הרבה יותר. למעשה, קיומם של סופרים המתפרנסים מיצירתם בלבד אפשרי רק במחוזות דימיון רחוקים. רובם מוצאים את פרנסתם בעיתונות ובאמצעי התיקשורת האלקטרוניים, במיסגרות חינוכיות, במיפגשים וימי־עיון או בסדנאות לכתיבה יוצרת.

גם מי שאינו פרופסור לכלכלה יכול להבין שמכתיבת ספר, אפילו יהא זה רב־מכר הנמכר בכ־20 אלף עותקים, אי אפשר להתקיים. במיוחד לא בתנאי האינפלציה ותוכנית ההקפאה שבאה אחריה ואשר הביאה — לטענת הסופרים — לשחיקת שכרם ולהשתרכותו בשיעור מאות אחוזים אחרי השכר הממוצע במשק.

מפישפוש בתנאי מחייתו של סופר ממוצע ניתן על נקלה להעריך את שיעור הכנסתו. פישפוש שכזה יכסס עובדה ידועה — את חייו הוא מעביר בין כתלי הדירות היותר צנועות, ברחובות הפחות מהוררים של העיר, בתנאים הרחוקים מרחק שנות אור מאלה שתוארו בפתיחה הדימיונית של הכתבה.

אין איגוד מקצועי לוחם

על השאלה, מדוע לא נשמעה זעקתם של הסופרים במרוצת שנות שחיקת שכרם, קשה להשיב תשובה חד־משמעית. בכל אופן, ברור שמצבם לוקה בשני חסרים עיקריים המונעים מהם להגיע לכותרות הראשיות באמצעי־התיק־שורת. ראשית, כך הם טוענים, אין להם איגוד מקצועי חזק שיילחם למען תביעותיהם. בכך הם מאשימים למעשה את אגודת הסופרים שאינה עושה די בנושא זה, ועל כך עוד ידובר בהמשך. שנית, אין בידיהם אפילו מקצת מאותו כוח הנתון בידי המיגזרים האחרים, זה המאפשר לנקוט בסאנקציות־עיצומים, שביתות והשבתות להשגת דרישותיהם. במילים אחרות, אין ביכולתם להוות קבוצת־לחץ בעלת השפעה כלכלית ועניינית. לפיכך, נותרה זעקתם מהדהדת בחלל האוויר או, אם תרצו, במידבר שבו מהדהדות להן זעקותיהם האובדות של אנשי הקולנוע או של כמה מה־עוסקים בתחומי אמנות אחרים.

למזלם של הסופרים, במיוחד של אלה שבחרו לנקוט עמדה פאסיבית בנושא, היה מי שקם והחליט לפעול להשגת תביעותיהם. גוף שהורכב מחברי הוועדה המקצועית של אגודת הסופרים, בראשותו של אהוד בן־עזר, החל לפעול עם כניסתו של שמעון פרס לראשות הממשלה. ה־

שערוריית כספי החלוקה: הסופרים הלכו לממשלה, הוקמה ועדה פאריטטית, מרבית הדרישות נידחו, האוצר ומישרד החינוך לא העבירו את הכספים, אגודת הסופרים עתרה לבג"צ, במרבית ה"הטבות" יזכו סופרי הילדים שממילא משתכרים הרבה יותר מעמיתיהם; מי שלא פנה בעצמו יצטרך להמתין לשנה הבאה. ביורוקראט ממשלתי, אבנר שלו, ממונה על המתן־בסתר באמצעות היחידה לסיפריות ציבוריות שבפיקוחו. סופרים ומשוררים ותיקים מקבלים המחאות בגובה של פחות מ־200 ש"ח, סופרי ילדים – עד 15,000 ש"ח. תעריפון שכר הסופרים מפגר ב־200 אחוזים אחרי האינפלציה. לישבת־ראש האגודה „אין מה להוסיף". כצפוי, סופר ערבי אזרח־ישראל הכותב ערבית לא יקבל אגורה.

„צועקים": כריזה של ציונה שימשי

בדרך אל הגביר: פיסלי קרמיקה של ציונה שימשי

שנות האינפלציה וכיפופו.

ב. שינוי תנאי התשלום של תמלוגים הניתנים לסופרים על־ידי המו"לים והשתתת חזקה אחיד בו ינוע גובה תמלוגים הניתנים מ־7.5 אחוזים ועד 15.

ג. תשלום תמלוגים לסופרים עבור החלפת ספרים בסיפריות הציבוריות. (דרישה זו מיושמת בארצות מערביות כמו גרמניה הפדראלית, הולנד, ארצות סקנדינביה ובעיקר באנגליה, שאף פיתחה מנגנון משוכלל לבדיקת הקריטריונים ולעריכת סקרים על־פיהם נקבעת חלוקת התמ־לוגים. בארצות אלה מעוגן התשלום בחוק, ה־מהווה חלק בלתי נפרד מחוק זכויות יוצרים).

ד. ביסוס וחיזוק חוק סיפריות ציבוריות, הקבוע בכנסת ומחייב הקמת סיפריה בכל מקום יישוב, על־ידי קביעת שיעור ההקצבה הממשל־תית התומכת בסיפריות. חוק הסיפריות הצי־בוריות אמנם מיושם, אולם הוא חסר „שיניים" כיוון ששיעור ההשתתפות של המדינה בהקמת הסיפריות הציבוריות, תיפעולן והחזקתן אינו מעוגן בו.

טיעון זה נועד להגדיל את היקף הרכישה של ספרים חדשים על־ידי הסיפריות, ובכך להעלות הן את שיעור התמלוגים הניתנים לסופרים על־ידי ההוצאות־לאור והן את שיעור התמלוגים עבור החלפת הספרים בסיפריות.

וועדת המנכ"לים רוחה

שישה חודשים לאחר הפגישה, ב־12 בנובמבר 1985, הוקמה ועדת מנכ"לים בראשות מנכ"ל משרד־האוצר, עמנואל שרון, ובהשתתפות מנכ"ל משרד־המשפטים, מנכ"ל משרד החינוך ומנהל האגף לתרבות במשרד החינוך ויו"ר הנהלת המועצה הציבורית לתרבות ואמנות, מר אבנר שלו, לבדיקת מעמד הסופר בישראל.

נציגי הסופרים התייצבו בפני הוועדה ב־14 בפברואר 1986 והציגו את תביעותיהם. על ארבע הדרישות שפורטו למעלה נוספו רבות אחרות, כמו, למשל, דרישה להפחתת שיעור ניכוי המס במקור לסופרים, העומד כיום על 50 אחוזים והוא הגבוה ביותר במ־ש־ק, דרישה להגדלת מיספר הזוכים בפרס ראש־הממשלה ל־15 יוצרים מדי שנה, יתר תמיכה באמצעות קרנות, פרסים והטבות אחרות לסופרים המבקשים להתפנות למלאכת הכתיבה ועוד. סך־הכל 23 דרישות עיקריות.

מסקנותיה של הוועדה הוגשו ב־21 באוגוסט 1986, ערב פרישתו של שמעון פרס מראשות הממשלה, עיתוי שהעיב על סיכויי מימושן. החלק המכריע בדרישות המיקצועיות של הסופ־רים לא התקבל על־ידיה. עם זאת, הוחלט בה על הקצאת סכום של 2,640,000 ש"ח לשנה לטובת הסופרים והספרות העברית. הקצבה זו, כך נקבע, נועדה להגדלת מספר הזוכים בפרס ראש־ה־ממשלה ל־10 יוצרים מדי שנה, תשלום תמלוגים עבור החלפת ספרים בסיפריות הציבוריות, הכ־פלת התמיכה באגודת הסופרים והגדלת התמיכה במכון לתירגום ספרות עברית.

כשבועיים לאחר פירסום ההמלצות, ב־8 בספ־טמבר 1986, החליטו ראש־הממשלה דאז שימעון פרס ושר החינוך והתרבות יצחק נבון להקצות מיידית סכום של 1,200,000 ש"ח, שהם כמחצית מן הסכום הכללי. מחצית מסכום זה נועדה לר־כישת ספרים עבור הסיפריות הציבוריות. המח־צית האחרת היתה אמורה להתחלק באופן הבא:

330 אלף ש"ח — לתשלום תמלוגים עבור החלפת ספרים בסיפריות.

123 אלף ש"ח — תוספת תקציב לאגודת הסופרים.

78 אלף ש"ח — תמיכה במכון לתירגום ספרות עברית.

69 אלף ש"ח — למימון פרס ראש־הממשלה.

עוד קבעה הוועדה שחלק מן הסכום — 800 אלף ש"ח — יופרש מתקציב משרד־האוצר, ואילו החלק הנוסף — 400 אלף ש"ח — מתקציב משרד־החינוך.

מסקנותיה של הוועדה עוררו את זעמו של אהוד בן־עזר, הטוען כי „אף דרישה מקצועית אחת של הסופרים לא הושגה". הדרישה להפחתת שיעור ניכוי המס במקור, למשל, הקושרת את גורלם של הסופרים בגורל סוכני הביטוח, הא־מנים, הבוחנים, המרצים ומעניקי שירותי המיש־רד ומאלצת אותם להפריש משכרם את שיעור המס הגבוה ביותר במשק — 50 אחוזים — נדחתה על הסף. גם טענותיהם של הסופרים, שאין מידה של צדק בעובדה שספורטאי ישראל, שחלקם חתומים על חוזים עונתיים שמנמנים, ישלמו רק 30 אחוזים בעוד הם עצמם, שהכנסתם זעומה ואינה משמעותית לסך הכולל של הכנסות המדינה, נידונים לכרוע תחת נטל כבד ביותר של מיסים, לא עזרו.

הביורוקראטים רוצים סופרים עניים

עורך־דין אלי זהר, נציגה המשפטי של אגודת הסופרים ומי שנכח במהלך ישיבת הוועדה באותו

נושא, טוען כי הנימוקים שהועלו על ידי נציגי מס־הכנסה במהלך הפגישה היו מגוחכים. לדבריו, נציב מס־הכנסה, יאיר רבינוביץ, טען כי היענות לדרישות הסופרים תגרור אחריה גל שלם של תביעות, וכי הוא לא יוכל להפלות בין הסופרים לספורטאים, השוואה מקוממת לכשעצמה. אמנון נויבך, לעומתו, מי שהיה יועצו הכלכלי של שימעון פרס, טען טענה מקוממת עוד יותר. מוסיף עו"ד זהר. לדעת נויבך, **ספרות טובה היא זו שנכתבת מתוך דלות.** מכאן הוא גם מגיע למסקנה העונה על חוקי ההיגיון הפרטי שלו — **שככל שסופר יהיה עני יותר כן תהא יצירתו משובחת יותר.**

פנייה מחודשת לנציב מס־הכנסה לא הביאה עימה חידושים מפתיעים. כל שביכולתו להבטיח, השיב זה, הוא שיישום תוכנית הרפורמה הכללית עיתוי נחשב מוצלח, הן מבחינות פוליטיות — כך יטענו בוודאי כל אלה שרואים בציבור הסופ־רים והעיתונאים את „מיבצר השמאל" בישראל — והן מבחינות אישיות, שהרי יצא שימעון של שמעון פרס לא רק כחובב ספר אלא גם כחוטא בכתיבה בגלוי ובסתר.

חברי הגוף ובן־עזר בראשם הציגו בפגישתם עם ראש־הממשלה ארבע דרישות עיקריות:

א. עידכון התעריפון של שכר הסופרים, שהס־פיק להישחק לדבריהם בכ־200 אחוזים במהלך

במס כולל הפחתה של שיעורי ניכוי המס במקור. כך — כאשר תיושם הרפורמה — יידרשו הסופרים לשלם 40 אחוזים, שהם **התיקרה החדשה של ניכוי המס במקור**, בלבד".

למיחשוב האישורים של הזכאים להקטנת שיעורי ניכוי המס במקור והנפקתם האוטומטית

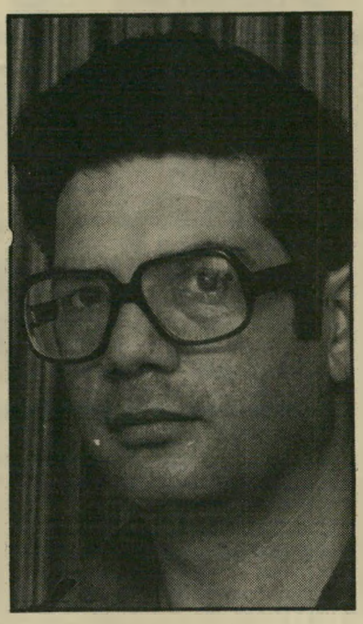

אימפריאליסט אבנר שלו: וגם זה

באמצעות המחשב מתייחס נציב מס־הכנסה כהקלה משמעותית כשלעצמה.

אשר לעניין הספורטאים, הוא מוסיף וטוען, כי מדובר בהסכם חריג שנעשה עמם לפני שנים.

ללמדך שחריגים בתחום מס־הכנסה, גם אם בטעות יסודם, אינם באים לידי תיקון על נקלה.

תקוותיו של בן־עזר, שנציגי האגודה יילחמו על זכויותיהם האבודות של הסופרים, נתברו לדבריו והוא החליט לפרוש מתפקידו כיו"ר הוועדה המקצועית וחבר בהנהלת האגודה. טענה נוספת שהועלתה על־ידו, והיא שתשלום התמלוגים עבור החלפת ספרים בסיפריות צריך להיות מנוהל על־ידי אקו"ם — גוף עצמאי המתמחה בגביית תמלוגים עבור שימוש בזכויות יוצרים — נדחתה על־ידי חברי הוועדה המקצועית ברוב קולות. כולם היו בדעה, שיש להשאיר את הכסף בידי רשות ציבורית, דהיינו: בידי המועצה הציבורית לתרבות ואמנות. מנהל האגף לתרבות במשרד החינוך ויו"ר המועצה, אבנר שלו, שלא יצא מגידרו מרוב התלהבות לשמע הרעיון שהכסף לא יישאר תחת פיקוחו ובניהולו שלו, היה אחד התומכים הנלהבים בדעה שיש להשאיר הן את הפיקוח והן את חלוקת הכספים בפועל בידי משרד־החינוך עצמו. כאחראית ישירה לקביעת שיעור התמלוגים ולחלוקתם נתמנתה היחידה לסיפריות ציבוריות ב־אגף התרבות, בראשה עומד ויקטור בן־נעים.

ששה חודשים עברו מאז החליטה הממשלה, ב־17 בספטמבר 1986, לאמץ את מסקנות ועדת שרון מבלי שקרה דבר כמעט. ההמלצה היחידה שיצאה לפועל היתה הגדלת מספר הזוכים בפרס ראש־הממשלה, וגם הישג זה הושג ככל הנראה הודות לסמיכות מועד חלוקת הפרסים (אוקטובר 86') למועד פירסום מסקנות הוועדה.

עניבת החנק מתהדקת

חיזורם של ראשי אגודת הסופרים על פיתחי משרד־האוצר ומשרד־החינוך, מדם אמור היה הכסף להגיע, לא הניב פרי. הסחבת הביורוקרטית האופיינית למשרדי הממשלה חגגה, וראשי האגודה נדחו שוב ושוב. במהלך חליפת המכתבים והמיברקים הנואשים בין אגודת הסופרים והמכון לתירגום לבין נציגי משרדי האוצר והחינוך התברר בכלל, שהתוספת של 800 אלף ש"ח שאמורה היתה להגיע ממשרד־האוצר הספיקה בינתיים "להצטמק", שכן האוצר גמר אומר להתייחס אליה בהתאם לחלקיות השנה שנותרה. כיוון שנותרו שבעה חודשים מיום פירסום המלצות הוועדה ועד סוף שנת התקציב, טענו באגף התקציבים, הרי שמגיע מתקציב משרד־האוצר סכום של 467 אלף ש"ח בלבד (במקום 800 אלף ש"ח), בעוד שעל משרד־החינוך להקציב סכום של 234 אלף ש"ח במקום 400 אלף ש"ח שהובטחו מלכתחילה.

ואולם, טענה זו של משרד־האוצר היתה רק מרכיב אחד בקומדיה. בהמשך הועלו על־ידי אנשי האוצר טענות נוספות, כמו, למשל, שה־עיכוב בהעברת הכספים נגרם בשל **מחדלי אגנדת הסופרים ומשרד־החינוך**, שלא העבירו את דרישות ההקצבה לאישור ועדת־הכספים של הכנסת, ועוד כהנה וכהנה טענות ביורוקראטיות מופרות שרק גדעון רייכר היה אולי מיטיב לתארן...

בינתיים הלכה עניבת החנק והתהדקה סביב צוואר אגודת הסופרים והמכון לתירגום ספרות

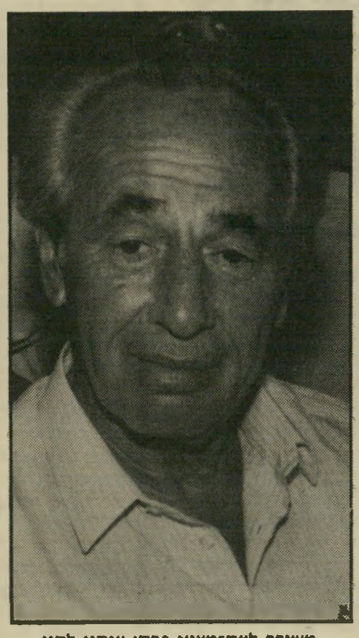

משורר לעת־מצוא פרס: עיתוי לקוי

עברית. הללו התקשרו במהלך חודשי ההמתנה למימוש מסקנות הוועדה עם גורמים שונים — אגודת הסופרים התקשרה עם הוצאת הספרים „זמורה־ביתן" בכוונה להוציא ביחד עימה עשרה ספרים — והתחייבו בפניהם על סמך הכספים שהובטחו להם. במשרדו של עו"ד זהר, בא־כוח

עורבא פרח: נציג האוצר

הצד הנפגע, מתווייקים להם בקפידה, בסדר עולה של חומרה, כל עשרות המיכתבים שהופנו למשרד־האוצר, למשרד־החינוך ולדרגים גבוהים יותר, בדרישה למלא אחר ההבטחות שניתנו בזמנו.

עתירה לבג"צ: הכסף מגיע

משאזל החמצן לגמרי, קמו החנוקים והגישו ב־8 במרס 1987 עתירה לבג"צ על אי־מילוי מסקנות ועדת המנכ"לים ועל הפרת „הבטחה שלטונית", המהווה בסיס מוצק לתביעה משפטית.

וראה זה פלא. אמנם תשובת בג"צ, נכון לכתיבת שורות אלה, עדיין לא ניתנה, אולם

יו"ר לפיד: אין לה מה להוסיף

גלגלי המערכת הביורוקראטית החלו נעים בפתאום. עד לרגע כתיבת כתבה זו קיבל המכון לתירגום מחצית מן הסכום שהוקצב לו, דהיינו 39 אלף ש"ח, זאת במהלך המחצית השניה של חודש מרס.

משרד־החינוך הפריש מצידו בתחילת אותו חודש, ימים ספורים לאחר הגשת העתירה, את הסכום המגיע עבור תשלום התמלוגים על החלפת ספרים בסיפריות.

על השאלה, האם העתירה לבג"צ היא זו שהצליחה להזיז את הגלגלים החלודים בבטן המשרדים הממשלתיים, מגיב מר ויקטור בן־נעים בחיוך אומר הכל. לדבריו, נשלחו ההמחאות לראשוני הסופרים הזכאים לקבלת תמלוגים, כ־100 במיספר, יום או יומיים לאחר קבלת הכסף. יתר הזכאים, כ־50 לערך, קיבלו את השיקים כשבוע ימים מאוחר יותר, דהיינו קרוב מאוד למועד פירסום הכתבה. מן המיסמך המסכם שפירסמה היחידה לסיפריות ציבוריות בעקבות הסקר על השאלות הספרים שנערך על־ידה, עולה כי 157 הסופרים המאושרים שזכו בתמלוגים — אגב, מר בן־נעים אינו מוכן לנקוב בשמות הסופרים שקיבלו את התמלוגים או בשיעורם הכספי מטעמי דיסקרטיות, כדבריו — המהווים חלק צנוע למדי מכלל 400 הסופרים העבריים הרשומים באגודת הסופרים וממיספר נוסף של סופרים עברים שאינם חברים בה, הם אלה שכותבים ספרות יפה (פרוזה ומחזות למבוגרים, שירה, מסות ספרותיות וספרות ילדים ונוער).

מודעות חד־פעמיות

היות והקטיגוריות הללו מקיפות את מרבית ציבור הסופרים בארץ, נשאלת השאלה מדוע מיספר הנהנים מתשלום התמלוגים נמוך יחסית. אחת ההשערות שניתן להעלות כמענה לשאלה זו היא האפשרות, **שלא כל ציבור הסופרים מודע להטבת התמלוגים.** ואמנם, כדי להיות בין הזכאים לקבלתם צריך היית, בראש ובראשונה, **לאתר את המודעות החד־פעמיות שפירסם משרד־החינוך במספר עיתונים יומיים ב־9 בנובמבר 1986.** אם שפר מזלך ונמנית בין חברי אגודת הסופרים, הרי זו ראגה לשלוח אליך חוזר בנושא זה. לאחר מכן, נדרשת לשלוח את פרטיך המזהים בצירוף רשימת הספרים שפירסמת ואישור ממס־הכנסה ליחידה לסיפריות. **אם איחרת במשלוח הפרטים והאישורים או אם כל הנושא לא הגיע לידיעתך, הרי ההפסד כולו שלך וכל שנותר בידיך לעשות הוא לחכות לשנה הבאה.**

מרים רַצאבי, עוזרתו של ויקטור בן־נעים ומי שהייתה אחראית על עריכת המידגם ועיבוד נתוני הסקר במחשב, יודעת לספר שעד היום מגיעות אליה פניות של סופרים שהזכאות לקבלת התמלוגים הגיעה לידיעתם באיחור. כל שיש בידה לעשות הוא להשיב את פניהם ריקם.

אמות־המידה לחלוקת התמלוגים נקבעו לא רק על־פי החלוקה לקטיגוריות ספרותיות אלא גם על־פי מיספר השאלות הספרים בסיפריות. מימצאי הסקר שנערך בקרב 18 סיפריות ציבוריות שנבחרו כמידגם מייצג מבין כ־1,000 סיפריות הפועלות בצורות היישוב השונות בארץ גילו, כי מתוך 96 אלף השאלות ספרים עברים שנעשו במהלך שנת 1986, 73 אלף היו השאלות לילדים ו־18 אלף בלבד השאלות למבוגרים. מכאן יוצא **שהנהנים העיקריים מן התמלוגים הם סופרי הילדים. אלה עשויים לקבל עד 15 אלף ש"ח השנה. עיוות נוסף שנגרם: בשל מיעוט „הזוכים המאושרים" קיבלו השנה הסופרים בני־המזל שהגישו את כל הניירת הדרושה בזמן, ואשר סיפריהם נהנים מביקוש גדול בסיפריות סכומים של עד 15 אלף ש"ח לאיש; כלומר, הרבה מעבר לתיקרה של 6,000 ש"ח לאיש שנקבעה תחילה. וזאת, על חשבונם של עמיתיהם שלא הגישו את הטפסים בזמן ולפיכך לא קיבלו אגורה. אפילו ראשי אגודת־הסופרים הודו בעוול הגדול שנגרם לציבור הסופרים בשל מחדל זה.** שאר הסופרים, אלה שייאלצו להסתפק בנתח זעום יותר מן העוגה, ישקלו אולי את האפשרות של הפיכת מקצועם לעסק כלכלי משגשג יותר על־ידי כתיבה לקהל ילדים ונוער, המהווה את חלק הארי מבין כלל מחליפי הספרים בסיפריות.

אהוד בן־עזר, למשל, כבר החל בפעולה ממשית בכיוון זה. בימים אלה הוא שוקד, בנוסף על כתיבת רומאן חדש, גם על קיבוץ מתכוני בישול המיועדים לעצלנים ולבשלנים בגיל הילדות. בנו עוזר לו בליקוט החומר כאשר כל צורת ההתייחסות לספר, שביום מן הימים יראה אור, היא כאל שעשוע חביב.

הוועדה הפאריטטית שהוקמה לצורך פיקוח וקביעת נהלי תיפעול לשיטת התמלוגים, בראשות אבנר שלו ושולמית לפיד ובהשתתפות נציגי

(המשך בעמוד 30)

תפוצת ספרים בישראל

בישראל רואים אור 9 מיליון עותקים בשנה, לכ־4,000 ספרים. כך קובעת הלישכה המרכזית לסטטיסטיקה, בסקר על ספרים בישראל לשנת 5־1984.

הסקר קובע כי מכלל 9 מיליון העותקים היו:

- **84.5 אחוז בעברית**
- **8 אחוז באנגלית**
- **3 אחוז בערבית**
- **4.5 אחוז בשפות אחרות**

הסקר מראה עוד, כי 36 אחוז מכלל הספרים הם ספרים שהלישכה מכנה „ספרות ישירה" (כולל שליש ספרי ילדים), 13 אחוז בתחום היהדות (תנ"ך, תלמוד, סידורי תפילה, הגדות, סיפורות רבנית וכיו"ב), 17 אחוז במדעי הרוח וכמחצית מאלה (8 אחוז) הם ספרי היסטוריה.

מיספר הספרים הרואים אור בישראל מדי שנה בעשור האחרון הוא 4,100 – 4,400, בהם 68 אחוז ספרי מקור בעברית, כ־55 אחוז במהדורה ראשונה.

מימצא מעניין אחר העולה מהסקר: הממוצע לכל ספר הוא 2,600 עותקים. ממוצע גבוה יחסית נרשם בתחום המישחקים והספורט (כ־9,600), גיאוגרפיה כללית (6,600), בלשנות ולשון (כ־4,800), סיפורי תפילה (4,000), סיפורי תנ"ך (3,900), אנציקלופדיות (1,900).

בהדפסות חוזרות היה ממוצע העותקים־לספר גבוה לספר במהדורה הראשונה (כלומר, שזו לו הופעת הבכורה ו־הוא יוצא במיספר הדפסות עקב הדרישה) – 2,800 עותקים בכריכה קשה ו־3,300 בכריכה רכה.

מספר המו"לים הגדולים (שהוציאו לאור 51 ספרים ויותר) הוא בין 18 ל־20, וסיפריהם מהווים כ־53 אחוז מכלל הספרים היוצאים לאור בישראל.

מיספר ההוצאות לאור שהיו פעילות ב־5־1984: 182.

הנשים של אייבי

(המשך מעמוד 27)

בין אלה שהסכימו ליטול חלק פעיל בפרוייקט יש עיתונאיות, שתי מלכות־יופי לשעבר — אחת מהן היתה אפילו מיס־יוניברס — אשת־שר אחת, שתי נשות ח"כים, שתי נשות מנכ"לים (שתיהן, אגב, נשותיהן של מנכ"לי מישרד־התחו), שופטת, וקצינת־מיש־טרה בכירה. נשים אחרות בקבוצת ה־100 הן נשות־קריירה ונשות־תע־שיינים.

צבע: טל

אביבה מרכס
שחקנית

צבע: טל

קלריטה נתן
אשתו של אייבי

הן באו לשתות קפה ולאכול עוגה ולשמוע את אייבי מספר על הפרו־ייקט. הוא נשמע נלהב מן הפרוייקט, אבל לא פחות מכך נלהב מיופיין של הנשים. אחר־כך נאנח והתוודה: חבל שהתחלתי מאוחר מדי, כשאני כבר נשוי.

הפסיכולוגית חיה היכל, לשעבר המונה על פרוייקט שיקום אסירים ונרקומנים בשירות בת־הסוהר, גילתה כי הרעיון הבסיסי הוא, שהנרקומנים עצמם יפעילו את הכפר ומישרד־הבריאות רק יממן את שהותם בו. העיתונאית תמר אבידר סיפרה, שב־תחילה כעסה על שהזמינו אותה לפי־גישת־נשים, אבל אחר־כך השתכנעה שהנושא חשוב.

גליה אלבין, אלמנתו של מיקי אלבין, איש־העסקים שהתאבד בעת חקירתו במשטרה, הציעה שכל אחת מהנשים תתרום תמונה אוריגינלית. אני מוכנה, אמרה, להוריד תמונה מן הקיר שבבית ולתרום אותה למען הפרוייקט.

כל משתתפת קיבלה חומר־הסברה ושאלון, שבעזרתו היא התבקשה להת־נדב לאחת, לפחות, מן המשימות המ־פורטות: לגייס כספים, למכור כר־טיסים, לארח אח"מים, לאייש את הט־לפון, ליטול חלק בפעולותיהן של ועדות הביצוע וכמובן — להשתתף באירועים עצמם.

אייבי היה מאושר: שיעור ההתנד־בות עלה על כל המשוער. כל הכבוד לנשים, הוא אמר. עם חבורה יפה שכזו אפשר באמת לעשות עסק רציני.

דף חדש

(המשך מעמוד 29)

גים ממשרד־החינוך ומאגודת הסופ־רים, הוציאה ב־30 במרס 1987 מיסמך המפרט את כללי החלוקה. בהמשך לקביעה כי מדובר בשיטה נסיונית בלבד, שאמורה להתפתח ולהשתכלל במשך השנים, החליטה הוועדה על הקמת „ועדת קבילות אשר תורכב משופט בדימוס ומנציגי המשרד וה־אגודה לדיון בתלונות של סופרים". אז דעו לכם, סופרי ישראל. אלה מכיניכם שלא קיבלו תמלוגים וחושבים שמגיע להם, או קיבלו סכום צנוע מדי וטר־ענים שמגיע להם יותר, או מעוניינים לדעת על־פי איזה מקדם נקבע גובה התמלוגים המשולמים להם, יפנו נא לוועדת הקבילות. פרטים אצל מר אבנר שלו.

חבל רק שוועדת קבילות כזו לא פועלת גם לבירור עניין התעריפון של שכר הסופרים. הפנייה לשולמית לפיר, יו"ר אגודת הסופרים, הביאה לתגובה הבאה: אין לי מה להוסיף על פירסום

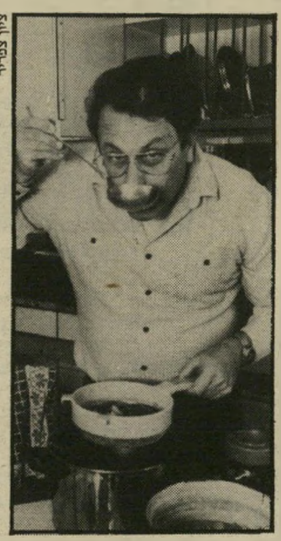

צילום: אלכס קולומויסקי

אהוד בן־עזר:
מכין ספר־בישול לילדים

התעריפון החדש מינואר 1987 (המדו־בר בתעריפון מינימום הקובע את „סף ההגינות שפחות ממנו לא ישולם" — ח.ט.).

מאתיים אחוזי פיגור

התעריפון „עודכן בהתאם להעלאה שחלה במשק בשיעור 16 אחוזים מאז יולי אשתקד." בתשובתה העדיפה גב' לפיד להתעלם משיעור השחיקה שפגעה בתעריפון בתקופה שקדמה לתוכנית ההקפאה במשק. בן־עזר: „התעריפון כל־כך נשחק שבשעתו, כשתבענו שישלמו לפיו, אף עיתון אחד לא הסכים לכך. היום הוא הפך לתעריפון מינימום שאינו משקף את גובה הסכומים המשולמים לסופרים בפועל. גם לאחר העידכון האחרון **הוא עדיין נמצא בפיגור של כ־200 אחוזים** שחל בעקבות שנות האינפלציה. מכאן יוצא שעיתון עשיר כמו ידיעות אחרונות, למשל, משלם כבר מזמן למפרסם מאמר במדור הספרותי שלו **פי שניים ממה שקבוע בתעריפון.** מכאן, שהתעריפון לא רק שאינו שותף למלחמה על תשלום הוגן לסופרים אלא הוא מחבל בה באופן ישיר."

מלבד תעריפון האגודה קיים גם תעריפון המו"לים. זה, כך מסתבר מן הפנייה להתאחדות הוצאות הספרים ולאחדים מן המו"לים עצמם, חסוי בפני מי שאינו חבר בהתאחדות ומופץ כמיסמך פנימי בקרב החברים בלבד. מי ששיחק לו מזלו וזכה להזין עיניו במיסמך האמור גילה שהוא **נמוך בכ־60 אחוזים מתעריפון האגודה,** ולמעשה אינו מאפשר למו"לים לעבוד על־פי הסכומים המגוחכים הנקובים בו. הללו היו מעוניינים לעדכנו (תעריפון המו"לים האחרון מעודכן ל־1 בנובמבר 1986 וכולל העלאה של 5 אחוזים מאז יוני 1986). ולהשתיתו על ערכים ריאליים. אולם תנאי ההקפאה במשק אינם מאפשרים להם זאת. הם גם אינם מאפשרים להם להשוות את התעריפון שלהם לתעריפון האגודה, כפי שנהוג היה במשך שנים רבות. מכאן שתע־ריפון המו"לים אינו מהווה אמת־מידה הולמת לשכר המשולם לסופרים. לסופרים ולמתרגמים הנחשבים לטובים במיוחד, למשל, ניתנת תוספת של מאות אחוזים על הסכומים המופיעים בו.

המו"לים מתנגדים

עם זאת, המו"לים מתנגדים בתוקף לתוספת 200 האחוזים המגיעים לתעריפון. העלאה שכזאת תייקר עבורם את עלות הוצאת הספר לאור ותפחית את הכנסתם. היא גם תאלץ אותם להעלות את גובה תוספת השכר הניתנת לסופרים ולמתרגמים שרמתם מזכה אותם בכך.

בן־עזר מספק סיבה אפשרית לחוסר נכונותה של האגודה להילחם במו"לים ובכל מי שמתנגד לעידכון שכרם של הסופרים: „באגודה, ממש כמו בהסתדרות, יש ניגוד אינטרסים. האגודה משלמת שכר סופרים עבור פירסום בירחונה, מאזניים, בסדרות הספרים שהיא עצמה מוציאה לאור ועבור הרצאות במיסגרת המיפגשים הספרותיים שהיא מקיימת בבית הסופר. היא בעצמה כפופה לתעריפון שמתפרסם על־ידיה ולכן גם אינה מעוניינת להעלותו. מכאן, שברומה להסתדרות, המוכנה להקריב את טובת עובדיה למען האינטרסים של קופת־החולים שלה, גם האגודה מוכנה להקריב את מאבקם של הסופרים למען שכר סופרים הוגן על מזבח האינטרסים הצרים שלה עצמה."

למרות היותו עדיין חבר באגודת הסופרים, יוצא בן־עזר בהאשמות חריפות נגד מחדליהם של ראשיה. הוא מאשים אותם באפסות כוח ובחוסר נכונות להילחם למען דרישותיהם המקצועיות של הסופרים. „האגודה מתנהלת היום על מי־אפסיים. אפילו מאבקי הכוחות שהתנהלו בעבר על הנהגתה חדלו זה מכבר. כי מי זה רוצה לעמוד בראש אגודה שתלויה בחסדיו של אבנר שלו ובכספים של משרד־החינוך?"

במכתב־למערכת שפורסם בעיתון מעריב ב־2 במרס 1987, קרא בן־עזר לראשי האגודה ולאבנר שלו להודות בכישלונם התיפקודי ולהתפטר.

מה שנותר עתה לעשות הוא לחכות. לא רק לתשובת בג"צ, אלא גם לכינוס הוועידה השנתית של אגודת הסופרים שתתקיים בחול המועד פסח. ספק אם הוועידה תהא מסוגלת למצוא פתרון למצוקת הסופרים, אולם יש לשער שהיא תתחום לפחות את זעקתם בחלל מוגדר יותר. מי שקצרה רוחו מלחכות, יסתפק אולי בהירהורים נוגים על האופן בו צריכים היו חייו של הסופר העברי להתנהל. אופן זה מתואר בדו"ח שהגישה בשעתו אגודת הסופרים ל־וועדה הממשלתית לבדיקת מצב הסו־פר בישראל, בפברואר 1986: „הסופר חייב להיות מורם בסולם ההתייחסות החברתי כמרינה, להיות מושא לחיקוי והערצה, להיות מוכר, מוזכר ומצוטט ולהקרין מאישיותו על האירועים ה־מתרחשים במדינה. הדרך להגיע לכך שהספרות והסופר יחדלו להיות אפי־זורות בחיינו ויתפסו מקום ראוי בחברה הישראלית היא להציב כמטרה לאומית להגיע לכך שהסופר העברי יתפרנס בכבוד מיצירתו..."

בחוברת הבאה:

סימטת החבשים

ד"ר ציפורה כגן על סיפרו החדש של יעקב אורלנד שבמרכזו סימ־טה ירושלמית קטנה בש־נות המנדאט וערב הקמת המדינה.

„אין גבר המשיג אותי!"

ד"ר מימי מיניסטיות תאהבנה את מירוץ המכוניות הארצי השלישי, שייפתח השבוע באשקלון. ביום חמי־שי יתייצבו 60 מתחרים על קו הזינוק; שתיים מתוכם נשים: שרון אבר ואביבה זיטמן, נהגות המירוץ היחידות בישר־אל.

הספורט המוטורי הוא ענף הספורט היחיד, שאין בו חלוקה לגברים ונשים. אפילו בתחרויות שוח־מת קיימת חלו־קה על־פי המין. „בתוך מכונית המי־רוץ, כשהנהג יושב עם קסדה לראשו וחליפה מיוחדת לגופו, אין הבדל בין גבר לאשה," אומרת שרון אבר, נהגת המירוצים המפורסמת ביותר בארץ.

שרון (37) נראית צעירה בהרבה מגילה. אם לארבעה ילדים, שהגדול שבהם בן 16. במוסך המישפחתי שאותו היא מנהלת, תכונה רבה לקראת המי־רוץ: חלק מהמכוניות המשתתפות בתחרות נמצאות במוסך לטיפולים אח־רונים. שרון עונה לאי־דספור טלפונים. דואגים לאביזרי בטיחות מיוחדים, מטפלים במנוע, מחזקים כל בורג. דוא־גים שהמכונית תהיה כשירה למירוץ."

ב־1974 עלו בראיין, שרון ושני יל־דיהם לארץ, מ„מניעים ציוניים". השי־תקעו בערד ופתחו מוסך. עם השנים התרחבה המישפחה ואת המוסך העבירו לפתח־תיקווה. לפני שנתיים השתתפה שרון לראשונה במירוץ המכוניות.

„לנהוג אהבתי תמיד, אבל את הקי־ריירה של נהגת מירוצים התחלתי במיקרה. לפני שלוש שנים השתתף בראיין במירוץ באשקלון, ואני הגעתי עם כל המשפחה לצפות בו. בעוד אנו מתמקמים בעמדת צפיה, נגש אלינו שוטר וטען שהמקום בו אנו עומדים מפריע למירוץ. הוא דחף אותנו למקום צדדי ממנו כמעט ואי־אפשר היה לצפות במירוץ. בנוסף לכך דרשו מא־תנו תשלום. כועסת וזועמת חזרתי הביתה והודעתי לבראיין שגירשו אותי מהמסלול ויותר אני לא מתכוונת להגיע למירוצים. בראיין ענה לי, אם את לא רוצה שיגרשו אותך, תשתתפי במירוץ. חשבתי שהוא אמר את זה בצ־חוק, אבל למחרת חיכתה לי מכונית מירוץ ליד הבית. חבר מחו"ל לימד אותי נהיגת מירוץ והאימונים מצאו חן בעיני, ולמרות שעברתי התהפכות אחת החלטתי להשתתף במירוץ. כש־הגיע מועד המירוץ, עמדתי על קו הזינוק, אבל שניה לפני אות הפתיחה הרגשתי פחד עצום וצעקתי לבראיין, בוא תחליף אותי! לא הספקתי לסיים את המשפט והמירוץ התחיל. למרות שלא הייתי בין הראשונים הרגשתי סי־פוק עצום." במירוץ השני שבו נטלה חלק סיימה במקום השלישי.

„אחרי שעברתי את שלב חצי הג־מר," משחזרת שרון את הקריירה שלה, „הגעתי לשלב הגמר. עמדתי על המס־לול עשר דקות לפני אות הזינוק, ופת־אום גיליתי שמוט ההילוכים לא זז. נכנסתי ללחץ נורא. הזעקתי את צוות המכונאים והתברר שמוט ההילוכים נשבר ומאוחר מדי לתקן אותו. כמעט ויצאתי מהמסלול, כשלפתע הציע אחד מהמכונאים שנהג מכונית צוות של מכונאים. את מרבית השיחות היא מסיימת ב־„בהצלחה במירוץ". מתחרה שמפרגנת ליריביה.

רק לעיתים רחוקות היא מטפלת במכוניות בעצמה. בדרך כלל היא עו־שה עבודות־מישרד. „הלוואי שהיה לי יותר זמן לטפל במכוניות," היא או־מרת. „אני מתה על זה. אני מאד אוהבת להיות במוסך. התמזל מזלי שעבודתי ותחביבי התמזגו לאחד. המכוניות מדברות אלי יותר מדברים אחרים. ההנאה הכי גדולה שלי, לראות מכונית יפה. זה עושה לי טוב."

השגעון למכוניות התחיל עוד ביל־דותה, בדרום־אפריקה. אביה היה אופה שהקריש את שעות הפנאי שלו למכו־ניות ישנות. קנה, פרק, הרכיב ומכר. הבת הצעירה היתה שותפה מלאה לתח־ביב. גם לבעלה, בראיין, יש קשר למ־כוניות. „הכרתי אותו," היא מספרת, „כשניהל צוות של מכונית־מירוץ יפ־ניה. „צוות מכונית" הוא הצוות העומד מאחורי המכונית המתחרה. העליה למסלול היא השלב האחרון, לפניו מטפל במכונית צוות של מכונאים.

נהגת זיטמן במירוץ 1986
„באמצע המירוץ התהפכתי!"

נהגת־מירוץ אבר בעבודתה במוסך שלה
"כשאני לוחצת על הדוושה, הפחדים נעלמים!"

המכונאים שאשתתף במירוץ ואסע במהלך אחד כל המסלול. השיקול היה, שאפילו אגמור אחרונה את המסלול, ההשתתפות כראית כדי לצבור נקודות. בכל שנה נערך סיכום נקודות כללי. הסכמתי, למרות שהיה לי ברור שאין שום סכוי שאזכה באחד המקומות הראשונים. שניות אחדות לאחר שניתן האות לתחילת המירוץ נותרתי אחרונה, לא ידעתי באיזה מהלך נמצאה המכונית. מאוחר יותר, בהמשך המסלול, הבנתי שאני נוסעת במהלך שלישי. התחלתי לעקוף את המתחרים, ביניהם היה אלון קידר, אלוף ישראל 1985. את המירוץ סיימתי במקום השלישי."

במירוץ כזה מחליפים מהלכים לפחות 15 פעמים. שרון עברה אותו במהלך אחד. המיקצוענים הרעיפו עליה מחמאות. "היא נתנה באומץ־לב ובמקצועיות רבה," אמרו.

המון פרפרים

את ההרגשה רגע לפני הזינוק היא מתארת כפחד מהול בהתרגשות. "יש המון פרפרים, הבטן מתחת בארץ מוגבלת. בחו"ל אפשר להתקדם יותר. "נכון," היא מאשרת. "אבל לעולם לא ארד מהארץ."

איך מתייחסים הבנים לאמא נהגת מרוץ? "הם גאים ותומכים. לפני כל מירוץ הם מורידים מעלי את נטל עבודות הבית ונותנים לי זמן חופשי לאימונים. עם החברים אין בעיה, כל החברים מתעסקים ברכב ולא מתייחסים להיותי אשה בין גברים."

את התואר נהגת המירוצים הטובה ביותר בישראל היא דוחה. "אין דבר כזה, אין חלוקה בין נהגים לנהגות."

גברים על הכביש

לאביבה זיטמן תהיה זו השתתפות שניה במירוץ. את המרוץ הראשון סיימה אחרי הסיבוב השלישי, כשמכוניתה התהפכה. "יצאתי מהמכונית אחרי ההתהפכות ללא פגע, והייתי מאושרת. זה היה כבוד גדול בשבילי לסיים כך את המירוץ. ברגע הרגילה לא הייתי מגיעה ראשונה ממילא, לפחות כך גמרתי ראשונה את המסלול. אם הייתי יכולה, הייתי ממשיכה במירוץ אחרי ההתהפכות, מפני שהמכונית שבה ועמדה על ארבעה גלגליה, אבל חוקי המירוץ אוסרים זאת. אם רכב מתהפך, צריך לכבות את המנוע ולצאת מהמכונית."

נהגת־מירוץ זיטמן ובנה משה
"כשאהיה גדול, אהיה נהג־מירוץ!"

אביבה (32), מטופחת ונאה, אם לשני ילדים, שהגדול ביניהם תלמיד בכיתה ב', כבר חולם להיות נהג מירוץ. את חלום המכוניות שלה התחילה אביבה בזמן שירותה הצבאי. "שירתתי בסיני ונסחבתי שעות באוטובוסים. שנאתי את האוטובוסים והחלטתי שברגע שאשתחרר אקנה מכונית. ובאמת, אחרי שירות של שנה אחת בקבע השתחררתי וקניתי ג'יפ.

"אז לא היה מקובל שנשים נוהגות על ג'יפ. נסעתי בתל־אביב ואנשים עצרו להביט בי. הסתכלו עלי בפליאה, וברמזורים היו נשארים פעורי פה. אותי כל העניין שעשע. מה שהרגיז אותי, התכונה של הנהג הישראלי לעזור לנהגות, גם אם אין בכך צורך. בכל פעם שהייתי מחנה את הג'יפ, היה נעמד לידי מין סדרן־תורן־מתנדב ומכוון אותי מחשש שאפגע במכוניות החונות. במקרים שעלו לי על העצבים הייתי נותנת מכה עם היד על דופן המכונית, שיחשבו שהמכונית נדפקה."

לפני שלוש שנים הצטרפה אביבה למועדון המוטורי הישראלי, שמארגן גם את מירוצי המכוניות. במועדון יש היום כ־200 חברים, מתוכם ארבע נשים.

הספורט המוטורי יקר מאוד. "מכר־תי בארץ מוגבלת. בחו"ל אפשר להתקדם יותר. "נכון," היא מאשרת. "אבל לעולם לא ארד מהארץ."

איך מתייחסים הבנים לאמא נהגת מרוץ? "הם גאים ותומכים. לפני כל מירוץ הם מורידים מעלי את נטל עבודות הבית ונותנים לי זמן חופשי לאימונים. עם החברים אין בעיה, כל החברים מתעסקים ברכב ולא מתייחסים להיותי אשה בין גברים."

את התואר נהגת המירוצים הטובה ביותר בישראל היא דוחה. "אין דבר כזה, אין חלוקה בין נהגים לנהגות."

גברים על הכביש

לאביבה זיטמן תהיה זו השתתפות שניה במירוץ. את המרוץ הראשון סיימה אחרי הסיבוב השלישי, כשמכוניתה התהפכה. "יצאתי מהמכונית אחרי ההתהפכות ללא פגע, והייתי מאושרת. זה היה כבוד גדול בשבילי לסיים כך את המירוץ. בדרך הרגילה לא הייתי מגיעה ראשונה ממילא, לפחות כך גמרתי ראשונה את המסלול. אם הייתי יכולה, הייתי ממשיכה במירוץ אחרי ההתהפכות, מפני

המון פרפרים

את ההרגשה רגע לפני הזינוק היא מתארת כפחד מהול בהתרגשות. "יש המון פרפרים, הבטן מתחת

נהגת־מירוץ אבר בעבודתה במוסך שלה
"כשאני לוחצת על הדוושה, הפחדים נעלמים!"

הפכת שוב ושוב אבל ברגע שאני לוחצת על דוושת הגז, הכל נעלם. על המסלול אני מתחרה במכוניות, לא בנהגים. ההנאה הגדולה ביותר במירוץ היא לעקוף מכוניות אחרות." מחוץ למסלול היא אוהבת לנהוג במכונית מסוג אלפא. "מאוד נהנית מנהיגה מחוץ לעיר." כשהמשפחה נוסעת לבקר את הילדה, הולמרת בשדה־בוקר, שרון היא זו שנוהגת.

באיזו מהירות נוהגת נהגת־מירוצים בכביש רגיל?

"אני משתדלת לנהוג על־פי החוק, למרות שנראה לי טפשי שמגבילים את מהירות הנסיעה בכביש בינעירוני. רוב נהגת־מירוץ אבר בעבודתה במוסך שלה

"כשאני לוחצת על הדוושה, הפחדים נעלמים!"

אביבה ושרון אינן זקוקות לדיאטה. בכל מירוץ הן מאבדות שני קילו לפחות. בשבוע הבא הן יאבדו שני קילו נוספים

התאונות נגרמות בגלל חוסר ידע ולא בגלל מהירות מופרזת." דעתה על הנהגים בארץ לא מחמיאה: "בארץ לא יודעים לנהוג! לפעמים אני נוסעת עם נהגים גברים ומתה מפחד. מי שעובר טסט, עדיין לא יודע לנהוג. בטסט לא מלמדים מה לעשות אם ילד קופץ מול המכונית או אם מחליקים בשלולית."

יחד עם בעלה עברה שרון קורס נהיגה מיוחד באנגליה. בעלה מעיד, שהצליחה בקורס יותר טוב ממנו.

למרות שלמירוץ המכוניות האחרון הגיעו 40 אלף אנשים, עדיין אין זה ענף ספורט פופולרי בארץ. "הייתי רוצה שאנשים יתעניינו יותר בספורט המוטורי. שתהיה יותר מודעות, כמו בחוצלארץ."

כנהגת־מירוץ, היכולת שלה להתפתח במכונית אינה גדולה, אבל יש מתחרים שהשקיעו במכוניות שלהם רבבות דולרים. "העלות היקרה היא הסיבה העיקרית שלא רואים יותר נשים בספורט הזה. אין מימון." למזלה של אביבה, בעלה שותף מלא לשיגעון המכוניות שלה. הוא בעל מיפעל לייצור מכוניות־אשפה ומשמש לאביבה כמומן התחביב היקר.

לאביבה אין מסר פמיניסטי. "אין לי עקרונות פמיניסטיים," היא אומרת, "ואני נוהגת כי אני אוהבת את זה. כל נהגת־מירוצים צריכה מאחוריה בעל ממון, אבל ממון בלבד אינו מספיק. צריך גם עזרה בבית, כי הנהיגה במירוץ מעייפת מאוד, גם נפשית וגם פיסית. כשגומרים מרוץ, מלאים באבק ועם פה מיובש, מרגישים עייפות מצטברת."

על טיב הנהיגה. חוץ מזה, הבעלים נותנים לנשותיהם את המכונית השניה של הבית, שהיא לרוב ישנה. הנשים נוהגות על גרוטאות.

"כשאני על הכביש אני מרגישה הרבה פעמים שגברים מנסים להוכיח, שהם טובים מנשים. יש גברים שלא מסוגלים לסבול אשה שנוהגת לפניהם והם מרגישים דחף לעקוף. כך גם ברמזור שמתחלף לירוק. אני משתתפת במשחק הזה ותמיד מונקת ראשונה, אין גבר שיכול להשיג אותי בכבישו."

המכונית הפרטית של אביבה, וולבו סופגת השמצות רבות מצד חובבי הרכב. טוענים שהיא כבדה, מסורבלת ולא נוחה. "אני באמת לא מתה על הנהיגה בוולבו, אבל יש לי שני ילדים קטנים וזהו הרכב הבטיחותי ביותר."

על הדעה הרווחת כאילו נשים נוהגות פחות טוב מגברים היא מגיבה בכעס: "כל פעם שאני שומעת את השטות הזו אני מתרגזת. זה פשוט לא נכון. גברים על הכביש יותר תוקפניים מנשים, אבל תוקפנות עדיין לא מעידה נית המיני־מינור שלי," אומרת אביבה, "שאיתה אשתתף במירוץ, עלתה לי 3000 דולר, אבל חוץ מהסכום הזה צריך להשקיע בטיפולים שוטפים וצריך לזכור שלמכונית אין רשיון לנסוע מחוץ למירוץ." לדבריה ההשקעה שלה לא מזמן נשלל רשיונה של אביבה לשבועיים. "קשה לי לתאר מה שעבר עלי. הרגשתי גרוע, כאילו אין לי רגליים. השלילה שוב המחישה לי עד כמה אני אוהבת את הנהיגה."

החברות של אביבה מתחלקות לשני מחנות — המזלזלות והמעריצות. "חלק מהחברות לא מבין מה אני מוצאת בזה, מה ההנאה שלי. הן שואלות אותי מה אני מחפשת בספורט ההתאבדותי הזה. יש גם כאלה שממש מעריצות, מתעניינות, רוצות לדעת פרטים, חוקרות אותי על הכייף שבעניין. אולי הן אפילו מקנאות."

במירוץ הנוכחי אין לאביבה שאיפות גדולות. "יספק אותי בהחלט אם אגמור את המסלול בכבוד," היא אומרת.

ההשתתפות במירוץ המכוניות מעניקה לאוחזים בהגה יתרון דיאטטי. גם שרון וגם אביבה מעידות, כי בכל מירוץ הן מאבדות לפחות שני קילו ממישקלן, מבלי לשמור על משמעת־מזון ומבלי להסתגף ברעב.

חג חרות שמח!

"גד" חברה להפצה

תל־אביב, יד חרוצים 7,
טל. 377056, רב־קווי

מרים בנימיני

מזל החודש:

טלה

תפקידו של הכוכב השליט

● תפקידו של כוכב מרס בממפת הלידה

מרס הוא הכוכב השליט של מזל טלה, אך הוא משמעותי לכל מזל. מיקומו בכל מפת־לידה חשוב ומסמל את הכוח והיכולת של כל אחד להשתמש בכשרונות ובתכונות ה־פוטנציאליות, לחיוב או לשלילה. מרס מס־מל את היכולת שלך להבליט עצמך כאינ־דיווידואל, יחיד ומיוחד. מרס הוא תמצית האנרגיה, האומרת „אני רוצה להיות מה שאני". כמו השמש, כך גם כוכב מרס עוסק בחיוניות הפיסית. מרס חזק מראה, שאדם מסוגל לדאוג לעצמו, שיש לו ביטחון עצמי רב, שהוא מסוגל לחלוק עם אחרים, במידה שווה, את מה שהחיים מציעים.

כשמרס חזק במפה, אי־אפשר לאיים או להפחיד את בעל המרס, משום שהוא מסוגל להתמודד עם כל משבר שיצוץ והוא מאמין בכך באמונה שלמה. אם המרס נמצא בהי־בטים קשים עם כוכבים אחרים, או שהוא ממוקם במזל חלש, יכולות להיות לו לאדם בעיות, הסתבכויות וקשיים; האנרגיות שלו לא מנוצלות בצורה נכונה. מרס במצב קשה יכול להפוך את האדם למאוד תוקפני, כך שהוא יצחק על אחרים ויתעלם מזכויותיהם רק כדי להגיע את כוחו. אפילו שבמנים הוא יכול להרגיש חלש. לעומת זאת, הוא יכול להיות מאוד מסוייג וביישן, חושש שייפגע אם רק יראה את פניו. אם המרס בהיבטים קשים, אדם יעדיף לא להבליט את עצמו ובמקום זאת יבחר לפעול מאחורי הקלעים, במקום שאיש לא יוכל לראותו.

אפשרות נוספת במצב זה: נטייה לפזיזות ולפעולה על־פי דחפים. וזה יכול להוביל לתאונות ולמצבים לא־צפויים ומסובכים, שלעתים קשה לצאת מהם. הבית שבו ממוקם מרס מסמל את השטחים שבהם המרס יהיה הכי פעיל, וכן את התחומים שבהם הוא ייקלע לקשיים גדולים, בייחוד במגע עם אנשים. המזל שבו נמצא כוכב מרס מראה את הדרך שבה מרס מבטא את האנרגיות שלו בהתאם לנטיות של מזל זה. אנרגיה מרסיאלית מפותחת במיוחד חשו־בה באופן יוצא מן הכלל, כי מכאן אפשר לדעת שהאדם מסוגל לשאת את עצמו ולהסתדר בקלות עם האחרים.

● כשכוכב מרס נמצא במזל טלה

אדם שבמפת הלידה שלו מרס ממוקם במזל טלה (יכול להשתייך לכל מזל שהוא) הוא טיפוס מאוד עצמאי, שאוהב להתבלט. יש לו אנרגיה פיסית רבה והוא חייב לפעול מחוץ לבית ולתת לעצמו הרבה מרחב.

הוא מסוגל להתמודד עם כל משבר — אך נעשה עצבני וחסר מנוחה כשהוא סגור או מוגבל

באמצעות ספורט ופעילות גופנית הוא משיג פורקן ושיחרור, וזה צריך להיות עניין קבוע בחייו. הוא נעשה עצבני וחסר מנוחה כשהוא סגור או מוגבל. על־פי רוב הוא פועל בכוחות עצמו, מבלי לחכות או להיות קשור ותלוי באחרים. הוא לא מתאים לעבודת צוות או לשותפות. הוא מעדיף להיות חלוץ, לפרוץ ולחדש. אין הוא שייך לאלה שמתנהלים לאיטם, מאחור, ולא איכפת לו שאחרים הולכים בדרכם הם. הוא אינו מרגיש צורך להשתלט, כל זמן שלא מעכבים אותו. אין לו שום צורך לכפות רצונו על חבריו, בתנאי שהם לא ינסו לכפות את דרכם עליו. בכל מקרה, הוא נהנה מתחרות. כשמישהו מציע לו אתגר, הוא מתמלא מרץ ושימחת־חיים, נכון לקרב וכמובן, לנצחון.

זהו הטיפוס שמתפרץ בכעס, במהירות ובפתאומיות. אבל באותה מידה הוא נרגע, שוכח, ואינו שומר טינה. הבעיה הגדולה ביותר שלו – ללמוד לשתף פעולה. בעל מרס בטלה תמיד יצמא עצמו מתקדם ומצליח.

ה־16 עד ה־18 בחודש ממש מסוכנים. יש נטייה להיפגע מתאונות, משריפות ומכוו־יות. זהו שבוע נדוש ח־גים, שבו נוסעים ומב־לים. לכן כדאי להיות ז־הירים. בעיקר בנסי־עות. אצל בני טלה קיי־מת נטייה לחלום הש־בוע – אם כי זו אינה תכונת־אופי המקובלת בדרך כלל. כשזה קורה בדרכים, זה עלול להס־תיים באסון. ברומנ־טיקה עדיין נשמרת הסודיות ומי שמרשה לעצמו לזלזל בכך עלול לפגוע בקשר עצמו.

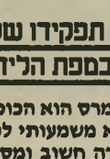

* * *

ה־17 וה־18 בחודש יהיו מעייפים מאוד. וח־שוב שלא תעשו מאמצים מעבר למה שאתם רגילים. העייפות וההר־גשה הכבדה עדיין לא חלפו, ואתם נוטים לא־בד את הכוחות ולחלות. ידידים יבואו להתארח בביתכם כמעט ללא הו־דעה מראש. גם אתם תמצאו את עצמכם מט־יילים. נוסעים ומבקרים אנשים שעימם לא נפ־גשתם מזמן. הנטייה ל־הוציא כספים ללא חשבון מתחזקת, ואין זה רצוי בתקופה זו, בה מצב החשבון אינו טוב.

* * *

ה־16 עד ה־18 יהיו די קשים. אתם נוטים להתפרץ ולהתרגז ולריב עם האנשים שעי־מם אתם חיים. הפעם אי־אפשר להאשים דור־קא אותם. אתם מאב־דים את הסבלנות וכמ־עט שוכחים את ההו־מור, שעל־פי רוב מוציא אתכם ממצבים לא נו־חים. הבריאות של קרו־בים מבוגרים שבה לה־ציק ולגזול זמן יקר. ב־שורה משמחת תגיע בסביבות ה־21 וה־22 בחודש – נסיעה לחו"ל או אירוח של אדם שיבוא מחו"ל.

התוכניות הגדולות שעולות בראשכם מאוד מלהיבות, אך צריך לבדוק גם את הצד המע־שי ולא להתבסס על הבטחות של ידידים. כל פרוייקט או עבודה מ־שותפת טעונים בדיקה יסודית, כי יש מי שמוכן לנצל את טוב ליבכם ו־אפילו לפעול מאחורי גבכם ולפגוע בשמכם ה־טוב. אתם עומדים לפני קידום משמעותי בקריי־רה. בכספים, זוהי תקו־פה שבה תוכלו לבסס את עתידכם באמצ־עות העיסוקים שאתם לוקחים על עצמכם.

* * *

זהו שבוע שבו תהיו עסוקים יותר מתמיד. למרות החגים אינכם יכולים למצוא זמן למ־נוחה ומלבד העבודה הרגילה תמצאו עצמכם עסוקים בעניינים נוס־פים שאינם סובלים די־חוי. ילדים זקוקים לי־תר תשומת־לב והשג־חה, בעיקר בין ה־16 ל־18 בחודש. ה־19 וה־20 אינם מתאימים לפעי־לות שדורשת מאמץ, א־תם עייפים ותשושים וכדי שלא להתמוטט – רצוי למצוא זמן למנוחה. ב־21 וב־22 צפויה חוויה רומנטית.

* * *

מצב הרוח משתפר, חלק מהעול שהיה מוטל עליכם לאחרונה יורד וסוף־סוף תוכלו לחר־גיש יותר חופשיים. עד־יין קשה בין ה־16 ל־18 בחודש אך ה־19 וה־20 מאפשרים לכם ליהנות מבילויים ומרומנטיקה. הפעם – תוכלו להכתיב את רצונכם ואחרים יכ־הנו לפי התנאים שלכם, צריך רק להבהיר זאת לצד השני. תתפלאו עד כמה שמצפים מכם ל־הכתיב ולהחליט על הקו שלפיו צריך לנהוג בעבודה – תצטרכו להילחם על רצונכם.

בעיות כספיות עלולות להציק לכם ב־15 או ב־16 בחודש וכדאי לנהוג במירב הסודיות. את התוכניות לעתיד רצוי לא לחלק עם אנ־שים נוספים. שיתופם עלול לגרום לכך שת־וותרו על תוכניות חשו־בות וטובות לכם. אין לשכוח שלעתים גם לא־נשים הקרובים ביותר יש אינטרסים אחרים. אך לא כדאי להיות מושפעים מרצונותיהם. ב־17 וב־18 בחודש נראה שאתם מתכוונים לנסיעות וטיולים, אך היזהרו יותר מתמיד.

* * *

העבודה רבה בתקופה זו וגם לאחר שעות העבודה הרגילות אתם מוצאים עצמכם ע־סוקים בעניינים חקשו־רים למשפחה או בעניי־נים אחרים היכולים ל־קדם אתכם בעתיד. ה־בריאות אינה טובה במיוחד ויש לשים־לב לכל תופעה חריגה. עכ־שיו דרושה לכם פעילות ספורטיבית, ישיבה במ־קום אחד תוסיף להרג־שה הכבדה. ה־19 וה־21 מתאימים לפגישות ולהיכרויות חדשות. אנ־שים מעוניינים עכשיו לחדש אתכם קשרים.

* * *

ה־15 וה־16 מאוד מעייפים ומדכאים, אך עם קצת מנוחה תוכלו להתגבר. יותר מסוב־כים הם ה־17 וה־18 בחודש. שבהם אתם נו־טים לאבד את הסבל־נות כלפי הסביבה ואף לפגוע מבעיות בריאו־תיות. שיחת טלפון ש־לה אתם מצפים מתעכ־בת. יתכן שהגיע הזמן לשוחח בגלוי על המצב ולהביא לידיעת הצד השני את רצונותיכם ו־תוכניותיכם. בעבודה – תצטרכו להפעיל יותר לחץ, כדי להשיג את כל רצונותיכם.

ה־16 בחודש מסכן את היחסים עם ידידים טובים. חימנעו מלומר את דעתכם, אפילו אם באים להתייעץ ולו־חצים עליכם. דיבורים עלולים להזיק לעתיד הקשרים. ב־17 וב־18 כדאי שתנוחו ותשמרו על עצמכם, אינכם חז־קים ואתם נוטים לח־לות יותר מתמיד. מח־לות שמזמן לא הציקו לכם עלולות לשוב ולהז־כיר את עצמן. הרבה יותר טוב יהיה מה־19 בחודש, שאז תוכלו ליהנות מפגישה מיקרית שתעודד אתכם.

* * *

מצבכם הכספי קצת מסובך ברגע זה. אתם עומדים בעיצומם של שינויים ונוטים לאבד כיוון. המתינו כשבוע לפני שתבצעו צעד ח־שוב. ידידים עוזרים ל־כם עכשיו, אך ב־17 וב־18 עלולים לגרום שוב לאכזבה. ה־19 וה־20 אינם הימים שלכם. הרגשת בדידות ועיי־פות יכולה לגרום לכ־צב־רוח כבד, אולם מה־21 יהיה הרבה יותר קל.

* * *

בחיי־האהבה אתם חייבים להיות יותר נועזים ופעילים. עכשיו הכל תלוי רק בכם.

* * *

ידיעות משמחות ומעודדות יגיעו אליכם ב־15 או ב־16 בחודש. זה קשור בהצלחה ב־בחינות או אולי בנסיעה לחו"ל. כל קשר לארצות אחרות יהיה מאוד מעו־דד בתקופה זו. כמה מ־ביניכם צריכים לארגן בקרוב את הנסיעה הב־אה. ה־17 וה־18 הם לא הימים שלכם, יש מי ש־מנסה לכפות את רצונו עליכם וזה עלול לגרום לסיכסוך ולהתלקחות של מריבה חדשה. כרגע טוב יותר לבלות מחוץ לבית – ולאו דווקא קרוב למשפחה.

תשבצוקן העולם הזה 2589

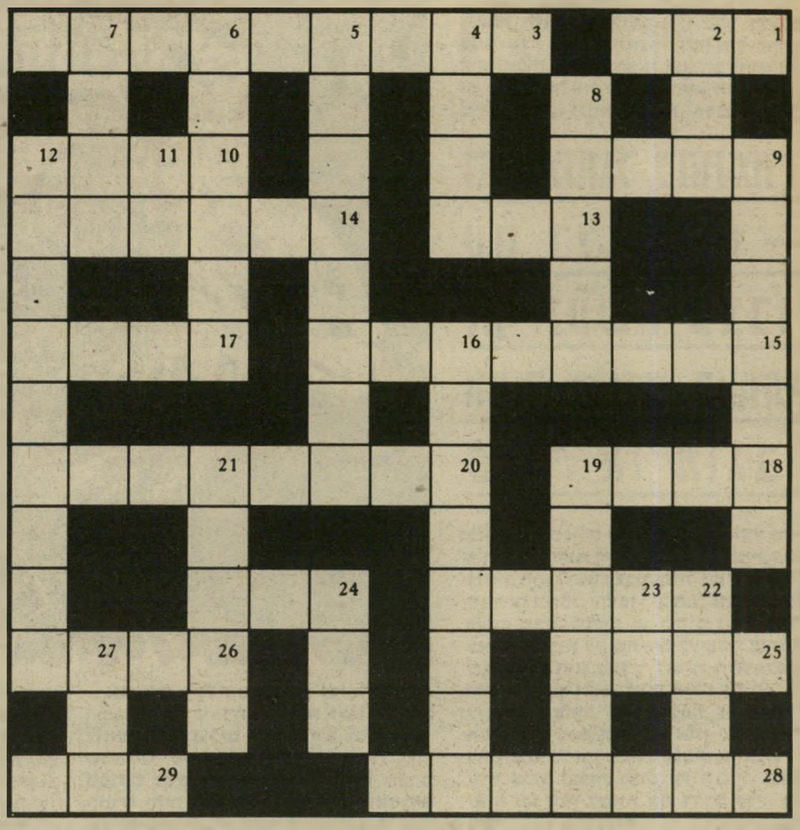

מאוזן:

1) מזל שהגיע לשקת (3):
3) לפקקים בדרך אל הוועידה במגרשי התערוכה, חוקים משלהם: (ע"פ חוה ענבר) (3, 6):
9) בצבא היה אדם (4):
10) רכישה טובה באפריקה (4):
13) שטף לפני הגולף (3):
14) לא פחות מקשר בטוח (2, 4):
15) האליל קטן מאד בבית (4, 4):
17) יש שוני בדרך שבה חוזר המפקד (4):
18) מרגישים כבר פעמי משיח (4):
20) גילה הבנה בשיר (3, 5):
22) איך להיות גרוע מאד מבלי להתאמץ כלל (5):
24) די בגיס חמישי אחד (3):
25) שתי אמריקניות עושות רעש גדול (4):
26) במקומנו זה רומה לקנקן (2,2):
28) לא יפה שלא גומר ללמוד (3, 4):
29) קיבל שוק ממלה שלא במקומה (3).

מאונך:

2) מאיר בהשקט ובבטחה (3):
4) ממשל צמחוני (4):
5) ימות המשיח הגיעו לכנסת? (5ה, 3):
6) מה ביקש מנחם שינקין מ־קייזר? (6):
7) חבר הוא מי שישנו בזמן הנכון (4):
8) איזה נשף מלכותי? (5):
9) עם מח טוב אפשר להשחיל את כל הקופה (3, 4):
11) מזכיר משהו או לא? (2):
12) שמעתם? אשה בחופתה מאבדת במשקלה או לפחות כך נדמה לה (5, 4):
16) מתנגד לקחת את לב הפרג (2, 6):
19) כלב מי שגר באכסניות כאלה (6):
21) מחלת האספנות? (5):
22) שום פשלה בבחינה לא תעלה לח"כ בסלוק (4):
23) במילא יקבלו שלילי (2):
24) מרוע סמך הפרופסור על השופט? (3):
27) להכניס ל־9 מאונך לפי הצורך (3).

אביגיל ינאי

פתרון תשבצופן 2587

במדינה

(המשך מעמוד 24)

מוניר סולטאן. המישטרה עצרה גם את סולטאן בעיקבות עדות זו.

כאשר בא נהג־המונית לזהות את החשוד השני, הוא הבהיר למישטרה כי אינו מכיר אותו. אבל המישטרה החליטה לבקש בכל זאת את מעצרו של מוניר.

בבית־המישפט טען עורך־הדין דרור מקרין כי מוניר סולטאן הוא בעל רכוש רב. יש לו שתי באסטות בשוק־הכרמל ונכסים שונים בכפר. הסניגור אמר לבית־המישפט כי אין זה מתקבל על הדעת שאדם עתיר־נכסים כמוהו יילך לשרוד נהג־מונית, מה גם שהנהג אינו מוזהה אותו. לדברי הסניגור הפליל ואליד את סולטאן כדי להגן על שותפו האמיתי, שחמק מידי המישטרה.

השופט אהרון כהן העדיף את עדותו של נהג־המונית שנשדד, על עדות ואליד, החשוד בשוד, ושיחרר את סולטאן. נגד ואליד הוגש כתב־אישום.

דרכי חיים

מסע יסורים

איש הביטחון של חברת התעופה הלאומית והפקיד בדלפק גירשו הנוסעת האבלה

עליזה אבישר בת ה־60 לא נפרדה כשנים האחרונות מאמה אפילו ליום אחד. עליזה לא זכתה ללוות את אמה ברכבה האחרונה. הכל היה, לדבריה, בגלל 25 דולר שחסרו לה לרכישת כרטיס־טיסה מקאהיר לתל־אביב.

עליזה הצטרפה לטיול של עובדי עיריית־אילת למצריים. למרות שהיא אינה עובדת העיריה, הצטרפה לטיול במחיר מלא, כמתנה שקיבלה מבעלה. כשהיתה במצריים נפטרה באילת אמה, כוכבה שאול. ילדיה של עליזה עמלו שעות רבות בניסיון לאתרה.

לאנשי השגרירות הישראלית בקאהיר נודע כי חברי הקבוצה שהו באותו היום, יום השבת, בסיור באסואן, ועליזה קיבלה את הבשורה המרה רק למחרת היום, כשהגיעה עם כל שאר הקבוצה למלון שרתון בקאהיר.

רוני, בנה של עליזה, יצר קשר טלפוני עם ג'ו סמולה, מדריך הקבוצה והאחראי לה, וביקש ממנו לדאוג אישית לחזרתה של אמו לארץ. סמולה, לדברי הבן, הבטיח. ההלוויה נדחתה ליום השני אחרי־הצהריים, כדי לאפשר לעליזה להשתתף בה.

אך מרגע שהחליטה עליזה לנסוע לארץ, התחיל, לדבריה, מסע יסורים.

טענה עליזה:

מייד אחרי שקיבלתי את ההודעה, החלטתי לחזור לארץ. ארזתי את חפציי וביקשתי יצא ג'ו, מנהל־הקבוצה, לנסות לסדר לי כרטיס־טיסה. אני המתנתי במלון. הוא חזר אחרי כמה שעות והודיע לי שאטוס בטיסת אל־על שיוצאת ב־10 בלילה. הוא אמר לי שמחיר הטיסה 125 דולר. מכיוון שהיה לי סכום כסף גדול מזה, הלוויתי את היתרה לשניים מאנשי הקבוצה, והשארתי בידי את סכום הכרטיס בלבד.

הגעתי לנמל־התעופה ברכב של המלון, ניגשתי לדלפק של אל־על ועברתי בדיקה ביטחונית. כשהגשתי לפקיד את הדרכון עם הכסף כדי לקנות כרטיס, הסתבר שחסרים לי 25 דולר. סיפרתי לפקיד כי השארתי את כל כספי אצל חברי הקבוצה וכי אני חייבת לשוב ארצה להלווייתה של אמי. הבטחתי שאשלם את יתרת הכסף מיד כשננחת, מכיוון שבני מישפחתי ממתינים לי בלוד. הצעתי גם, כפיתרון אחר, להשאיר בידיו את תכשיטי הזהב שברשותי כערבון, אך הפקיד סירב לשמוע ולתת לי את כרטיס־הטיסה.

איש־הביטחון, שעמד לידי, ביקש ממני לעזוב את המקום. כשניסיתי בכבי להסביר לו את מצבי, הוא לקח את המיזוודות שלי וערך בהן חיפוש ברוטאלי, למרות הוא ידע שאני לא טסה. כשסיים את החיטוט במיזוודות, העמיס עם קולגה שלו את חפציי על עגלה והוציאו אותי מחוץ לטרמינל, כשהם מזהירים אותי שלא לחזור. השעה היתה כבר אחרי חצות.

עזבתי את בית־התניבות ויצאתי החוצה. אבל לא ידעתי מה לעשות. לא היתה לי כתובת המלון. סביבי התחילו להתקהל אנשים. נבהלתי והתחלתי ללכת. הם הלכו אחריי. הם הרפו רק אחרי ששוטר, שעמד ממול, התקרב אליהם.

אחרי שסיפרתי לשוטר את סיפורי, הוא לקח אותי לנהג־מונית, שהסכים להסיע אותי למלון שרתון תמורת 10 דולר. הוא גם הסכים לחפש ביחד איתי את מלון שרתון המסויים שבו שהתה הקבוצה. מכיוון שיש כמה מלונות שרתון בקאהיר.

כשהלכנו לכיוון המונית גיליתי שזו מכונית פרטית ונבהלתי. ניסיתי לברוח

מטיילת אבישר
„נבהלתי"

עם המיזוודה, אבל הוא הסביר לי שאין לי מה לדאוג, שהוא נהג מונית ושהוא יעזור לי. חששתי מאוד, אבל לא היתה לי ברירה והלכתי איתו. כל הדרך רעדתי ובכיתי. כשהגענו ירדה לי אבן מהלב. שאלתי אותו כמה לשלם לו והוא אמר שחמישה דולר יספיקו.

נכנסתי למלון וראיתי את ג'ו יושב עם חבריו בלובי. הם לא התייחסו אליי. ניגשתי אליו ושאלתי אותו מדוע התנהג אליי בצורה כזאת, אחרי שהבטיח לבני שידאג לי. הוא התנפל עליי בחזרה. לבסוף סוכם שאעיר אותו בבוקר והוא יבדוק אם יש מקום בטיסת אל־על שיוצאת ב־10 בבוקר.

בבוקר הסתבר שלא אספיק להגיע לטיסה. ג'ו הרגיע אותי ואמר שלא אראג, שאצטרך ליתר חברי הקבוצה, שחזרו באותו היום באוטובוס לארץ. הוא הבטיח שלא נעשה חניית־ביניים כל הדרך, וכך אספיק להגיע להלוויה בזמן.

למרות זאת עשה האוטובוס מיספר חניות־ביניים, והגענו רק ב־8 בערב. בני, שחיכה לי במעבר הגבול בטאבה, סיפר כי ההלוויה נערכה ב־6 וחצי בערב.

עד כאן סיפורה של עליזה.

העולם הזה פנה לג'ו סמולה, מנהל הקבוצה. סמולה אמר כי הצטרף לטיול כנוסע מן המניין, וכי לא היתה לו שום אחריות כלפי הנוסעים. הוא סיפר כי למרות זאת יצר קשר עם סמנכ"ל חברת אשור טורס, שאירגנה את נסיעת הקבוצה, וביקש ממנו לפעול כדי למצוא לעליזה מקום בטיסה.

נחום קליינמן, דובר אל־על, מסר כי בבדיקה שערך עם עובדי אל־על בקאהיר, התברר כי כולם זוכרים את האשה שהגיעה למקום, אך לדיבריהם לא סיפרה שהיא ממהרת להלוויית אמה. הדובר אמר כי מדיניות החברה היא להעלות לטיסות נוסעים המגיעים בגלל אבל. על יתר הטענות לא הגיב הדובר.

הוצאת "לדורי"

ספר חדש

"הדור ואלגנטי". "מבעבע מרוב מתח והתרגשות". "רומאן מצויין". (העתונות)
21.90 ש"ח

להט הלגונה

ספר חדש הוצאת "לדורי"

פרס ראשון של איגוד כתבי ביקורת ספרים בארה"ב לרומאן המעולה ביותר של השנה. "ספר יפהפה, זוהר, שובר לבבות, משמח".
מאת אן טיילר 24.80 ש"ח

תייר בעל כורחו

אירגונים בחו"ל

מה נשתנה?

פרשות איראן ופולארד השפיעו גם על הנבונות האמריקאית להקשיב לקולות חדשים

הם באו מכל רחבי ארצות־הברית: יותר מארבעים נשים וגברים, יהודים, נוצרים ומוסלמים, אתאיסטים — בע־לי דרכון אמריקאי וישראלי: המועצה האמריקאית לשלום ישראלי־פלס־טיני התכנסה בוושינגטון, למושבה השנתי.

למרות שמושב המועצה התקיים זמן ניכר לפני פסח, נשמעה שאלת „מה נשתנה" בפי כל: לפתע הרגישו חברי־המועצה כי הם רצויים בבית־הנבחרים, בסנאט ובממשלה האמריקאית. עוד לפני חודשים אחדים היתה נדחית על הסף כל בקשה שלהם לפגישה עם חברי הבית על „הגבעה", עם פקידים בכירים במימשל או עם העתונות וה־טלוויזיה. לפתע, מעשה קסמים, נפתחו הדלתות.

מליאת המועצה, שנפתחה בבית־מ־לון וושינגטוני במוצאי היום הראשון, בקבלת־פנים לעורך העולם הזה אורי אבנרי, לכבוד הוצאתו לאור במהדורתו האמריקאית של ספרו ידידי, אויבי — נמשכה, למחרת היום, באולם ה־דיונים של הוועדה לענייני־המזרח־התיכון של בית־הנבחרים האמריקאי. יו"ר־הוועדה, הציר לי המילטון, ממדי־נת אינדיאנה (דמוקראט) העמיד את אולם־הישיבות של הוועדה ואת ח־דר־האוכל הפרטי שלו, לרשות המו־עצה לשלום ישראלי־פלסטיני. מע־שה כזה לא היה עולה על דעתו של אף אחד מיושבי־ראש הוועדות המדיניות של בית־הנבחרים לפני פרשיות אי־ראן־קונטרס וג'ונתן פולארד.

עמדה אחרת. מקום המיפגש של המועצה, בבית־הנבחרים האמריקאי, לא היה השינוי הבולט היחידי. לפני חברי־המועצה הופיעו לי המילטון עצמו, מייק וואן־דוסן, מנהל הצוות של הוועדה לענייני־המזרח־התיכון, עוזר שר־החוץ האמריקאי וראש „השולחן הישראלי" במישרד־החוץ, רסקו סדר־ראק, מי שהיה ציר בשגרירויות אר־צות־הברית בירדן וערב הסעודית, לפני שקיבל את תפקידו הנוכחי במישרד־החוץ האמריקאי בוושינגטון. כל הש־לושה תיארו את המצב הקיים במדי־ניות־החוץ של ארצות־הברית לגבי ה־מזרח־התיכון, ישראל ופלסטין, ואת מידת השפעתו המכרעת של הלובי ה־ישראלי בוושינגטון על דרכי מחשב־תם, מסקנותיהם והצבעתם של צירי בית־הנבחרים והסנאט.

כשהגיע תורם של חברי־המועצה לדבר ולהציג את עמדותיהם לפני יר־שב־ראש הוועדה ועוזר־השר, היתה ה־נימה הכללית של הדוברים, רבנים ר־פורמיים וכמרים פרוטסטאנטיים, פע־לים יהודיים מערים שונות וישראלים השוהים בארצות־הברית לרגל עבודתם או עיסקיהם — אחידה. הם הסבירו כי בניגוד לעמדתם של ממשלת־ישראל והאירגונים היהודיים האמריקאיים, יש גם עמדה ודעה אחרת: הצורך בהס־תלקותה של ישראל מהשטחים הכ־בושים, תוך כדי הסכם־שלום עם מדינה פלסטינית שתוקם בשטחים הכבושים כיום, אחרי משא־ומתן במסגרתה של ועידה בינלאומית, בהשתתפות חמשת החברות הקבועות במועצת־הביטחון, ישראל, אש"ף והמדינות הערביות ה־שכנות.

אחרי ארוחת־צהריים, בהשתתפות כתבים מעיתונים חשובים, תחנות־רדיו וטלוויזיה — התפזרו חברי־המועצה בין מישרדיהם של חברי בית־הנבחרים והסנאט. יותר מעשר קבוצות של חברי המועצה, בנות שלושה או ארבעה חב־רים, ביקרו כל אחת שלושה עד חמישה צירים וסנאטורים, או יועציהם המדי־ניים.

אבן פינה. בערב נפגשו חברי ה־מועצה העייפים בפגישת־סיכום. הדי־עה שרווחה ביניהם היתה אחידה: היתה זו אבן־פינה להסברה בוושינגטון ומע־תה. גם בכל מדינות ארצות־הברית כולה. חברי המועצה התפזרו לבתיהם, בכל רחבי היבשת, להמשיך בעבודתם, לצירוף חברים ופעילים חדשים ולהר־חבת שיתוף הפעולה עם כל הקבוצות והאירגונים האחרים, הפועלים למען שלום במרחב.

על כוס קפה עם
ענת דולב
הכל בא לי במיקרה!

ענת דולב לא היססה, כאשר התבקשה לבחור מקום לפגישה. הקרואסון, בית־קפה קטן בחלק הצפוני של דיזנגוף. מקום שבו היא אוהבת לשבת. יש שם אווירה, היא אומרת, משהו כמו פאריס.

בגיל 23 היא כבר דמות מפורסמת. מגישה את עד פוע בטלוויזיה, יחד עם מנחם גרנית, מקריינת בגלי צה"ל ובאחרונה נראית מדי פעם גם במבט לחדשות.

הדברים שקרו לה עד עכשיו לא קרו ביוזמתה. הכל אצלה במיקרה, מעולם לא דחפה את עצמה לשום דבר.

יאיר שטרן מהטלוויזיה פגש אותה במסיבה של גלי צה"ל, שאל אם היא מוכנה לבוא אליו למיבחן לקריינות־רצף. ענת אמרה: מתי שתיקרא לי; חשבה שהוא סתם מתבדח. אבל הוא קרא לה, ושם הבחין בה המפיק חיים מלובן („אחד האנשים שאני הכי אוהבת בעולם, כי הוא איש טוב, עם לב טוב,") וניתב אותה ישר לתוכנית־הפופ של הטלוויזיה. היא לא מומחית גדולה בנושא, אבל בהחלט מתמצאת בחומר, שומעת הרבה מוסיקה, כותבת בעצמה את קיטעי־הקישור.

בהתחלה צילמו רק את פני המנחים. מכסימום הראו כתפיים. אבל ענת טענה שזה קפוא מדי, סגור, רישמי. קיבלו את רעתה, ומאז אפשר לראות אותם, בחלק מהצילומים, מראש ועד כף־רגל.

היא יפה, שפתיים כמו־מצויירות וחיוך מתוק, גובה 1.62 מטר ושיער אדום־חלודה. במקור הוא היה חום־אדמדם, אבל מאז שראתה את ברברה סטרייסנד בהלו דולי, לפני שנים, רצתה בשיער אדום.

מחוץ לתחום המצלמות אין היא מתאפרת. לא יודעת איך ולא אוהבת את זה. „שמים עליי טונות של איפור בעבודה," היא אומרת, „עד שזה פשוט מגעיל אותי. אני נאבקת אחר־כך שעה כדי להוריד את זה. זו שאשים מיוזמתי החופשית?"

רולב מזמינה קפה פילטר. בלי עוגה. „אני משתדלת לשכנע את עצמי שאני שומרת על דיאטה, אבל בזמן האחרון לא כל־כך בא לי לשמור," היא אומרת. „זה קשה, כשחוזרים מירוש־לים ב־2 בלילה, רעבים... יש לי התר־דעה, אבל זה מה שנקרא יורים ובוכים. יש בכלל חיה כזאת בעולם שלא צריכה דיאטה? הרי אומרים שאין עשיר מדי, רזה מדי, יפה מדי."

אחרי הקפה היא שולפת סיגריה. מבקשת מצית ממישהו מהשולחן הס־מוך. „אף פעם אין לי גפרורים," היא אומרת. „אני תמיד מאבדת אותם. יש לי תיק גדול שיש בו הכל, ואני לא מוצאת בו כלום. הולכת עם כל הבית."

בעיה ברמזור

ה יא התחילה לעשן רק לפני שנה וחצי, לא זוכרת איך ולמה התחי־לה. „אני לא סובלת את הריח, סובלת ממקום מלא עשן ומשתגעת כשאני מריחה את שיערי כשהוא ספוג עשן. פרדוכס, לא?

„אבל גם הקטע שלי עם הטלוויזיה הוא פרדוכס. קשה לי עם החשיפה, אני חוששת ממנה. עוד לא התרגלתי שכולם רואים. בהתחלה היתה לי הרגשה שאני כאילו מדברת לעצמי, לא תפשתי את גודל העניין. אחרי כמה תוכניות נכנסתי לחרדה נוראית. בור־קים כל מילה שלי, מסתכלים על צווארון לא מסודר. פיתאום אני כבר לא בנאדם פרטי.

„מצד שני, אני אוהבת את העבודה. מסבה — נו. בחוץ־לארץ, באותה הפרנסה עבודה, הייתי עשירה. אז יש לי מיק־צוע, ואני לא כל־כך יכולה להתפרנס ממנו. לא, לא הכסף חשוב לי. אני לא רכושנית, אין לי יחס לכסף ואני לא חולמת על בעל עשיר. מה שחשוב לי זה להיות עצמאית, שאוכל לפרנס את עצמי בכבוד, שלא אצטרך להיות תלויה מבחינה כלכלית באף אחד."

היא נוסעת באוטוביאנקי, מתנה מהמישפחה. ענת: „ואת היתה קופרו־דוקציה — ההורים, הדוד, הסבא. חשבו שחשוב שתהיה לי מכונית. אני לא מפונקת, אף פעם לא נוסעת במונית, ועכשיו זה נעשה לא נעים לנסוע באוטובוס. גם בשיער אסוף ובמישקפי־שמש מזהים אותי. לאנשים יש ראיה חדה."

מזהים אותה ברחוב, מפנים ראש לאחור, מסתכלים שוב, אומרים „הנה הג'נג'ית מעד פוע." שואלים מתי יהיה סטינג. ענת משתדלת להיות נחמדה.

הרמזורים זה סיפור — נועצים מבטים, מפתחים אמביציה להשיג אותה על הכביש, אופוענים מתקרבים אליה. כשלא בטוחים שזו היא, צועקים: „ענת!"

היא התחילה להתעלם. יום אחד, אחרי סיום הלימודים באוניברסיטה, נסע אחריה מישהו וצפר לעברה כל הדרך. היא התעלמה. ליד רמזור ראתה שזה ידיד שלה. הרגישה מבוכה.

ההורים — האם רס"רית בקבע, האב במישרה ניהולית בתדיראן — צופים כאשר הבת על המסך. „הם נהנים מהעניין," אומרת ענת, „אבל אין היסטריה בנושא. חשוב להם יותר שאהיה מאושרת, מאשר מצליחה. גם לי חשוב האושר יותר מהצלחה, אבל אם זה בא יחד — עלא כיפאק.

„חשובה לי ההגשמה העצמית. ש־אעשה טוב דברים שאני אוהבת. תמיד מטרידה אותי המחשבה מה הלאה, מה תהיה התחנה הבאה. חשובה לי גם שלמות עצמית, שבאה מבפנים. אני לא מחפשת את ישועתי אצל מישהו אחר.

„הייתי רוצה להשתתף בסרט, מה־סוג של סירטי ברגמן. לעשות תפקיד מעניין, מורכב מבחינה פסיכולוגית. אם אני יודעת לשחק? צריך לברוק את זה. הרצון, בכל אופן, קיים. העבודה על הסרט מעניינת אותי יותר מאשר התוצאה הסופית — הרי כבר ראיתי את עצמי על מסך. זה כבר היה. אני רוצה גם לכתוב. להשאיר משהו לדור־רות הבאים."

מעשיר מבפנים

ד ולב לומדת סיפרות באוניברסי־טה. „השנה אני נהנית יותר מהעו־לם האקדמי," היא אומרת. „בשנים ה־קודמות חיפשתי את מקומי, נעתי ונדתי, רק השנה התברר לי הכיוון. אני בבולמוס של קריאה.

„קשה מאוד לשלב עבודה ולימו־דים. יש בעיה של חוסר שעות־פנאי ובעיית האופי השונה של עיסוקיי — בתיקשורת הכל קורה מהר. אני מקליטה תוכנית ורואה אותה כעבור יומיים, בעוד שהלימודים הם השקעה לטווח ארוך. זה משהו שמעשיר אותך מבפנים, ולוקח זמן עד שמעכלים. עד שרואים כמה זה היה חשוב."

נעמי רון

קולנוע

סרטים

הפקות חדשות

הכל הולך עם קוקה־קולה — גם מייקל צ׳ימינו

הפרוייקט הראשון של חברת נלסון אינטר־טיינמנט, בשיתוף ובמימון ישיר של אגף ההשקעות של חברת קוקה־קולה, הוא סרט בשם מייקל קולינס, שיביים מייקל צ׳ימינו. הבימאי הוחתם על־ידי נשיא החברה, בארי ספיקינגס, כסגולה לאוסקר משותף נוסף. בעבר הפיק ספיקינגס עם צ׳ימינו את צייד הצבאים שעימו גרפו חמישה פרסי אוסקר.

סיפור הסרט החדש מתרחש על רקע מרד האירים ב־1920א נושא שקסם גם לו לדרייוויד פאטנאם, היום מנהל בפועל של חברת קולומ־ביה.

איחוד המקופחים

האוסקר הבריטי לא מסכים עם הוליווד

בוב הוסקינס (מונה ליזה) ומגי סמית (זכרונות אהבה מפירנצה) זכו בכל הפרסים לבד מן האוסקר: הם זכו בפרסי השחקנים הטובים ביותר מטעם האקדמיה הבריטית לקולנוע ול־טלוויזיה, מבקרי בריטניה, ומבקרי לוס־אנג׳לס. אפילו את גלובוס הזהב קיבלו. אבל מה שמעשי יותר הוא חוזה עבודה משותף על סרט חדש, התאווה הבודדה של גודית הרנה, בבימוי ג׳ק קלייטון.

תדריך

חובה לראות:

תל־אביב: שיחות מלוכלכות, סלח לי אתה נושך את צווארי, קיץ, דקה לחצות, חנה ואחיותיה.

ירושלים: חנה ואחיותיה.

חיפה: החברים של אלכס, דקה לחצות.

תל־אביב:

★★★ **שיחות מלוכלכות** (דיזנגוף 2, קנדה) — סאטירה חריפה על עולמם הנפשי, המוסרי והמיני הרעוע של אינטלקטואלים בחב־רה המערבית. חלקה הראשון ניראה כצחצוחי־

פול ניומן וטום קרוז ב„צבע הכסף״
מר אוסקר

לשון מבריקים וחלקה האחר חושף את הצביעות והבדידות שמאחריהם. בימוי ומישחק מעולים.

★★★ **שיכנוע עדין** (הקולנוע, ארצות־הברית) — התבגרותה של נערה בעיירת־שדה אמריקאית לפי ג׳ויס קארול אוטס ובבימויה המרגש והמבין של ג׳ויס ג׳ופרה. לאורה דרן מגלמת את הנערה שהנשיות קורצת לה ומפחידה אותה בעת ובעונה אחת. טריט ויליאמס הוא המאצ׳ו המיסתורי.

★★★★ **דקה לחצות** (תכלת, צרפת) — מעקב מרתק אחרי התהליך המכאיב וספוג האלכוהול של הג׳או הכושי בשנות ה־50 בפא־ריס. נעשה בתבונה קולנועית על־ידי ברטראן טאברנייה ומבוצע היטב בידי חבורה של נגנים מופלאים, שבראשם הסכסופוניסט דקסטר גור־דון, נגן כושי בעל נשמה וחולשה לטיפה המרה.

★★ **צבע הכסף** (רב־חן, תל־אביב, מוצג גם בירושלים ובחיפה) — מר אוסקר, פול ניומן, מגיש המשך קשיש לאדי פלסון. מרטין סקורסזה לא במיטבו, בגלל הפיתוי להאריך יותר מדי בקטעי הביליארד שאינם מרתקים די הצורך. ובכל זאת — יש הברקות.

עדנה פיינרו

אהבה עד מוות

מלו (לב, תל־אביב, צרפת) – מבקר קולנוע אחד כבר הגדיר את סרטו האחרון של אלן רנה כ„סרט תורכי עשוי להפליא״. אם כוונתו בסרט תורכי למלודרמה סוחטת־דמעות – סצינות קיצוניות של רגשנות מופלגת וסוף שאין ממנו חזרה – הרי הצדק אתו. חוץ מהעובדה שאין בכך כל רע, וכי מלודרמה טובה עשוייה לשמש קאתארזיס בריא מאוד לחלק נכבד מן האנושות (ישנם כמה אינטלקטואלים אינינ־טעם. הנוהגים למחות דימעה בסתר כל אימת שהם רואים את הגיבור האהוב עליהם נופח את נשמתו על הבימה או על הבד) הרי ישנן עוד כמה סיבות טובות לכך שמלודרמה זו של רנה מרתקת, מעניינת ומכילה כמה יסודות קצת יותר עמוקים מאופרת־סבון מסורתית של ליל ששי בשעה הערבית בטלוויזיה.

הסיפור של מלו (קיצור למלודרמה) פשוט: אישה מקסימה נשואה לכנר בתיזמורת. ערב אחד, כשידיד הבעל, כנר וירטואוז המופיע בסולן, מתארח אצל בני הזוג, האישה מתאהבת בו עד כלות. הוא מחזיר לה אהבה והשניים מתחילים להיפגש בסתר. אלא שהאישה אינה מסוגלת לבחור בין שני מושאי אהבתה ואינה מסוגלת לוותר אף לא על אחד מהגברים. סופה שהיא זורקת עצמה למי הסינה.

סיפור אהבה נואשת זו שימש למחזאי אנרי ברנשטיין כמוטיב למחזה שהוצג במאריס ב־1929, ואחרים כבר ניסוהו בקולנוע.

ארדיטי, אזמה, דוסולייה: פשטות מיקצועית

רנה, בעזרת ארבעה שחקנים המופיעים כרביעייה של כלי מיתר – פייר ארדיטי כבעל, סאבין אזמה כאשה, אנדרה דוסולייה כידיד הבעל ופאני ארדאן כידידה ההופכת לאישה השניה – מגישים את סיפור האהבה הטוטאלי בפשטות מדהימה. מבלי שאפשר יהיה לתחוב קיסם ביניהם. את החוטים המקשרים בין הסרט הזה לסרטיו האחרים של רנה אי־אפשר להתיר: דודי מאמריקה, החיים הם רומן, אהבתיך אהבתיך.

הקוקיה התבלבלה

בקצב השעון (לב, תל־אביב, אנג־ליה) – התבוננות שיגרתית בישׂ־ראלי הנוהג בכבישים בערב־חג (וגם בסתם יום של חול) מולידה את האזהרה הבאה: למי שאין סבלנות לצפות בחצי שעה ראשונה, איטית במיקצת, של מצחיקון זה, מצפה התחלה מייגעת למדי. לעומת זאת, מי שיאזור כוח יגלה סיבות רבות להתגלגל מצחוק, ולא, חס וחלילה, סיבות טיפשיות, אפילו שהגיבור, ג׳ון קליז, שייך למישפחת מונטי פייטון שאיננה מצטיינת תמיד בהומור מעודן או מחוכם. הפעם זה שונה. קליז, ברצינות אדירה המגבירה את האלמנט הקומי (על־פי הפסיכולוגיה של ההתנהגות האנושית), מגלם מנהל בית־ספר תיכון שעיקר גאוותו על התיאום העילאי עם השעון; אובססיה הקשורה באופיו האנרכיסטי ובהיותו באלאנאניסט מושבע.

והנה מגיע היום הגדול של חייו. הוא עומד לנאום על שיטת החינוך המהפכנית הבילבדית שלו בפני מנהלי בתי־הספר הפרטיים, המיוחסים ביותר, של האימפריה הבריטית: מקומות שבני־אדם פשוטים אינם דורכים בהם, מחמת קדושת הסנו־ביזם של מישפחות ה„לורד״ וה„סיר״ המקיימות אותם. אבל סטימפסון הפדאנט, המאתר כל מאחר בבית־ספרו מבעד לחלון הפונה לחצר, מאחר את הרכבת בגלל טעות אנוש. מכאן נובעת שרשרת ארוכה של טעויות. כל נסיון לקצר את הדרך בתושיה רמה מוליד עוד אסון, המעכב אותו ומסכן כליל את הופעתו. על דרכו של סטימפסון ניקרות תלמידה חיננית (שרון מיידן), אשה מודאגת, פילנטרופית והרבה ישישות מטורפות וסניליות שהיא

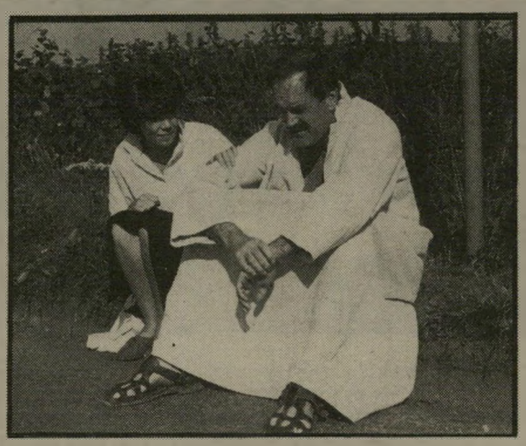

ג׳ון קליז ושרון מיידן: שובב עם שכל

מטפלת בהן. גם חברתו לשעבר (פנלופ טילטון), שמכירה את התכשיט ורואה את האסון העומד להתרחש, נקלעת לסביבה.

המעמדים המשעשעים ביותר בסרט (בימוי של כריסטופר מוראהאן) מתרחשים כאשר סטימפסון והנערה נקלעים למינזר והקומדיה מקבלת תאוצה של מחזה מוסר אבסורדי; השיא: נאומו של סטימפסון באוניברסיטת נוריץ׳, הבנוי כפארסה של פידו כשבכל מישפט מתפרצת לאולם דמות מגוחכת ומזרה יותר מקודמתה. תסריטו של מייקל פריין. שובב עם שכל.

האינסטלטור סתום

האינסטלטור (סיוון, תל־אביב, ישראל) – מי שחשב שכבר לא עושים סרטים כאלה, טעה. כל פעם שמתרגשת איזו חופשה ארוכה – חנוכה, פסח, חופש גדול – נמצא מי שמאמין כי הלקוחות התמימים יבואו בהמוניהם. בעיקר אותם מזיקים שטניים שכל עקרת־בית שמחה לגרש אותם ולקנות את שלוותה במחיר כמה שקלים.

הטריק הוא טוביה צפיר – מצחיקן מחונן העושה כאן את הבלתי־אפשרי – בתפקיד אינסטלטור כבד־גוף, בעל גינונים מסורבלים ותמימות עד לבלי סוף. בשרשרת של טעויות (שמסתברת בקושי) הוא הופך להיות שר־האוצר במדינת־גמדים בעלת כלכלה מתמוטטת.

פינחס זוהר, בעל ידי־זהב ולב של זהב (טוביה צפיר), כמעט נופל קורבן לתעתועיו של שטריקר (אסי הנגבי), הנבל המפלגתי. אבל בסוף הטוב הוא מציל את כולם, גם את עצמו, ואפילו זוכה בסינדרלה: נערת־ליווי עם לב יהודי חם בשם מימי (דוגמנית, שהיא גם שחקנית מפוקפקת, שלא באשמתה – קלרה רון).

אין טעם להרבות מילים על מצחיקון־לא־מצחיק זה, קרעי עלילתו מחוברים בחוטים גסים. הוא עשוי בחובבנות מעיפת ובצעקנות שזמן רב לא נראתה כמותה על בד הקולנוע הישראלי.

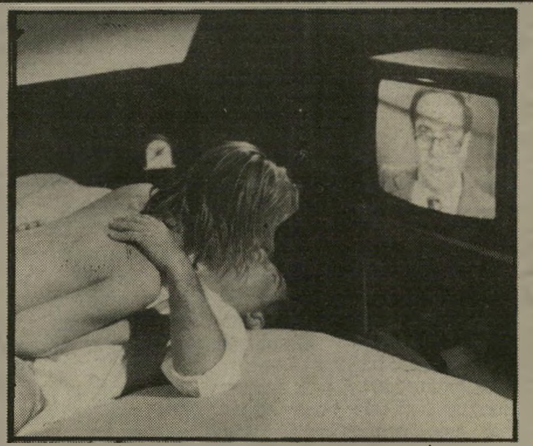

קלרה רון וטוביה צפיר: חובבני להביך

עצוב באמת הוא היעדרה של החמלה האנושית אצל הבימאי מיקי בהגן והצלם גדי דנציג, בייחסם לאוסף של שחקני־מישנה המגלמים את ה„קבינט הכלכלי״. כמעט דומה לדרך שבה משחקים הגיבורים המקוריים בישיבות מסויימות המועברות לעיתים בטלוויזיה הישראלית. לא חינוכי.

„לא יכולתי להאמין שהמפקדת שלי לסביות!"

ב שלהי דצמבר 1984 קיבלה ה־ קצינה בלה ויינשטוק, מהיחידה לחקירות פנימיות במשטרה (יח"פ), את המיכתב הבא:

„החוויה שעברה עליי במשך שנה וחצי היתה חוויה קשה. אני לא יודעת אם מישהו יהיה מסוגל להבין או לפ־ חות להעמיק במשמעות הדברים המר־ עלים על פני דף זה.

„מדובר בבחורה המשרתת במישט־ רת־ישראל, מלי סרוסי, רס"ר במישט־ רה המשרתת בתפקיד מכובד ואחראי. בזמנו שרתתי כשלוש שנים בליש־ כת־תנועה, בקבוצה שהאחראית לה היתה רס"ר מלי סרוסי. הנ"ל פיתחה שיטת חיזור שלכאורה נראתה בתחילה יחסים של חברה טובה או יחסים בין מפקד לפיקודו בצורה חברית. יותר מאוחר התגלו פני הדברים אחרת לגמ־ רי.

„מלי נקטה בשיטת חיזור כמו גבר פניי ומנשקת אותי כשלשונה נתחבת לתוך פי. היה מיקרה אצלי בבית (אצל הוריי), כשהצעתי לה לבוא ולישון אצלי בביתי, שהיתה שמה ידיים עליי ומתחילה בליטופים. מיקרה אחר היה בדירה של ידיד שלי שהיינו שם אני והיא לבד. הנ"ל גם כן ניסתה ללטף ולקרב אותי אליה.

„בכל הפעמים הללו נרתעתי, וה־ ייתי מבולבלת ולא ידעתי בדיוק מה קורה אתי. הייתי חייבת להוציא את הדברים הללו החוצה אך פחדתי. הל־ חצים הפנימיים והנפשיים התחילו ל־ התבטא בהתנהגות שאינה הולמת שו־ טרת. אבל זה היה גם בגלל האיומים מצידה, שלא באים לידי ביטוי מעשי, אלא מילולי, ובעקיפין. ואני יכולה לצ־ טט: אני, בחורה שתפגע בי או שתנסה, אני אפרק את אמא שלה. ואם היא לא שרמוטה אני אעשה אותה שרמוטה. אם היא לא זונה אני אעשה ממנה זונה. אותה אם במיקרה היא יודעת על יחסים לסביים בלישכה, חגית ענתה לי: ‚חיכיתי ליום הזה שתגיעי אלייך" ואז כל הסיפור התגולל ביני לבינה. אבל גם אז היתה הפגמה, כשהסיבה היא נישואיה של מלי. לא רצינו לפגוע בה, מאחר שעמדה להתחתן וחשבנו שאולי כל זה ירגע, והבחורה תשתנה. אבל זה נשאר אותו דבר, והיא התחילה ‚לחפש' אותי. על כל צעד עתבה מיוכרים ורו"חות. צעקות והתייחסות מזלזלת.

„בשיחתי עם עוד כמה שוטרות הס־ תבר כי אני וחגית לא השוטרות הי־ חידות שחוו את אותה חוויה, ואני רו־ שמת את שמות אלה שהיו אתי בשיחה וסיפרו לי על חוויה דומה לזו שהיה להן אתה. נורית (שם בדוי), שמלי הת־ וודאה אליה בשאלה מפורשת אם קיי־ מה יחסים עם אשה, ומלי ענתה בחיוב שהיא קיימה יחסים!

סיפורה המלא של רחל (שם בדוי, השם האמיתי נאסר לפירסום) שהחלוננה שהמפקדת שלה במישטרה, מלי סרוסי, חיזרה אחריה „כמו גבר"

המחזר אחרי בחורה. כיצד? בלישכת־ תנועה, עבודה בניידת נחשבת כ‚טוכר־ ה' ואילו לעמוד בקטע (לכוון־תנועה) נחשב ל‚עונש'. הנ"ל היתה מצמידה או־ תי אליה בסיורים, שהיו לפעמים מבית לבית לשתות קפה, לביקור חברים, או הופכת אותי לנהג הפרטי שלה. בתחי־ לה לא היה לי מובן למה ההתייחסות הזו, ומדוע ההתקרבות הפתאומית הזו. כאשר היינו ביחד בתוך רכב לבד, ולא חשוב מתי זה היה ובאיזה זמן, נושא שיחתנו היה נושא המין. המרבה בדיי־ בור היתה מלי. היא נהגה לשוחח אתי על יחסי־מין בין אשה לאשה, ואמרה שזה יפה. לאט לאט, כאשר מלי רכשה את אמוני בה, התחילו האקטים בצורה מעשית. אם זה בתוך ניידת, לשלוח יידיים למקומות אינטימיים, אם זה לחבק ולהצמיד אותי אליה, ולא בצורה חברתית, אלא בצורה המבטאה תשוקה מינית. לא אחת היתה תופסת אותי ב־

פרקליטים גורן ומרוז
„לשונה נתחבת לתוך פי..."

הבחורה הזאת תהיה מסכנה ממני. שת־ דע לה עם מי היא מתעסקת!

„יש לשים לב שהבחורה היא בתפ־ קיד פיקודי רב משמעות, ושהיא הממ־ ליצה ונותנת חוות־דעת על כל שוטרת הנמצאת תחת פיקודה.

„הנ"ל גם היתה לא אחת מתקשרת אליי הביתה ומספרת להוריי על זה שאני מתחברת עם אנשים שליליים. היא גרמה לפירוד ביני לבין חברי, כשעמדנו להינשא. ולא אחת, על־פי מיטב ידיעתי, אף נברה וסיכסכה בין זוגות נשואים.

יחסים בלישכה

„ד דברים הנ"ל יצאו החוצה כאשר פגשתי שוטרת אחרת בשם חגית (שם בדוי, גם שמה של שוטרת זו נאסר לפירסום). כששאלתי אותה אם במיקרה היא יודעת על יחסים לסביים בלישכה, חגית ענתה לי: ‚חיכיתי ליום הזה שתגיעי אלייך" ואז כל הסיפור התגולל ביני לבינה. אבל גם אז היתה הפגמה, כשהסיבה היא נישואיה של מלי. לא רצינו לפגוע בה, מאחר שעמדה להתחתן וחשבנו שאולי כל זה ירגע, והבחורה תשתנה. אבל זה נשאר אותו דבר, והיא התחילה ‚לחפש' אותי. על כל צעד עתבה מיוכרים ורו"חות. צעקות והתייחסות מזלזלת.

„בשיחתי עם עוד כמה שוטרות הס־ תבר כי אני וחגית לא השוטרות הי־ חידות שחוו את אותה חוויה, ואני רו־ שמת את שמות אלה שהיו אתי בשיחה וסיפרו לי על חוויה דומה לזו שהיה להן אתה. נורית (שם בדוי), שמלי הת־ וודאה אליה בשאלה מפורשת אם קיי־ מה יחסים עם אשה, ומלי ענתה בחיוב שהיא קיימה יחסים!

„בשיחה שהיתה לי לפני כמה ימים עם נורית הנ"ל היא סיפרה לי, שמלי ביקרה בביתה וטענה שהיא ‚תראה לי מניין משתין הדג, ושאני עוד אשמע ממנה'. כמו כן הטיחה בפניה קללות וגידפה ופגעה בשמי ובכבודי בפני שו־ טרת אחרת. ועוד הוסיפה ואמרה שי־ רוע לה שמייחסים לה שהיא סוטה, ו־ שאני עוד אשלם על כך.

„ניסיתי לפנות למפקד הבכיר, מר סלינגרה, וניסיתי לרמוז לו בצורה ע־ קיפה על הנעשה בלישכה, אבל הוא חשב שאני מתרצת בזה את התנהגותי. כי מלי ניצלה את ההזדמנות והיתה מלעיטה את המפקדים ו‚מחממת' אותם עליי. וכך גרמה לזה שאני היום בסיור, דבר שאני לא רוצה בו. וגרמה לזה ששוטרת שבאה חצי שנה אחריי, יצאה לפנייי לקורס סמלים. דבר שפגע בי אישית. כי הרי כל אחד מאיתנו מחכה ליום כזה. ועוד הוסיפה וגרמה שלא אזכה בדרגה המגיעה לי.

„אולי אסור לי להעלות דברים אלה על דף נייר, ואולי זו תהיה חוצפה, אך אלה דברים שכואבים לי, שבאיזה ש־ הוא מקום אני חייבת להוציא אותם ה־ חוצה, ואולי פה ההזדמנות.

„עברתי חוויה קשה, שצלקותיה נשארו בי עמוק פנימה. נפגעתי, ואני לא יודעת אם יהיה אפשר לתקן את המעוות. לא אחת עמדתי עם עצמי ו־ כמעט הגשתי טופס התפטרות. כיום אני מחכה רק לתוצאות הטיפול. אני מקווה שאוכל לקבל את הדברים המי־

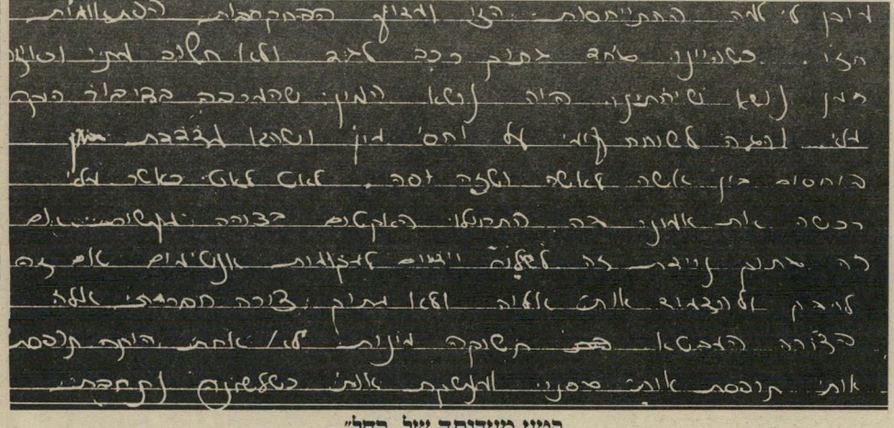

קטע מעדותה של „רחל"
„לשלוח ידיים למקומות אינטימיים..."

לת שיער מתולתל ופנים עגולות. על־ תה על דוכן־העדים וחזרה על הגירסה שהעלתה במיכתב ששלחה ליח"פ. היא נחקרה על־ידי התובעת, עירית אבר־ מוב, ואחר־כך נחקרה חקירה נגדית על־ידי הסניגורים של מלי, עורכי־הדין משה מרוז ואמיר גורן. תחילה היתה רחל בטוחה בעצמה והשיבה תשובות ברורות. היא הסבירה כי למרות שמלי נגעה בה בהזדמנויות שונות, היתה יכו־

נימליים המגיעים לי, ושמישהו יוכל לתקן את העוול שנעשה."

עד כאן מיכתבה של רחל.

„רק אחרי אקט הנשיקה"

ב עיקבות מיכתב זה נפתחה ח־ קירה, והוגש כתב־אישום נגד מלי סרוסי על עבירות של מעשים מגונים בשוטרות שהיו תחת פיקודה. מלי הושעתה מעבודתה במישטרה לפני יו־ תר משנתיים והשבוע החל מישפטה. השוטרת רחל, צעירה שמגמונת בע־

לה להאמין שאמנם הדברים כפי שהם נראים לה: „ידעתי שיש בעולם דברים כאלה, אבל זו היתה הפעם הראשונה שנתקלתי בזה. היה לי קשה לגבש עמ־ דה ולא ידעתי מה לחשוב על האקט הספציפי. הבנתי ממש רק אחרי אקט הנשיקה."

הנאשמת, מלי, ישבה על ספסל־הנ־ אשמים קרירה ושקולה. היא חייכה ל־ עיתים, ולא גרעה עין מהעדה. מלי היא אשה נאה, בעלת שיער ארוך, מתולתל ושחור. שפתיה המלאות צבועות בשפ־ תון אדום בוהק ועיניה רושפות. היא

(המשך בעמוד 38)

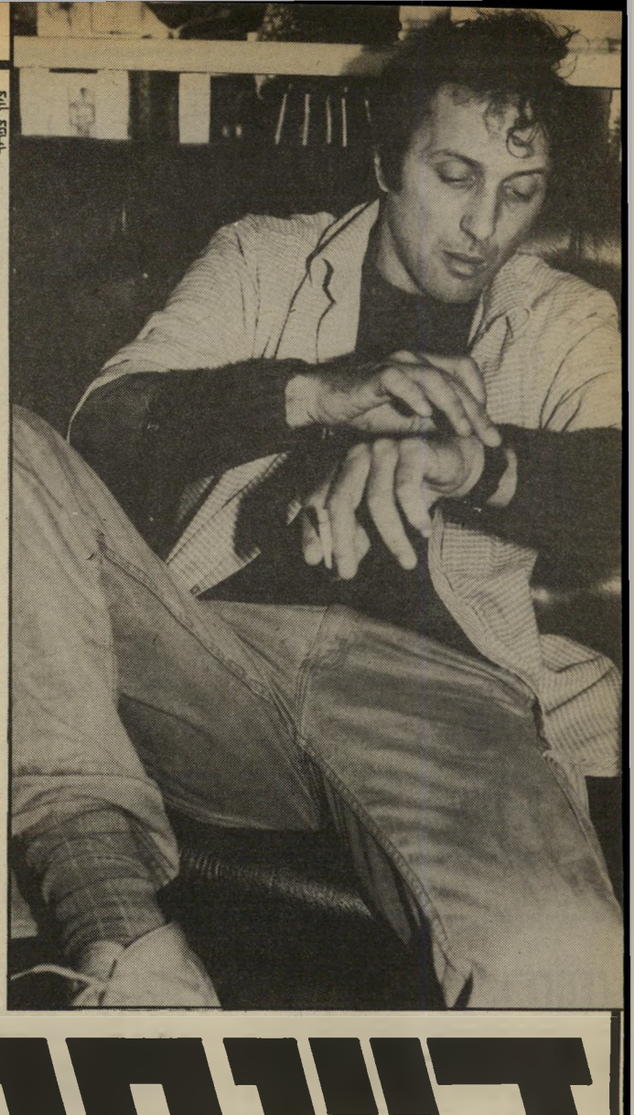

צילום: גדעון גל

לאסי דיין (מימין) זה קורה שוב. אשתו השלישית, סמדר קלצ'נסקי, עזבה את הבית והלכה לגור אצל האמא שלה. הם עומדים להתגרש

דיינסטי: עוד פרק

דוג שביכב יותר מכל זוג אחר במשך השנה האחרונה בטורי־הרכילות בכל העיתונות הישראלית נפרד השבוע, ועומד להתגרש.

והפעם, כך אומרת סמדר קלצ'נקי, אשתו של אסי דיין, „זה סופי! אנחנו לא מסתדרים! עברתי לגור אצל אמא, והוא נשאר בדירה. אנחנו לא מדברים בגלל מישהו או מישהי, זה פשוט לא הולך.“

סמדר נשמעה עצובה מאוד.

המענה האוטומטי בביתו של אסי דיין מודיע רק שסמדר נמצאת אצל אמה, ואסי איננו בבית.

כוסות־תה לחי

אסי דיין עבר תקופות קשות בחייו, אבל השנה האחרונה היתה מהקשות ביותר. הוא אושפז במחלקה הפסיכיאטרית בבית־חולים שיבא ב־תל־השומר, בביתן 33.

לפני ארבעה חודשים הוא לקה בדלקת־ריאות, ויצא ממנה רק אחרי טיפול מסור של סמדר, שדאגה לרפא אותו בעזרת תבשילים חמים ועשרות כוסות־תה.

פעם הכריז אסי בראיון בהעולם הזה כי חלומו הוא שאשה תגיש לו תה למיטה. הוא לא זכה בהגשמת חלום זה מידי שתי נשותיו הקודמות — אה־רונה, שאותה נשא בחתונת־פאר כפולה לצד אחותו יעל וחתנה דב שיאון, וקרוליין לנגפורד.

החלום התגשם כשנפל למישכב, וזכה לקבל עשרות כוסות תה מידיה של אשתו השלישית, סמדר. אך כר־סות־התה הועילו לנישואיו כמו כוסות־רוח למת.

אסי נשא את סמדר אחרי היכרות של שש שעות בארצות־הברית, שש שעות שעברו עליהם בשיחה מרתקת.

דבר הנישואין נודע בארץ בשיחת־טלפון, שבה בישר אסי למישפחתו על נישואיו בלוס־אנג'לס. רבים היו בטו־חים שזו היתה מתיחה.

בין המופתעים היתה קרוליין, אשתו השנייה, שרק שבועיים קודם לכן הגישה תלונה נגדו במישטרה, וטענה שהרס לה את הבית והיכה אותה. היא סיפר שמישפחתו אינה מיוחסת פחות מאשר מישפחת דיין. הוא נצר לשר־שלת אצילים פולנית בת 700 שנה. אבל הוא שמח שיהיה לו נכד שישא את השם דיין.

זמן קצר אחר־כך הודיעה סמדר ש־בגלל מריבה עם אסי היא הפילה את העובר. יומיים אחר־כך היתה התפי־סות על מדרגות הגינקולוג ב־7 בבוקר. בני־הזוג התחבקו וטענו שהם מאוה־בים, ושסמדר לא הפילה ולא תעשה הפלה.

תקופה קצרה אחר־כך נודע שסמדר בכל זאת הפילה את העובר, כנראה באופן טבעי. החלום של נצר משותף למישפחות האצילות, דיין וקלצ'נסקי, נגוז.

סמדר התחילה לככב כרוגמנית מעל גבי לוחות־המודעות והעיתונות. היא התפרסמה בעיקר בתמונת־הפיר־סומת לשוקולד, שבה הופיעו שפתיה החושניות.

אסי הסתגר בבית אחרי מריבה קשה עם חברת קנון של מנחם גולן. הוא טען שהוא כותב תסריט. ברור שהקאריירה של אסי דיין כשחקן וככותב־תסריטים היתה בירידה. גם זה לא תרם, כוודאי, להרמוניה בחיי הנישואין.

בתים הרוסים

דוג, אומנם, עבר מדירת ה־מישרד לדירה שכורה אחרת בתל־אביב, אבל נראה שאף אחד מן ההורים של בני־הזוג לא יכול היה לעזור להם מבחינה כספית.

זאת לא הפעם הראשונה שסמדר עוזבת את הבית, והולכת לבית אמה. בפעמים הקודמות טען אסי שזאת „מדינה קטנה ומטופשת“, ובסך־הכל אשתו הלכה לנוח אצל אמא שלה לשבוע. נראה שהפעם זה סופי.

אסי וסמדר נישאו באמריקה בנישואין אזרחיים. אסי טען אז שזה יקל עליהם להיפרד, אם יהיה צורך. אך הר־בנות בישראל עומדת על כך שגם נישואין אזרחיים יכולים להסתיים רק בגט דתי.

אסי גדל בבית רעוע, שבו לא היה קשר בין אבא ואמא. עד שהשניים הת־ליטו להתגרש. סמדר באה מבית הרוס. צירפה לתלונה גם תעודה רפואית מבית־חולים.

אצילים משני הצדדים

בין המאורשים שקיבלו את בני הזוג, כשהגיעו לארץ, היה אנדרה קלצ'נסקי, אביה של סמדר, הצייר וגרפיקאי בעל־שם בינלאומי. הוא כיכב מייד בכותרות העיתונים, בעיקר אחרי שנודע שסמדר מחכה לתינוק. אנדרה הוריה התגרשו בילדותה. נראה כי גם הפעם מתאשר הכלל שילדים הגדלים בבתים הרוסים אינם מצליחים גם הם לבנות בית יציב.

צילום: גדעון גל

קרוליין
כוסות־תה עזרו –

מנחם עץ

סמדר
– כמו כוסות־רוח למת!

„לא יכולתי להאמין“

(המשך מעמוד 37)

מכחישה שעשתה אי־פעם את המעשים המיוחסים לה בכתב־האישום.

רחל סיפרה לבית־המישפט כי ל־אחר „רחל־הדביש“ שהיה בינה ובין מלי, החל ביניהן כסאח. מלי העדיפה על פניה שוטרת צעירה אחרת, והיתה לוקחת אותה בניידת לנסיעות שונות. רחל הורחקה ממחלקת התנועה, אותה אהבה, ועברה לעבוד בסיור. היא לא אהבה את עבודתה החדשה וחשבה להתפטר מהמישטרה. אולם מאחר והיא מפרנסת שניה במישפחה, והיא זקוקה לכסף, לא עשתה זאת.

רחל סיפרה כי ניסתה להתלונן על מעשיה של מלי בפני מפקד התחנה, ורמזה לו כי היא מוטרדת מבחינה מי־נית. אבל המפקד לא הבין את תלונתה, וחשב שהיא מתייחסת ללחץ מיני מצד אחד הקצינים הגברים. לא עלה על דע־תו שהיא מתכוונת ליחסים לסביים.

רחל התביישה לפרט לו את תלונתה והמשיכה לסבול בשקט. גם לאחר שה־בינה בבירור, מהנשיקה הצרפתית, כי כוונתה של מלי היא כוונה מינית, לא הלכה להתלונן. רק לאחר שדיברה עם שוטרת נוספת, והתברר לה כי גם ל־שוטרת זו יש תלונות על לחצים מי־ניים מצד מלי, החליטה לעשות משהו. אלא שגם אז טרם התגבשה ההחלטה. „מלי עמדה להתחתן וחשבנו לתת לה צ'אנס להשתנות,“ העידה. מלי התחת־נה ורחל היתה אורחת בחתונה. לאחר זמן קצר פנתה רחל במיכתב רלעיל ליח"פ.

„צרה צרורה ושולחת ידיים“

מלי היתה נשואה רק זמן קצר — והתגרשה. סניגוריה טוענים, כי ע־דותה של רחל ותלונתה אינם אלא ע־לילה של צעירה פגועה החושבת שמלי גרמה לה עוול, וכי היא רוצה לנקום מכיוון שמלי טילפנה להוריה וסיפרה להם שהיא יוצאת עם ערבים, וכן סיכ־סכה בינה ובין החבר שלה.

השופט ארי זיו־אב, שבפניו נשמע המישפט, ניסה לברר בעצמו כמה שא־לות מפי העדה. הוא אמר לה: „אני רו־צה לשאול אותך משהו, כי אני רוצה להבין את האמת. אני חודר לשטח של הסניגור, אבל יושבת כאן נאשמת והיא נלחמת. אני רוצה לדעת, האם כפי ש־שאל הסניגור, אולי לא היה בכלל כלום ביניכן?“

רחל החווירה. היא החלה לנוע על מקומה וכמעט נפלה מעל דוכן־העדים. היא ביקשה כוס מים, ואחר־כך ביקשה הפסקה. רחל התיישבה על כיסא ש־הובא עבורה, שתתה מים וניגבה את פניה בממחטה. אז התאוששה והמשיכה בעדותה.

רחל סיפרה על הגישושים המיניים של המפקדת. על כך שכאשר ישנו י־חד, בבית־הוריה, שלחה מלי ידיים ל־גופה והיא נאלצה ללכת לשירותים ו־לחכות שם עד שמלי נרדמה. על כך שכאשר היו נוסעות יחד בניידת היתה מלי שולחת את ידיה לרגליה של רחל ומגיעה גם לאיבר־מינה. „זה לא קרה בכל פעם שהיינו נוסעות, אבל זה קרה מפעם לפעם,“ הסבירה.

„מדוע המשכת לנסוע איתה וללכת לישון אצלה אם ידעת כבר שהיא צרה צרורה ושולחת ידיים אליך?“ חזר הס־ניגור ושאל. בפיה של רחל היתה רק תשובה אחת: „לא יכולתי להאמין שזה אמנם קורה, לקח לי זמן עד שהבנתי.“

כאן שוב התערב השופט ושאל: „א־בל כאשר התלוננת כל העניין כבר נס־גר. מלי התחתנה, היא נסעה בניידת עם שוטרת אחרת, וזה היה כבר הרבה זמן אחרי הנשיקה. מדוע בכל זאת החלטת פתאום ללכת להתלונן?“

„הלכתי להתלונן כי זה הפריע לי,“ השיבה רחל. „היא המשיכה להכפיש את שמי ולרכל. מלבד התשובה שזה הפריע לי, אין לי כל תשובה אחרת. זה היה כדי להפסיק את הדיבורים והאיו־מים שלה.“

עוד שתי מתלוננות עומדות להעיד נגד מלי, ואחר־כך יחליט בית־המישפט אם אמנם ניסתה המפקדת לקיים־יח־סים לסביים עם השוטרות שתחת פי־קודה, או שמא נרקמה נגדה עלילה כדי לנקום בה.

מאחורי המיקרופון

מסלוניקי לאושוויץ

המחלקה התיעודית של גלי־צה"ל ערכה השנה תוכנית מיוחדת במינה ליום־השואה. **אהוד גרייף**, העורך, **רן שפירא**, המפיק ו**ראובן צפיר**, הטכנאי, יצאו עם קבוצה של שמונה איש ואשה, יוצאי סלוניקי, למסע שיחזור דרכם מסלוניקי למחנה־ההשמדה אושוויץ שבפולין.

המסע, שארך 15 יום, היה מרגש.

לכל אחד מהשמונה היה תפקיד מיוחד במחנה־ההשמדה. ד"ר ג'ק סטרומזה היה כבר בתימורת־אושוויץ. עליזה ברוך היתה קורבן לניסויים רפואיים והיתה בטוחה שבעיקבות ניסויים אלה לא תוכל ללדת עוד לעולם. שאול חזן היה בוזנדר־קומנדו במחנה, ועסק בפינוי הגופות מתאי־הגאזים. חזן דיבר על ימיו במחנה ההשמדה בפעם הראשונה בתוכנית זו.

הרביעי היה ג'קי הנדלי, שהיה נער שעבר במיפעל־תעשייה. יצחק כהן עסק במיון חפצי־הנרצחים. חיים רפאל עסק בהורדת האנשים מן הקרונות. יעקב סידס היה החשמלאי של גדרות־התיל המחושמלים של המחנה, ומשה העליון הוכשר לעבודות־אחזקה.

תקציב־המסע, שכלל כמה עשרות אלפי דולר, בא ממישרד־החינוך, מהקונגרס היהודי העולמי, ממישפחת רקנאטי, מאירגון ניצולי מחנות־השמדה יוצאי יוון, ומהמכון לחקר סלוניקי.

המסע התחיל בסלוניקי שביוון. אז הובא כל אחד מן הניצולים אל ביתו וסיפר עליו, ומשם עשו את דרכם לפולין.

כל אחד מהניצולים הביא למסע את בנו, או בתו, והתוכנית נערכה כך שכל אחד מספר את סיפורו לבנו.

אל הצוות של גלי־צה"ל הצטרפו גם אנשי הטלוויזיה החינוכית, אך אלה ישדרו את התוכנית רק בשנה הבאה.

התוכנית תשודר בערב יום־השואה בגלי־צה"ל, ותארך 6 שעות, שהן רבע מן החומר המוקלט.

זכוכית שבורה

עשרות מאזינים מציפים בקריאות טלפוניות ובמיכתבים את תחנת גלי־צה"ל. בפי כולם שאלה אחת: מתי תשודר תוכנית המחווה לשפת היידיש, שהוקלטה לפני כמה חודשים באולם הקטן של תיאטרון הבימה?

כשהוחלט בזמנו על עריכת התוכנית, חששו המארגנים, מחלקת־התרבות והבידור של גל"ץ, בראשותו של **מרלי שפירא**, שהקהלה לא ינהר לאולם, ולכן בחרו באולם הקטן של התיאטרון. כשגילו שההיענות גדולה בהרבה מן המצופה, היה כבר מאוחר מדי לעבור לאולם הגדול. עשרות אנשים צבאו על דלתות התיאטרון הלאומי בתיקווה להשיג כרטיסים למופע, אך התאכזבו. אלה היו בעיקר אנשים זקנים, שכוחם לא עמד להם לפרוץ את הדלתות ולהיכנס פנימה.

התוכנית תשודר בערב פסח, ביום השני ב־3 אחרי־הצהריים.

קהל אחר, צעיר בהרבה, שיכול היה לדלתות אחרות ואף שבס דלת אחת, היה קהל של חיילים, 5000 במיספר. הם הוזמנו לערב מיוחד במינו, שהוקלט גם הוא לפני כמה שבועות. זו היתה מחווה מיוחדת שערכה התיזמורת הפיל־הרמונית הישראלית לזמר העברי.

גם מופע זה אורגן על־ידי מחלקת־הבידור של התחנה הצבאית. להיכל־התרבות בתל־אביב הוזמנו חיילים מיחידות קרביות. וגם הפעם היתה ההיענות מעל למצופה, ומאות החיילים, שנדחקו אל פיתחי ההיכל, הצליחו לשבור את אחת מדל־תות־הזכוכית. האולם התמלא בחיילים צעירים שישבו על הכיסאות ובעיקר במעברים ועל המדרגות.

תוכנית זו תשודר בחג־הפסח, ביום השלישי ב־10 בבוקר.

מהמטוס לסידרת ראיונות

נחמן שי, מפקד גלי־צה"ל, עוד לא הספיק להציב את רגליו על אדמת ישראל, וכבר התיישב לראיין חיילים־לעתיד.

שי, שחזר השבוע ממסע־הרצאות מוצלח באר־צות־הברית, התחיל בסידרת־ראיונות של 80 נערים ונערות צעירים, העומדים לפני גיוס. אלה מועמדים חדשים לעבודה בתחנה הצבאית.

הראיונות הם חלק מתהליך־המיון, שבסופו נבחרים הטובים ביותר. אלה נשלחים לקורסים שונים בתחנה הצבאית, ובסופם מתקבלים לעבודה בתפקידים מגוונים בתחנה.

סידרת־הראיונות תיערך 10 ימים.

אדמון חרם שקל, יבין — 10

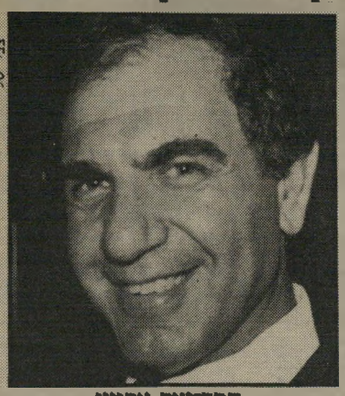

חבר־ועד אדמון
11 ש"ח בסה"כ

אורי סורת, מנכ"ל רשות־השידור, הודיע בישיבת הוועד־המנהל האחרונה כי **שרי צימרמן** תהיה הדוברת החדשה של הרשות, במקומה של **ירדנה הראל**, שמסיימת את תפקידה בסוף החודש.

פורת סיפר לוועד, שהראל עומדת להקים מחלקה חדשה לרווחת־עובדי־רשות־השידור, וכי הוא מייחס חשיבות רבה ביותר למחלקה זו.

מיכה ינון, יו"ר־הרשות, אמר שאם ה־מחלקה אכן רצינית, מן הראוי להקצות לה תקציב רציני. פורת ענה שימצא תקציב מתאים, כדי שהמחלקה תהיה אפקטיבית.

אז קם **דויד אדמון**, חבר־הוועד, ושלף שקל אחד מכיסו ואמר שהוא תורם את ה־שקל הראשון למחלקה החדשה.

חיים יבין, מנהל הטלוויזיה, קם אחריו ותרם 10 שקלים למחלקה, וכך הגיע תק־ציבה ל־11 שקלים חדשים שלמים.

חברי ועדת־הכנסת לענייני הערוץ השני רוצים שכל הוועד־המנהל של ערוץ זה יהיה מורכב מאנשים פוליטיים, ושהחדשות יהיו חלק בלתי־נפרד מהרשת, ולא גוף עצמאי.

למעשה, מה שרוצים חברי־הכנסת הוא שהערוץ השני ייראה כמו רשות־השידור הקיימת, שבה יש לפוליטיקאים פיקוח כמעט מלא על לוח־השידורים, בעוד שהרעיון המקורי היה שהרשת השניה תהיה שונה ושהנהלתה תהיה מיקצועית, כשהיא מפקחת על גופים עצמאיים המספקים תוכניות שונות, ובכללן חדשות, כמו שהדבר נעשה בערוץ הרביעי בבריטניה.

מאחורי המירקע

הטלוויזיה האלג'רית מעוניינת

הבימאי הישראלי **אייל סיוון** זכה, לפני חודש, בפרס ראשון בפסטיבל בינלאומי לסרטים דוקומנטריים, שנערך בפאריס.

בפסטיבל השתתפו 70 סרטים מ־26 מדינות, וסרטו של אייל, הנקרא עקבת ג'אבר – חיים ביניתיים, זכה במקום הראשון וב־5000 דולר.

הסרט עוסק במחנה־הפליטים שליד יריחו. זה היה פעם מחנה־הפליטים הגדול בעולם, וגרו בו 2800 תושבים. תושביו גורשו במילחמת ששת־הימים.

אייל הגיע לסרט לגמרי במיקרה. כצלם־אופנה הוא חשב שהמקום מתאים לשמש רקע לצילומי־אופנה. הוא בא לשם עם כמה דוגמניות ובגדים, מתוך ידיעה שהמחנה ריק. ואז גילה, לתדהמתו, שיש בו חיים. הוא גנז את צילומי האופנה וישב לכתוב תסריט ביחד עם נועה גדי. הצילומים ארכו 12 יום, שבמהלכם גר צוות־הצילום במחנה־הפליטים.

מייד אחרי הוכיח התעניינו תחנות־טלוויזיה רבות בעולם בסרט, בעיקר משום שהשנה יציינו 20 שנה לכיבוש ר־40 שנה להחלטת החלוקה.

גם תחנות־טלוויזיה של מדינות ערביות מתעניינות בסרט, בעיקר הטלוויזיה של אלג'יריה וגם תחנות טלוויזיה של מיזרח־אירופה.

סיוון הודיע שיהיה מוכן למכור את הסרט לכל מי שירצה לקנות אותו, בתנאי שלא יצונזר, וישר־דר במלואו.

בימים אלה נמצא סיוון בארץ, והוא מנסה לעניין את הטלוויזיה הישראלית ברכישת הסרט.

הערוץ השני תקוע

חוק הערוץ השני נתקע בכנסת, ולא יובא בזמן הקרוב להצבעה במליאה.

בתוככי הרשות

השטחים — יוק

יוסי בן־אהרון, מנכ"ל ראש־הממשלה, שלח מיכתב **למיכה ינון**, יו"ר רשות־השידור, ובו תלונה.

וכך כתב בן־אהרון:

„בשידורי הטלוויזיה הממלכתית וקול־ישראל יש כיום מיקריות בכינויים המועניקים ליהודה, שומרון וחבל עזה. לעיתים מדברים במהדורות החדשות על יהודה ושומרון, לעיתים על השטחים, וכבר אירע שהוצמדו להם גם כינויים נוספים, עד שמתקבל הרושם שכל ערוך הישר בעיניו יעשה.

„ברצוני להביא לידיעתך שבחוות־דעת שהעביר היועץ־המישפטי־לממשלה דאז, יצחק זמיר, בספטמבר 1985, למזכיר הממשלה דאז, הד"ר יוסי בייליך, נאמר: „מכיוון שהממשלה והכנסת העדיפו באופן מודע ומכוון את השם יהודה, שומרון וחבל־עזה, מן הראוי ששם זה ישמש את הממשלה ואת עובדי־המדינה לצרכים רישמיים."

„ברור שהנחייה זאת של היועץ־המישפטי מחייבת גם את רשות־השידור.

„אי־לכך אודה לך אם תורה לכל עורכי החדשות בטלוויזיה ובקול־ישראל להשתמש אך ורק במונח יהודה, שומרון וחבל־עזה, כאשר הידיעה עוסקת בחבלי ארץ אלה."

ינון העלה את הנושא בישיבת הוועד־המנהל השבוע ו**אורי סורת**, מנכ"ל הרשות, הודיע שיעביר בפעם נוספת חוזר לכל הנוגעים בדבר.

ענת פרגוסטי ■

גנבו את גאון

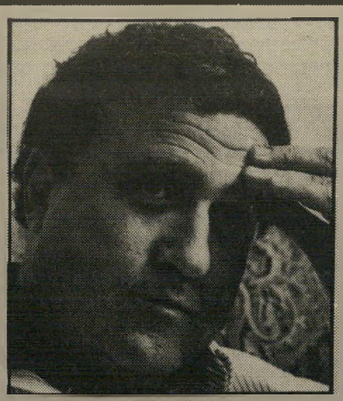

מגיש גאון
מי גנבו?

לפני כמה שבועות פורסם בעיתונות כי הזמר הפופולרי **יהורם גאון** עומד להגיש תוכנית יומית־אישית ברשת אלף של קול־ישראל. השבועות עברו, והמאזינים לא זכו לשמוע את קולו הרדיופוני של הזמר ברשת זו.

לעומת זאת התחיל גאון לשדר תוכנית שבועית אישית ברשת בית של קול־ישראל. התוכנית משודרת בכל יום שישי באחרי־הצהריים, ועורך־אותה **יואל רפל**.

יצחק אלון, מנהל חטיבת־האומר של קול־ישראל, ומי שתיכנן להביא את גאון לרשת אלף, כועס, משום שלדעתו רפל פשוט גנב את יהורם גאון.

רפל הוא יריד אישי של גאון.

רפל מכחיש שגנב את גאון, וטוען שגאון לא רצה לשדר ברשת אלף.

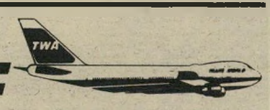

תל אביב-ניו יורק (וללא חניית ביניים).
*החל מ-10 במאי.
3 טיסות בשבוע בכל יום א', ד', ו'.
תל אביב-לוס אנג'לס*.
פעם בשבוע דרך פריס.
תל אביב-פריס-ניו יורק.
4 טיסות בשבוע בכל יום ב', ג', ה', שבת.
מטוסים רחבי גוף בכל הטיסות
מתל אביב.
ט.ו.א טסה לכמעט 100 ערים
בארה"ב, הוואי והאיים
הקאריביים. פנה לסוכן הנסיעות
שלך או לט.ו.א טל': 03-651212.
מחירים מיוחדים לנוער
ולגילאי הזהב.
מובילה לאורך כל הדרך לארה"ב
TWA

בלי הרדמה

ד"ר יולי נודלמן

להיות שמן — אין פירושו תמיד להיות חולה. אין פירושו גם להיות מכוער. אבל חעשייה שלמה מתעשרת מניצול פחדי השמנים

מיחמתה של רחל יפרח בעודפי השומן שלה נסתיימה בכי רע: בשיאו של טיפול־הרזייה שיטתי, היא הועלתה על שולחן הניתוחים בבית־חולים אסף הרופא. כדי לעבור קי־צור־מעיים — ונפטרה, בת 25 בסך־הכל.

בעלה ושלושת ילדיה, המתגוררים בקריית־מוצקין, יקבלו אמנם פיצוי כספי ממישרד־הבריאות — 75 אלף ש"ח — אך אין כסף או שווה־כסף העשוי לנחמם. סיפור עצוב.

העובדה שהרבה אנשים שמנים נושאים את גופם בעצב, כמו היה אסון־טבע מהלך על שתיים, אינה מפריעה התופסת אצל בני כל העמים והמע־מדות החברתיים, בכל הזמנים. המו־שגים „שמן" ו„רזה" משתנים מעת לעת וממקום למקום. אדם רזה במושגי העמים הסלביים יכול להיחשב שמן אצל האנגלים, ההודים והיפאנים. אדם „רזה מאוד" אצל האיכרים שבמרכז רוסיה היה נחשב „שמן מאוד" בעיני האצילים הרוסיים.

במעט מכל דבר, אינו מהסס עוד להרוויח מאסון הזולת ומכ־חלותיו; תעשיה שלמה מפיקה רווחים גדולים מחוליים. רופ־אים, פיסיותרפיסטים, מומחים לרפואה טיבעונית, רופאי־אליל וסתם שרלטנים עושים חיים על חשבון השמנים. צוברים כסף ומתעשרים, בונים וילות, רוב־להנאתם ברחבי העולם בגלל רצונם של השמנים להרזות ולהתאים עצמם לנורמות האס־תטיות המקובלות. אל התע־שיה הקוסמטית בעלת הוותק

אצל אמני הרנסנס, אשה יפה היתה גם אשה מלאת־גוף; עד כדי כך, שיופי־רנסנסי היה נזקק היום לטיפול־הרזייה דחוף, כדי להמשיך ולשאת בתואר „יפה".

ובכל זאת, הרופאים והפיסיולוגים גשתו הסובייקטיבית של האדם. לפי הגדרה סובייקטיבית־פיסיולוגית, אדם נחשב שמן כשהוא מרגיש שהוא כן שמן. הוא מתחיל להשמין, כשד־ .ש שמינהגיו מישתנים: הוא פע־יל פחות מכפי שהיה בעבר, מתעייף על נקלה ונזקק להחליף בגדים שהפכו לפתע צריך בבגדים חדשים, בעלי מידות יותר גדולות.

הפרופ' עזרה זוהר: „אין להג־דיר השמנה על־פי מיספר הקי־לוגרמים. אם מבריך וקרוביך חוזרים ואומרים לך ששמנת, סימן שאכן כך — היית לאדם יותר שמן."

בעשורים האחרונים הולכים בני־האדם ומשמינים והאנושות הולכת ותופחת.

מהן סיבות ההשמנה? בין השאר —

● **שינויים בוויסות חילופי חומרים שומניים.** מקור השינויים האלה יכול להיות במערכת־עצבים מרכזית ופריפרית, כמו גם בתוך תא־צלולוזה. לעתים נגרמים השינויים על־ידי גושים במוח, באיזור בלוטת היפו־פיס.

● **שינויים בבלוטות פני־מיות** מסויימות המפרישות הורמונים, כמו בלוטת המגן.

● **השמנה תורשתית** (גנטית). שיעורי השמנת־נשים כפולים מא־לה של גברים. השמנת נשים מתחילה

צ'רצ'יל, שליט יוגוסלביה יוסף ברוז טיטו, המלך הסעודי פאהד ועוד רבים אחרים. גם במקו־מותינו ישנם שמנים סעילים, כמו ח"כ אברהם שפירא, השר אריאל שרון, הרב שמואל ה־כהן־אבידור ואיש הטלוויזיה רפי גינת.

ישנן מחלות התוקפות שמנים ביתר שאת: סכרת, אבנים בכיס המרה, יתר לחץ־דם, מחלות זיהומיות, מחלות־לב, טחורים, מחלות פרקים, מחלות עור.

האם יש קשר בין השמנה לתמותת־יתר?

התמותה בקרב גילאים שמעל 45 הסובלים מהשמנה גדולה פי 1.5 מאשר אצל הלא־שמנים. תוחלת החיים בשיכ־בת האנשים, שמישקלה עולה ב־10 אחוז על הנורמה, יורדת בשנה אחת. אך ראוייה לציון העובדה, שאין נתונים סטטיסטיים המוכיחים כי אדם שמן מאריך את תוחלת החים שלו כשהוא מוריד ממישקלו. השערה: לא ההשמנה גורמת לקיצור תוחלת החיים: אנשים בעלי מיבנה שמן נושאים מחלות, והן — המחלות! — שמקצרות את חייהם.

ההשמנה גורמת להפחתת כושר הפעילות המינית; אכן כן. ולעומת זו רווחת השערה, שנשים שמנות הן יותר ת־אוותניות.

ומה על קצב ההשמנה?

הדולארים השמנים

לעמיתיי הרופאים לייצר אינסוף כדי־חות על הנושא. „הו־הו," שמעתי פעם עמית במיסדרון בית־החולים, מצביע על אשה עבת־בשר: „כמה דולארים אפשר לחלוב מן הפרה הזו..." ובהד־רמנות אחרת: „מהשמן הזה אפשר לט־גן נס־עה טובה למזרח־הרחוק," אמר רופא והצביע על גבר כבד־גוף, שמיש־קלו — יותר מ־120 ק"ג — דחף אותו לחפש עזרה על שולחן הניתוחים.

האדם, שלמד לעשות רווחים נתלו תעשיות חדשות־יחסית: ניתוחים פלסטיים וטיפולי־הר־זייה.

הטיפול בנשים שמנים הוא שוק פרוע משוחרר כמעט מכל ביקורת ומישמעת מדעית, פועל לפי חוקים ספקולטיביים. הוא מבוסס על פחדים מפני השמנה ועל רצון עז, שכמעט אינו בר־כיבוש, להיפטר מעודפי־שומן.

מיהו אדם שמן ומיהו אדם רזה? אין על כך תשובה אחת, מוחלטת, מסכימים היום על הגדרות רפואיות של „אדם רזה", „אדם שמן" ו„אדם הלו־קה בהשמנת־יתר". את הקבוצה האח־רונה מוסיפים וממיינים על־פי שלוש חלוקות־מישנה; לכל קבוצה מאפיינים מיספריים שונים, הנמדדים בקילוג־רמים.

נתוני המישקל — חשוב להדגיש — אינם אחידים לכל בני־האדם: הם משתנים על־פי הגיל, המין, מיבנה הגוף ורמת הפיתוח של השרירים.

ניטול לדוגמה אדם שגובהו 180 ס"מ, מיבנה גופו רחב, רמת פיתוח השרירים שלו בינונית. הגבול העליון של אדם כזה, בקילוגרמים, הוא כדל־הלן:

גיל	גברים	נשים
20־29	77.4	75.9
30־39	85.1	82.9
40־49	88.9	88.1
50־59	87.0	84.1
60־69	84.4	81.6

כדי להתאים את הנורמה הזו לאדם בעל מיבנה בינוני, יש להוריד כ־4 ק"ג בהתאמה. כדי להתאימה למיבנה צר — יש להוריד עוד 3.5־4 ק"ג. לדוגמה: נורמת־מישקל של גבר בעל מיבנה בינוני בקבוצת הגיל 50־59 היא 83 ק"ג.

תוספת של 20 אחוזים לנתוני המישקל המופיעים בטבלה מעידה על ראשיתה של השמנה, תוספת של 40 אחוזים מצביעה על אדם שמן ואילו תוספת של 60 אחוזים פירושה — שמן מאוד!

הנורמות הללו הן נורמות יח־סיות; הן משתנות בצמוד לשי־נויים אחרים המתחוללים בחב־רה האנושית, כמו שינויים בכ־מות המזון ובסוג המזון, בפעי־לות הפיסית, ברמת־המחייה וכו'.

שמנות תאוותניות

בצד השימוש השכיח בטבלות מן הסוג הנ"ל, גוברת ההכרה בקרב המדענים, שאין די בנתונים מיס־פריים יבשים ויש צורך לשים־לב להר־

● **השמנה מהירה מאוד:** 2־3 ק"ג בחודש.

● **השמנה איטית:** עד 0.5 ק"ג בחודש.

● **השמנה בלתי־משתנה:** מ־גיעים למישקל מסויים ונעצרים בו.

האנרגיה וכושר העבודה יורדים רק בהשמנה מהירה מאוד. בהשמנות בדר־גה שניה ושלישית יש כאלה שאפילו מעלים את כושר המאמץ שלהם (טונוס) ואת יכולתם לעבוד.

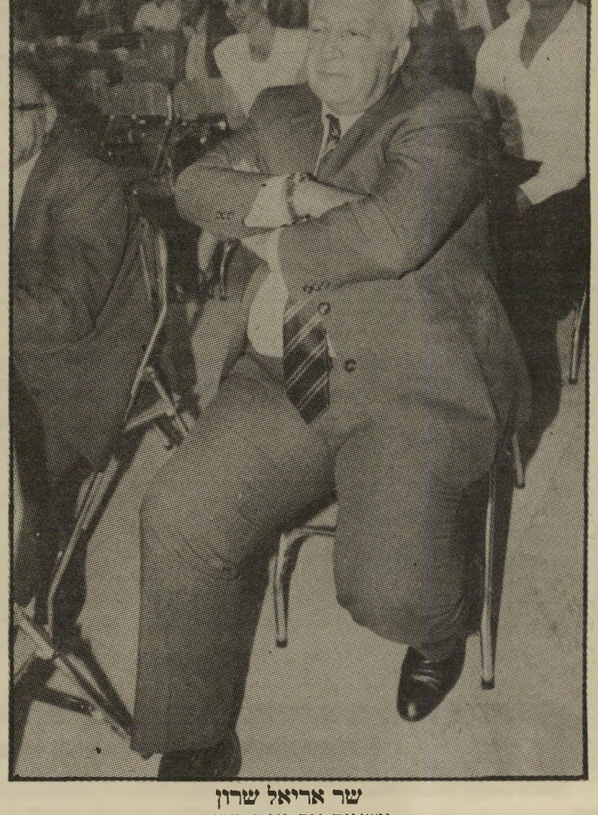

שר אריאל שרון
„נושאים את גופם בעצב –

ח"כ אברהם שפירא
– כמו אסון־טבע מהלך על שתיים"

ואלה דרכי הטיפול בהשמנה:

לא כל אדם שמן זקוק לטיפול. לעיתים קרובות, די בשינוי הרגלי האכילה ובהפסקת הזלילה, בצימצום התפריט או אפילו בהימנעות מלחם, סוכר, אטריות וכו'. הזקוקים לטיפול הם לרוב אלה שמישקלם עולה ב־40 אחוזים מעל לנורמה וקצב ההשמנה שלהם מהיר מאוד.

להלן כמה שיטות מקובלות לטיפול בהשמנה.

טיפולים ניתוחיים

בהווה שלושה סוגים: ניתוחים המטפלים בסיבת ההשמנה: ניתוחים המקטינים את היכולת לאכול, וניתוחים פלסטיים־אסתטיים.

● כאשר סיבת ההשמנה היא גוש במוח, עושים ניתוח להוצאת הגוש. זהו ניתוח הכרחי, ואם הוא נעשה בזמן, גדולים סיכויי ההצלחה; משמע: שיבה למשקל הקודם.

● במיקרה של השמנה מדומה, מטפלים במערכת הלימפות והווריד־ים. הניתוחים במיקרים אלה לא כל־כך מוצלחים, וישנן שיטות שמרניות (לח־צים על הרגליים באמצעות מנג'טות שונות) המביאות לתוצאות יותר טו־בות.

● ניתוחי ביי־פס בין פיתולי המעי הדק החלו בראשית שנות ה־60. בניתוח זה מקצרים את המעי הדק ומקטינים את ספיגת המזון. ניתוחים אלה גרמו לסיבוכים רבים, כמו זיהו־מים, חסימות מעיים, ואפילו מחלות פסיכיאטריות. כ־5 אחוזים ואף יותר נפטרו בעת הניתוח או בסמוך אליו. כ־35 אחוזים נאלצו לעבור ניתוחים חוזרים. הורדת ביי־פס, החזרה למצב הקודם. ניתוח ההחזרה־למצב־הקודם הוא קשה מאוד — 7 אחוזים של מוות בקרב המנותחים. מידת ההצלחה: כ־20 אחוזים בסך־הכל. נכון לעכשיו, ניתו־חים אלה הופסקו.

ניתוחים של קיצור קיבה

● קיצור של שליש או מחצית גודלה הטבעי, מתוך כוונה להקטין את כמות האוכל שאדם מסוגל לאכול. קיצור הקיבה מתבצע באמצעות פתי־חת הבטן, על־ידי סגירת חלק מהקיבה עם סיכות מיוחדות. גם ניתוח זה כרוך בסיבוכים רבים — זיהומים וסיבוכי הרדמה. לעיתים חייבים לנתח שנית, בעקבות סיבוכים הנובעים מחדירת סיכות לכיוון לא נכון וקרעים בקיבה. שיעורי תמותה לאחר הניתוח: 0.5־1.5 אחוזים. הקטנת קיבה לא גורמת להורדת התיאבון ולעיתים רוכש המנו־תח בתקופה קצרה את כל הקילוגרמים שאיבד. כירורגים המכבדים עצמם ומתייחסים בכובד ראש לבעיית ההש־מנה, נוטשים שיטה זו.

שאיבת שומן

● לאחרונה התפרסמה שיטה של הורדת שומן באמצעות שאיבה, ממקו־מות שאינם מושפעים בדרך כלל על־ידי דיאטה: ירכיים, בטן, ישבן. שאיבת שומן אפשרית אצל נשים בגיל שאינו עולה על 30־32 שנה: העור עדיין אלסטי ויכול לסגור את הפגמים שנע־שו בעת שאיבת השומן. אך ישנם פלס־טיקאים־כירורגים שמבצעים ניתוח כזה גם לנשים מבוגרות. בניתוח ש־איבה יש גם סיבוכים — הרדמה וזי־הומים. לא מזמן פגשתי יפהפיה ממוצא תימני עם חור גדול בעור הירך שלא נרפא שנה וחצי לאחר הניתוח. היא חייבת להחליף תחבושות כמה פעמים ביום, ואיש אינו יודע מה עתידו של החור.

ניתוחי הורדת שומן

● הורדת שומן־יתר, יחד עם העור, מאיזורי הבטן, הירכיים, זרועות הידיים והשדיים. אדם לבוש נראה רזה יותר, פרופורציונלי יותר, אלגנטי יותר. אך לעיתים קרובות הצלקות המכוערות שעל גופו גורמות סבל רב. לעיתים יש צורך בתיקון בקע גדול באיזור הבטן, שנוצר מניתוחים קודמים או באופן עצמי. במקרים אלה, כאשר יש שומן־יתר באיזור הבטן, כדאי לבצע הורדת שומן עם הבקע — דבר שעוזר לתיקון בקע ולא מותיר צלקת מכוערת.

● הכנסת בלון לתוך הקיבה — ניתוח ללא סכין: שיטה שהתפתחה בשנים האחרונות במקום קיצור קיבה. מכניסים בלון פלסטי דרך הפה לתוך הקיבה, ואחר־כך ממלאים באוויר. מט־רת הבלון, להקטין את הקיבה. אך כמו בשיטת קיצור הקיבה, התיאבון לא יורד, והרגלי האכילה משתנים כך, שהמטופל אוכל לעיתים קרובות יותר ומצבו חוזר לקדמותו.

● צבת־שיניים: קושרים את השי־ניים בחוט מתכת שאינו מאפשר לאדם לפתוח את הפה, כפי שהיה רגיל לפנים. גם שיטה זו לא מקטינה את התיאבון, אלא להיפך. האדם חושב כל הזמן על אוכל, מחפש כל דרך להוסיף ולטרוף. אחד המצוכתים סיפר, שגילה חור במקום שעקרו בו שן, ובנה מערכת מסויימת של צינורות, שדרכם הצליח להאביס את עצמו. שיטה זו גורמת למחלות חניכיים, מקלקלת את השי־ניים וברגע שמורידים את צבת־השי־ניים האדם נתפס לזלילה וחוזר למיש־קלו הקודם.

טיפולים לא־ניתוחיים

● אקופונקטורה — שיטה זו לא גורמת להורדת מישקל, אלא אם כן היא משתלבת בדיאטה קפדנית. ללא דיאטה, האקופונקטורה אינה אפקטי־בית. התיאבון יורד בזמן הטיפול, אך שב וחוזר עם סיומו. לאחרונה נודע גם על סיבוכים, כמו הידבקות בצהבת הור־דית כתוצאה מטיפול במחטים.

● כדורי אשכוליות ואננס: שיטה אופנתית. מטרתה להוריד את התיאבון ולגרום לשינויים בהרגלי־אכילה. כמו כל אופנה, היא באה ונעלמת.

● טיפול בהורמונים. הורמונים של בלוטת המגן גורמים לשינויים בוויסות חומרי השומן; החומר נשרף לכאורה יותר מהר, ומתחילה הרזייה. השימוש בהורמונים לטיפול בהשמנה הונהג לפ־ני שנים אחדות, אך במהרה התברר ש־הוא גורם לאוסטופורוזיס (הוצאה מזו־רזת של מינרלים מהעצמות), ולמחלת שריר הלב (גם כתוצאה מ"בריחת מינרלים"). לכן הוצאה שיטה זו מן ה־מחזור.

● טיפול על־ידי כדורים להוצאת נוזלים מהגוף. הרזייה מהירה, הכרוכה בסיבוכים בזמן הטיפול ולאחריו: יובש בפה, ירידה בתשוקה מינית, דיכאון ושינויים גופניים בגין אובדן מינרלים. לאחר הפסקת הטיפול חוזר המישקל לקדמותו.

● על עיקרון דומה מבוססת השי־טה של כדורי־מרץ, כמו פנמין, ומסי־בות דומות שיטה זו פסולה.

● טיפול פסיכולוגי: פסיכיאטרי והיפנוטי. מטרת הטיפול: להקטין את התיאבון, לשנות את הרגלי האכילה. טיפולים אלה די אפקטיביים, אך חיי־בים להתבצע על־ידי אנשים מיומנים. אם לא כן, הם עלולים להיות מסוכנים.

● טיפול פיסיותראפי, הכולל שח־קסטות פסיכולוגיות, וצום ברמות שונות. במכון מסויים להרזייה בחיפה מחזיקים את המטופלים שבוע ללא אוכל ועושים להם חוקנים שלוש פע־מים ביום, בליווי תיזמורת נגנים, שא־מורה להקל על פעילות המעיים לאחר החוקן. טיפולים מסוג זה מביאים להר־זייה אך גורמים תופעות־לוואי מזיקות.

● טיפול בדיאטות: הקטנת כמות הקלוריות לאורך זמן: 330־800 קלו־ריות, תחת 1500־2000 קלוריות. קיי־מות מאות דיאטות, עם שוני רב בהרכב המזון. לאחרונה התפרסמה הדיאטה של קמברידג', המספקת כ־330 קלו־ריות ומורכבת ממיגוון רחב של מינ־רלים וויטמינים, האמור לספק אנרגיה ברומה ל־1,500 קלוריות. יש לציין, שהטיפול בהשמנה באמצעות הורדת קלוריות לא מבוסס תמיד על ידע מד־ע.

שמן בריא ויפה

שמן אינו בהכרח מכוער וחולה. משמ כפי שרזה אינו בהכרח יפה ובריא. אדם ייטיב עם עצמו אם יאכל וישתה לפי הרגשתו, בהתאם לרמת האינטליגנציה שלו ולפי הבנתו את החיים. כדי שיוכל אדם לשנות את צורתו הוא חייב לגייס מתוכו רצון־עצמי; לרצון הזה אין תחליפי־פלא, בצורת טיפולים.

בישראל חייב אדם לנהוג מישנה זהירות בכל הטיפולים המוצעים לו, שכן בתחומים אלה שוררת אנרכיה גמורה ואין ביקורת מטעם מישרד־הבריאות: איש הישר בעיניו יעשה ואין במעט מי שיעניש על גרימת נזק לבריאות הזולת.

לא רק שאין פיקוח ממשלתי על „עסקני השומן" למיניהם: לעיתים אפילו מעודדים אותם. כך העניק מיש־רד־הבריאות בזמנו אישור לניתוחים פרטיים של שאיבת־שומן ל„מומחים" בבתי־חולים ממשלתי באיזור חיפה. שוק־שחור של ניתוחים פרטיים נגד השמנה מתפתח בבתי־חולים ציבוריים וממשלתיים. כולל בתי־חולים של קו־פת־החולים הכללית — ללא ביקורת, ללא השגחה. לעיתים זורמים ריווחי הניתוחים הללו לכיסיהם של מנתחים העובדים בבתי־חולים ציבוריים.

ראו, הוזהרתם!

מרבית הטיפולים הניתוחיים להק־טנת קיבה, ביי־פסים למיניהם, שאיבת שומן, הורדת שומן מקומית לצרכים קוסמטיים — יותר מזיקים משמביאים תועלת.

יש לא מעט רופאים הממ־ליצים על טיפולים אלה רק כדי לשאוב דולארים מכיסו של אדם החושב עצמו שמן, אפילו הניתוחים מיותרים ומזיקים. לכן יש להקדים בדיקה מוסמכת לפני כל טיפול, כדי לוודא שה־השמנה היא פתולוגית ולא טבעית.

יש להיזהר במיוחד משיטות שונות הזוכות לפירסום בעיתונות, מבלי שיש להן בסיס רפואי כלשהו. ובכלל, לע־תים ההרזייה מיותרת ומזיקה, פותחת פתח לזיהומים, לשיבוש מאזן הנוזלים והמינרלים שבגוף וגורמת, לדוגמה, ל־אולקוס.

לעיתים סיבתה של השמנת־יתר הוא תיאבון מוגזם, שעליו אפשר להשפיע באצעות שיכ־נוע עצמי ומישמעת עצמית.

אנשים עתירי־מישקל, אל תחששו להיות שמנים! השתחררו מרגשי הנחי־תות, הפסיקו לראות עצמכם אומללים. התחילו ליהנות מן החיים, והעיקר: אל תמהרו לפרנס אחרים משומנכם.

ראש־ממשלה וינסטון צ'רצ'יל- הרב שמואל אבידור הכהן

„בני־אדם משמינים והאנושות הולכת ותופחת"

המלך פאהד

הנשיא טיטו

„צוברים כסף ורוכשים מכוניות־פאר"

מעולם לא פורסמה תמונתו. חיין הפרטיים אפופים סוד. האיש שמאחורי השיר

זוהר אינו בטלן

פיזמונאי־מלחין־שחקן לסקוב
קראו לו "זימקה"

הורים של זוהר לסקוב היתה ב־עיה: כאשר נשאלו מה עושה הבן שלהם. ענו שהוא בענייני קולנוע. הת־גובה היתה, תמיד: איפה? מה? למה לא כותבים עליו בעיתונים? הרי על (מנ־חם) גולן כותבים!

עכשיו ההורים מבסוטים. יודעים ע־ליו. ראו אותו בטלוויזיה מקבל זר־פר־חים. שמעו את שיר הבטלנים שלו, שהפתיע את כולם ושזכה במקום ה־ראשון בתחרות הקדם־אירוויזיון.

לסקוב (36) לא ניסה אף פעם להיות IN בבוהמה התל־אביבית. הוא לא נר־אה מבלה במסיבות הווהרות. לא ריכלו עליו, ותמונתו מעולם לא פורסמה ב־עיתון. הוא מוכר רק בחוגי ה־מיקצוע הקולנועי.

יוצרי השירים, שייצגו עד היום את ישראל באירוויזיון, היו בעלי שמות י־רועים: הירש, מנור, שרים, ארצי, סנדר־סון, טולדנו, אושרת. לסקוב, קרוב־מישפחה של הרמטכ"ל המנוח, חיים לסקוב (אביו של זוהר הוא בן־דודו), הוא האלמוני הראשון הזוכה בכבוד.

זוהר ב־אופרה בגרדש*
"באישיות שלי אני בלגניסט..."

מבין־עניין מנבאים דברים טובים לשיר הזה, שיבוצע ב־9 במאי בבלגיה על־ידי נתן דטנר ואבי קושניר. חנוך חסון, ממפיקי־הקדם, אומר שהוא מר־גיש שיהיה כאן סיפור של הצלחה בינ־לאומית. לדבריו, הוא כבר שומע, ב־דימיונו, את השיר מבוצע באנגלית, ב־צרפתית ובשפות נוספות.

הבימאי הבריטי ג'ם גודארד, (ש־עשיים באחרונה את מדונה ושון פן,) ש־עימו עבר לסקוב עד השבוע האחרון בסרט המרגל הבלתי־אפשרי (על ח־ייו של אלי כהן), אמר שהוא לא יהיה מופתע אם השיר יזכה במקום הראשון גם בבלגיה.

בלגניסט מאורגן

לסקוב הרווק, הדוחה בתוקף כל שאלה הקשורה לחייו הפרטיים — בנות־זוג בעבר, חברה קבועה, סי־פורים פיקנטיים מאחרי המצלמות — מתגורר בדירה נאה ומטופחת באיזור שקט וירוק בגיבעתיים. מהחלון הגדול של הסלון רואים את תל־אביב, גם את בתי־המלון וחוף־הים.

בעזרת טלסקופ, שקיבל במתנה, הוא יכול לראות פרטי־פרטים, ובכללם מיספרי־המכוניות בקרייה. אין תריסים ואין שורות של בניינים, המסתירים לו את השמש והירח, כמו שהוא מספר ב־שיר שכתב בדירה הקודמת שלו.

פינת־המוסיקה שלו כוללת אורגן חשמלי, שאליו צמוד מיקרופון, טייפ משוכלל והמון קלטות ותקליטים.

"באישיות שלי אני בלגניסט. מתפ־רץ ברימיון," אומר זוהר, "אבל בעבודה אני בחור מאורגן. אני חייב להיות, אח־רת איך אפשר להשתלט על צוותות, תיאומים, פגישות?"

השכלה פורמלית־מוסיקלית אין לו, פרט לחצי שנה נגינה באקורדיון, כשהיה בכיתה ח'.

את המנגינות שצצות בראשו הוא מנגן ומקליט. יש לו מאות כאלה. אוהב את קצב הוואלס והטנגו, ובאופן כללי כל מה שמסווג כמוסיקת־שמאלץ. ב־טקסטים — כתיבת הבטלנים ארכה כחצי שנה — חשוב לו ההומור.

הוא עצמו בכלל לא בטלן — קצב העבודה בסרטים הוא רצחני ממש. לפ־עמים מסיימים יום עבודה בחצות, ומת־חילים למחרת ב־5 בבוקר — אבל את השיר הוא כתב בתקופה של בטלה, כשהיה בהמתנה בין סרט לסרט.

הרעיון להתחיל להלחין בא לו כא־שר היה מנהל־ההפקה של הסרט על הופעות התיזמורת הפילהרמונית ב־פאן, לפני שלוש שנים. הוא ראה ילדים קטנים כותבים מוסיקה ב־שיטת "מא־הה", וחשב לעצמו — גם אני יכול.

חמש דקות לפני

כתיבת שירים, הוא אומר, היא אצלו מהבטן, בכיף, לשם שעשוע. אף פעם לא התאמץ, לא רדף אחרי זמ־רים, לא שאף להתפרסם בשטח הזה. די לו לעבוד קשה בסרטים.

היא סיפרה לי שניתנה ארכה להגשת השירים, עד למחרת ב־1 בצהריים.

בחמש דקות לפני 1 השארתי את המעטפה בטלוויזיה. אף אחד כבר לא היה שם, ונשאר לי רק לקוות שמשהו משלי ייכנס לתחרות. תיכננתי להתק־שר ביום הראשון, כדי לשאול אם הכל בסדר, אבל הייתי עסוק, ושכחתי מזה. לא סיפרתי לאף אחד.

כעבור חודש, אחי הודיע לי שכתוב בעיתון ששיר שלי בפנים. בהתחלה לא ידעתי על מה הוא מדבר.

אולי "הגששים"

אז התחיל המירוץ המשוגע נגד הזמן. היה לי קשר עם חמישה א־מרגנים, וישבתי עם המון זמרים. הס־קיצה שהשמעתי קיבלה פירבק כל־כך חיובי, עד שנעשה לי עוד יותר ד־שוב למצוא את המבצע, או המבצעים.

עכשיו, כשההצלחה הגיעה כמעט מאליה, הוא נהנה מכל רגע. ואם ב־עיקבותיה יבוא גם כסף — הוא ייהנה עוד יותר.

הוא מתולתל, עיניים כחולות, בעל רי"ש מתגלגל. שירו נכנס לתחרות ברגע האחרון ממש.

סיפר לסקוב:

לפני שנה שלחתי לקדם ארבעה שירים, ביניהם את הבטלנים. אף אחד לא התקבל.

השנה תיכננתי לשלוח שיר אחר, וכבר היו לי פגישות עם ארבעה זמרים, שהיו אמורים לשיר אותו.

בינתיים נכנסה איזו הפקה מחו"ל, והייתי עסוק. חשבתי שהחמצתי את ה־מועד האחרון, אבל כאשר דיברתי עם ג'יני רבין, אחת מאותם ארבעה זמרים, יהודה טלית התקשר איתי, אמר ש־שמע בטלפון את השיר, שהוא פיצוץ, לדעתו, והזמין אותי לפגישה.

תוך שעה הגעתי אליו. לפני שטלית התפנה אליי, עשיתי שם הכרה עם דטנר, קושניר ומיכה לבינסון. דיברנו על סיגנון האחים בלוז, שכולנו אוה־בים.

לא חשבתי שיש להם קשר לשיר. רק אחר־כך הבנתי שיש להם קשר ל־שיר. במישרד הגדול הזה לא היה טייפ, והלכנו לשמוע את הקאסטה במכונית של רפי אדר, שבמיקרה היה שם.

השיר מצא חן בעיני כולם. טלית אמר שהוא לוקח אותו, אבל אם הגש־שים מחליטים לקחת, הוא מוותר. ר־צאתי משם עם תחושה של "זהו־זה", למרות שלא שמעתי את דטנר וקוש־ניר שרים. התקשרתי שוב עם פשנל, ושוב הוא ביקש ארכה נוספת, הפעם לשבוע. אמרתי שאין אפשרות, והודע־תי לטלית שהשיר שלו.

הסתגרנו בחדר בבית־מלון עם ל־בינסון, הבימאי, דיברנו על הביצוע ר־העמדה, והחלטנו שקובי אושרת יע־שה את העיבוד ובתיה ישראלי — את התילבושות.

עד כאן דבריו של לסקוב.

טנקים וצוללות

זוהר לסקוב נולד בווילנה, בברית־המועצות. האב, טכנאי רנטגן, ניגן בעבר בטרומבון באחת התיזמורות של הצבא האדום. הסבתא, מצד האם, היתה זמרת־חזנית, והסב היה סוחר־עצים א־מיד, שעסק גם בכתיבת מחזות באי־דיש. לזוהר את צעיר, בן 24, העובד כמנהל־חשבונות בחברת־הסרטים של מנחם גולן.

המישפחה עלתה לארץ ב־1960.

לזוהר, שאז עוד קראו לו זימקה, יש מאותה שנה זיכרון מרגש: "חיים לס־קוב, שהיה אז הרמטכ"ל, שלח לנו כר־טיסי־הזמנה למיצעד יום־העצמאות ב־חיפה, חודש אחרי שעלינו לארץ. גרנו בנצרת־עלית, והוא שלח מכונית ונהג. ישבנו קרוב לבימת־הכבוד, ליד דויד בן־גוריון, וזו היתה התרגשות עצומה לראות חיילים ישראלים, טנקים וצול־לות."

בית־הספר הימם את העולה־החדש הצעיר, שהיה רגיל למישטר קפדני, ל־תילבושת אחידה ולאיסור להוציא הגה מן הפה בשעת השיעור.

אחרי ארבע שנים בפנימיית הכפר הירוק הוא התגייס לצבא והיה סמל־מיבצעים של "יחידה משגעת, שאני לא יכול לספר עליה". אחרי השיחרור הוא תיכנן ללמוד מישפטים, אבל נרדם ונרשם לבסוף לחוג לקולנוע ולטל־וויזיה של אוניברסיטת תל־אביב. הוא היה משוגע על קולנוע מאז שהוא זוכר את עצמו. סיפרו לו שבגיל 3, כאשר אמו לקחה אותו לראות סרט, הוא היה הולך מאחורי המסך ומחפש את השח־קנים.

הוא שיחק בהצגות של החוג, אבל בעצם לא רצה להיות שחקן. התחום היציר־תי בקולנוע עניין אותו יותר. הוא עשה כמה סרטים קצרים באוניברסי־טה, היה עוזר־הפקה בסידרת־טלוויזיה לילדים, עשה כתבות בטלוויזיה, והגיע לסרטים עלילתיים.

מות החבר

לסני שנתיים איבד לסקוב את האדם שהיה החבר הכי טוב שלו, ושהיה גם בן־דודו: הד"ר מרק בלוך, רופא־השיניים שנהרג בתאונת־מטוס בטכסס. בלוך היה בשבילו כמו את, ומותו היה אבידה קשה לזוהר. במשך חצי שנה היה לסקוב משותק מפעילות בכל שטח, מנוטרל לגמרי.

החלום שלו הוא לשלב קולנוע עם מוסיקה. בתסריט שהוא כותב בימים אלה הוא מתחיל להגשים את החלום. זוהי קומדיה, ויש לו כבר ארבעה שי־רים הקשורים לעלילה. אין הוא מאותם המנסים להצחיק בעזרת החלקה על קליפת־בננה. הז'אנר הזה אינו עובד עליו בכלל. הוא מעדיף הומור מתוחכם יותר, קריצת־עין, רמז.

בינתיים הוא מסתובב לו, אלמוני ובלתי־מזוהה, ונהנה לשמוע איך בכל מקום מדברים על השיר שלו ועל "איך שברו את כללי האירוויזיון".

"זה הכיף שלי," הוא אומר, "אני בש־קט, לא יודעים שזה אני, ומסביב רעש והשתוללות. מה אני צריך יותר מזה?"

זוהר עם הוריו בווילנה, 1957
מנגן טרומבון בצבא האדום

שיר הבטלנים

כל בוקר אני מתעורר. בערך בשעות העשר,
רוצה לראות השמש. התריסים קצת מסתירים.
פותח ת'תריסים ולא רואה את השמש.
כי את השמש מסתירות שורות של בניינים.

עושה לי כוס קפה ומדליק לי הסיגריה,
יוצא אל המירפסת לפצח גרעינים.
הציפורים יורדות לעציצים של המירפסת,
ומזמזמות איתי את שיר הבטלנים.

פיזמון:
הופה הופה הולה הולה
הופה הופה הולה הולה
הופה הולה הולה הו פה פה.
בשעות הצהריים שולח את הכלב עם סל עשוי מקש.
לקנות לי מיצרכים.
כשהוא חוזר אני מכין לשנינו צהריים.
כי הציפורים אכלו את כל הגרעינים.

פיתאום אני שומע צילצול. דופקים בדלת.
פותח את הדלת. נכנסת השכנה.
שואלת בנימוס: שאם זה לא יפריע
היא תפזם איתי את ההופלה שלי.

הופה הולה...

אחר־הצהריים יוצא לי עם הכלב,
לשאוף צח אוויר במפרץ מחוץ לעיר.
הציפורים עפות מאושרות אל השמיים.
אני נשכב על הספסל, חושב על החיים.

אני חי לי במציאות כל־כך נהדרת,
שוחה במערבולת של ים בלי דאגות.
לא מבין איך אפשר לחיות היום אחרת,
ונרדם עייף מכל המחשבות.

הירח כבר עולה. הנה מגיע לילה.
רוצה לראות ירח. התריסים קצת מסתירים.
פותח התריסים ולא רואה ירח.
כי את הירח מסתירות שורות של בניינים.

הופה הולה...

* עם שרי צוריאל, בחוג לתיאטרון.

אזהרה — משרד הבריאות קובע כי העישון מזיק לבריאות

אדמון

י"ד בניסן תשמ"ז, 13.4.1987 מיספר 2589 שנה 51 המחיר 3.50 שקל חדש (כולל מע"מ)

העולם הזה

אסי דיין וסמדר מתגרשים

סמדר: „נפרדנו. זה סופי!"

דירות בתל־אביב

מדוע המחירים מרקיעים שחקים?

מדריך לשמנים

כל השיטות להיפטר מן השומן